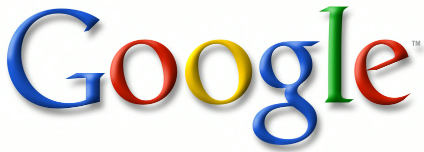
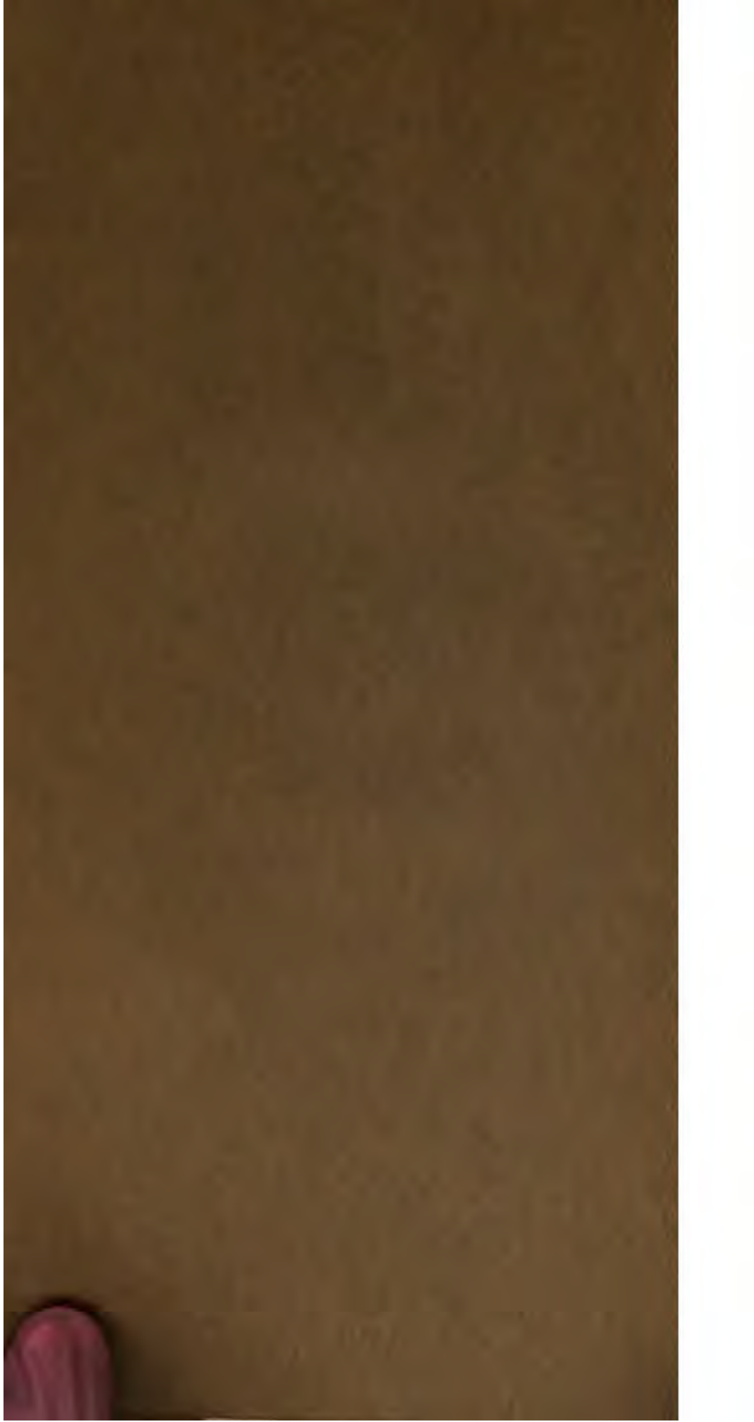

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES

ÄLDRE, NYARE OCH NYASTE

HISTORIA,

SAMT HISTORISKA PERSONER.

UTGIFNA AF ETT SÄLLSKAP.

SJUNDE DELEN.

STOCKHOLM,
HOS L. J. HJERTA, 1832.

INNEHÅLL.

ÄLDRE HANDLINGAR.

NYARE HANDLINGAR.

ÄLDRE HANDLINGAR.

HANDLINGAR

RÖRANDE

HOFCANTZLEREN NILS TUNGEL.

Christina medh Gudz Nåde, Sweriges, Göthes och Wendes Drottningh, Stor-Furstinna till Finlandh, Hertiginna uthi Estlandh, Carelen, Bremen, Vehrden, Stettin, Pommern, Cassuben och Wenden, Furstinna till Rügen, Fru öfwer Ingermanlandh och Wissmar &c.

Wår wänlige och kärlige hälsan, medh hwadh mera kiärt och gott Wij förmå, medh Gudh Alzmächtig tillförende; Höghborne Furste Elskelige kiäre Frende och synnerlige godhe wänn; medh hwadh stor huldheet, troheet, lydno och rättrådigheet, Wår Trooman och Hof-Cantzler, Oss elskeligh, Edel och Wälbördigh, Nils Tungel, så och hans framlidne Fadher och Brödher,

hafwe alltidh warit den heela Gustavianiske Konungzlige Familien tillgedan och devot, thet ähr Oss nogsampt bekänt och witterligit, Tuifla och intet, E. kiärl:t hafwe thedt aff andres, eenkannerligen sin salige kiäre Her Fadhers och Fru moders (höghlåfligh i åminnelsse) berättelsser hört och förstått. Han Nils Tungell hafver nu tient uthi Wårt Konungzlige Hof-Cantzlij uthi 36 åhr, nemligen 15 åhr Wår högstährade salige kiäre Her Fadher, och på alla feldtågh till och ifrån Lijfflandh och Preussen warit medh, och Hans Kongl. Maji:t oppwachtadt; och sedan efter dess högstbeklagelige dödh, troligen tient Oss och Chronan, nu snart uthi 22 åhr, och sine aff Oss ombetrodde tienster, medh såden flijt, troheet och dexteritât förestådt och igenomgått, att Wij deraff altidh haffve hafft ett got contentament och åthnöije; tillbinder sigh och än ytterligare, at wela effter sin skyldigheet, continuera och framhärda, uthi all underdånigh trogen tienst emot Oss, Ed. kiärl. och Sweriges Chrono, så länge hans hälsa och kraffter tillåta. Här hoos kunne Wij och detta om hånom icke oförmält låta, huruledes han så offta Ed. kiärl. hafver för detta behagat, honom något ombetro och befala, hoos Oss at ihugkomma och företta, thet troligen hafuer giort, och i acht tagit, och elliest widh een och annan,

sens tienst; så hafve Wij af gunstig bevågenheet emot hånom intet kunnat underlåta E. kiärl:t hånom i bästa måtto att recommendera, medh vänlig och kiärlig begäran, att Ed. kiärl:t (som vi doch förmode dess föruthan vara hånom medh all gunst bevågen) behagade, så för denne Wår hånom meddelte recommendation, som hans longlige mödosamme *trogne tienster* och gode meriter *skuldh*, *continuera emot hånom* den gunst *och* nåde, som han här till hoos Oss hafft, och Wij hånom bevist hafue, och än yttermera hafwa tänckt, till hans avangement hånom at bevisa, där Oss elliest längre hade behagat, widh Regementet att förblifwa: såsom och hånom elliest gunsteligen handhafwa och beskydda för hans förföllliare och missgynnare, intet twiflandes, att Ed. kiärl:t varder af hånom hafvandes een trogen och heelt oförtruten tiänare. Hvadh nådh och gunst E. kiärl:t täckes hånom tee och bewijsa, den varder han och hans barn, medh all underdånigh trogen tienst, lydno och hörsamheet, efter deras skyldigheet, erkännandes och afftiänandes, uthi alla sina lifzdagar. Wij skole och för Wår person alltidh finnas benägne, att wilfara E. kiärl:t igen, uthi allt thet Ed. kiärl:t kan vara kiärt och behageligit; Och Wij befalle härmedh E. kiärl:t Gudh Alzmächtigh till all godh och önskelig välgång, kiärligen och

af Oss förefallen discurss om Ed. kiärl:tz person, gerna lagt sin ordh dertill, och allt till E. kiärl:tz beröm och bästa. Eenkannerligen hafuer han, den tijdh E. kiärl:tz waall hoos Ständerne påstodh, at skulle blifwa Rijkzens Arffurste, och Wår Successor, (effter Wår hånom gifne information) styrkt och hulpit dertill, så mycket han hoos een och annan hafuer kunnat och förmått; och medh sådant alt, nogsampt låtit påskina, sin trogne affection emot E. kiärl:t och dess Förstliga Huuss, huilket hånom medh annat slijkt, (thet han fuller i sinom tidh warder siälff E. kiärl:t optäckiandes) hafwer giort hoos någre odieus och förhateligh, de där och så een, som annan tijdh, hafwe speciose, både directé och indirecté sökt, hans fortun att förhindra, och Wår nådige ögon ifrån hånom affvända. Så emädan bemelte Wår Hof-Cantzlär hafwer giort sigh om Oss, E. kiärl:t och Chronan meriterat, aff begges Wår särdeles Nåder, och Wij för Wår persohn fast gerna skulle sij, och förnimma hans lycko, wälståndh och avangement, hälst derföre, effter han nu ähr (Rijkz-Cantzleren och Rijks-Admiralen undantagandes) den älste tjänaren af de fem höga Collegier; hvarföre, såsom Wij nu vidh Wår abdication (den Gudh giöre Oss lyckosam) lemna hånom quarr efter Oss här vidh Hoffwet, uthi E. kiärlig:tz och Rijk-

vänligen, aff Vpsala den 27 Maij, åhr 1654.

E. K.

affectionerade Frenka,

Christina.

Utanskriften:

Den Durchlauchtige, Högborne Furste och Herre, Herr Carll Gustaff, Sweriges, Göthes och Wändes uthkårade Printz och Arffurste, Pfaltzgrefwe widh Rein i Beyern, till Gylich, Cleve och Bergen, Hertig &c. Wår Ellskelige kiäre Frende och synnerlige gode vän.

Protocoll, hållit uthi Rådh-Cammaren den 1 April.

Præsente Regina.

H. R. Drotzen,	
H. R. Admiralen,	*H. R. Canceleren,*
— — — —	*Gr. Axel Lilje,*
H. Sch. Rosenhane,	*H. Lorentz Linde,*
H. Eric Flemingh,	*H. G. Soop,*
Gr. Nils Brahe,	*H. Hendrich Horn,*
Gr. Christer Horn,	*H. Gustaf Posse,*
Gr. Jöran Flemingh,	*Gr. Clas Todt,*

H. Gust. Horn, H. Knut Kurck.
Gr. C. Leijonhufvudh, H. Joh. Rosenhane,

- - - Inkommo Ax. Schillerfeldt och Schiller, med Fiscalen i Hof-Rätten, begiärandes någre resolutioner öfuer någre criminale saker. - - -

3) Om Elisabeth Cygnæa och Hof-Cancelleren Tungel, som ähr dömdt till enkelt hoor, och böta 40 d:r S:mt, och hon Cygnæa 80 D:r och stå straf i gången med ryggehuden.

Schillerfeldt refererade, det hon uthi sijn sijdste bekennelsse continuerar och nekar till dhet hon för haf:r gjordt, och Hof-Rätten alltderföre intet kunne, fast der ähro starke präsumtioner, dömma någon till lijfwet.

H. Sch. Rosenh. Det ähr straff värdt till lifwet, at en liuger på en som lijfwet vidhkomme och angåår.

H. R. Drotzeten: Man bör icke heller allt för mycket ransaka i sådane saker, emedan det voro allt för svidande.

Frågade sedan om Tungel skulle strafes allenast till de 40 D:r, som en annan gemeen, heller och det förhöjas effter facultatem: detta posterius höllt han myckit betenckeligit propter consequentiam.

H. Sch. Rosenh.: Hölt billigt, at i sådane straf intet skedde någon differentie, men

emedan der concurrera stora omständigheter; som synes vara swåre för honom och således något Extraordinarium. Alltså kan man wähl belägga honom medh större straf.

H. R. Drotzeten: Mente intet vara något Extraordinarium, och fast än allt voro sant, att han äntå intet mehra kunde böta än 80 D:r S:mt.

Förslogh at *han skontes och lijtet* respecterades *för sijne gamble* tienster skull, *låtandes honom* vara fritt antingen gifva 40 D:r efter domen, heller 2000 D:r till S:t Catharinä Kyrckia.

H. Sch. Rosenh.: Borde intet stellas honom fritt, uthan här arbitreras at han gofwo 2000 D:r till S. Cath. Kyrckie, och bötte desföruthan de 40 D:r.

H. R. Drotzeten: Affirmatur at han de 40 D:r uthgåfvo, men likvähl steltes honom fritt at gifva något erkleckeligit till S. Cath. Kyrckian.

H. J. Flemingh: Excuserade saksens obekandhet.

Men at han gofwe en ansenligh summa til S. Cath. Kyrckio, och en åhrsrente af sijna godz.

H. Knut Kurch: Han gifver 3000 D: S:mt.

H. Christer Horn
H. Hindrich Horn
H. Eric Flemingh
H. Gustaf Horn
} gifwer 3000 D:r S:mt.

H. Lorentz Linde: At han förlijker sigh de quanto med Kyrckian.

Gr. Carl Leijonhufvud: Gifwe 2000 D:r S:mt.

H. Sch Rosenhane: At han gifwer 3000 D:r S:mt, men at thet sedan intet drages till exempel, och sker så med andre.

Gr. Axel Lilje: Modererade till 2000 D:r S:mt.

H. R. Cancelleren: At han böter 3000 D:r S:mt.

H. R. Admiralen: Idem.

H. R. Drotzeten: Idem.

H. K. Maij:t: Idem.

Resolv.

Resolv.: At han gifwer till S. Cath. Kyrckia 3000 D:r S:mt, heller 2000 R:dr, och vare sedan för alt annat straf frij.

2) Cygnæa böter 80 D:r S:mt, och slås i gången efter domben.

IX

Dimission för Hof-Cantzleren Nils Tungell. Dat. Stockholm den 3 Aprilis A:o 1661.

Carl &c. Wår ynnest &c. Såsom Wij, Hoff-Cantzler Nils Tungell nogsampt hafve pröfvat och considererat dhe långlige, hulde och gode tienster, som icke allenast Oss och vår högstährade och högl. i åminnelse Sahl: Herr fader, uthan och framfarne Sveriges Konungar och Croono medh all flijt och oförtrutenheet J altijdh giort och bewijst hafwen; Så skulle Wij och giärna see och åstunda, at Wij dem ännu wijdare och här efter nyttia kunde; men när Wij besinna Eder höga och tilltagande ålder, jämbwäl och Edra krafter, som för den orsaken uthan twifwell märkligen aftaga, och deremot det continuerliga arbeete och upwachtningh, som Hoff-Cantzler-Embet nödhwändigt fordrar och requirerar; så drage Wij billigt betänkiande Eder än wijdare medh samma tiänst at beswäära, och alltderföre i consideration af förberörde orsaaker got funnit, att befrija Eder här effter ifrån Edert för detta uthstådde travaigler och möda, förunnendes i det stället frijheet att tillbringa resten af edre dagar uthi sådan roo och lijsa, som widh Eder nu tiltagande ålder kan tiäna och gangna, och således ifrån Eder Hoff-Cantzelers-Embete

och tienst i Nåder att dimittera. J wele icke destomindre wara försäkrade, att ehuru wäl j nu såsom tillförene intet kunna förmedelst Edert Embeetes fullgiörande wara widh handen, wij lijkwäl intet desto mindre willia något förminska eller afkorta emooth Eder af wår Kongl. ynnest och nåde, uthan för Eder långliga Sveriges Croono och Fäderneslandet ervijste gode tiänster samma vår Kongl. Nådhe icke allenast uthi Eder persohn, uthan och the Eders wijsa och wederfara; hwilket wij hafwe weelat Eder wara för denna gången till efterrättelse. Och befalle Eder &c.

HEDEVIG ELEONORA.

P. Brahe. Lars Kagg. C. G. Wrangel.
M. G. de la Gardie. G. Bonde.

S. Franck.

Den 5 i samma månad uppdrogs det således lediga Hof-Cantzlers-Embetet åt Hofrådet och Presidenten vid den Bremiska och Nordiska Staten Matthias Biorenklow.

HANDLINGAR

RÖRANDE

INRÄTTNINGEN AF ETT GENERAL-CONSISTORIUM 1624.

1624 ÅRS RIKSDAG I STOCKHOLM.

Institution och Instruction, som Kongl. Maiij:t haffuer åhrnat att giffua thet Generali-Consistorio, som uprättes skall.

— — —

1.

Först will H. K. Maij:t at det skall vara starkt aff tolff personer, sex Andelige, eller Kyrkiepersoner, och sex werldslige. Ibland Kyrkiopersonerne skall ordinarie Erchie-Bispen vara den förste, sedhan Epixopus Strengnensis, så Arhosiensis, der näst H. K. M:tz förnembste Hof-Predikant, så primarius professor Theologiæ Upsaliensis, och på sidstone pastor Stockolmensis. På den andre sijdhan til dette Collegii större

myndigheet och anseende, will H. K. M:t, at Rijkzens Drottzet skall wara den förste; sedhan honom till hjelp skole förordnas twå aff Rijkzens Rådh och tree aff Hofrätten.

II.

Desse skole åhrligen på *) dagh komma tillstädez i Stockholm, att haffua dheras ordinari sammankompst uti Capitlet i Storkyrckian, hwarest Drothzeten medh sina Adsessoribus skall intaga den högre Stolen, och Erchiebispen medh sina Adsessoribus den wänstre; Och skall sedan Drotzseten och Erchiebispen per vices hwar sine otta daghar präsidere; och uthi warande sitt Präsidentskap alle breff, citationer, domar, bewijs &c. underskriffua.

Som Prästerskapet anförde i sitt svar på detta project åtskilliga betänkligheter mot förberörde 2:ne puncter, författades vid Mötet i Arboga det följande år ett annat project, under denna rubrique: *Forma eller Sätt huruledes ett General-Evangeliskt Consistorium Ecclesiasticum &c.*, hvars 1:sta punct så lydde:

1:o Först skall detta Consistorium Ecclesiasticum förnembligen holles af Ecclesia-

*) Här förekommer i originalet ett högst otydligt ord.

sticis eller Kyrkiepersoner, effter dher uthi icke andre än Kyrkiesaker, dhet äre de som Gudz Församblings Regering och wälstånd angå, handles och tracteres skole. Dock någre politicisl eller werldzlige dher hoos, serdeles för dhe mixt saker som kunna förefalla.

Andelige eller Kyrkiepersoner skole höra till detta Consistorium, alle Episcopi och Superintendentes i Sweriges Rijke och dess tillhörande provincier, efter det den enkannerlig Cura et inspectio Ecclesiarum af Guds Försambling och oss är anbetrodd. Och der hos K. M:tz förnemste Hof-predikant med Pastore Stockholmense.

Sedhan Politici eller Werldslige Personer twå eller tre Jure Consulti, det är wällärde och förfarne Män i Lagen och werldslige saker, de som tjenligst der till kunne finnas, antingen wid Academien eller annorstädes, hvilke serdeles när mixt saker förefalla, deres betänkiande i saken haffue (gifva) skole.

2:o Af dessom skall Archiepiscopus ordinarie wara präses, som de andre Adsessores skall sammankalla, sakerne upptaga, förhöre, och då de äro förhörde, de andras vota eller betänkiande omfråga och der på Sententien afseija skall: Han skall och alle citationer, bref och domar underskrifwa.

Episcopus Linkopensis skall vara *Archipräpositus* eller *vice Præses.*

Episcopus Strengnensis skall vara *Pænitentiarius.*

Episcopus Arhosiensis skall vara *Consistorii Decanus* eller *Supremus Notarius.*

När någon sak omröstas, då skall *Episcopus Scharensis* hafwa primum Votum, 2:dum *Arhosiensis*, 3:tium *Viburgensis*, 4:tum *K. M:tz Hofpredikant*, 5:tum, 6:tum, 7:mum *Superintendentes Mariæstadiensis*, *Calmariensis* & *Gotheburgensis*, såsom de sittja till 8:m, 9:m et 10:m *Jureconsulti* eller *Politici*, 11:m *Aboensis*, 12:m *Wexionensis*, 13:m *Strengnensis*, 14:m *Linkopiensis*. Derefter *Præses* sedhan beslutne det som potior och sanior pars hafwe syffragerat, det är det som med Gudz ord och Kyrkioordningen bäst öfverenskommer.

Pastor Stockholmensis skall vara detta Consistorii *ordinarius Notarius:* och honom till hjelp skola *Sacellani Archiepiscopi* och *Arosiensis* vara såsom vice Notarii.

Famuli Consistorii skole wara Sacellani Strengnensis, Wexionensis et Aboensis, hvilke skole akta Capituli nycklar och dörrar, och gå ärender, när dem af Präside blifwa befalt.

3:o Detta Consistorio till yttermera Adsistem och bistånd, will K. M:t deputera en eller twå förnemblige wällärde och Gudäl-

skande Herrar af Riksens Råd eller Ridderskap, hwilka såsom detta Consistorii defensores, patroni och adjutores skole wara, att alt ordentligen, fredligen och uthan tumult må tillgå, såsom deras Embete i de gamle Conciliis altid warit hafwe.

Desse skole och hafwe magt, då Sententien är afsagd, om de någon wigtig insage kunna hafwa, att det något anginge H. K. M:t eller det werldslige Regementet &c. der emot Excipera och hennes Execution till H. K. M:tz egen revision och declaration att suspendera.

Och skola de icke inmängia sigh i sjelfwe förhöret och omröstningen, eller de industria Consistorii domar och handlingar förhindra; uthan dem heller altid hjelpa och befordra, med mindre än de dess bätter skäl och besked dertill hafwa.

Forma eller Sätt huruledes ett General-Evangeliskt Consistorium Ecclesiasticum i vårt Fädernesland Swerige, Gudz ord och Gudz Församblingz lofflige bruk lijkmätigst kan upprättes och holles.

— — — —

Så skall och fördenskull dette allmenne

Consistorium haffua en gemeen (al
Inspection öffuer alt Prästerskapet
Rijket, både på dheres Lärdom och
uerne; såsom först på hwvar och e
scop och Superintendent i synnerhe
hwar i sitt Stifft gör sitt Embete,
all flijt och trohet, rätt informere
Stifftz Församblinger i Gudz ord, förc
dhem skickelige och i Gudz ord fö
Lärare, förer sielff ett Christeligit o
förargeligit leffuerne, androm till Ex
och effterdömelse, giffuer flitigh acht
att Kyrckioordningen bliffuer i alle förs
linger hollen, och dher effter skäligh
kie-disciplin och all gudelighet af hva
en Kyrckioherde och Försambling
hans Inspection öffues, och således
och en i sin Christendom förmeres oc
koffres.

Hvar och någon Biscop eller Superi
dens sitt Embete försumer, uppenbare fe
brister i sitt Stifft icke boother, då m
effter nogsam föregången förmaning, c
så väl som dhen brotzlige till dette (
storium, klages här an, och stånde
sin dom, och omgälle hwar deht sor
nom effter försumelsens och brotzens
het kan skäligen påläggies.

Institution och Instruction, som Kongl. Maij:tt haffuer ährnat at giffua thet Generali-Consistorio, som uprettes skall.

— — —

VII

Enkannerligen och för all ting skall dette allmenne Consistorium haffue en allmen inseende och inspection öffuer all Clerkerijdt uti hela Rijket, bådhe på dheres leffuerne och lärdom. Såsom först är på Bisperne och Superintendenterne, at hvar i sitt Stifft gör sitt Embete tillfyllest; förer ett Christeligit obesmittadt leffuerne sielff, och går sin Hiord före medh reen Lärdom och godt exempel; är flitig att rätteligen informera sitt Stichtz Församblingar; förordner dhem redhelige, sachtmodige och i Gudz ord förfarne siälesöriare; seende medh flijt hvar och en på att han undflyr förargeligit leffuerne, och uppbygger och förmehrer Gudz församling.

IX

Hvar och Bispen eller Superintendenten sådant veet, och försumar thet i tijdh att rätta och bootha, då citeres han så väl som den brotzlige till dette Generale-Consistori-

um, klågas der an, och stånde hwar sin doom, så Biscop för försumelse, som Clerk för sin gärning; och vndgälle hwadh dhem effter försumelsens och brotzens lägligheet bliffuer vppålagdt.

Kongl. M:ts Proposition, giordh till Prästerskapet, ang:de det föreslagne General-Consistorium. Actum Stockholm den 30 Marti, Åhr 1625.

- - Belangande Prästerskapets mening, att alla Bisper och Superintendenter öfwer hela Riket, därtill kallas och dragas skulle; så undvek K. M:t dem hälst såsom förmodligen de klokaste och förfarneste, dertil hade och brukade, war och väl til sinnes sjelf, några at hafwa hafft der inne, de som närmaste besittne woro; men effter H. K. M:t sädan hafwer befunnit några beswärligheter deruti; då är H. K. M:t förordsakat dem där mädh att förskona.

Såsom först är; att näst alla Bisperne och Superintendenterne ähro långt afsittne och till en god del ålderstegne, siuklige och utarbetnee män, som icke kunna beqvämligen komma tillstädes, när de fordrade warda,

och lägenhet så kräfwer; men att förrätta sådant genom sina substituter och subdelegater; det holler H. K. M:t i sig sjelft obeqvämt och till denne sak orimligit.

Sedan så kräfwer och detta Consistorium icke ett hastigt möte och sammanvarelse, utan som nu sakerna förrätta, på flere månaders tid, och kanske understundom längre än man tror &c.

Prästerskapets betänkiande och svar på Propositionen, dat. 31 Marti 1625.

Utaf Kgl. Maj:ts proposition hafwer Presterskapet förnummit, det H. K. Maij:t Nådigst är tillfridz, at Consistorium Ecclesiasticum blifver besatt med Kyrkiepersoner och skicklige Präster, uti hvilket, på H. K. M:ts wägnar skole vara tillstädes några tilskickade politiske personer, dock utan suffragio, som allenast på K. M:tz wägnar påminna Consistorio eller der så behöfdes intecedera, i det K. M:t kan wara anlägit, hvaröfver Prästerskapet H. K. Maij:t underdånligen betacker, som sig deras ringa betänkiande och gifne rådh hafwer nådigst besorga låtit. — — Dock medan detta Consistorium skall hafwa någon commission ochså öfver Bisperne, dem citera, öfver dem döma, och deras domar revidera, synes det icke nog beqvämligen kunna ske

af dem, som på Embetes wägnar, c
jest efter Guds Församlings bruk ocl
ke-Ordning, alltid hafva warit Bisco
jurisdiction undergifne, hvarföre bedj
sterskapet uti underdånighet, att H.
Nådigst wille låta blifwa wid det fö
förslag om Bisperne, att tre eller f
dem, som närmast för handen äre,
warde i sama Collegio brukade. M
finner det ock i sanning, att Bispern
wa med Embete och i Stiften nog t
beställa; men så äre icke heller d
hinder, som eljest skulle dertill bruka
hafwa deras tjenster att akta. D
några af Bisperne, som i Consistorio
interesserade i saken, kunne han a
och låta dem andra med saken bestem

ÖFVERLÄGGNINGAR
I SENATEN
OM
JOHAN RUDBECK,
BISKOP I WESTERÅS.

UTDRAG UR 1636 ÅRS RÅDS-PROTOCOLL.

Den 24 Maij.

- - Riks-Marsken berättade, att Bispen i Westeråhs haffuer uthi Böneformen för Hennes Maij:tt och Regeringen uthj exordio infördt några ordh, huar aff kunde colligeres, att några söke till att trainera krijget i Tysklandh till Hennes Maij:ttz och någres privat nytto.

Her Pär Baner rådde, att emedan Bispen intet troor, huadh passerer i Tysklandh medh Chur Saxen, då skulle man fölga sahl: K. Carls exempel, som till tractaten medh Pohlen förskickade tillijka medh Her

Den 5 Julij.

Taltes om Generali Consistorio Eccl
stico.

R. Marsken frågade till huadh inte
man tänker att upprätta Consistorium.

R. Drotzen sade Sahl. K. M:tt haffu
tat twenne projecter, huaraff nogsamp
att see, hwadh han der medh haffue
tenderet.

R. Marsken: Det war gemenligen K
Maij:tz natur, att han gerna augment
sine Regalia och Konglige Högheet, oc
minuerade och affskaer andres privile

R. Drotzen: Der war den principa
sahl. K. Maij:tz intention, at Bisperne s
wara förplichtade, att göra redho och
kenskap för sin administration.

R. Marsken: Det moste dee ju elies
ra, äfwen som wij och andre. Allege
och, att sahl. K. Maij:tt hade ärna
giffua Consistorio potestatem examinand
personer, som utreesa, och komme in j
det igen, huar uttaff han befruchtade
slaffwerij lärer endstå. Anlangande Ep
pi Arosiensis Rudbeckij scriptum om
sternas privilegier, meentes vara godt,
bleffue förmant och tillhollen, att han
ler inne medh Booken, till dess Regeri
och Rådet een annan gångh deröffuer
delibera och rådgöra.

Den 11 Julij eftermiddagen.

Discurrerades seden om consistorio Ecclesiastico, och dee Book Episcopus Arosiensis haffuer tryckia låtitt. Meentes at opfordras skulle Bispen i Åboo, Pastor civitatis Stockholmensis M. Jacobus och Hennes Maij:tz Hoffpredikant och präceptor M. Johan Matthi, at giffua deras betänckiande om samma book.

R. Drotzen sade sigh ingen farligare act wetta wara passerat sedan salig K. Maij:tz dödh, än denne.

Den 11 Juli eftermiddagen anmältes i Senaten, att Rijks-Cantzleren skulle hafva landstigit i Calmar; hvadan det proponerades af R. Marsken, att Ständerne skulle ännu fördröja 8 dagar, på det R. Cantzleren måtte göra en utförlig relation om det Tyska väsendet, och med Ständerne consultera i saken.

Den 15 Juli war R. Cantzleren hemkommen, och gör förfrågan om sin commissions afläggande, uppkom samma dag i Rådet och aflade sin commission, sittande, efter *som* han sjelf föreslagit, på en stol, *neder för ändan vid Rådsbordet.* Den 16 Juli börjas Protocollet med ett kort tal af R. Marsken på Regeringens och *Senatens* vägnar till R.

Cantzleren, begärande slutligen, att Cantzleren ville sätta sig i sitt ställe.

Sedan R. Cantzleren den 16 Juli i sin stol i Senaten, proponerade han : lige mål till öfverläggning, hvaribla puncten var, att resolvera öfver Bisj Wästeråhs Book.

Den 18 Julii förmiddagen gjorde Cantzleren i Regeringens och Rådets r ro i Fyrkanten relation öfver tillstå Tyskland, för samtlige Ständerne, so ro der församlade.

När den 28 Juni eftermiddagen öf des i Senaten med Biskopparne om Con rio Generali, och Biskopen i Stregnäs slog, att detsamma borde vara i Uj der prästantissimi Theologi äro; då k Erke-Biskopen årligen visa Regeringen Konungen alla saker, domar och acta; mente Johan Skytte det vara farligare de och att Episcopi j synnerhet böra redo och räkenskap. Härtill svarade B pen i Vesterås: dedt haffuer man a hört, och näpligen skall kunna bevisas någon Episcopus haffuer måst stådt ex och giort räkenskap för sin administra

Johan Skytte: R. Drotzen och R. Ma måste ju stå examen, oah om dee bryta emott Lagh, comparera för Hä ting.

I Protocollo den 18 Juli eftermidd

förekommo följande yttrande af R. Cantzl., ang:de Consistorium Generale; så myckitt nu consistorium widkommer, är detta Regeringens mening, att der medh må differes; och hwar wij såge, att Cleres skulle fatta några widrige tankar mott oss för thee orsaker skuld, wele wij icke eens tala der om, uthan låta bewändat widh gambla tillståndet. Man må så gerna seija aperté uth som stickat under stool, om thett icke är eder intention, att consistorium må uprättas, tå ähr bättre låta bliffuit, som thet nu ähr. Allenast begäre wij wetta huru wij i medlertidh skole i dee ocurrerade fall oss comportera.

Den 2 Junii voro in Senatu.

R. Drotzen H. Gabr. Oxenstj. Gustafsson, R. Marsken G. Jacob De la Gardie, R. Amiralen H. Carl Carlsson Gyldenhjelm, H. Johan Skytte, H. Clas Flemingh, H. Matthias Soop, H. Peder Brahe, H. Johan De la Gardie, H. Carl Bonde, H. Axel Baner, H. Erich Ryningh.

Resolverades först uppå några privata.

Herr Johan Skytte berättade, att Episcopus Arosiensis haffuer dagen tillförenne präsenterat och offererat honom den boken om

Prästernes privilegier; deruthi han fö
mer, att han omkullslår några balc
Lagen, förbijgående Wästeråhs recess,
gerer dee privilegia gamble Konung G
haffuer giffuitt Biscop Brask 1523 förs
kom till Regementet, förr än han bleff
och medan än Påwedömet war, säg
någre balkar j Lagbooken äre cass
quoad statum Regiminis. Mente och
fahrligare scriptum är här i Swerige
publicerat på 100 åhr.

Bleff och för godt ansedt, att I
Wallius i Upsala må föra ordet för B
ne; och skall denna Regeringens m
insinueras Prästerskapet.

Greffue Peder Brahe rådde man
skulle offendera Episcopos, Enkanne
Arosiensum, aff huilken heela Prästers
dependerer, inprimis hoc rerum statu.
Booken han publicerat haffuer, är int
thentik och kan intet präudicera Rij
besluth och recesser. Rådde man skul
intet disputera Booken: hade warit l
han hade kallas hijt opp alleena.

R. Drotzen, R. Marsken och Herr .
Skytte, meente nu wara godh tidh att
komma, dedt Booken icke kommer i l
effter dee andre aff Prästerskapet inte
la och approbera samma book. Ty
samma book introduceras denuó Pä
och Prästernes wälde, som dee haffua

före Reformationstijden; åhr och dedt breff som Prästerskapet i Wästeråhs Stifft haffue aff Predikostolen uppläsitt, een tubaseditionis.

Den 3 Junij voro in Senatu.

R. Drotzen H. Gabriel Oxenstierna Gustaffsson, R. Marsken G. Jacob De la Gardie, R. Amiralen H. Carl Carlsson Gyldenhielm, *R. Skattemäst.* H. Gab. *Oxenstierna* Bengtsson, H. *Clas Flemingh*, H. Matthias Soop, H. Johan De la Gardie, H. Carl Bonde, H. Axel Baner.

Taltes om Episcopi Arosiensis publicerades scripto om Prästerskapetz privilegier, deruthi han concluderer dem wara Deo och piis maioribus sapientiores, et crimen perjury incurrere, som turbera Prästernes undfångna privilegias, och derwidh dem intet erholla.

Mentes att Gymnasiernes tryck skola affskaffas.

R. Marsken rådde, att medan Bispen haffuer nu präsenterat huar och een aff Regeringen och några aff Rijkzens Rådh, man skulle sända effter Bispen, att han kommer hijdt up i Cantzliet, medh honom att tala om samma book, dedt breff han haffer skriffuit till Præposrta och det låtet aff Predikestolen uppläsa, då kunde man förehålla ho-

nom, till huadh ända han så högt asse
Prästerskapetz rättigheter och jura, at
post liminio synes introducere pap
Kommer sådant uthi Papisternes hä
skole dee tviffuelsuthan demonstrera os
wij uthan orsaak hafue trädt ifrån
stadger och således giort orätt. Kon
i Danmark skall ock fuller högeligen
förundra, at sådant här publiceras, o
dan lydes af Rijksens Regeringh. R
och att booken interim intet motte fö
ies eller distraheres; och kunde man
ka föreholla honom, att Regeringen h
förnummit, att aff Predikestolen skall
een skrifft, upläsin uthi hans Biscopsd
när om solenn bönedagerne blef affk
get, och att deri skall något vara in
och förmält, som synes kunde hoos g
ne man causera någon stimulum till op

R. Drotzen: Få vij Richs-Cantzleren h
det wore gådt att Prästerskapet rådf
öffuer samma book; tuifflade intet, e
som han redho haffuer hört, att några
ster den intet approbera, att dee ju sa
ligen mästedeels den skole ogilla och
bera. - - -

Den 13 Juni voro in Senatu.

R. Drotzen Herr Gabriel Oxenst. G
R. Marsken G. Jacob De la Gar

R. Ammir. Herr Carl Carlsson Gyldenhielm, R. Skattm. Herr Gabr. Oxenstierna Bengtsson, Herr Johan Skytte, Herr Pär Baner, Herr Clas Fleming, Herr Matthias Soop, Herr Johan De la Gardie, Herr Carl Bonde, Herr Åke Axelsson, Herr Axel Baner, Herr Erich Ryningh, Herr Pär Sparre.

R. Drotzen berättade att Episcopus Stregnensis Doctor Paulinus haffuer warit hoos honom och förebracht, att medan Nicodemi haffuer insinuerat Prästerskapet Regeringens willie och meeningh wara, att den eldste aff Bisperne skulle tala och swara för Clerisiet; derföre ville han rådföra sigh, anten han eller Scarensio, som äldre äre, än Bispen i Wästeråhs skulle swara? Om Regeringen wille honom pålägga, begärade han per expressum bliffua befallt.

R. Marsken rådde, man skulle fortsättia det consilium senast syntes raysonnabelt, nembligen att upfordras skulle först dee Män, som då der till nembdes, och höres deres judicia; eller ock kunde man höra hans egen declaration, då han lärer fuller säija oss orsaken huarföre han dedt scriptum publicerat haffuer. Ty torde han för 10 eller 12 åhr sedan säija Richs-Cantzleren, at han war den man som perturberade deres statum, tuiffuelsuthan drister han och

nu sigh något seija. Ettdera aff desse 2 sade han wara aff nöden i detta fallet att företagas, och att man icke läte see, dedt man affronterer Bispen i Wästeråhs.

Herr Johan Skytte: Bispen i Westerås uthi sin Book kullslår præsentem statum, Rättegångs-processen och annat; rådde att Regeringen och Rådet ådt minstone skulle säija honom sin meningh, helst medan han weet, huadh sidst bleff förehollit Bispen i Stregnääs, om hans Psalmbookz publicerande, huarpå han sedan haffuer detta scriptum tryckia låtet.

R. Drotzen: Om wij upkalla Bispen i Wästeråhs, och som lärer swara, at han will stå til swars, huadh han skriffuit hade, huadh wele wij då giöra och medh honom företaga?

R. Marsken: Restringere och binda honom till sielffua orden som finnes.

R. Drotzen: Wij wele först höra huadh dee tree gode män säija om Regeringens och Rådets meningh, öffuer skriffne booken, som Wij senast mente; föreslogh och att Wallius och Baazius kunde upfordras.

R. Marsken: Det är godt, man haffuer andre aff Prästerskapedz applausum. Sade och sigh förundra, att Episcopus Arosiensis icke eens indrager dee Evangeliske consisto-

sistoria i Tysklandh hoos wåre Religions förwanter stichtade.

Herr Pär *Baner:* Dee lära söka delation att först få igenomläsa booken, och sedan ferre indicium; rådde och att medan Wallius och *Baazius* äre hos Prästerskapet suspecte, dee skulle intet uppfordras och tillspöras härom.

Slötz här uthj endtligen, att uppfordras skole Bispen i *Åboo*, *Wallius i Upsala*, Pastor i *Stockholm*, *M. Johan Matthiæ och* Baazius och höra deras meningh om samma *book*. Och kan man widh deras uppkompst dem förehålla, att denna booken är kommen Regeringen och någon aff Rådet i händer, och Bispen sielff præsenterat henne, begärandes deras censur öffuer samma book; derföre kan man fråga, om de kunna veta til huadh ända och intention han samma book haffuer tryckia låtet. Dedt är ju förbudit, man skulle slijka böckar publicera och aff trycket uttgå låta, förr än dee *woro* behörligen censurerade.

Opsatte och Herr Pär Baner någre puncta, *som* i samma book förmäles och bliffua införde aff Bispen uthi offtabem:te scripto, och äre statui præsenti præiudicerlige, som kunde bemelte Prästmän förehollles.

R. Marsken påminte och, att *det breffuet* borde medh dem communiceres, *som* är upp-

läsitt aff Predikestolen uthi Westeråhs
Såsom och det som Landshöffdingen
Thure Sparre aff Biscopen är tillskr
Item skall säijes dem, huru som
ringen will att swara skall på Präst
petz vägnar.

Inträdde offtabem:te samme Fem
män, och bleff dem aff Herr Pär
förehollit orsaken, huarföre Regeringer
ver welatt dem opkalla, nembligen,
stundh Bispen i Wästeråhs haffuer p
teret Regeringen och några aff Råd
scriptum, som han haffuer låtet pul
om Clerisietz privilegier, medh begär
gode Herrar och Män wille säija sin n
och censur öffuer samma book. Så kc
Regeringen och Rådet något selsampt
att denna booken är publiceret, effte
Bispen nogsampt weet sigh opåminna, l
vidlyfftigheet plägar anstå aff slijke
tis, och huadh nästholdne Richsdagh
serade medh Bispens i Stregnäs tı
Psalmebook. Haffuer och sigh förlyd
intet wele samma scriptum i ljuset k
skulle uthan deres veetskap. Och
Rådet intet nogsampt affsee den o
huarföre han äffuen nu uthan föreg
deres som wederbör, censur, haffuer
scriptum publicerat, och eenkannerligen
communicerat wijdh detta möthet; a
rade och aff titulo, præfationen och

contentis, att den book haffuer ett widt utseende, och att Bispen förmenar samma book böra hollas uthij acht; och ingen medh skääl kunna den ogilla, uthan synes nästan som een articulum fidei den wela obtrudera, så myckit man kan aff orden colligera.

Episcopus Aboensis: Wij haffue förstått att sådant scriptum är publicerat, och haffuer Bispen i Wästeråhs oss sådant weta låtet wijdh wår ankompst; men wij för många besuär skuld intet hafft tijdh booken igenomläsa. Önskade att Episcopus Arosiensis sielff motte bliffua citerat att suara till det Regeringen haffuer att taala på samme book, då Regeringen hans undskyllan kan höra och orsaken förnimma till samma scripti publicerande.

Herr Pär Baner: Dee gode Herrar haffua kallat eder till att säija eder meeningh om samma scripto; der uthij finnes någre ordh som synes myckit præiudere närwarande Rijckzens stat, serdeles Regeringsformen; och tyckes såsom här igenom derogeres Regeringen dess macht och myndigheet, deruthinnan allegeres dee privilegia, som äro giffne för 2 eller 300 åhr sedan. Synes myckit selsampt, att willa efterkomma och föllia dee privilegia, som äre giffne sub papatu. Huaraff selsamme conseqventier nödvändigt änstå moste; Så nembnes här emott icke eens Wästeråhs recess: Regerin-

gen kan intet wetha aff hwadh tankar den är uthelåten, synes och denne booken omkullslå Hoffrättz-processen, der vthi förmält bliffuer, att alle så andelige som werldzlige skulle comparera för werldzlig domb uthj criminal och civil saker. Att bekräffta och förklåra denna sijn meningh, haffuer han itt breff tillskriffuitt Herr Thure Sparre, angående M. Gabriels Holstenij saak, som han icke wille tillstädia at compurera för verldzlig lagh och domb. Opläste här opå samme breff. Deduccrade sedan orsaken till trätan emellan bemelte M. Gabrielem och en qvinna j Wästeråhs, nembligen at M. Gabriel haffuer skältt henne för tiuffnadh då hon är frijkändh på Rådstugo för beskyllningen, men haffuer begärätt på M. Gabrielcm een Reconvention. Nu täges M. Gabriel j förswar aff Bispen, att han intet skall för Rådstugo eller verldzlig domb comparera. Sedan sade han, att Regeringen förundrar, dedt icke eens nästan är salig K. May:tz odödelige nampn ihugkommit, som dock myckit haffuer giffuitt och förähret till Kyrckior och Scholor, och förbättrat deres privilegier. Allt huadh antc reformationem är giffuit, dedt införes particulariter och till pricka; men gåes mästedeels förbij dee privilegia som giffua äre post reformationem, Sedan menar han att Konungabalken, Tingmåla- och Rådstugu-

balken äre ophäffne, huilket intet ähr; och att Kyrckiebalcken är icke aldeles casserat quoad statum Regiminis; der dock salig K. Carlls offendtlige rescriptum på Landzlagen biuder aldeles skole vara upphäffuen, och intet dömmes ther effter, för än samme balck bliffuer revideret och öffuersedd. Oplästes och dedt privilegium giffuitt Clerisiett aff Rijkzens Rådh A:no 1446. Mente och att frampt Bispen will sådant holla gillt, och denuó reducera in Ecclesiam orthodoxam, synes han icke långt weela wijka ifrån Påffuedömet. Oplästes een deell och aff dedt privilegio, som gamble Konungh Gustaff haffuer giffuit Bispen i Linköping Brasken Anno 1523. Huaraff han synes sluta, att alle godz moste bliffua under Bisperne, som bebreffuade äre aff dee gamble Konungar. Item haffuer salig K. Maij:tt K. Gustaff den andre och store revocerat salig K. Carls privilegia Anno 1595 giffne Upsala Academie. Hwilka privilegia Bispen införer och grundar sina conclusioner opå. Huar sådant skulle nu mehra gälla, kunde man och sluta, att dee 400 der till aff sal. K. M:tt donerade godz kunde revoceras; sade och att Bispen intet allegerer några consistoria Ecclesiastica j Tysklandh producerade här opå dedt breff, som Episcopus Arosiensis haffuer skriffuit till præpositos uthj sitt Stifft, der vthj han sy-

uer Clerisietz myndigheet och macht vthj ecclesiasticis &c.

Inkomme sedan Bispen och dee andre prästerne, och goffue till suars, att dee intet kunne tänka, att Episcopus Arosiensis något sådant skall aff een ond mening skriffuit och publicerat, och vthj den intention, som skulle han något införa, som är emott præsentem Regni Statum. Önskade för deras personer, att dedt motte bliffuet tillbaker, medan dee förnimme sådant causera aff sigh widlöfftigheeter. Scriptum publicatum anlangande, så kunna dee fuller intet nu så j een hast, deröffuer ferre iudicium, efftter dee booken intett igenom läsitt haffue; see och deraff, att han booken intett will låta komma j liuset, förr än han förnimmer Regeringens meningh der öffuer; vthan haffuer och der till medh communicerat medh Bisperne samma book, och begärat deres betänkiande. Begärade endtligen, att han anten motte sielff bliffua citerat att förklara sigh, eller och förordna någon som förnimmer aff honom hans meningh och explication, då han och tillijka kunde förklara sigh öffuer dee oplässne breff.

Herr Pär Baner förtaalde, att Regeringen haffuer till den ända dem opkallat, att höra dee gode Herrers och mäns censur; om sådant är nyttigt Regementet? Om skäligt är, att een sådan book skulle skriffuas

och tryckes, om och honom icke hade bort först att låta henne censera?

Episcopus Aboensis: Wij wille fuller gerna önska, att sådant hade bliffuit tillbaka. Men aldenstundh dedt så widt kommit är, och effter gemene ordspråket; Unusquisque est suorum verborum optimus interpres, woro godt Regeringen wille höra hans förklaringh, om han generaliter will extendere Kyrckiones Rätt till dee privilegia, som äre giffne ante reformationem eller huadh hans meningh ähr.

R. Marsken: Säyer oss eder meningh och sentens, hwadh J holle om sådant scripto, Om J förmene, att dedt ljus, som han introducerer, kan och må tolereras? Han skriffuer att Wij skole wara periuri, så frampt icke Prästerskapet bliffuer handhollitt widh dee gamble aff Påwerne och dee Konungar vthj Påwedömmet giffne privilegièr,

Wallius; Wij kunne nu intet säija wår meningh om denne book, effter Wij haffue allenest hörtt aff andre, och nu denne gången aff Regeringen, några puncta der vthur oplässne: Wete intet anten han relativè och historicè eller conclusivè wijs sådant införer. Kunna nu intet giffua någon domb öffuer samma book. Tycker fuller illa att denne booken är publiceret, och haffuer förordsakat att Regeringen så stort bekym-

ber derföre drager. På dedt Jagh någorledes skulle säija min meningh, kan jagh för min person icke see, huru Episcopus Arosiensis allt will och kan försvara, som han der införer. Kan skee vthj Wästeråhs Stifft finnes dee som wetha Episcopi intention. Tackade Gudh, som haffuer frelst dem ifrån Påwens träldom, och giffuit dem denna höga Köngeliga familie. Troor intet att Episcopi intention ähr den som sielffua bookestaffven inneholler. Menar wisst att hans Wyr:het Episcopus Arosiensis skall nogsampt sielff weta explicera sin meningh, booken intet till någon ondh ända wara publicerat.

R. Marsken: Dedt stöter oss mäst för huffwudet, att Episcopus præsterierer dee privilegia, som giffne äre Clerisiet post reformationem, och allegerer och införer allenast dem, som giffne äre ante reformationem, huilke äre casserade. Jagh troor wisst, att Wij ju äre klokare j Religionen, än wåre förfäder vthj Påfwedömmet. Sade och, att få Jesuiterna detta scriptum j händerne, skole dee fuller wetha göra dee glossas der öffuer, som oss intet tiena och komma till pass. Dedt och han opiniatrerer och sluta will, att Kyrckiegodz skall bliffua hoos Kyrckier och dee som den andelige staten betiena, skall göra store turbas och förändringer j Regementet.

XLIII

Pastor Holmensis M. Jacobus: Wij kunne icke haffue een annan meningh om booken, än author sielff haffuer, som henne skriffuit haffuer. Nu haffuer Episcopus Arosiensis sielff warit dubius om denna book böör publiceres, emedan han haffuer först begärat weta Regeringens censur; dock sade han sigh icke alldeles kunna tänckia, att Episcopus, som är libri author, skall haffua henne skriffuit vthj den intentione, som Regeringen nu förmenar, och medh den allegatis förmärka låter, medan han medh flijtt holler booken inne medh sigh och will henne intet låta extradera till andrem, förr än han haffuer förnummit Regeringens meningh deröffuer. Om och denne booken skall komma j liuset, behöffues här uthinnan ett noga betänckiande och en wällgrundet discurs, kunne nu så j hastigheet intet säija sitt iudicium om samma scripto. Haffver han giort och publiceret booken j den meningh, Regeringen förmener honom haffwa giort, står han ingalunda till att undskylla. Jagh för min person kenner mannen wäll. Ähr reen godh Theologus, som är kend etiam apud Exteros, som nempligen skall eens tänckia, att föra oss vnder dedt Påwiske ooket. Ähr och een godh patriot, som will Fäderneslandet wäll, och derföre kan man præsumera om honom, att han intet sätter sigh op emott sin ordentli-

ge öffuerheet. Sade och, sigh den meningh haffua om hans scripto, dedt han dock intet igenom läsitt haffuer, vthan allenast bliffuet sigh wist aff Episcopo, när han hoos sigh war till måltijdh, att han allt sådant införer theticos och relativè, till att låta see, att Clerisiet haffuer hafft gode och herrlige privilegia medan papatus war; och derföre argumenterer à minori ad majus, att Gudz ordz tienare kunne och nu medh gode frijheeter och privilegier benådes, såsom och dem aff framfarne Konungar skedt är. Om Episcopus samme thesin deducerer ad Hypothesin, kunde han intet weeta; effter han booken intet läsitt haffuer, huru här om är, wore godt att DD. NN:der täcktes upfordra Episcopum sielff och höra hans förklaringh, medan ingen är hans intention till detta scriptum kunnog, mehra än Gudh och honom sielff.

M. Johan Matthiæ; Jagh haffuer allenast obiter lupitt booken igenom, läsit förnembligen huadh efffterst uthj är infördt, seer fuller att han mächta sälsampt quæstionerer och sluter der opå: men troor intet, att han mala intentione dedt giordt haffuer. Haffuer och hört honom seija desse ordh, att förnimmer han någon errorem här vthinnan wara committerat, skall thet honom ångra, och tuifflar han intet, att Episcopus

ju skulle wara beredd sådant att deprecera, och medh booken inneholla.

M. Baar: Hwadh om booken säijas kan, dedt är mäst aff dee andre wyrdige män *sagt*, min ringa meningh om denne saak, skall fuller finnes uthj mitt scripto, som uthj sahl. K. Maij:tz tijdh här j Cantzeliet bleff inlagt. Såsom och skääl och rationes till samma min meeningh recommenderade endtligen Regeringen och Rådet samma saak.

Herr Pär Baner sade ändtligen, att Regeringen godt funnit, att förnimma låta Bispens egen förklaring och meningh, genom andre aff Prästerskaps medlet, pröffver sådant intet bättre kunna skee, än igenom dem sielffve, som nu haffue hördt huadh Regeringen haffuer inwändt emott samma scripto. Dee wille fördenskuld honom Bispen förehollą, dedt dee nu hört haffuer: såsom 1) Bispen weet vthan widlöfftig påminnelse, huadh i höstas war taltt om Psalmbooken, som Bispen j Stregnääs haffuer tryckia låtet, och huadh då war afskedet, att slijke saker intet borde tryckias; huarföre han då nu haffuer itt skadeligitt och fahrligitt scriptum publicerat. 2) Hvadh hans meningh är med dee gamble privilegier ante reformationem giffne, som deels platt casserade, deels såsom oachtan-

des förbij gångne vordne och förgättne aff framfarne Konungar.

3) Medan han vill eximera Prästerskapedz Stånd, att dee intet skole comparera för civil domb uthj dee saker, som till Forum politicum egentligen höra. Dedt han haffuer confirmerat och styrckt medh dedt breffuet till Herr Thure Sparre, eximerandes Hölstenium ifrån civil domb och rätt.

4) Till huadh ända han ihugkommer Konungz- Tingmåla- och Rådstugu-Balken skole vara uphäffne; såsom och huarföre han haffuer vthlåtit Wästeråhs recess, förmälandes om arfföreningen, der uthj orsakerne nogsampt oprepas, huarföre den puncten j Konungzbalken om Rijckzens Regering bliffuer förändret, tillhollandes och förmanandes Bispen, att han wille sigh här öffver förklara, såsom och förnimma om hans intention, till huadh ända och för huad orsaak han dedt aff trycket haffuer vttgå låtet.

5) Om breffuet till præpositos, förnimma om han haffuer några beswär emott någon, eller weet någon Chronones man haffva uthi hans Stifft begådt några otillbörlige excesser, och huem han meenar, att någon privat person skall haffua nytto aff dee vtskylder allmogen vttgöra bööra, medan Regeringen förmenar allt wara anwänt till Rijckzens defension. Regeringen kan icke

annat dömma, än att Bispen haffuer någon suspect, som skulle någon sådanne Rijckzens intrader till *egen nödtorfft* anwändt haffua. Wisste han den nembna, önskade dee och sågo *dedt* gerna. Summa: förnimma aff honom, om han will tillstå altt dedt som han skriffuitt haffuer vthj samma Book.

Elliest medan dee gode Herrer, som haffve varit oppe, när proposition oplästes, nogsampt weta *sigh påminna, att dee intet* haffua welat der *till suara eller emottaga* samma proposition, huar igenom är wederfaren Hennes K. M:tt een despect. Derföre haffuer Regeringen godt funnit, att Episcopus Stregnensis såsom den äldste, skall denna gången swara för Prästerskapet på Mötet. - — -

Den 16 Junij voro in Senatu.

R. Drotzen Herr Gabriel Oxenst. G., R. Marsken G. Jacob De la Gardie, R. Admiralen Herr Carl Gyldenhielm, R. Skattm. Herr G. Oxenst. B., Herr Johan Skytte, Herr Pär Baner, Herr Clas Flemingh, Herr Matth. Soop, Greff Pär Brahe, Herr Johan De la Gardie, Hr Carll Bonde, Hr Åke Axelsson, Hr Axell Baner, Herr Erich Ryningh.

- - Sedan infordrades Bispen j Åboo M.

Isaac Rothowius, Doctor Wallius, pastor civitatis Holmensis M. Jacobus, M. Johan Matthiæ och M. Baaz, aff hwilke Episcopus berättade att dee haffue warit hoos Episcopum Arosiensem, och frågat honom om dee puncter Regeringen haffuer befallat dem, att dee honom föredraga skole; så haffuer han sigh fuller der opå förklarat för dem, men seer fuller gerna, att han och sielff motte opkomma och sijn meningh Regeringen mundtligen weta låta, förhoppandes honom itt nådigt audience effterlåtes. Scriptum anlangande, så haffuer han sigh så explicerat, att han förunner dedt fierran vara ifrån Papismo, han haffuer och sagt, att han dedt intet haffuer welat publicera, för än han hörde Regeringens meningh der öffuer, vthan caute der medh vmgått, submitterer sigh således Regeringens gode tycke. Den punct om periuris sub finem anlangande, war förståënde om decimis: I allt öffrigitt wille han härom referera sigh opå egen mundtlig förklaringh.

Herr Pär Baner: Dee gode Herrer hade förmodat, att dee skulle haffua punctuatim giffuitt swar på dedt dee senast finge vthj befallning Biscopen j Wästeråhs att föredraga, huadh hans meningh är öffuer samma puncta, såsom och opå dee tu andre breffuen. Begärade att dee på huar punct

wille

wille Regeringen weta låta Biscopens swar. Item huadh han swarer till offuantaalde 2 breff.

Episcopus Aboensis: Medh Episcopi willia är dedt ena Breffwet intet opläst aff Predikestolen. Det andra till Herr Thure Sparre belangande, der öffuer will han sigh sielff förklara.

Herr Pär Baner: Uthan tuiffuell äre ådtskillige discurser förelupne emellan dem och Bispen: urgerade fördensknld dee wille omstendeligen sådant berätta. Eenkannerligen, huru Episcopus Arosiensis uthtyder dee orden om Rijckzens drätzell, och huem man menar haffua bygt dee höga babylons torn. Huar man böör ju bliffua oförtald; myckit mehra Regeringen.

Doctor Wallius: Han menar medh dee orden j samma breff ingalunda Regeringen. Vthtyder och orden på een man wijdh tollen och accisen j Wästeråhs, som när han dijdt kom, war han een vttfattig man; Men så haffuer han j medler tijdh så vmgååt medh Embetet, att han haffuer gripit till Chronones saker, dem brukat till egen nytto, bygt stoore huus; och att Biscopen sådant j Breffuet haffuer infört, icke till att anklaga, vthan för exempel allegerat honom, att slijkt folck finnes j Regementet; när hans Ehrewyrdigheet sielff upkom-

mer, warder han widare sigh förklarandes.

R. Marsken: Dedt skall fuller tages aff honom så skarp räckenskap, att jagh nepligen troor, han skall så stort kunna försnilla Chronan; mente att Bispen intet kan mehna honom der medh.

Pastor M. Jacobus; dedt äre twenne tingh, som komma här j consideration, först scriptum, som aff trycket är vthgånget, sedan dee 2 breffwen. Scriptum anlangande, haffuer Jagh låtet migh wara anläget, sedan Jagh haffuer fådt befallningh att admonera Hans W:heet Bispen der om, haffuer och förnummit hans explication öffuer dee puncta Regeringen befallte hans meningh att fordra. Nu är fuller Episcopus Arosiensis een man aff dedt alffuar, att han sielff tillstår, dedt han haffwer skriffuit; och kunde någon tänckia, att medan Biscopen och Jagh äre uthj någon affinitet, skulle Jagh såsom partijsk låta mig finna här uthinnan; men så skall dedt fuller wara långt ifrån migh, att Jagh något skall gilla uthj Biscopens saak, anten dedt som lågar och strijder emott Gudz ordh, Sweriges Lagh, Kyrkiones ordentliga statuter och emott Öffuerheeten: vthan skall wijdh Gudh och mitt samweet, holle migh widh dedt rättwist ähr, oachtat all affinitet, och referera huadh Bispen haffuer begäret aff migh, jagh skulle

Regeringen hans mening öffuer scripto och breffuen föredraga. Så kan nu komma uthj consideration 3 handa, som scriptum skulle stöta sigh opå: 1) om Bispen meenar medh dedt han skriffuer, patriæ Magistratum. 2) Om han approberer administrationem Regiminis Ecclesiastici pontificum. 3) om Conclusionen, huru den wore att förstående.

1) Hwadh nu dedt första wijdkommer, beder Bispen Gudh bewara sigh, icke allenast för dedt han sådant göra skulle, vthan och för tanckerne. Ty att han intet mehnar præsenti statui något mehn eller præiuditz, haffuer han för tijo åhr sedan låtet några arck der aff tryckia, haffuandes allt sedan warit aff samma intention, att han scriptum wille publicera låta. Jagh bekenner att uthj scripto finnes fuller några duriuscula, som jagh wäll motte önska hade warit tillbakars, men så förmeener Bispen att dee skole kunna excuseras. Strenuè nekar han, att han någonsin haffuer meent patriæ Magistratum medh dedt han haffuer skriffuit: såsom dedt han allegerar på första bladet; Furster skole haffua Furstelige tanckar. Talas der in citato loco Scripturæ om Christo, som är den rätta Fursten; åhr och een admonitio mehra för Ecclesiasticis än politicis. Åhre och uthj detta scripto månge parerga, mehra till att uppfylla bladen, än till att præiudicera någon annan,

myckit mindre culpera sin ordentlige Öffuer-heet. Hans K. Maij:tt anlangande, så haff-uer han nogre reesor berömt hans Maij:tt effter som han och haffuer hafft der till stoor orsaak: men att han icke haffuer aff trycket låtet uttgå dee nya privilegia H. Maij:tt Vpsala Academiæ giffuit haffuer, säger han derföre skedt waar, medan privilegierne icke äre än så j dagzliuset, och aff trycket vttgångne, och honom dedt intet wille anstå, dedt först publicera låta. Summa, hans Wyrd:heet tager sigh aldeles vndan in hoc puncto, att han någonsin haffuer meent Magistratum patriæ.

2) Regimen pontificium anlangande, tager Bispen illa wijdh sigh, och går honom myckit till hiertat, att han haffuer publicerat dedt, öffuer hwilket Regeringen giör sigh så höga tanckar, ähr och een sådan meningh om Regimine Ecclesiastico, emot hans mange reeser giorde Eeder och förpligtelser: såsom när han bleff prest, promoverad in Magistratum, in Doctorem, och sedan när han bleff wigd till Biscop, giorde han här emott, wore han itt putidum membrum och itt onyttigt winträdh j Christi wingårdh.

3) Hwadh och conclusionen anlanger, seyer Episcopus den intett deducerat wara aff toto scripto, uthan ex parte saltem, nembligen de decimis; och meenar der uthj

aendeels dem, som skole uttgiffua decimos, såsom finnes een stoor hoop, som vndandraga sigh och *intett* wele dem vttgöra och præstera, *tuert* emott *Gudz och* Sweriges Lagh, *sampt* framfarne Konungars mandater och månge andre Rijckzens beslutt; beropandes sigh wara frijkallne, effter som sådant myckit skeer j Lijfflandh och annorstädes; sade och att Episcopus meenar der medh, att *dedt bäst wore att bliffua medh* decimis, som *Gudh haffuer förordnat; elliest den* der emott *sigh* opsätter, *synes sapientior Deo* et patribus nostris &c. Huar nu häremott denne hans explication öffuer samma scripto, Regeringen finner nogre insagor, att dedt icke må publiceras, submitterer han sigh aldeles DD. NN:ders willia och behagh, seer och j sådant fall icke onödigt, att dedt skeer een inhibition på *boo*ken. Detta haffuer Episcopus medh migh öffuer sitt scripto communicerat, begärandes Jagh j bästa motto Regeringen hans explication insinuera, effter som han och dedt sielff oretenus bättre görandes warder, det Regeringen täckes honom opfordra.

Breffuet anlangande till Her Thure Sparre, så ändock Episcopus intet hade hoppas dedt skulle komma så långt och för Högfl. Regeringen; Lijkwäll medan dedt är skedt, hoppas han, hans *meningh* der uthj

icke blifuer j onde motto optagen; ty Episcopus meenar intet heela actionen, vthan primum cognitionem causæ, den han förmeenar skee böra j consistorio, men seden remitteres till forum politicum.

H. Pär Baner: Åhr då Biscopens meningh, att Prästerskapet der wijdh sijgh holla skall.

Pastor Holmensis: Der till swarer Bispen j Wästeråhs således, att medan månge rudes finnes, som gerna skole önska att weeta huadh wåre förfäder haffue hafft för privilegier, derföre haffuer han dem här medh welat tiena.

M. Johan Matthiæ sade denne här öffuer, wara Bispens meningh; 1) Aldenstundh pontifices haffua giffuit sine Präster gode salaria, som allenast haffua siungit för dem. 2) Ethnici, såsom Druides och slijke, som eendeels offrat haffuer, haffue rijkeligen förnögd deres Präster; så haffue och dee Christne orsak mehr dedt giöra: argumenterer således à minori ad maius.

Doctor Wallius: Anlangande slutet, dedt Hans Ehrew:heet interpreterer om decimis, så haffuer Bispen aldeles exciperat Regeringen och R. Rådh, föregiffuandes sigh aff den occasion der till kommen wara, att han är kommen der öffuer opå discurs medh een förnemblig Adelspersohn.

Herr Pär Baner frågade j huadh intention

Bispen haffuer skriffuit och publicerat samma scriptum?

Pastor Holmensis M. Jacobus: Ingen klagar öffuer *sitt oppehälle*, alla haffua rijckligitt, *Vpsala* Academie haffuer aldrig hafft *slijke intrader*, så wäll som andre scholar, men Prästerne i synnerheet: tackade DD. NN:der att han, som j förstonne satt här medh itt ringa vnderholdh, för detta haffuer bekommit godh *förbättring*. Sådant menar Bispen intet; vthan gör thet *Θετικως* sine deductione ad hypothesin. Men förmeenar *Rogeringen*, dedt *Bispen* otilbörligen stöter sigh på någon, begärade han, att DD. NN:der täckes låtat komma på hans egne declaration an.

R. Marsken Förundrade huarföre Episcopus Arosiensis haffuer allenast allegerat dee privilegia, som vnder Påwedömmet giorde och här j Rijket äre antiquerade. Meente honom myckit bättre hade giort, om han hade framdragit dee som kunde giöra till *præsentum* statum; eller dee gamble accom*moder*ade der till. Sade wara een farlig ting, att immutera huadh här till haffuer warit hollit, sedan reformationen skedde. Taalte och sedan om den qwinnan j Wästeråhs, som intet haffuer draget M. Gabriel på Rådstugo, vthan han henne. Och derföre medan saken war anhengigh giord på Rådstugo, borde den och der *bliffua* aff-

dömbt, elliest præiudicerer man Konungen och Magistraten.

R. Drotzen: Förledne höstas woro Bispen och Thure Sparre hoos migh, och wore så wida eense, att saken skulle slijtas på Rådstugo, så frampt dee j medler tijdh icke kunde j wänligheet förlijkas. Nu sedermera haffuer M. Gabriel icke eens taalat medh henne om förlijckningen, vthan låter sigh see wärre sedan än förr emott henne. Saaken kan intet nu gå tillbakar, sedan lis är pendens giord på Rådstugo.

Herr Pär Baner opläste vthur Konung Sigismundi privilegier giffne Prästerskapet, att the moste comparera för Häradz- och Lagmans tingh &c. Vthj civil och politiske saker.

M. Baazius refererade och huadh Episcopus Arosiensis haffuer berättat, aff hwadh intention han denne booken skriffuit haffuer; nembligen att vthj scripto äre twenne saaker: 1) Recitatio Historica privilegiorum. 2) Thesis. Thesin will Episcopus stå före, men huadh sielffua privilegia inneholle, dedt refererer han allenast, och låter contenta der han stälte wara. Hwadh min meening är, öffuer den frågan, om Prästerskapet haffuer något proprium forum j civil saker: Så neekar Jagh der till alldeles, effter som wijdare skall stå förmält uthj mitt innelagde scripto.

M. Jacobus pastor Holmensis: Episcopus Arosiensis talte intet om decisione causæ, vthan prima causæ cognitione, vthj dee saker som äre mixtæ och höra till åtskillige fora; *sedan* cognitio causæ är skedd in *capitulo*, remitteres den der ifrån till forum politicum. Annan är intet Episcopi meningh, och att hæc cognitio causæ considereres ratione qualitatis, och intet är cum decisione causæ conjuncta. Ty hwar han dedt giorde woro han een πολυπραγμων och samma vitium πολυπραγμωσυνης vthj Biscopen intet till att lijda.

R. Drotzen: Episcopus Arosiensis haffuer jw cognitionem causæ emillan M. Gabriel och samma qwinna, att han intet behöffuer nu mehra draga saaken till consistorium Ecclesiasticum. M. Gabriel haffuer oppehollit sin wederpart opå fierde åhret, att hon intet är kommen till Sacramentet, och saaken ännu intet kommen till ändskap.

Her Pär Baner: Dedt är een stoor potest att ministerium sigh vendicerar, att dem må stå fritt att wisa någon, när een något flagitium committerer, ifrån sigh till forum politicum.

Pastor Holmensis: Ähr dedt een halss saak, lyder den intet till consistorium, och intet böör der förhöras. Men cognitio de qualitate causæ förstås om andre saker, som

man intet wist weet om den är een halss saak. Sade sigh allenast wara opkommen till den ända, att säija Bispens mening öffuer dee puncta; ähr nu för sin person intet sinnadh inlåta sigh uthj widlöfftigh discurs om desse saker: och att hans meningh intet är, att criminal saker skole optagas för consistorio. Men andre ringare causæ kunde wäll cognosceres quoad qualitatem. Så haffuer här till warit brukligitt: bliffuer något annat här effter aff Magistratu förordnat och statuerat, att och dee ringa causæ skole optages genast för foro politico, då står dedt magistratu fritt, och skall dereffter huar man sigh gerna rätta. Badh endtligh att DD. NN:der täckes huadh nu aff honom på Biscopens wägnar framförd är, j bästa motto optaga och honom sielff till audience städie, medan ingen så till pricka kan wetha hans meningh wahr än Gudh och han sielff.

Doct. Wallius: Wij gilla ingalunda den process Bispen i Wästeråhs haffuer medh M. Gabriels saak.

Herr Pär Baner: Dee gode Herrar Regeringen och Rådet, låta så denne förklaringen wara der hän steldt. Badh att dee wille föreholla Bispen på Regeringens wägnar, att han holler inne medh samma book, och inga exemplar flere spargerer till wijdare beskedh.

Episcopus Aboensis M. Isaacus Rothovius. Wij haffue ingen orsaak att querulera anten hemligen *eller* oppenbarligen öffuer wår Öffwerheett, vthan haffue stoor orsaak att tacka Regeringen ödmiukeligen för rundt *oppehälle* och wåre privilegiers erhollande, vthan protesterar vthi redelige Prästmäns nampn här j Rijket, att ingen orsaak till sådant är dem giffwen hwarken aff Kongl. Maij:tt eller Regeringen.

Togo här medh affträdh.

Den 17 Junii voro in Senatu.

R. Drotzen H. Gabr. Oxenstj. Gustafsson, R. Marsken G. Jacob De la Gardie, R. Amiralen H. Carl Gyldenhielm, R. Skattm. Herr Gabr. Oxenstierna B., Herr Johan Skytte, G. Pär Brahe, H. Johan De la Gardie, Herr Carll Bonde, Herr Åke Axelsson, Herr Axel Baner, H. Erich Ryningh.

Taltes sedan om Episcopo Arosiensi.

Greffue Peder Brahe rådde man skulle intet grijpa och tasta saaken nu således an medh Bispen och offendera honom, som är förnembst aff Prästerskapet, besynnerligen uthj denne fahrlige tijdh, *mente* wara illa, man hade råkat j denna quæstionen medh Bispen; fruchtade *att* dedt är alla-

meente han att man icke kunde grunda sigh opå salig K. M:tz desseigner här vthinnan: ty såsom Kongl. Maij:tt war een Heroisker Herre; så war han och een potentat aff den humeur, att han till att dempa androm och hans macht skulle bliffua dess större, kastade handen vthj andres privilegier.

R. Drotzen: Dedt war intet sahl. K. Maij:tz intention, vthan att han wille boota dee månge fehll som finnes j Stifften. Här äre nu redho 5 Collegia; Ecclesiasticum bliffuer dedt siette, sade, att huru dedt och bliffuer wäll fattat, och dee alle blijffua eense, och sittie borde widh huar andre, seer han intet, huru Konungen skall kunna göra någon förfångh j deres privilegier.

R. Marsken: När sådant behörligen bliffuer limiterat och circumscriberat vthj ordningen, som der öffuer skall fattes och stelles, skole Wij nepligen kunne befruchta något Prästetwång eller annan fahra.

Taltes sedan om Bispen j Wästeråhs.

R. Marsken: Dedt är fuller nödigt, att Wij tala medh Bispen om den saak, som angår M. Gabriel och qwinnan j Wästeråhs.

Berättade huadh Bispen skall haffua sagt och låtet sigh förlyda, att han förr än saken skall bliffua uptagen emott wanlig process,

skall han sättia sin Präste-kiortill j wadh. Rådde man skulle j wänligheet componera och bijlegga *samma saak*: Ty den som rörer M. *Gabriel*, han rörer Bispen sielff.

Resolverades här opå, att medh breffuet till Herr Thure Sparre skall inställas och inneholłas till widare beskedh; och seijes hustrun att hon bliffuer inder j Staden på 8 dagar, och intet söker här om Regeringen, will henne j *medler tijdh* ihug komma, att henne skall wederfares hwadh rättwist ähr.

Den 21 Junij voro in Senatu.

R. Drotzen H. Gabriel Oxenstierna Gustaffsson, R. Marsken G. Jacob De la Gardie, R. Amiralen H. Carl Carlsson Gyldenhielm, R. Skattemäst. H. Gab. Oxenstierna Bengtsson, Her Johan Skytte, Herr Pär Baner, Herr Clas Fleming, Herr Matthias Soop, G. Pär Brahe, Her Åke Todt, Herr Johan De la Gardie, Herr Åke Axelsson, Herr Axel Baner, Herr Erich Rynning.

Infordrades Bisperne Scarensis, Arosiensis, Åboensis, Wexionensis, Superintendens Mariæstadiensis, Calmariensis, *Gothoburgensis*, Doctor *Wallius*, *Doctor* Holmensis och

Baazius, och bleff dem aff Herr Pär Baner förehollit orsaker, hwarföre Regeringen och Rijckzens Rådh hade dem opkallat och convocerat, nembligen att såsom för detta Regeringen haffuer aff några deres medel begärat, att dee skulle höra hans Wyrdigheets Bispen j Wästeråhs förklaring opå några då förestelte puncta, så haffuer Regeringen då för godt funnit effter deres rådh och begäran, att låta saken komma på hans Wyrdigheets Bispens egne förklaring, och till den ända, vthan längre opskoff nu honom opfordrat, att han sigh sielff kunde förklara.

Episcopus Arosiensis: Jagh haffuer för några wickur sedan låtitt uthgå een liten skrifft, tagitt migh dedt arbetet före för månge åhr sedan medh mångens rådh; hade förmodat, att såsom jagh kunde här medh tiäna mången till godho, så skulle och detta wäll bliffua optagit; eller ådt minstonne jagh niutit dee gode Herrers wanliga gunst. Så ändock iagh förnimmer detta scriptum icke wara så optagit, som min meeningh war, hoppas jagh lijkwäll, dedt intet skola causera så stoore disputer, så framt thet rätt förklares, och j den meeningh optages, som jagh dedt skriffuit haffuer. Tackade Regeringen och Rådet, att dee icke haffua welat fälla något præceps iudi-

iudicium der om, vthan tillstådt att han först motte komma till förhöör, och sin meningh sielff explicere. Begärande och, att dee gode Herrer wille honom gunstigen höra.

Så myckit jagh haffuer förstådt aff dee wyrdige män, som till migh bleffue sände, förnimmer iagh, att vthj scripto 3 ting desidereres. 1) Att jagh brukar någre hårde ordh, synnerligen vthj dedicationen, medh huilke jag skulle mena Regeringen. 2) Synes som iagh skulle wela reducere papismum och indraga dedt förre Dominium papale; och 3) vthj den clausulen widh ändan, som skulle migh beskylla dem för periuris, som icke handhaffue Prästerskapet widh dee gamble privilegier.

Hwadh den förste anlangar, nekar iagh aldeles der till, att iagh anten haffuer culperat eller accuserat Regeringen, och kan dedt intet bewijsas huarken aff mitt proposito, ty för 30 åhr sedan haffuer iagh detta scriptum mäst skriffuitt, aff den occasion, som står j præfationen, och då iagh war professor i Vpsala, när K. Carll kröntes. Och aldenstundh på Konungens kröninger plägar tales om Ständernes privilegier, war och migh befahlat, att iagh skulle sammanhempta dem iagh wiste, och sedan der så behöffdes, dem som wederborde, ther och

V

wijsa. Men éffter då intet taltes om Prästernes privilegier, haffuer iagh der medh innehollit. Sedan är iagh förorsakat aff een annan occasion vthj Gustavi Magni kröningh, då några promoverade in Doctores Theologiæ. Och endock Doctor Johan Bothvidi hade tillståndh att promovera in Doctorem vthj Tysklandh, tychte Kongl. Maij:t lijkwäll dedt wore bättre, huru medh flere här hemma promoverade, loffuandes samme privilegia som Doctores der vthe haffua, till att låta see, att och Sweriges Rijkes Konungar haffue altidh hafft macht att låta creera Doctores Theologiæ, haffue wij samsatt oss, att opsättia wåre gamble privilegier, hwilke Richs-Cantzleren haffuer loffuat aff Kongl. Maij:tt skulle bliffua förbättrade; genom detta tillfälle, att finna Doctorum privilegia här inrijkes, fan iagh och flere scholarum et literatornm in genere privilegia, them iagh haffuer redigerat in ordinem, och theedt dem Episcopo Stregnensi Doctore Paulino och sahl. Doct. Johan Bothvidi, j den meningh han skulle låta sahl. K. Maij:tt dem läsa, men så är allt bliffuit tillbakar in till 1627, då iagh reste ådt Estlandh, då jagh några werk der aff lätt tryckia; sedan iagh heemkom der ifrån, bleff strax tryckiaren dödh, och haffuer Collegium Arosiense intet hafft någon tryckiare, förr än nu näst förfluttne Wår-

messo, så komme och der till andre orsaaker, huarföre iagh haffuer detta publicerat, såsom denne, att Prästerskapet uthj Wästeråhs haffuer och myckit aff några ibland borgerskapet der sammastädes och andre most lijda. Såsom och haffuer Landzhöfdingen H. Thure Sparre sagt sigh haffua j befallningh att fordra copier aff allehanda breff, som finnes j Capitlet och inleggia dem uthj Slotz archivo. Så komme och alltijdh Fougdter och Arrendatorer och fordre aff dem deres privilegier, och effter nu talte, om, att alle skulle låta see sine privilegie på möthet, mente iagh, att dedt icke wore aff wägen, om iagh Prästerskapetz privilegier kunde thee, der så fordrades. Ex hoc instituto apparet, att iagh intet haffuer weelat perstringera Regeringen j någor motto, effter som dedt aff migh ähr skriffuit länge sedan, och förr än K. Carll och K. Gustaff bleffue krönte. 2) Libererer migh ifrån denne misstankan sielffue bookstaffuen, och till att låta see sådant, haffuer iagh detta scriptum dedicerat Hennes Maij:tt och Regeringen att intet annat skall der aff lysa., än att iagh haffuer meent min nådige Öffuerheet wäll, och intet annat än godt; ähr något duriter sagt, då är sådant förstående opå dem, som weele underkuffwe wårt ståndh och emott antagonistas literatorum, på hwilke aldrigh kan så duriter

seijas och skriffuas, som dedt är durius borde.

II) Reductionem Dominii papalis anlangande, så seer iagh intet huru iagh kan argueres att söka här medh reducera Dominium Papismi: hade iagh låtet tryckia desse privilegia vnder papatu, hade dedt füller intet kunnat hafft något annat vthseende, men min meningh lyser aff dee ordh, som widh ändan på booken införes, och kan iagh der till medh godt samveet provocera till alle mine medh colleger, som skole giffua migh dedt witnesbyrdh, att iagh ähr tenacissimus præsentis status, och hatar alle förandringar och noviteter der vthj. Summa iagh är aldeles wäll content medh statu præsenti. Min meeningh är, att wij motte bliffua wijdh dee gamble privilegier, vitiis sublatis dedt iagh indrager exempel ex Gentilibus, som intet haffua wist aff Gudz ordh, såsom och ex pontificiis, som haffue hafft ordet beblandet medh menniskiostadga, skeer per argumentationem à minori ad maius: haffue Ethnici och Pontificii, som deels intet haffua Gudz ordh, deels intet hafft dedt klart, hafft goda privilegier, huru myckit mehra ähr billigt wij dem haffue, som haffue Gudz ordh reent och klart.

III) Och sidst, huadh iagh nembner om periuris widh ändan opå booken så angår

denne periodus intet totum librum, vthan periodus sequens respicit totum scriptum, men den förre *allenast* Decimas. Och åhr denne *min meningh*, att så frampt decimæ tages *bort* och giffues penningar j staden *till* Scholer och Hospitaler, då brytes emott Gudz ordh och wåre förfäders loffliga statuter. Ea thesis disputatur in toto mundo om Ecclesiæ skole conserveres och ophållas aff decimis *eller andre certis stipendiis.* Ergo licuit etiam *mihi disputare* in *hoc regno*, *och* säija min meeningh här om. Min förnembligeste intention till detta scriptum anlangende, så ähr denne, att alle skole nu mehra här effter literatos älska, att dee motte efftertänckia dedt literati icke böra wara så underkuffuade, som een Skomakare eller een annan i Städerne äre. Kan migh något bewijsas att iagh errerer der vthj, då will iagh dedt corrigera; men finnes der intet, då kan wäll scriptum komma j liuset, att exteri må see dedt wij och något giöre, *och* är dedt först nogh att läggia ett principium till itt scriptum, fast dedt icke är straxt så absolutum. Jagh haffuer lätitt först Episcopos och pastorem här j Staden läsa samma scriptum, när dee haffua dedt *intet* ogillat, hwarföre skulle iagh dedt icke *offerera* Regeringen, såsom iagh ett exemplar haffuer offererat H:s N:de *R. Drotzen*, såsom min höga *patron*, cum officiosa decla-

ratione, så frampt der j finnes något, wille iagh gerna migh informera och admonera låta, så haffuer Jagh och ett exemplar offererat Academiens Cancellario såsom een patrono literatorum, och nu sedan haffuer 3 wekor gådt sin koos, och ingen låtitt sigh förnimma, som skulle någon finna sigh der öffuer graverat, uthan iagh haffuer meent rem salvam esse. Sedan haffuer iagh och några exemplar offererat dee andre gode Herrar aff Regeringen och Rådet, dock icke till alle, ehuru wäll een aff Rådet haffuer welat hafft ett exemplar aff migh, men iagh inga flere hafft hoos migh, haffuer och tryckia låtitt allenast 70 *exemplaria*; är detta arbetet odugse, så förstår iagh dedt kan icke heller haffua så myckit på sigh, att dedt framkommer, och haffuer församblingerne länge stådt dedt förvthan. Men iagh will medh Gudz tillhielp swara till allt dedt som der vthj är skriffuit, men intet papisticum will iagh defendera, vthan allenast sanningen, der och nödigt ähr, will iagh booken ännu 2 eller 3 gånger större göra, will förmoda och förseer migh till Regeringen, att dee gode Herrer erholla oss widh wåre privilegier, såsom dee dem loffuat haffue. Att komma till particularia holler iagh wara onödigt, hoppas att ingen skall någon orsaak haffua att arguera migh, vthj detta scripto alicuius mendacij aut in-

convenientiæ, och är der vthj ingen periodus, ja ingen litera eller syllaba, den iagh icke haffuer noga öffuerlaggt, förr än iagh lätt scriptum tryckia. Hwar och något fehll finnes, är ännu opus imperfectum och kunde flere privilegia införas, effter som för wårt ståndh är ingen brist på privilegier, vthan haffua dem nogh.

Herr Pär Baner allegerade occasionen att tala om Psalmbooken förledne höstas, nemhligen att då bleff påmint, att ingen skulle låtha något tryckia, medh mindre dedt wore censurerat aff dem som wederböre. Sade och att detta scriptum ähr mehr betänkeligitt ähn Psalmboken.

Episcopus Arosiensis Doct. Johan Rudbeckius: Effter den punct intet war principal, gick iagh den förbij vthj mitt första swar. Emillan Psalmbooken och sådanne privilegier j detta fallet är någon differentie. Psalmbooken ähr itt publicum, effter som den är een book, som bör siungas aff allom medh een toon, vthj Gudz Kyrckio och Församblingh. Att tryckia privilegia är itt privatum, fast dee angå publiqve ståndh, och är allestädes uthj bruk att tryckia låta scripta de privilegiis, allegerade Hunnium och några andre, som de privilegiis skriffuit haffua. Een hoop som här uthj finnes, äre och länge sedan tryckte, och finnas vthj Johanne Magno, Olao Petri &c.

Och hwadh nu är trycht, dedt haffuer jagh för många åhr sedan collationerat medh Messenij exemplar och Secret. Peder Månssons. Caroli IX Vpsala Academiens privilegier haffuer iagh sielff in authentico, och äre aldeles rätte. Wancka ock vthj månges händer. Ingen præiudicerer detta scriptum, effter som dedt är allenast itt privatum, haffuer och detta tryckia låtitt, till att evitera molestiam scribendi, effter som Ståthollaren vthj Wästeråhs medh andre haffue begärat copier aff wåre privilegier. Dedt kostar migh nästan lijka myckit att låtet tryckia, och låta reent skriffua. Sade och att detta scriptum är publicatum et non publicatum, såsom Aristoteles swarade Alexandro, när han bleff reprehenderat, att han Acroamatica haffuer låtitt vthgå och communicerat medh andre. Jag är för vijs att låta tryckia något vthan beskedh och godt iudicio.

Her Pär Baner: Privilegia funderas på een stat och stånd, och äre derföre så myckit mehra betänkligare att låta tryckia än Psalmbooken. Privilegia borde och först collationeras medh originalen som finnes vthj Archivo, där dee reserveres. Och hade Bispen kunnat begärát, och skriffua här om till Regeringen: Wårt fundamentum war j höstas, att alle scripta skulle cum gratia et privilegio Reginæ vthgå. Fruchta-

de och att Tryckiaren skulle à part haffua tryckt någre exemplaria, som kunde vthsprijdas.

Episcopus Arosiensis: Dedt synes aff custode descripto, är ännu intet complet: *potest corrigi aut explicari*, så frampt der j finnes något som behöffuer att corrigeras eller förklares, ehuru wäll jagh haffuer wäll considererat alle literas och sillabas uthj samma *scripto, för än iagh dedt* lätt uttgå: att *tryckia flere exemplar* ähr *emot* tryckiaren, som haffuer inlagt sin obligation, *att* han intet skall tryckia vthan Bispens och Consistorii förloff, haffuer och intet *mehra* tryckt än 2 exemplar der iempte. Huar och der vthj något skall expliceras, då kan iagh dedt ännu göra vthj Epistola ad lectorem, den iagh consulto haffuer inneholtit. Men intet haffuer iagh skriffuit hwarken obliqvè eller directè emot Regeringen; hwadh min intention (*är*) vthwijser præfationen, nembligen att dee som äre osores literarum skole älska wårt ståndh, *och* dee som illa meena, må omwända och bettra sigh. Der till medh bliffuer wårt Ståndh myckit molesterat, och moste wij myckit lijda för freden skuldh: haffuer så icke obilligt befuunit att publicera detta scriptum, såsom een sylvam och materiam, der vthur een lättare kunde taga och draga i hoop, hwadh godt woro och tiena kunde

enom till underrättelse. Haffuer och nu här till kommit, att iagh haffuer welat förekomma, dedt icke motte tillfogas wårt Ståndh något förfång j privilegierne, woro icke heller så absurdum.

Her Pär Baner: Exaggerade dee orden: Si in hoc interregno &c. Item dedt H. Wyr:heet allegerer Suderköpingæ beslut för 200 åhr sedan: Regeringen weet intet huadh H. Wyrd:heet ther medh meenar. H. W:heet weet aff Regeringsformen, hurulunda den står till att immutera privilegier.

Episcopus Arosiensis: Om privilegierne må kunna diminueres eller förbättras, weet iagh icke så egentligen, huadh Regeringzformen der om förmäler. Men dedt meenar iagh stå der vthj, att Regeringen provisionaliter må sådant giöra, men att cassera dee gamble eller giffua några nye, om thet Regeringzformen inneholler, eller Regeringen nu dedt giöra kan, och macht haffua något att endra, låter iagh dedt j sitt wärde, och lempner odisputerligitt, såsom den saak, iagh intet weet vthaff, och derföre menar, att dedt wore bäst bliffua wedh dee gamble privilegier. Dedt iagh brukar thet ordet posse, der medh restringerer iagh ingalunda potestatem regiminis. H. Maij:tt haffuer icke heller confirmerat wåra privilegier, icke derföre, att han ju

icke haffue hafft den potestatem, vthan *för* månge andre beswär. Jagh haffuer icke eens tänckt *medh det* ordet att tala om Regeringens *potestate*, *uthan* alltijdh förseer migh, att *wåhrt* ståndh må niuta, huadh *wij här* till hafft haffua. Anlangande huadh om Suderköpingz besluth förmähles, dedt förstår iagh in genere, att Presterskapet må bliffua holdne wijdh dedt som är loffuat, nembligen wijdh *wåre privilegier, som* wij nu haffua, och intet *förstår* der *medh dee* gamble privilegier som woro *för* 200 *åhr.* Och *såsom* Adeln fick då sine privilegier, och *bleff* wijdh dem erhollin, war Prästerskapet och der till een stoor hielp, och derföre war begge stånden emellan då affskedat, dee skole förswara hwars annars privilegier, påminte alltså, att då war een stoor correspondentz emillan Adeln och Prästerskapet. Ingen må förtänckia oss, att wij begära gode privilegia, så wijda status rerum kan tåhla. Men detta är allenast een ödmiuk påminnelse in genere, att hwar och een giör thet rätt och billigt åhr.

Herr Pär Baner urgerade, att sensus uthj beslutet war annorledes, och att dee privilegier för 200 åhr giffne, intet skulle tages dem ifrån.

Episcopus Arosiensis: Jagh talar om dee privilegijs wij nu haffue, *skall och* någon wijdare explicatio der till *komma*, då fee-

lar præfatio ad Lectorem, derj kan dilucideras, huru något fins absurdum. Oportet unumqvemqve esse suorum verborum interpretem.

Her Johan Skytte allegerade hwad uthj samma privilegio förmäles om Sanctissimis Romanis pontificibus &c.

Episcopus Arosiensis Rudbeckius: Man menar intet dee privilegia, vthan dee wij nu haffue: dedt kan iagh deducera ex ipsa litera, att iagh meenar intet andre privilegia än them wij nu haffue. Est ibi promissio, att clerus moste bliffua erhollen widh dee privilegier wij nu haffue. Si magistratus annihilarit privilegia, utique periurus est; sed si mutarit privilegia, non est periurus: ty annat är annihilare, och annat är mutare. Dedt sidsta kan magistratus giöra, effter som nunqvam fuit adempta magistratui potestas mutandi privilegia pro loci et temporis conditione. Men intet dedt förra står magistratui fritt, ty således, om privilegierne annihilerades, hade man intet Ståndh j Rijket mehra, vthan woro såsom bönder, och så frampt Magistratus dedt giorde, tum periurum committeret.

R. Marsken: Derföre att wij icke tillstädia, att Bisperne nu rijda medh 400 hästar, som j Påwedömmet war brukeligit, kunna wij intet kallas pariurij, men den som will taga bort Gudz reena ordh och

Christelige Stadgar, och intet erholla Prästerskapet der wijdh, denne woro een periurus.

Episcopus Arosiensis: I samma meening ähr och iagh. Erkänner och för een högh gunst, att wij der wijd erholdne bliffua; täncker icke eens på dedt Påwiske Präste-stat.

Her Pär Baner: Huadh förstår E. Wyrdigheet medh dee orden: status ecclesiasticus habet pro prium forum.

Episcopus: Såsom probationen är, så böör thesis förståes. In Ecclesiasticis haffue Wij egitt forum, såsom och 2) in civilibus causis minoribus. Exempli gratia: in causa debiti går Borgare till Bispen och angiffuer, dedt Präster är honom skyldig någon ringa penningesumma. Men intet förståes der medh enormia peccata, hwilke höra till forum politicum. Åhr ingen controversia de facto, då befaller Bispen strax att Prästen skall betala, men är questio de iure, såsom om, åckr, den een moste giffua aff penningar, då remitteres saaken till Rådstuffuan. Att och någon icke må förarges aff phrasi loqvendo, der iagh kallar criminalia, så brukes samma phrasis j Academiens privilegier, et vocantur alias crimina leviora; allegerade att offta är honom tillskriffuit ifrån Hollandh, Tysklandh om skuld och geldh, som prester och studenter der vthe

haffue giordt. Intet will iag eller någon Bisp förtaga politicis deres jus: önskade, att dee wille giöra dedt samma. Will icke itt hårsbrett wijdare migh tillägna, än hwadh praxis in Ecclesia nu mång åhr, haffuer qwinnan aldeles prælerieret migh. Hoppas att bliffuer M. Gabriel förhördh, skall han wäll kunna förswara sigh.

Her Pär Baner: Dedt synes att J weele taga eder saken an wijdare än J nu förmält haffue, dedt är twiffuelsmåhll om quinnan böör gå till Episcopum här om, emedan een deell är afdömbt på Rådstugo, och der saken giort anhängig; meente fördenskuld att Episcopus haffuer eximerat M. Gabriel foro politico vthan orsaak.

Episcopus: Saaken förhåller sigh annorledes än E. N:de haffuer intaget. Huadh iagh elliest haffuer sagt om wårt foro, förmeener iagh migh kunna bewijsa aff Sweriges Lagh.

R. Drotzen: Förtaalde hwad j höstas war afftallt om förlijckningen emillan parterne.

Episcopus Arosiensis: Hennes intention är intet till att få rätt, vthan till att skemma prästerne in consistorio; söker att hon will haffua klick på M. Gabriels ähra, och giöra honom till mindre man: skall han komma på Rådstugu, och giffua ifrån sigh Lögnebreff! Dedt will intet wäll stå. Quin-

han haffuer först beskyldt M. Gabriel, min intention är intet, att draga den saaken åter till Capittet. Begärande att dee gode Herrer wille låta komma till förhöör, som nu ähr här j Staden. Men min meeningh är j denne saak, att henne hade bort att stiga till migh och giffua tillkenna huadh orsaak hon hade, att låta fordra honom på Rådstugo. Saaken kan intet slijtas j Capitlet vthan hörer elliest till Rådstugo, vthan jagh ogillar allenast processen.

R. Marsken: Dedt är frågan wärdt, om den saak, som angåår godz, lijff, ähra, hörer till Capittet eller till Rådstugo.

Episcopus Rudbeckius: Dedt ius som angår godz, ähra och lijff, ähr Generale och intet præiudiceres wårt ståndh der igenom, att greffue causæ komme för foro politico, dijt dee höre, hwars och eens ståndz rätt förbehollen. Ridderskapet haffue och sijne privilegier, att dee intet citeres och comparera för Rådstugo; wij haffue iurisdictionem politicam vthj några saker öffuer Ecclesiasticis, hwilket iagh kan bewijsa tum iure divino implicite och per bonam conseqventiam, tum iure humano.

Her Pär Baner opläste Konungh Sigismundi privilegier, giffue Prästerskapet, att dee och skole comparere för tingh och Rådstugo.

Episcopus Arosiensis: Den praxis är alle-

städes, att een diekne anklages för sin Schole-mästare, och een Prästman för sin Biscop, för små saker. Skole dee få ringa saaker på Tinget eller Rådstugo, skall dedt lända statui Ecclesiastico till een neesa. Och skole wäll innan ett åhr är förluppit, sakerne till Bisperne igen komma, och Politici der wijdh tröttes.

Her Johan Skytte: Haffue J och potestatem flagellandi, för hwilken saak skuld Erchiebiskop, Abraham bleff aff officio removerat, när han drogh omkring landet och flagellerade folcket, meenandes dedt wara ett tilbörligit Kyrckiestraff.

Episcopus Arosiensis: Wij haffue inre humano iurisdictionem secularum och kunne flagellera een laicam personam, den som ähn intet åhr bleffuen Präst. Concessa est nobis privilegio humano sådan potestas. Vthj Kyrckieordningen står och om Schole- och Kyrckiestraff, haffuer och warit öffuer 100 åhr samma Ecclesiæ praxis: Erchiebispen M. Abraham anlangande, concurrerede flere och andre saaker, för hwilke han bleff affsatter.

Her Pär Baner opläste Bispens breff till Ståthollaren H. Thure Sparre, angående M. Gabriels saak; sade och, att annor synes wara Hans Wyrdig:tz meningh, än han vthj breffuet skriffuer.

Epi-

Episcopus Arosiensis: Vthj den meeningh är iagh, att een prästman först böör komma vthj een saak, som är ringa, och een som angår allenast ett qvintin perlor, för Biscopen. Bliffuer och fuller uthi samma meeningh, så länge och intill dess någon migh den vttager medh skääll. Jagh ogillar denne process, och att een sådan privilegierad person skall genast fordras på Rådstugun, dedt är Predikoämbetet een föracht. Man skulle observera den vanlige process, att den person skulle angiffues hoos Bispen. Wij äre privilegierade att uptaga för wår Rätt leves causos civiles och småsaker, och haffue levem coërcitionem. Ty beneficio Regis haffue wij denne iurisdictionem politicam öffuer Ecclesiasticis och een levem coërcitionem. Förtages oss den, då bliffua wij lijka som bönder. Och haffuer sådant aldrig warit oss nekat ifrån werldenes begynnelse. Om een Capitein, om een aff Ridderskapet, eller E. N:ders tienare för een lijten saak skuld strax hemptes på Rådstugu, skulle dedt intet wäll bliffua optagitt. Processen ogillar jagh i qvinnones saak, men sielffue saaken och beskyllningen will iagh intet trahera till wårt forum.

R. Drotzen: Hwilke wåre tienare förbryta sigh emot Lagh, dee måste genast traheras på Rådstugu.

Episcopus Arosiensis: Att wij haffua iurisdictionem j små saker, ähr klart aff Sweriges Lagh, Kyrckie-ordningen och antiqua praxi; och brukeligitt j alle lofflige consistorijs, hoos fremmande och vthlendske. Jagh säger och ännu, så sant migh Gudh hielpe, att så frampt den tages oss ifrån, läre wij liggia vnder alle mans fötter.

R. Drotzen: Hwart förmeenar då E. W:heet saaken höra? eller på huadh sätt skall saaken stillas och komma till endskap?

Episcopus Arosiensis: När hon giffuer saaken an, då will jagh säija min meeningh deröffuer, seer och gerna, att dee kunne komma till förlijckning, effter som j höstas war godt funnit j R. Drotzens huus. Eller och att walde domare måtte deröffuer förordnes: Ty der på Westeråhs Rådstugu äre M. Gabrielis affwundzmän, men intet begärer Jagh saken affdömma j Capitlet, beder och E. N:der wille intet taga min meningh annorledes opp, än stabilita materia medgiffuer. Ähr saaken ringa och intet stoor, då hörer hon effter praxin till consistorium; angår den lijff, ähra &c. &c. hörer hon till forum politicum.

Episcopus Scarensis M. Sveno Svenonis: dedt haffer waritt här till brukeligitt, att slijke små saaker haffue bliffuit remitterade till Consistorium.

Her Pär Baner exaggerade dee orden, som hans Wyr:heet införer, att Konungabalcken ähr casserat.

Episcopus Arosiensis: Denne är min meeningh, att först haffuer Sweriges Rijke warit Electivum effter Lagen, sedan bleff successivum eller hæreditarium effter Wästeråhs recess och arfföreeningen. Ex politicis förstår E. N:der dedt bättro, än iagh kan säga, att såsom förr war status Monarchicus, så ähr *den och sedan* arfföreningen skedde, förbliffwen Monarchicus, ähr och så ännu. Men så haffuer status Monarchicus sin latitudinem. Officiorum constitutio, nu mehra sedan regnum är wordet successivum, pertinet ad Regem. När dedt Electivum war, inclinerede dedt mehr till Democraticum statum. Men nu sedan inclinerer dedt mehra till Monarchicum statum, *sive* status inclinerer mehr till formam Monarchicam.

Her Johan Skytte: Aliud est status, aliud administratio status, status är intet muterat, vthan administrativ status.

Episcopus Arosiensis: Dantur gradus in Monarchico statu, ut ex politicis notum: Alius status Monarchicus är in Polonia, alius in Gallia. Datur enim in hoc *statu*, maius et minus. Nu är wår status mehra Monarchicus ähn förr, när Regnum war Electivum. Så är och något förandret j

dee andre balcker, såsom Konungabalcken &c. &c. Men större förändring ähr j Kyrckiebalcken. Sade och, att denne comparatio han der in allegato loco giör, är parium non similum. Vthaff Wästeråhs Recess kan man icke heller egentligen sluta, om Kyrckiebalken är aldeles abrogerat, medan der vthj stundom säges, att den är abrogerat, och sedan refererer recessen sigh opå samma balck. Kyrckiebalcken ähr icke aldeles casserat, uthan till een stoor deell.

Her Pär Baner allegerede och ex fine, hwadh han skriffuer de periurio; denne synes wara E. Wyrdigheetz intention, att weela förekomma att tijender icke skulle Prästerskapet affhändas, hwilket aldrig haffuer ännu bliffuit in Senatu ventilerat.

Episcopus Arosiensis: Den clausula är intet ultima, vthan respicit solum decimas och införes allenast för dee disputationibus, som gemeenligen moveras om tijenden. Dedt disputeres dageligen så vthrijkes som elliest här inne vthj privat discurser. Jagh haffuer aldrigh meent E. N:der der medh.

R. Marsken: Dedt är farligitt nu movera några noviteter vthj Kongl. Maij:ttz minorennitet. Kommer booken Påwiskom j händer, kunne dee giöra sådanne glosser der öffuer, som j deres kram skulle tiena. Dee som och elliest illwilliande äre, skole taga stoor orsaak att calumniera oss.

Episcopus Arosiensis: Jagh haffuer sådant ihugkommit, och skriffuitt till den ända, att dee som äre nostri ordinis faventes, må så framgeent bliffua magis faventes. Men dee som äre nostri ordinis osores, att dee skole affstå der medh. Denne haffuer warit min intention och ingen annan, hwilket lyser och aff vltima clausula. Så är och ännu intet tillsatt någon præfation, icke heller något endtligitt skett, effter som libri custos vttwijser. Åhr dedt något, som behöffuer declaration, står än fritt och öppet att admonera Lectorem om, och elliest mehra införa, huar så är aff nöden. Åhr dedt intet godt, så äre icke heller månge exemplar distribuerade wordne. Hwartföre att Wästeråhs recess icke införes, är orsaken denna, att iagh haffuer tio exemplar der aff, som skiuta och referera sigh på thet tredie, hwilket nu rätt åhr, weet iagh intet. Att iagh intet haffuer derhoos tryckia låtitt dee nye privilegia Academiæ Vpsaliensis är derföre skedt, att iagh haffuer meent, att dee privilegia, som K. Gustaff den Store gaff, skulle tryckies på Academien, hwilke sedan kunne här adiungeras. Allegerade hwadh han för någre åhr sedan predikade för Kongl. Maij:tt, assererades wara någre som säija, att wij leffue aff Chronones inkompster, förtigendes Prästernes, Scholars och Hospitalers rättigheet till.

Tijonde. Dedt är ju aff Gudh förordnat, att såsom Magistratus haffuer sitt oppehälle aff Chronones medell, så haffuer och Gudh förordnet Tijenden, deres ståndh till oppehälle, hwilket iagh seger, icke att wij skole wara illa benögde medh dedt wij nu haffue, ty hwadh post reformation statuerat är, ähr rättwist och skäligt att wij dedt holla, såsom redelige subditi, och talar ingen der emott; Wij äre wäll tillfridz medh den deell wij haffue deraff, och intet sökie dee stoore divitias och immensas spes, som dee Påwiske haffua: om hwilke pläger seyas: Religio peperit divitias. Men så ähr iagh lijckwäll i den meeningh, att bliffuer framdeles fridh, hoppas iagh ännu något mehra skall leggias till Siukestugurne och Hospitaler, på thet att man så mycket mindre tiggiare kunne haffua j Landet.

Her Pär Baner ihugkom sidst om dedt breffuet till Præpositos, som Regeringen synes wara hårdt skriffuit, och tangeres der vthj Regeringens personer och fleres, som administrera sakerne å Chronones wägnar. Opläste här oppå samma breff, frågande 1:o om Richsens dretzell och intrader, huru han der medh meente orätt vmgå.

Episcopus Arosiensis: Jagh meenar intet Regeringen eller någon aff Rijchzens Rådh, dedt skall intet kunne bewijsas, vthan disputerer in communi och j gemeen som är

bruck j werlden; nembner hwarken Swerige, Danmarck eller Tysklandh. Dedt disputeres jv in politicis aff månge som tala om vitiis *huius seculi*; och man intet anseer *personas*, och att iagh talar om vitiis *huius seculi* är oppenbart aff dee locis iagh allegerer ex Jeremie, der folcket seges offra sine reditus, dem dee achta mehra än Gudz ordh. Straffet går öffuer heela werlden, och måste ju menniskiorne ådtwarnas, eenkannerligen *girugheet* tager nu öffuer handen, och måste ju föllia der opå Gudz rättwijsa straff, ändock wij icke haffua än så rätt Gudz straff som andre wåre grannar, besynnerligen dee Tyske, Här finnes och hoos oss månge andre stoore synder, hwilke förorsaka Gudz wrede öffuer oss.

Her Pär Baner: 2:o att kosta på Hospitaler, kallas Papisterij?

Episcopus Arosiensis: Jagh talar om dedt som skeer j heela werlden.

Her Pär Baner: 3:o Hwem han meenar byggia dee höga Babylons torn?

Episcopus Arosiensis: Hwadh Episcopus Moguntinus haffuer satt för inscription öffuer sitt huus, nembligen att han haffuer bygt dedt Bisperne till een åminnelse, ähr D. N:der wäll kunnigt; taxerer slijke inbillninger. Elliest är breffuet intet dirigerat på Swerige, vthan till dedt som gemenligen skeer j heela werlden.

R. Drotzen: Dedt tienar intet för bönder läsas.

Episcopus Arosiensis: Dedt är intet skedt till bönder, eij heller publicè oppläsitt.

Her Pär Baner: 4:o Att synden intet blijffuer straffet, och skones missdådare för penningeböter? Sade att vthj sahl. K. M:tz tijdh, och nu sedan äre flere iustificerade för sitt missdåderij, än uthj några Konungars tijder tillförenne.

Episcopus Arosiensis: Non est alienum a meo officio straffa dedt härj straffues, som eliest straffes på Predikestolen. Bekenner fuller dedt, att nu straffes synden mehr än för mång åhr sedan, för hwilket Regeringen skall förwänta Gudz wällsignelse, om dee så der vthj continuera. För några åhr sedan j Wästeråhs haffuer iagh offererat K. M:tt ett register, såsom och Hans N:de R. Drotzen på slijke saaker. Wij möste för wårt kall och ämbete skuld öpne munen och påminna öffuer sådanne missgerninger och att dee tillbörligen bliffua straffade.

R. Drotzen: Een domare skall dömma effter högsta samweet sino. Alla dombar, som hijt komma till Hoffrätten, ransakes först å tinget. Ransakes der icke rätt, då är icke Hoffrättens skuld, att effter ransakningen dömes än andre meene, och elliest annars dömes kunde, hwar saaken wore

rätt ransakat. Hwar aff kommer att medh domben vnder tijden fördröges aff Hoff-rätten, fångarne rymma sin koos, och icke alle bliffua straffade, huilket är intet Hoff-rättens skuldh.

Episcopus Arosiensis: Jagh plägar offta excusera hoos androm, att icke allt exequeres huadh affdömbt bliffuer aff Hoff-rätten in criminalibus. Hwadh iagh skriffuer j breffuet, haffuer iagh intet giort vthan orsaak, är någon skyldig, ransaka sigh sielff och rätte sigh. Jagh beskyller ingen persohn, vthan allenast mores huius seculi, och klagar öffuer vitia totius mundi. Ähr allenast taalat in passiva voce, lijka som vthj predikninger skeer. Haffuer och wäll hört skarpare predickninger här vthj Stockholm, aff predikestolen förkunnas.

R. Drotzen: Detta scriptum kommer j alles händer. Wij skole wäll bära fram och giöra redo, huru wij vmgå medh Chronones saker.

Episcopus Arosiensis: Dedt kommer intet j andres händer. Elliest haffuer iagh icke eens meent Regeringen och Rådet der medh.

Herr Pär Baner: 5:o frågade, hwem han meente betunga allmogen medh odrägelige skattninger och vttlagor, och haffua bracht dem vnder något hårdt ook.

Episcopus Arosiensis: Dedt gå offta så-

danne klagoskriffter vthe j Tysklandh om deeres olägenheet, dedt är een allmän klaga, så hoos Adelsman som Bonde. Ridderskapet pläga på möten alltijdh besuära sigh öffuer sådant, iagh måste bekenna, att Wij äre alle Ständer högt beswärade aff kriget, hwilket är ett hårdt Gudz straff, och böör oss allom erkenna sådant för Gudz wrede och straff. Till att ännu wijdare optäckia Regeringen min intention och förklaringh på samma breff, så haffuer iagh sielff stelt dedt breffuet, effter som dedt låg macht opå, och angår bönedagerne, som effter Regeringens befallningh anstellas skulle, dock communicerat dedt först medh consistorialibus, hwilke dedt approberade, medh begäran, att dedt måtte tryckias, der till iagh intet wille beiaka, medan dedt är otienligt att Hennes Maij:tz mandat och mitt skulle tillijka opläsas för allmogen. Vthj scripto taxeras vitia, och reijcieras heele culpe på wåre synder. Dedt är heller aldrig oppläsitt på predikestolen, vthan in privato skriffuit till præpositos, att föra dem till sinnes, att Gudz straff oss öffuerhänger, hwilket allt här till haffuer gådt rundt omkring oss. Sannerligen dedt står oss ett stoort straff före.

Ähr och elliest skriffuit aff een ijffuer till synden, att wij tage oss till wara för den badstugu Tysklandh haffuer warit och

ännu är uthi, och är ingen in specie der med meent; badh dedt måtte bliffua optagitt, som dedt är meent. Intet är der uthj nembd allmogen, vthan straffas alle in genere. Hoos alle ståndh finnes store feell, Präster och alle andre. Der nembnes intet Landskaap, vthan heela werlden; Regeringen wilte fördenskuld intet annars optaget, än dedt står j bockstaffuen. Eenfaldigh ähr iagh fuller, men så eenfaldig moste migh ingen ansee, att iagh icke först haffuer wäll öffuerläsitt dedt, förr än iagh dedt vtsende. Haffuer någon läst dedt aff Predikostolen, haffuer dee samma dedt giort præter morem och vthan min befallningh.

Her Pär Baner: Att E. Wyr:heet meenar Swerige här medh, synes der aff, att annorstädes höres nu intet om Gräshoppor, Lemlar, och annat slijkt. Träldomen och oket haffuer Kongl. Maij:tt eller Regeringen ingen vnderkastat, icke heller dedt ringeste pålagt någon vthan deres willie som wederböre; huadh och vttgiort är, dedt är altt anwändt Rijket till försuar.

Episcopus Arosiensis: Dee orden stå intet j breffuet, att iagh beskyller, anten Kongl. Maij:tt eller Regeringen haffua pålagt någott emott eens willie, wij haffue sielffue pålagt oss godwilligen huadh wij yttgöre, derföre att wij måtte sittia säkre. Gudz straff snäffuer ju öffuer synden, och

drager den ena menniskian den andra till synden, och tage wij sådant sielffue på oss, äffuen som skeer j Tysklandh, der dee stundom till wåre, vnder tijden till fienden contribuera moste, och klaga vthj offentlige skriffter öffuer dee oändelige skattninger, såsom iagh haffuer sedt aff några Chur-Sachsens breff. Darföre äre wij sielffue orsaak till sådan wår store olägenheet och tunga, och att wij komme vnder träldom och ook, haffue wij att skylla wåre synder, bliffue och fuller der vnder, så länge wij leffue, medan wij insiunka dageligen mehr och mehr j synden.

R. Marsken: Gudh giffue alle optage saaken såsom E. Wyrdigheet. Gemene man täncker intet att Bispen meenar heela werlden; icke heller angå bönedagarne något Landh mehr än Swerige. Allegerade och hwadh allmogen sade oppå K. Gustaffs chröning om den kostnadt giordes och anwändes på dedt spell och pompa, som då celebrerades j Vpsala, att der j haffuer gådt deeres Elffzborgz Lösen.

Episcopus: Wij måste taala sanningen, föllier något scandalum här aff, då är dedt scandalum acceptum och intet datum. Dedt seijes intet så wäll, som icke kan illa vthtydes. Dedt kan och icke heller uthj alle ståndh, kan skee icke heller j Regeringen, gå så trårätt till. Derföre hwar så wore,

moste iagh seija sanningen, effter som mitt kall fordrar, will och dedt præstera, så länge iagh leffuer.

Her Pär Baner: Regeringen och Rådet haffue förnummit E. W:heetz meeningh och förklaring, weele taga saken j widare betänckiande.

Episcopus: E. N:der wille sådant optaga såsom mine wenlige Mæcenates. Min intention är godh, kan fuller wara, att verba icke kunne wara så framförde, såsom dedt elliest borde, kan och offta een häst snaffua på fyra fötter, som seijes, mycket mehra een man på ene tungo.

Bliffuer iagh admonitus öffuer några feell uthj booken, will iagh dem corrigera, effter som den och intet är långt kommen. Badh endtligen dee gode herrer wille honom conservera j den gamble favor.

Eodem dato (15 Julii) effter middagen voro i Råds-Cammaren:

R. Drotzen H. Gabr. Oxenstj. Gustafsson, R. Marsken G. Jacob De la Gardie, R. Amiralen H. Carl Gyldenhielm, R. Skattm. Herr Gabr. Oxenstierna B., Herr Johan Skytte, Her Clas Flemingh, G. Pär Brahe, Her Matthias Soop, Herr Åke Axelsson, Herr Axel

Baner, H. Erich Ryningh, Herr Clas Christersson Horn.

— — —

Inkom Richs-Cantzleren och præmissa salutatione continuerade medh sin relation.

R. Marsken G. Jacob De la Gardie:

Wij haffue tijdt och offta rådgiortt öffuer dee saaker, som wår Broder påminner till kriget nödigt behöffues. Skole wij continuera i krigett, moste eendeligen anstellas een vttskriffningh, der igenom man kan få folck. Wij haffue fördenskuld taget saaken i betänckiande, om Ständerne icke skole framdeles sammanskriffues, effter som wij och medh Prästerskapet intet haffue kunnat handla om Generali Consistorio, Kyrkio- och Schole ordninger, effter som dee der till intet weele förstå.

Richs-Cantzleren Her Axell Oxenstierna:

Nu att tala om Consistorio generali är intet nyttigt. Ty Prästerne skole wid denna tijdh præscribera oss heelt præiudierlige conditiones; rådde man skulle låtat stå stilla till dess att dedt bliffuer itt större wår stats stabilimentum. Men att dedt intet är rättat på bahnen, skole dee framdeles gråta

både händerne fulla. Men nu att movera något sådant medh Prästerskapet, är intet rådeligitt; ty schisma kan der igenom in Ecclesia lätteligen förorsakes. Men på remedia moste J gode Herrer tänckia j tjdh, och tillsee, att Bispen j Westeråhs icke tager eder på handen och pulsen, och sedan stryker eder vnder näsan.' Allegerade och huru strängt holles j Englandh öffuer Regementet, och hwadh förledne åhr hende opå een Englisk Präst, att honom bleff öhron och näsan opskurin vthj publico loco för dedt att han haffuer publicerat ett scriptum contra Comoedias.

Her Johan Skytte:

Effter Prästerskapet lägga fundamente papatus, woro tijdh man nu opponerade sigh.

R. Cantzleren Her Axel Oxenstierna:

Derföre moste man taga occasionen i acht, och intet tillstädia att någon Präst, Bonde &c. kastar Fäderneslandet omkull. Bispen haffuer temmeligen speciose gått till wägha medh saaken; ty han intett directe mentionerer de prærogativis cleri, vthan kommer der till per indirectum, och införer studiosorum immuniteter; och kunde fuller Her Johan Skytte sigh dedt antaga ex de-

bito officii, och dedt ataala, som skulle Bispen intet mittere falcem in alienam messem; skulle och fuller een Academicus dedt scriptum kunna refutera, huar så funnes nödigt: doch iagh råder, att Präst intet exciteres och opägges emoot Präst. Leffde sahl. K. M:tt, då låte han opbränna Booken, Rådde att 1) Tryckiaren skulle casseres. 2) Inhiberes, att intet statum angående tryckes här effter, som icke är censerat tillbörligen. 3) Förbiudes Booken.

Taltes sedan om Ständernes dimission, om dee skulle sleppes sin koos förr än Richs-Cantzleren haffuer giort för dem een vttförligh relation öffuer tillståndet j Tysklandh.

Den 16 Julij voro i Råds-Cammaren

R. Drotzen H. Gabriel Oxenstierna Gustaffsson, R. Marsken G. Jacob De la Gardie, R. Amiralen H. Carl Carlsson Gyldenhielm, R. Cantzleren H. Axell Oxenstierna, R. Skattemäst. H. Gab. Oxenstierna Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Clas Flemingh, H. Matthias Soop, G. Pär Brahe, Herr Johan De la Gardie, Herr Carll Bonde, Herr Axel Baner, Herr Erich Ryning, Herr Clas Christerson Horn.

Richs-

R. Marsken giorde på samptlige Regeringens och Senatens wägnar taall till Richs-Cantzleren derhän derigerat, att dee hade hördt Richs-Cantzlerens Relation.

R. Cantzleren:

Opläste sedan den punct om Consistorio vhr conceptet aff förb:de Beslutt.

Opläste och dedt breff, som Bispen j Wästeråhs haffuer skriffuit till Landshöffdingen Thure Sparre. Rådde, att när een sådan accident förefaller, skulle man giöra een ordningh der öffuer. Infaller något betänckeligitt, skriffua der om till Biscopen och taga deröffuer information. Elliest är praxis, att när någon Präst anklages, pläger dedt skee för Biscopen, som kan wäll saaken förlijka såsom een mediator.

Slötz der j, att skriffuas skall till Stådthollaren, att han låter saken emillan M. Gabriel Holstenium affdömmes för owelde domare.

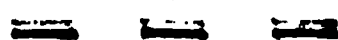
Resolverades endtligen, att om Consistorio Generali för denne gången skall ytterligare intet moveres, vthan kommer man på discurs der om, så kan man 1) per discursum declinera den invidien, som Prästerne draga emott Rådet. 2) Medan och Ridderskapet haffuer inlagdt itt beswär, som sked-

de dem intrång j deres privilegier, och ringa wyrdes sielffue Regeringens recommendationer för några Prästmän till Bisperne, kunde man tala medh Prästerskapet om vocatione ministrorum och någott der om movera quoad statum controversiæ. Ty ehuruwäll vocatio ministrorum ordinis causa är Episcoporum, så är lijckwäll deres intet allenast, vthan totius Ecclesiæ. Item 3) Hwadh Lagh Bisperne göra j sine Stifft, beswärandes mångens samweet der medh. 4) Kunde man och taga itt exempel aff M. Gabriels saak, huru dee arrogera sigh större potestater än dem anstår. Så oplästе och aldeles improberade Richs-Cantzleren dedt breff, Bispen haffuer skriffuit till præpositos suæ Diæceseos; meente der aff nogsampt wara att see, att Bispen intet meener Ridderskapet någott godt, effter som han allenast tastar dedt ståndet an.

Booken anlangande, meente H. Ex:s, att han haffuer der j giordt illa, men icke så illa, som skee kunde, och hans intention tillfyllest. Sade att Bispen är fuller klook, men så klook är han intet, att han haffuer kunnat införa dee principalaste privilegier och argumenta som göre till saaken. Booken är illegitimo modo giordh, och han haffuer gådt ifrån sitt Biscops och Präste Officio; rådde att typographia skulle honom betages och booken dempas, och att man

skulle inthett för discret omgå medh saaken; att Bispen icke kommer offtare igen. Till hwilken ända man kunde taga Prästerskapet för sigh, och wijsa dem hwadh farligheeter och beswär inwijta j staten, och lära j framtijden komma på deres Ståndh; nembligen att j'Booken legges 1) Fundamenta papatus. 2) Confusio och dissidium in republica: och derföre icke kunne låta medh mindre dee skulle medh dem communicera här öffuer, begärandes att dee wille giffua sitt consilium, huru dee förmeente sådant wara bäst att förekomma, och giffua deres censur der öffuer; och att Regeringen will denna gången see igenom finger medh honom: kommer han igen hernest, skall han bliffua tillbörligen straffat, och Regeringen då wara endtskyllat. Och kan man tala tillijka om Consistorio Ecclesiastico, och intet tillåta, att Bispen j Wästeråhs der till kommer.

Sådant kendes för godt.

Den 18 Julii woro j Råds-Cammaren:

R. Drotzen H. Gabr. Oxenst. Gustaffs., R. Marsken G. Jacob De la Gardie, R. Cantzl. H. Axel Oxenstierna, R. Skattm. H. Gabr. Oxenst. B., H. Johan Skytte, H. Clas Flemingh, H.

Matthias Soop, G. Pär Brahe, H. Johan De la Gardie, H. Carll Bonde, H. Åke Axellsson, H. Erich Ryningh.

— — —

R. Drotzen:

Frågade, huar man skulle studza medh Bispens j Wästeråhs saak.

G. Pär Brahe:

Booketrycket hörer heela Stifftet till.

R. Marsken:

Skall der bliffua tryckt, då moste han intet tryckia dedt, som icke är censurerat. Allegerade och hwadh fahra lätteligen kan endstå aff slijka saaker; såsom huadh den danske Agenten Wijbe haffuer sigh beswärat öffuer een studiosi carmine, der vthj han rörer om Konungen j Danmarck, när han förde krigh emott Keijsaren.

R. Cantzleren:

Migh tycker godt, att Wij förSt höra, huádh Bisperne seija derom; höra och tillijka om dee äre uttaff samma meeningh;

meente att Bispen moste revocera, hwadh han otillbörligen skriffuit haffuer.

R. Marsken:

Skall dedt skee, då måste fuller dedt skee medh een Rätt.

Taltes sedan om Städerne.

Ginge sedan Regeringen och *Rådet* opp j fyrkanten, der *Ständerne* *samptligen* *wore* församblade, och *Hans Ex:s Richs-Cantzleren* *præmissa* salutatione giordê relation öffuer tillståndet j Tysklandh.

Eodem dato, effter middagen, voro j Råd-Cammaren.

Inkommo Bisperne Stregnensis Doct. Paulinus, Scarensis M. Sveno Svenonis, Aboensis M. Isaacus Rothowius, Wexionensis M. Krokius, Superintendentes Mariæstadiensis Oriensulanus, Calmariensis Aeschillides, Gothoburgensis M. Prytz, sampt flere aff Prästerskapet, och bleff dem samptligen aff Richs-Cantzleren förehollit, att såsom dee äre nu een lång tijdh oppeholdne, så seer Regeringen gerna att huar må bliffua hedan afferdigat. Och effter iblandh andre saker, som medh deres Ståndh på mötett skulle handlas, är een denne, att man skulle tala om *consistorio generali*, som åhr een

och der dedt nyttigt finnes, tractera der öffuer. Eller om eder tycker detta consistorium wara onyttigt eller præiudiciabelt, så kan man låta bliffua thet tillbakar. Jagh kan försäkra eder att intet secret will Regeringen der under sökia, vthan allenast endrächtigheet j alle stånd. Tycker eder och intet, att dedt för denne tijdh är nyttigt, då låte bestått till Hennes Maij:tz myndige åhr, och Wij få een stadig öffuerheet j Rijket.

Anlangande edert förslagh J haffue inlagt, så angår dedt intett itt sådant consistorium, vthan J begäre der med een synodum annuam, den J kunne haffua, när J wele, och när Magistraten fåå wetha, för huadh orsaak skuld J den begäre, kan den wäll tillåtes. Men detta moste bliffua itt consistorium eller collegium perpetuum in Regno, och sittia alltijdh som andre collegia här j Stockholm, dock haffue sine ferias; ty såsom detta consistorium moste haffua inspectionem öffuer competente personer och saaker j alle provincier här j Rijket, så moste dedt och alltijdh här stadigt residera. Derföre kunne Regeringen och Rådet detta edert förslagh intet känna godt och proportionerat till detta förehaffuande; och effter som J intet wele förstå till detta consistorium, dij moste man så befalla saaken Gudh. I medlertijdh inrijta månge

oordningar j Församblingarne, them Episcopus sielff intet kan emandera, vthan moste sådant skee aff Regeringen, hwilket faller dee gode Herrer, som företräda Hennes Maij:ttz stelle, myckitt swårt, der dee moste på dagelige klagomåhl, som clerum angå, sigh resolvera. Hwadh stortt missbruck och oreede förelöper de vocatione ministrorum, der icke allenast Ridderskapet råka i trätor medh *Bisperne*, uthan och gemene allmogen j Församblingarne; *Bisperne* giöra ordningar öffuer Bröllop, Barnsöhll, Begraffninger, imponera multas &c. Der dock potestas constituendi de talibus står ju hoos magistratum politicum: Wore consistorium, kunde sådanne fehll wäll affhielpas. Men huru dedt nu skall bliffua emanderat, så att missförståndh icke opwäxer, dedt wille man gerna wetta. Mången niuter ock hoos Bisperne till ondo, att dee taga recommendations skriffter till någon befordran: men tuertt emott graveres folck medh eder och förbannelse, huar igenom förtages Magistratui dess högheet. Skole wij nu låta falla consistorium, är fuller bäst man intet myckit disputerer der om; men icke desto mindre moste wij söka att remendiera slijke oordninger, att sådant icke sätter oss uthj differente och skilliachtigheet medh huar andre, och förorsakes så der aff *turbatio status et quietis publicæ*.

Begärade, att dee wille resolvera hoos sigh, om man skulle något wijdare röra der om, eller och låtet falla, eller om dee förmene, att finnes kunde itt sådant expedient eller medium, att man kunda evitera slijke oordninger, och wij kunde concentera oss på bådhe sidhor; Prästerskapet wille ock icke annat tänckia, än Regeringen och Rådet intet annat söker än cleri tillbörlig wyrdning och ähra, och aldrig haffue annat sökt än hålle Kyrckior och Scholar wid macht, låtet tillbakar deres egitt interesse, på dedt dee så myckit mehra kunde arbeta på deres bästa; dedt haffuer fuller lätteligen kunnat wederfahres edert Ståndh något mehn, der icke denne hade waritt wår och heela Rickzens lycko, att wij råkade j een lycksalig tijdh, der wij haffue hafft een sådan konungh, som war amansissimus ministerij. Detta är een saak, som wij wele wetta eder meeningh och resolution vthj.

Sedan är eder wäll witterligitt, att för några weckor sedan är Regeringen een book öffuerleffrerat aff Bispen j Wästeråhs, den han haffuer dedicerat Regeringen, der vthj hans propositum och intention haffuer att vendicera cleri privilegia. Nu kan Regeringen och Rådet sigh wäll påminna, och åhr j ingen annan meeningh, än att Prästerskapet böör hållas j den wyrdningh, som Gudh haffwer dem satt, och dee böre

wise oss liffsens wägh. Och effter som gåffuorne äre aff Gudh, så böre dee och dereffter hollas i all tillbörlig wyrdning och respect. Wette sigh och påminna, att dee skole leffua aff altaret, på thet the må göra sitt Embete vthan suckan. Sådant är Gudz Lagh och Christi ordh lijkmätigt. Ähre och Regeringen och Rådet öffuerbödige att stella j wärcket, hwadh deres privilegier förmå, och dee sigh in genere wetha opåminna. Men privilegier som Episcopi haffue j Påffwedömmet, der de äre Furster, som vendicera sigh sin rättigheet non iure divino, vthan prætendera der oppå, att dee äre status imperij. Så förmoder oss att Episcopus Arosiensis, som elliest är een man aff gode qualiteter, haffuer sigh påtaget, att giöra een book, och der införa allehanda privilegier ex iure canonico et ex pontificum decretatis, som in papatu haffue sin vigorem, och haffue hafft här j wårt Fäderneslandh för 100 åhr sedan, då Prästerne intett achtade Predikestolen, vthan drogo godz vnder Clostren. Hwar igenom sedan nu deres iurisdiction är så förökat och förwidgat, äre dee bleffne primates Regni. För än gamble Konung Gustaff kom till Regementet, kunde j Swerige ingen Konung mehra regera, effter Prästerskapet hade mäst inne, och såsom märgen aff Rijket. Innan han kunde komma desse Pontificium

decreta sin koos, haffue månge seditiones sigh yppat. Den Pollniske Chronan woro alle sine grannar formidabel hwar icke cleri privilegia wore så store, att dee hade all krafften j Rijket borta. Woro Episcopus Arosiensis obekändh, då kunde iagh medh sanning intet annat säija, än att der lågo een Papist vnder; och han wore een fax et tuba seditionis j Rijket, som medh detta sitt scripto sökt att turbera quietem publicam, och excitera Regeringen och Rådet emott Rijcksens Ständer; dedt wåre förfäder haffue så högt winlagt sigh, och icke uthan stoor mödho kunnat arbetha sigh der uth, dedt förer han åter på bahnen. Vthj samma scripto är icke heller myckit som duger. Jagh vndrar, huar hans weet war, när han detta skreff; effter som han intet införer dee fundamenta, som göre till cleri autoritatem, vthan scopus dissolutus, såsom der han colligerer privilegier ex Luca. Cap. 16. Att disputera haffuer iagh ingen lust. Hade dedt warit een Scholefux, som detta hade giort, hade man kunnat stryka huden aff honom. Eller elliest der dedt hade warit een yngling, som dedt hade giordt ad ingenij lusum, hade man någorlunda kunnat dedt tolerera. Men att een man, som haffuer lupitt höga Embeten igenom, skall gå bort och violere sin autoritet, och missbruka den typographiam honom och Stiff-

let är vndt aff Chronan, dedt synes oss vara vnderligitt. Att refutera samma book är fuller ingen stoor kunst, effter fundamentum j booken intet duger, och huadh han ther oppå j booken bygt haffuer, duger j lijka motto intet. Han talar alltidh om prærogativer, som äre j Påwedömmet, der dee pläga disputera de ionibus et præeminentiis, och haffuer Bispen een stoor sleng aff S. Peders kiortill. Vthj een sin præfatione på bönedagz patenterne exagerer han allt in odium Regiminis; andre Ständers synder förgäter han. Ihugkommer odiosissime om pålagorne, som allt låter sigh liuffligitt höra j gemene mans öhron. Wij vndandrage oss iugen synd, effter som wij weta att wij offta synda, dels aff oförstånd, dels aff trottesamheet, deels aff passionibus. Jagh drager ingen sky, om någon migh straffar derföre. Men will någon taxera eens vitia och synder, då gå genom alle ståndh och intet taga Regeringen för itt exempell, som den alleena eller förnembligen syndade, dedt kan wäll wara, att man in certo genere delicti synder mehr än som een annan, men vore icke odiosum, så kunde man wäll wisa, att han är äffuen så stor syndare som iägh. Iagh säger intett till någons calumni, thet skall Gudh beewara mig före. Nu faller oss mächta sälsampt, att Episcopus söker att pasquil-

lera Regeringen j Rijket, som sitter och drager den lasten, att ryggen bögter widh: Honom borde privatim admonera oss, hwar han såge någre feell j wårt collegio. Bispen talar och om store och otilldrägelige contributioner. Om J wiste aff statu rerum, som den är mig een godh deel bekändh; då skulle ingen aff eder önska att sittia widh detta bordet. Dedt är godt, så länge wij haffue lungt wäder, men Gudh förbiude; att ett stormwäder skulle komma, då bleffwe wij rådlösa, effter som itt sådant wärck intet åhr till att sustinera vthan medell. Wåre grannar äre nu store; men i förtijden haffue dee warit ringa, dee accressera dageligen j machten, och inventera allehanda medell, huru dee kunne öka sine inkomster. Storfursten j Ryssland war allenast Storfurste j Nowgården. Een annan Storfurste j Muschow, een annan j Pleschow &c. Och haffue wij då kunnat winna honom något aff såsom Tysklandh. Pohlen hade aff ålder ingen macht widh siön. Men nu haffuer han Lithowen och Pressen. Dannemarck haffuer een lång tijdh intet hafft Holsten; nu haffuer icke allenast dedt, vthan och söker nu att bekomma Erchiebiscopsdömmet Bremen; dageligen giör Konungen j Danmarck sin flijtt, huru han kan öka sina inkompster, effter som han nu giör, och söker genom convoyer vnderholla

sin stat vthan Chronans tunga. Bispen hade bort excusera sin legitimum Magistratum, och intet denigrera dess actioner. Men finis, scopus et intentio Episcopi åhr, att swärta oss och excitera vndersåter emot oss. Aldenstundh nu denne booken är een förargelig book, och der hans actioner så få fritt passera, som dee här till haffua giordt, möste necessario endstå dissidia, missförståndh och allehanda wederwillie här aff förorsakes, så att wij intet kunne see, huru hans actioner kunne iustificeres. Derföre haffue wij för H:s Maij:ttz, Fädernelandzens, och deels för wår egitt particular interesse skuld detta taget j noga consideration. Wij wette wähl, att denne Bispens act eder intet behagar, vthan att J samptligen haffue meent statui wäll, och såsom rättskaffens instrumenta hollitt Allmogen till lydno, persvaderat dem till allt godt emott K. Maij:tt såsom eder Öffuerheet, haffue alltidh hulpit till att affwäria allt ondt, men här emot allt godt styrckia. Och ändock Regeringen och Rådet för detta medh eder öffuer detta haffue communiceret; så haffue lijckwäll ännu trachtet nödigt denne communicationen åter medh edher att anstella, huru J förmene een sådan skadelig effect wara till att förekomma. Derföre aldenstund edert egne interesse verserer der vthj, föresee vij oss till Eder, att J medh

edert rådh hielpe oss, och communicera oss eder meeningh, huru J förmene desse mala wara till och förebygia. Regeringen och Rådet för obligerer sigh emott edert ståndh, att willia alltidh söka dess ähra, wyrdning och respect, derom J skole wist wara försäkrade. Hoppas och att dee icke låta transportera sigh aff någon privat affection eller vanitet till någon ialousie.

Bisperne medh clero toge j den Litzle Cammaren affträdh, till att delibera öffuer dee förestelte puncta.

Inkomme sedan Bisperne, Superintendenterne och clerus samptligen, och gaff Episcopus Stregnensis oppå dee 2 förestelte puncta detta till swar, att Prästerskapet håller wara nödigt, att Consistorium må bliffua oprättat, så för andre orsaker skuld, som derföre, att eenighete må bliffua hollen j heela Rijket. Men begäre ther medh dilation till nästkommande convent. 2) Anlangande booken, så der sigh intet troo, att han haffuer giort den eo fine, att han haffuer welat söka præiudicium Regni et Magistratus, vthan wille låta see, att ministerium haffuer hafft aff ålder privilegier; och alldenstundh booken intet ähr divulgerat, vthan communicerat allenast medh några få aff deres medell, och några aff Regeringen och Rådet, tyckte them godt, att

booken

boeken hölles inne, och saaken motte j still-heet kunne aflöpa och bliffua bijlagd. Allegerade och Arosiensis egen giorde för Regeringen och Rådet declaration, att han war redebogen till att holla der medh inne eller supprimera den alldeles; huru Regeringen förmente den wara skadelig; huar och något aff honom woro försedt, begäre dee ödmiukeligen, att sådant motte honom förlåtas.

R. Cantzleren:

Regeringen medh Rådet haffue wäll intaget och förwunnit edert betänckiande här öffuer. Först, att eder resolution går derhän, att dee befinna consistorium wara nyttigt; men opskiuta dedt till itt annat möthe, effter tijden nu är förfluten, och dee redho länge haffue warit oppeholdne. 2) Hwadh Episcopi Arosiensis book wijdkommer, seer iagh, att J wele honom excusera, att han intet skulle meena något ondt ther medh, eller vthj sin præfatione excitera något haatt och affwund emillan oss och Ständerne, förmene att han haffuer publicerat booken; till att låta see, att clerus haffuer hafft privilegier. Förmene och bäst wara, att saaken motte bliffua sopierat, effter inge monge exemplaria äre distraherade

VIII

de; och att Regeringen och Rådet jv skulle wara medh hans egen declaration wäll tillfridz. Så myckitt nu consistorium wedkommer, är detta Regeringens meening, att der medh må differeras.

Anlangande den andre puncten om booken, seer iagh att J wele excusera Bispens saak. Begärer att J intet wele commoveres aff någon affection; han är fuller eder collega, men så moste J icke see så myckit ther oppå, som mehra för all ting wara amici veritatis. Ty Plato och Aristoteles må wara wåre wänner, men sanningen moste jv gå wijdare; läser præfationen, så skole J see, huru han drager oss igenom, dock subdole, att icke speciosius skall Pasqvinum j Rom något kunna anslås. Der ähr fast ingen periodus, deri Bispen icke aculenté tangerer oss. Huar Bispen hade welat vthan passion medh devotione och pietate taxere synderne, hade honom bortt notera alle Ståndz synder, och intet Öffuerheeternes allena; dee delicta han noterer, äre publica. Jagh skall bewijsa honom, att dedt han indrager och håller för delictis, intet äre delicta, vthan debita nostri officij. Bispen achte sin book, och intet löpa in curiam och Regeringens stugo. Bispen hade heller bordt förmana Ständerne till tolerantiam, än så löpa oss öffuer. Huaraff är att see, att detta hans factum intett

låter excusera sigh, effter dedt är intolerabelt.

Episcopus Stregnensis:

Arosiensis Episcopus haffuer sielff så vida declarerat sin meening för Regeringen, nembligen att så frampt derj finnes något, huru aff een kunde moveras, ville han sådant affbidie. Badh att deres Nåder täcktes medh honom såsom een wäll meriterat man, öffuersee. Sade, att booken intet war långt kommen; trodde och näpligen att een sådan grund skall ligga der under. Eller huar thett icke kan skee, låta honom sielff komma opp. Will han icke agnoscere errorem, der någon kan honom öffuertyges, då stå sielff derföre.

R. Marsken:

Bispen haffuer sigh tillförenne så declarerat, att han icke will dèfiinive förswara huadh han skriffuit haffuer, uthan narrativè. Wille och supprimera Boken, eller och huar den skulle bliffua publicerat, då giöra een annan præfation der opå, och införa der hoos Wästeråhs Recess, Vpsala Academies nye privilegier. Regeringen och Rådet togh, då sådant j betänckiande, huru dee wille derj resolvera.

Episcopus Stregnensis:

Kan skee, man begynner myckit rörä härj skall någon täpckia, att här ähr een skildnat iblandh Ständerne.

R. Cantzleren:

Wij haffue stoore orsaker, att icke någon oenigheet må yppas ibland oss. Fruchtade och, att huar Episcopus nu slipper otilltaltt och onepst, då lärer han komma wärre igen; han är een sådan Stånare, och öffuerdyffler eder så, att J icke töre lyffta op männen moot honom; han är autor omnis dissidii uthj detta ährendet om Consistorio. Sade och, att han skall intet haffua någon typographiam vnder händerne mehr. Mentionerade och huadh han moverade j sahl. Kongl. Maij:ttz tijdh om jure Regio, Decimis, Vttskriffninger och annat slijckt, och ähnu om contributionet, och öpnar således dörren, när han will scrupulera in iure Regio anten ad tyrannidem eller ad licentiam, iblandh huilke klippor ähr ondt att segla, att een icke kastar Regna och imperia öffuer ända. Bispen kan haffua sine phantasier, men som föga giöra till conservationem imperij, och är een högh sak att disputera de jure Regio, och fahrligitt att een icke stöter sigh. Dedt Bispen

lastar oss ann, som skulle wij betunga allmogen medh store contributioner, så borde honom billigt admonera oss här om in privato, om han såge att något wore för swårt och otilldrägeligitt, och bedie, att wij wille föra böther der opå. Men J wette, att så store krigh intett låte sigh föra uthan medell. Och der någon skulle wara frij, borde Ridderskapet niuta frijheet, eenkannerligen Rijchzens Rådh, som alltijdh haffue för sådant warit frije, quod ex antiqvis temporibus probari potest, att jagh må förtiga dedt jus som Ridderskapet j alle landh haffue, och äre frije för slijke oneribus; men på wårt Ståndh kommer nu största tungan och besuären; honom borde tacka oss, att wij föruthan dedt, wij myckit contribuera till kriget, haffue ett stort besuär der aff, huru wij skole kunne föröka Rijckzens dretzell, såsom att Bergbruken kunna bliffua excolerade, handell och wandell haffua sin forttgång &c. Badh endtligen, att medan dee kunne see, huadh dedt är för een fahrlig saak, och Regeringen intet drager något sky, till att stånda till swars för sigh, dee wille nu fritt säija sin meeningh om samme hans book. Arosiensis Episcopus tetigit sacra imperij et fundamenta Regni. Lijda wij thet, så giöre wij oförswarligen; men lijda wij thet intet, som thet och intet står till att lijda, moste wij

tasta honom an; föreslogh och att Booken kunde sendas till facultatem Theologicam j Vpsala, der att censureres.

Doctor Lars Wallius:

Jagh haffuer taltt medh Bispen j Wästeråhs der om, sedan wij wore hijdt opkallade, att giffua wårt betänckiande der om. Jagh för min persohn bekenner för Gudh, att jagh intet seer huru iagh kan göra den booken godh. Effter bookstaffuen kan iagh intet see, huru han skall kunna excuseres. Befalles och pålegges oss i Academien att censurera booken, då kan iagh migh intet vndandraga. Seer och intet annat, än att iagh bliffuer wijdh denne min meeningh. Badh, att deres Nåder wille nådigst tillsee, att denne saak icke brister för långt vth.

R. Cantzleren:

J tala vthan all affection effter edert samweet, effter som J icke heller kunne annars dömme, huar j vthan passion dedt givaa wele. Jagh seer att Bispen lägger här sådanne fundamenta, som är venenum vnder. Fruchtade att han här effter lärer komma subtilere igen, giöra groffware pusser; och turbera wår inbördes sämia och concordiam. Meente derföre, man intet

skulle skämpta medh saaken, effter han är een man aff qvaliteter, een driffuande, een pertinex, som förr skall låta brenna sigh, än han giffuer wijka. Förtaalde och dee höga beneficia, som honom äre aff sahl. K. Maij:tt wederfaren fram för någon Biscop j Rijket. Twiflade intet, att Bispen skall här igenom een stoor deell aff sin reputation haffua förlorat.

Doctor Wallius:

Dedt giör oss hierteligen ondt, att wårt ståndh skall medh sådant betala Eders Nåder, som så höga wällgerningar haffua oss bewist. Badh att DD. NN:der aff detta intet wille låta falla den wahnlige faderlige gunst emott Prästerskapet.

Richs-Cantzleren:

Såge wij icke den store fahran, som här aff lärer endstå, rörde wij intet derj. Men effter man intet j een sådan saak böör för hastigt springa, och ännu icke beslutet är färdigt, tijden faller oss och nu denne stunden för knapp; badh Hans Ex:s, att dee wille j morgon j consistorio träda till samman, tagandes Bispen för sigh, och höra hans swar här opå, och sedan giffua Regeringen sitt skrifftelige betänckiande öffuer

samma hook. Wij, på wår sijda, wele holla godh correspondence och wänskap medh alle aff edert ståndh. Men derhoos see der opå att slijke exempla icke giffua orsaak till wår stats ruinam et turbationem quietis publicæ, vthan att status för all ting må bliffua conserverat.

Episcopus Stregnensis:

Wij wele förnimma Arosiensis meningh, och sedan den lijka medh wår meeningh öffuer scripto Regeringen weta låta.

Togo här medh Bisperne och Prästerskapet affträdh.

Eodem dato (19 Julii) effter middagen woro in Senatu:

R. Drotzen H. Gabr. Oxenstierna Gust., R. Marsken G. Jacob De la Gardie, R. Ammiralen H. Carl Gylldenhielm, R. Cantzleren H. Axel Oxenstierna, R. Skattm. H. Gabr. Oxenstierna Bengtsson, H. Johan Skytte, H. Clas Flemingh, H. Matthias Soop, G. Peder Brahe, H. Erich Ryningh.

R. Drotzen berättade, att Episcopus Arosiensis haffuer warit hoos honom, och be-

gärat, att han ville så begåå, att han finge privat audiens hoos Richs-Cantzleren, då han kunde öffuer sitt scripto giöra een declaration för honom, som han tillförene haffuer giort för Regeringen. Och att Bispen tycker mächtog illa wara, att han detta scriptum haffuer publicerat, loffuar och att han, der så behagar Regeringen att han opkomma skulle, Regeringens och Rådets gode tycke sigh wille accommodera, sigh excusera och huadh fehll kunde finnes, gerna bedhes före; wist försäkrandes dee gode Herrer, att dee aldrig skole här effter om honom något sådant höra. Item att Bispen badh endtligen att dee gode Herrer icke wille fatta den opinion om honom, som skulle han sökia att denigrera Regeringen, eller någon påwiska autoritet indraga, uthan att dee wille behålla deres gode wanlige affection emott honom.

Resolverades, att skall säijes Prästerskapet, att dee giffua sin censur och betänckiande öffuer Bispens book i Wästeråhs, och kan man tillijka seija Episcopo Arosiensi, att han bekommer audience hoos R. Cantzleren.

CXXII

Den 20 Julij voro in Senatu.

R. Drotzen H. Gabriel Oxenstierna Gustaffsson, R. Marsken G. Jacob De la Gardie, R. Amiralen H. Carl Carlsson Gyldenhielm, R. Cantzleren H. Axell Oxenstierna, R. Skattemäst. H. Gab. Oxenstierna Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Clas Flemingh, H. Matthias Soop, G. Pär Brahe, Herr Johan De la Gardie, Herr Axel Baner, Herr Erich Ryningh.

R. Cantzleren berättade, Episcopus Arosiensis haffuer warit hoos honom, giortt een declaration öffuer sin book, på sätt som han haffuer här giordt för Regeringen, excuserat sigh, att han icke haffuer så altt till pricka nagelfaritt, som kan skee thet hade bordt, men haffuer intet meent något ondt der medh. Badh och endteligen till besluth, att Richs-Cantzleren intet wille tydat illa vth, vthan concentera sigh medh hans declaration, han medh dee andre gode Herrer holla honom j den affection och confidence dee haffua dragitt till honom. Finner Regeringen godt att scriptum må gå vtt, då will han fuller andre privilegier der till sättie. Huar och dee för mene dedt böör casseres, då wille han ihopasambla alle exemplar, och må Regeringen sedan

göra aff medh dedt, huar dem täckes. Badh honom icke motte skee någon spått, vthan han som andre Bisper, motte få draga heem medh hugnat, och att Regeringen täckes beholla honom vthj wänligh wänskap, effter som han alltidh haffuer gådt dee gode Herrer tillhanda.

Jagh sade här till, att han intet haffuer contenterat migh aldeles med sin declaration. Prästerskapet äre och medh honom intet eense, vthan förvndre att han fattar sådane phantasier. Remonstrerade honom och, att sahl. Kongl. Maij:tt war några reesor illa tillfridz medh några hans acter; och iagh giorde mitt till att bilegga saaken. Den suspicion han föregiffuer haffua förorsakat honom att skriffwa dedt scriptum, att förtaga, wiste iagh honom, att för denna tijdh giör dedt Regeringen aldrig, som tänker att förändra någon säkerligen rebus sic stantibus, att han nogsampt kunde see denne hans opinion war falsk. Sade migh och öffuer allt wille göra een favorabel relation till Regeringen. Förehöllt honom, att iagh gerna wille föllia mitivrem sententiam, men effter iagh seer, att han will handtera practicam Theologiam, deruthinnan lätteligen kan fahras will, och haff legger så småningom fundamenta till Prästernes högheet; han haffuer lagt trappan, men effter hans dödh, hans successor kliff-

ner opp j Stolen, och kastar Regementet öffuer enda. Allegerade och, huadh är skedt j Engelandh, att Bispen j London är blefffuen Thesaurarius Regni Anglici. Dee, som äre bättre betänkte deells ogilla hans saak, deels moste bekenna dedt, att detta scriptum är intempestivè skriffuitt och publicerat. Och effter han nu haffuer detta giort, befahrer iagh, att han kommer än wärre igen, huilket man intet moste lijda. När jagh talte om Consistorio, swarade han migh icke ett ordh; uthan declinerade alle discursar här om. Jagh hade honom, att han skall swara in för Gudz domb, att han haffuer inkastat dee hinder, att dedt icke haffuer wunnit sin fortgång, effter mickit ondt tillstundar Gudz församblìng, hwilke härigenom kunde föreböijes och affwäries. Han badh wij intet shulle fatta den meeningen om honom, och att wij icke wille låta wederfaras honom någon despect; wiste icke heller huartt han wille taga wägen, så frampt wij honom förskiuta wille, säijandes sigh wara een åldrig man, sitta medh stugon full barn. Breffuet till præpositos anlangende, excuserade han, att han ingalunda meente der medh Regeringen. Han haffuer och excuserat sigh, att han inge ordninger haffuer giordt, som något wore om, vthan till att förtaga öffuerflödigheet och andre synder; men haffuer hört att Episcopus

Stregnensis skall några haffua giordt, han önskade och, att gode ordningar j kyrckiowäsendet motte giorde, och aff magistratu confirmerade bliffua.

Den 21 Julii voro i Råds-Cammaren:

R. Drotzen H. Gabr. Oxenstj. Gustafsson, R. Marsken G. Jacob De la Gardie, R. Amiralen H. Carl Gyldenhielm, R. Cantzleren. H. Axell Oxenstierna, R. Skattm. Herr Gabr. Oxenstierna B., Herr Clas Flemingh, Herr Matthias Soop, G. Pär Brahe, Herr Johan De la Gardie, Herr Åke Axelsson, Herr Carll Bonde, Herr Axel Baner, Herr Erich Ryningh.

E. Drotzen förtaalde, att Prästerskapet haffue skickat twenne aff sitt medell till honom, giffuandes tillkänna, att Clerus wille intet giffua skriffteligen sijn censur, vthan mundtligen säija sijn meeningh öffuer Bispens book j Wästeråhs, effter som dee och intett tuifla Richs-Cantzleren skall wara tillfridz medh Biscopens egen declaration. Sade och sigh haffua pousserat dem att dee skulle giffua sin censur skriffteligen, och ett cathegoricum responsum, medan booken sy-

nes lägga fundamenta till fahrlige saker j framtijden kunde opkomma.

R. Cantzleren:

Dedt woro wärdt att twå aff oss gå op och disputera medh Prästerskapet; wele dee pro, då wij contra. Frågade om dee Herrer wele contentera sigh medh dedt, att dee haffua miucht Bispen, eller och att dempa sådant tillbörligitt. Mente att ändock dedt är illa giort, lijckwäll är dedt så wida wäll giort, att dedt är skedt aff denne Biscopen, som haffuer turberat dedt generale consistorium, är och till den wilwallan och heela oppositionen, som i sahl. K. M:tz tijd skedde, orsak. Billigt är fuller, att man venererer Bisperne, effter som ordinarie haffuer alltijdh waritt bruk, att när sessionès haffua hollis, Erchiebispen haffuer suttit ibland Rådet, ibland dee eldste, dee andre hafft sitt säte och gång näst Rijckzens Rådh, och föredrager allt Ridderskapet, som uttaff Vpsala consilio är klart.

R. Marsken:

Wele Prästerskapet giffua dedt suar skriffteligen, att dee improbera deen booken, och intet holle godt, att den skall divul-

geras och komma j liuset, uthan tryckes under, då holler iagh dedt wara nogh. Wij moste intet så considerera Bispens person, att wij præiudicera Hennes Maij:tt och wårt collegio.

R. Cantzleren:

Nu haffue J Bispen fast, och improbera mestadelen af Prästerskapet hans book, och kunne J nu statuera itt exemplum på honom, att ingen kan der säija emott. J haffue fådt den rätta mannen fast, som haffuer giort allt mootståndh. Tage j något skarpt saaken an, så autorizera wij detta Collegium. Sleppe J honom, skeer till äffuentyrs, att han komma subtiliori ratione igen här effter, och lärer betala eder medh något wärre, effter som han sitter otiosus. Hwadh wij och tala, moste wij taala vhr een mundh. Will någon säija emott och trääta, då giöre dedt här j Cammaren. Nu är betänckiande wårt, om wij skole så sleppan, att wij icke fruchta här effter något wärre. Der emott 1) haffue j nu fådt honom (*fast*,) att han detta giort haffuer. 2) J haffue bracht saaken så widt, att Prästerskapet improberer scriptum. 3) Bäffuar han sielff. 4) Haffuer han mist sin autoritatem hoos Prästerskapet; dock troor iagh intet, att han reetar folck på oss; seer ful-

ler dedt, att han då sielff är ruinerat. Och derföre kunne här gälla, hwadh een seger: In magno delicto, exiguum supplicium satis est patri, et qui vult amari, langvida regnet manu. Badh att dee wele resolvera der till, anten dee weele tractera honom humaniter, och låta bliffua wijdh den affront han haffuer reedo bekommit, eller strängt och procedera rigurosè medh honom, taga Bispekappan ifrån honom, eller på annat sådant skarpt sätt.

G. Peder Brahe:

Itt straff är och detta, att hwar Biscopen icke hade skriffuitt denna booken, då hade han bliffuitt Erchiebiscop. Nu kan han intet bliffua.

R. Drotzen:

Prästerskapet drage sky att censurera scriptum skriffteligen, derföre att dee mene, så frampt dee dedt giöra, löper censuren emott hans Biscopens Embete.

R. Marsken:

Skeer censuren skriffteligen, kan han sedan intet medh heder administrera sitt Embete. Men kunde Prästerskapet giffua een

lin-

lindringh skrifft; då kunde man salvera saaken.

R. Drotzen:

Att kasta fötterne vnder honom för denne tijdz beskaffenheet är betänkeligit. Att sleppa saaken aldeles, och intet wara försäkrat opå, att Bispen intet skall medh sådant här effter komma igen, höllt han intet mindre considerabelt.

G. Peder Brahe:

Bewijser Regeringen honom nådh, då haffuer han orsaak att betacka oss. Men straffa wij honom, då lärer han opå något sätt sökia sin revange. Migh tycker bäst och säkrast wara, att man här j föllier mitiorem et benigniorem sententiam et viam, perdonera honom, dock der hoos förmanan, att han här-effter medh sådant haffuer fördragh.

H. Carll Bonde:

Skall Bispen straffas, då moste han straffas, att han intet kommer mehra på Predikestolen.

H. Åke Axelsson:

Effter dedt är bewist aff Riehs-Cantzle-

ren, att booken är fahrligh: qv:r om der som studio söker ruinam status, må perdoneres; och om Bispen ea intentione dedt giort haffuer?

R. Cantzleren:

Duo sunt actionum conseqventia: præmia bonis, poenæ malis constant.

H. Åke Axelsson:

Den som agnoscerer errorem, och bedes före, är billigt att honom wederfares nådh; giör dedt Bispen, då perdoneres. Bättre och flere rationes synes att han må perdoneres.

R. Cantzleren:

Jagh bekenner fuller sielff, att iagh haffuer något errerat j förledne tijden, men intet haffuer iagh dedt studio giort och derföre wille någon derföre giöra migh infamem, då läre iagh protestera der *emott*. Bispen haffuer tillbudet sigh att han will sticka booken vnder: haffuer och bekändt, att han detta skriffuit haffuer vitio quodam natures, effter som han een acerb stylum haffuer, när han skriffuer något, önskandes att han kunde annorledes skriffua.

H. Carll Bonde:

Bedes Bispen före, då perdonneres; dock att han tillholles att han medh slijk handell icke kommer offtare igen.

H. Axell Baner:

Jagh haffuer altidh aff begynnelsen sedan iagh först sågh denna book, derföre achtat, att denne är een farlig act, aldrig seet någon farligare, sedan iagh kunde något wetha förstå. Hans tractat är så emot wår stat, som wår Herre emot den onde. Och effter aff denne act kan något fahrligit spinnes j wårt Fäderneslandh; derföre huar iagh skulle sittia een domb öffuer Bispen, då moste iagh fuller fälla een domb, som intet wore Bispen behagelig. Men bättre är, och aff een dommare altidh säkrare funnit, att see mehra på nåden ähn på rätten. Itt seer iagh allenast, att alle Ståndh icke haffue så welat wyrde Regeringen effter sahl. K. Maij:ttz dödh, som dee borde; huilket haffuer giordt migh myckit ondt. I sahl. Kongl. Maij:tiz tijdh, haffuer Bispen fuller något controllerat, men icke så grofft. Icke deste mindre tycker migh wåldsampt, att man anseer 1) hans ålder. 2) Hans tienster han haffuer giordt. 3) statum præsentem rerum, som icke är den bästa, skulle

man och nu stricto iure medh honom procedera, som är een man, den mongen haffuer öga oppå, skulle Regeringen ladha een stoor invidiam på sigh: dock på dedt Regeringen må skee satisfaction, råder iagh, att der hans medbröder wille bedia för honom, Bispen sielff kommer hijdt opp och bekenner att han haffuer giort illa. Och alle böckerne bleffue förbudne. Booktryckiaren een eedh aflade, att han intet haffuer divulgerat några exemplar; då menar iagh dedt wara bäst, att saaken motte tystas neder.

H. Erich Ryningh:

Denna acten anlangande, haffuer den sitt vhrsprung aff Privilegier, som Bispen haffuer meent bringa vthj wärcket, och giort sigh itt stortt och godt nampn, effter som han och haffuer tillförende practicerat j denne saaken. Nu att föra desse privilegia fram j liuset, haffuer han der medh låtit see, sigh haffue något j sinnet som intet duger. Jagh kan intet vndfalla Richs-Marskalckens discurs. Haffuer sedt när booken migh præsenterades, att den een fahrlig book, önskatt att Regeringen wille icke achta den så ringa. Præfationen för patentet om bönedagarne ähr fahrlig. Och effter Bispen haffuer uthj heela sitt Stifft den publicerat och opläsitt, derj fahrlige ordh

finnes, och honom hade bort heller förmana allmogen till eenigheet, tycker migh, dedt han må näpsas, så att han intet kommer flere gånger igen. Går honom detta till sinnes, och han tycker dedt wara ledt, hans medbröder dedt improbera och bedia för honom, och han för Regeringen sielff, giör ett tillbörligit affbediende, medh lyffte, att han icke kommer offtare igen; då kunde man låta wederfaras honom nådh; kommer han igen, då skall saaken stå honom öpen.

H. Clas Flemingh:

Skall man tasta Bispen an, då moste man dedt giöra så at dedt holler, att han intet mehra framdeles kan turbera statum. och gode consilia. Huar och icke, att han då kunde see Regeringens gunst och gode hierta emott sigh. Och effter han bedes före, synes migh, att saaken må wara honom förlåten.

H. Johan De la Gardie:

Bedes han före, tycker migh, man kan Låta saaken falla; dock att man derhoos medh affärer föreholler honom, att han intett kommer offtare igen..

H. Åke Axelson:

Anten moste Bispen straffes eller perdo-

neres. Try tingh haffwer man här att considerera: 1) vthj hwadh ståndh Bispen är stadd. 2) Huadh person han är. 3) Om han haffuer giordt dedt mala intentione, eller allenast att låta see att deres Stånd haffuer gode privilegier. Mala intentione skall hau nepligen haffwa giort dedt; hans Ståndh och persohn äre considerable, synnerligen för denne tijdh. Man och alltidh pläge gå mitiorem viam, och derföre tycker migh godt, han nu perdoneras.

H. Matthias Soop:

Medan Bispen faller till föga, är skäligt, att han perdoneres, dock att han inlegger een revers, att han aldrig will komma flere gånger igen.

R. Skattemästaren:

Booken är wår stats heell skadeligh. Skulle man haffua een rätt opsyn der medh, som dedt borde, skulle man klappa Bispen på händerne, att han wiste dedt han hade warit framme. Men effter säkrare är att förlåta den skyldige, än dömma den oskyldige; och Bispen bedes före, Regeringen och så kan winna huar han perdoneres, een gratiam hoos clericiet, tycker migh bäst, att man intet skärper straffet, dock certis

conditionibus; nembligen att Episcopus 1) publicé här in præsentia agnoscerer sin errorem så mundtligen som skriffteligen. 2) Bär opp alla bööker och her inleffrerer. 3) Typographus betygar medh een Eedh, huru monga exemplar han haffuer tryckt, att man kan see, huru monge äre distraherade och inhämptas skole.

R. Ammiralen.

Denne act correspondera medh dee actioner han haffuer driffuit j sahl. K. Maij:ttz tijdh; hwar aff kunde förorsakas een stor confusion in Republ. et Ecclesia. Och hade man orsaak nogh att straffa honom för sådant. Men tryggiare är, att gåå sådant straff på honom förbij. Dock att Episcopus 1) Agnoscerer sine fauter, depruerer och inlegger sin deprecation skriffteligen, att han så bliffuer admonerat, att han icke kommer offtare igen, eller och sigh emott Kongl. Maij:t eller Regeringen, och förhindrar dess loflige förehaffuande in Ecclesiasticis, emot all lofflige bruk j Ewangeliske Församblinger j fremmande Landh.

R. Drotzen:

Huadh elack, obequem, wår Stat och Fäderneslandh farlig book denne är, ähr

nogsampt sagt, såsom och huadh skäll är till att låta falla saaken, och derföre följer och iagh mitiorem sententiam helst medan Bispen 1) sielff ångrar detta. 2) Haffuer redho tappat sin autoritatem hoos clerum, och intet lärer här effter haffua så stoor röst hoos dem, som här till. 3) Haffuer här opå deprecerat endeels medh tårar. Dock synes mig att han 1) här må deprecera sin action. 2) Leffrerer här in alle exemplaren. 3) Att honom bliffuer sagt, att kommer han offtare igen, skall denne action stå honom öpen, och han derföre tillbörligen plichta.

R. Marsken.

Huru skadelig booken denne åhr Regementet, åhr nödigt widare att disputera. Nu kommer detta in considerationem, om man skall strängt på dedt högsta medh Bispen, eller gå den lindre wägen och öffuersee medh honom, antegressis dictis conditionibus. Att skärpa domben, hade wij nogh orsaak, effter som han altijdh haffuer emot sträffuat sahl. K. Maij:ts lofflige och Christelige förehaffuande medh Consistorio, och derföre, hwar han bleffue dempat, skulle mongen taga sigh till wara, här effter att settia sigh emot Regeringen. Men när man will betänka huadh han är för een

man, nembligen een andelig person, som sigh altidh j sitt predikoembete så förhollit haffuer, att man aldrig haffuer hafft orsaack att suspicionera om honom, att han skulle meena statue något ondt, vthan haffuer dedt giordt, att förekomma detta consistorio, dragandes fram Prästerskapedz privilegier, der vthj han haffuer gådt för widt. Men iagh kan intet troo, att han malitiosè dedt giordt haffuer; dedt haffuer iagh alltidh aff honom förstådt, sedan sahl. Kongl. Maij:tt bleff dödh, att han haffuer önskat, dedt Prästerskapet motte få wissa privilegia för sitt Ståndh; der opå åhr honom och swarat; att der han sökte dee privilegia, som icke löpa emott Konglige Högheet, regalierne och wår stat, kunde dedt fuller skee. Denne är orsaken, att han haffuer begärt att sambla der effter, att låta see, huadh deres Ståndh haffuer hafft för privilegier j alle tijder, medan ännu Påwedömmet war, och derföre kan intet detta wara aff een ond willie och opsådt skedt. Ingen skall och kunna säija sig frij att han intet haffuer delinqverat, och kan skee gådt för widt j saaken, som honom angår. Månge aff Ridderskapet wetha interpretera sina privilegier altt för widt; skulle icke kunna fördenskuld säijas deri groffueligen peccerat haffua. Kommer nu Bispen till att agnesceera, dedt han så considerabelt icke haff-

ner gått medh saken om, och ångrar huadh han haffuer giordt, prætenderandes sin acerb stylum, och hans medbröder för honom intercedera, meenar jagh att han wäll kan perdoneres; dock förehollas och förmanes att han icke commer offtare igen.

R. Cantzleren:

Jagh meenar att præiudicium skall wara ringa som kan göras Chronan aff Bispens act, periculem är intet så stort, som mången tänker. Bispen haffuer tappat een stoor deell aff sin autoritet; allegerade huru sal. Kongl. Maij:tt emott honom wara sinnadh, att H. Maiij:tt intet wille taga handen vndan Bispen, vthan haffuer giffuit effter, och således wunnit hans och heela Prästerskapedz affection. Hwar wij nu dedt samma giöre, 1) conservere wij concordiam. 2) Att despectera honom är betänkeligitt. 3) Ähr detta itt anseende till itt particular haat. 4) Giffues orsaak att wärre efftertala oss som sökte Wij att ruinera honom. Om han nu skall wara så malitios, att han skall söka revangera detta, då kunne wij fuller finna subtiliores rationes, att han intet skall gå wijdare. Migh tycker, att J wäll må perdonera honom. Winne der igenom Prästerskapedz favör. Säge att J göra för Prästerskapedz skuld, såsom och

för hans particular person skuldh, effter som oss är denne hans act leedh; Edre betänckiande och föreslagne conditioner äre gode, att han 1) solenniter affbeder. 2) giffwe alle bööker tilbakar. 3) Booktryckiaren aflägge sin eedh, att så månge exemplar äre tryckte. 4) Urgera Prästerskapedz skrifftelige förklaring öffuer booken. Men att taga reversen aff honom, är myckit betänkeligitt. Ty således ähr han bunden till händer och fötter; och skall då altijdh haffua een nyck i hiertat. Wele wi straffa honom, straffa honom skarpt; men giffue wij effter, då låte see, att han haffuer wunnit wår affection. Anten skall man aldeles bryta honom, eller och bliffua lijka wän sedan som förr. Ty in publico statu, moste man anten wara wän eller owän: derföre min mening vthan præiudiciis till att säija 1) Perdonera honom, contentera eder der medh, att han haffuer bekendt sigh haffue giordt illa, och Prästerskapet beder för honom, som haffuer een stoor respect hoos Regeringen, och derföre tribueren dedt ministerio och Bispen sielff att J remittera saaken. 2) Låte och Bispen komma opp och sielff declarera sigh och docknes declarationen noga opp. 3) Bedia och förmana honom, ett han här effter wachtar sigh för sådant. 4) Giffua tillkenna, att wij hade orsaak att taga revers

aff honom, eller fordra cleri censuram öffuer honom: Men wele dedt nu intet giöra, vthan öffuersee medh honom. 5) Tillholla honom att han bär alle bökerne fram och Boketryckiaren giör sin eedh, att han så monge exemplar haffuer trycht. Dem twenne Prästmän, som äre upwiste aff clero, kan man säija, att Regeringen wille dedt Prästerskapet skole giöra een skrifftelig censur. Giör Prästerskapet den som Regeringen är benögd medh, ähr wäll och godt, hwar och icke, då haffue dee Regeringens wijdare meeningh der öffuer at förwänta.

Eodem dato effter middagen woro in Senatu.

R. Drotzen H. Gabr. Oxenst. Gustaffs., R. Marsken G. Jacob De la Gardie, R. Ammiralen H. Carll Gylldenhielm, R. Cantzl. H. Axel Oxenstierna, R. Skattm. H. Gabr. Oxenst. B., H. Clas Flemingh, H. Matthias Soop, G. Peder Brahe, H. Johan De la Gardie, H. Carl Bonde, H. Åke Axelsson, H. Axel Baner, H. Erich Ryningh.

Infordrades Bisperne, Paulinus, Rothovius, Krokius, Superintendenterne och des andre aff clericiet, och förehölt dem hans

Excell. R. Cantzleren, att Regeringen sampt Richsens Rådh tuifle intet, att dee gode Herrer och Män drager wäll till minnes, huadh Regeringen haffuer talat medh dem opå Biscopens wägnar j Wästeråhs. Badh att dee såsom hans medbröder och Theologi, wille giffua sin censur öffuer hans scripto, för än Regeringen der om något wisst statuerar. Huadh j medler tijdh emillan migh och Episcopum Arosiensem är förelupit, och huru Episcopus sigh declarerat haffuer, haffuer iagh där öffuer här giordt rapport. Men effter den declaration till huffwudsaaken intet giör tillfyllest; dy förwenter Regeringen deres censur. Wij haffue aff den wyrdning och respect wij drage till Prästerskapet, giffuit oss tillfridz medh eder mundtlig censur. Förmode att J gode Herrer och Män warde observerande huadh Gudz ordh ähr lijckmätigt, och Fäderneslandzens wälfärdh fordrar, och att J låte edre consilia derhän såsom till een scopum wara dirigerade.

Episcopus Stregnensis Doct. Paulinus.

Wij wette oss wäll opåminna, att Regeringen och Rådet haffue begärat aff oss een skrifftelig censur öffuer Reverendi Dni Episcopi Arosiensis publicerade scripto. Men aldenstund derj falla store betänckiande den

skrifftelígen giffua, effter han är wår medbroder, saaken wara politisk och Biscopen argueres criminis læsæ. Majestatis, minste parten aff oss haffua scriptum läsitt, och den som dedt läsitt haffue, haffue dedt icke så accuratè läsit, att the kunna giffua theres census der öffuer. Jagh bekenner att iagh allenast haffuer igenom läsit booken, och sedan kastat den sin koos, såsom den iagh föga achtat haffuer. Och äre desse orsaaker, hwarföre wij icke skriffteligen kunde giffua wår censur. Betackade Regeringen, som sigh medh deres mundtlige censur wille benöija låta. Seriptum anlangande, så är alles wår meeningh, att dedt är onyttigt och onödtorfftigt serdeles hoc rerum statu wij nu leffua uthj. Dedt är allom kunnogt, huadh mödha och arbete Regeringen moste vttstå, att han ingen orsak haffuer hafft att taxera Öffuerheeten. Wille och gerna önska, att scriptum hade warit supprimerat och aldrig kommet j ljuset. Hans scopus tycker oss haffue warit denne, att medan icke ähr obilligt, att een om privilegier skriffuer, haffuer han welet sammanhempta Doctorum et liberatorum privilegia. Men när wij see på fundamenta, äre dee aff Ethnicorum och Pontificiorum scriptis mästadeels tagne; hwilket wij befinna wara mächta inconsiderabelt giort aff een sådan man. Och derföre går sådant

oss myckit till sinnes, att han haffuer så inconsiderate och confusè infördt, huadh han haffuer kunnat få tillhopa, och att han intet haffuer rördt dee rätta fundamenta till Prästerskapetz privilegia, eller aff veras conclusiones deducerat. I scripto äre och duræ et inconvenientes phrases, som aff oss intet kunne approberes. Ähr dedt något vthj som haffuer speciam veri et utilitatis, så ähr dedt medh såden confusion infördt, att dedt ringa lender een till vnderwissningh, som sigh medh rätta borde, och derföre tyckes oss, att booken föga duger. Badh att saaken motte bliffua componerat, att icke någon må tänckia, någon oenigheet wara emillan Regeringen och Prästerskapet, och Episcopus Arosiensis bliffua hollen widh dee gode Herrers wanlige wenskap, helst medan Dominus Arosiensis och sielff bekenner, att han haffuer inconsideratè detta skriffuit.

R. Cantzleren:

Iblandh annat, mentionerer E. Wyrdigheet, att dedt är dem swårt att giffua sin censur öffuer scripto, aldenstundh Episcopus Arosiensis är deres medbroder. Så beder iagh J wele holla mig till goda att iagh frågar dee andre, som intet äre aff

Biscopsämbetet, huadh dee haffua derij att seija.

Doct. Lars Wallius:

Jagh haffuer 3 gånger sagt Bispen j Wästeråhs min meningh om booken, och påmint hans wyrdigheet om några saaker som införes j samma book. Såsom om privilegiis och immunitatibus pro studiosis, hwilke för wår Academia äre onyttige, och synes medh sigh draga een odrägelig licentiam vnder vngdomen och förtaga den nytto som Fäderneslandet haffuer aff dem att förwänta. Sådanne privilegier huar dee bliffua wedertagne och approberade, lände wår Academia till mehn och vndergång, och medan Dni. Episcopi icke wele dömma deres collegam, så kan oss falla så myckit swårare att dömma på den som är wår förman. Jagh allenast såsom een Academica persona moste tala på Academiens bästa, att sielffwelden icke der inrijter. Står att befahra att huar tempestiva correctio icke tillkommer, då läre större besuär inrijta.

M. Baazius:

Medan den booken är tillförne explicerat, är nogh talat som taalat ähr.

Doct.

Doct. Wallius:

Recommenderade Regeringen och Rådet clerum. Dee wele här emot bewijsa all hörsamheet, och ihugkomma DD. NN:der j deres dagelige böner. Badh Regeringen wille gunsteligen öffuersee medh dee fehll, som j booken kunne finnas.

R. Cantzleren:

Wij äre på wår sida nödigt komne der till, att Wij skole inlåta oss uthj een så onödig discurs medh eder. Wår intention ähr, att erholla och conservera godt förståndh, correspondence och enigheet emillan Ständerne inbördes, så wäll som emillan oss, så wida någonsin skee kan. Och see wij nogsampt, att Gudz Församblingz wällfärdh består der oppå, att wij före e-nahanda consilia, och låta oss gå till hiertat desse Bispens fehll, och wele dem gerna medh een Christelig kärleek öffuerskyla. Regeringen menar att J skole giffua dee gode Herrer dedt loffordet, att dee wäll haffua administrerat sakerne, dedt ähr oss alle okärt och förtreteligitt, att Wij haffue råkat medh Episcopo j detta skeepet, synnerligen aldenstundh wij äre medh honom så bekende, och han haffuer warit medh

oss j sahl. Kongens Hoff, feldt, suach och alffuar. Och ehuruwäll wij derföre wille låta såden discurs stå tilbakar, så kunne wij lickwäll dedt aldeles icke göra. Wij wethe fuller, att dedt intett går så iempt till. Men när wij see på præfationen för booken och oppå breffuet till Præpositos, kunne wij nogsampt see och dömma, huart han haffuer intenderat der medh. Wij önske, att wij motte finna itt sådant medell, som kunde förhindra, att denne booken icke motte skada Gudz församblingh och Regementet. Dedt böör wara een orsak att strengare gå medh saaken an, att Episcopus är eder medbroder. Synder min medbroder, skall jagh skarpare tasta honom an, om han syndar och delinqverer än een annan. Om een error committeres in nostris consijs, moste man billigt icke tiga der till att döllia medh enom öffuer sådant; ähr ingen dygd, icke heller reqvirerer dedt edert kall. Jagh håller dedt wara itt vitium att låta transportera sigh till någon privat affection. Crimen læsæ Maiestatis haffua wij intet intenterat, vthan haffue bedit, J skulle säija eder censur öffer Booken, om den skall kunna passera j Gudz Försambling, och om den är Kyrkioordningen lijkmätig, om hon är skadelig eller nyttig. Men ex conseqventi haffue wij allenast taalt der om, och holla derföre, att

han intet godt mehner medh booken; Episcopus Arosiensis söker altijdh directè et indirectè qvacunque occasione att sahl. Kgl. Maij:ttz intention medh Consistorio. Jagh weet och haffuer dedt sagt, att han skall swara för Gudz rättwijsa domb j sinom tijdh, för thet han sådant omkullkastat haffuer. Wij hade fuller orsaak nogh, effter som och J äre skyldige på Gudz och eder Embetes wäghar att giffua edert skrifftelige censur öffuer Episcopi scripto; men wij söke intet gerna att göra, thet som eder är till förtreet, ehuruwäll Episcopus oss högt haffuer offenderat, vthan så myckit möijeligitt ähr, wele wij låta accommodera saaken, så frampt J giffue den resolution att man kan see dedt aff denne eller dess lijke acter här effter icke inrijta oordningar j Församblingen och wijdlöfftigheeter j Rijket; och derföre wele wij intet procedera medh honom stricto iure. Nu see fuller, och haffue förstådt aff hans Wyrdigheet Doctore Paulino, att J intet approbera scriptum, vtan holla dedt onyttigt. J förmene och, att dedt är skadeligitt till wårt Embetes vttförande. Dedt är oss kiärt, att J ett så honorabelt iudicium fälla om Regeringen. Kunne edor och wäll försäkra, att så länge wij stå, så skole och J stå, men falla wij, så läre J och falla medh. Dedt J wele någorledes excusera, att hans

propositum icke haffuer warit argt, vthan att han så wida haffuer illa giort, att dedt är tagit ex Ethnicorum et Pontificiorum scriptis, och kommer icke öffuer eens medh scholastica disciplina. Så bekenne wij sielffue, att booken löper emott Episcopi egne actioner, oeh dedt han sielff j sin diæcesi practicerar, och contra rationes status nostræ; effter som wij intet annat förtroende drage till honom, än att han är een bonus civis in Republica, och see intet huru Bispen är kommen till att divulgera detta scriptum. J bekänne att præfationen på booken duger intet, conclusionen är illa infördh. Dedt öffrige duger j lijka motto litet, som Episcopus Stregnensis sade: Jagh bekenner fuller, att Dnus Arosiensis haffuer medh migh j gåhr hållet een lång discurs, och iagh så myckit aff honom förnummitt, att han wore tillfridz, dedt han intet hade skriffuit booken. Att nu booken intet duger, dedt see wij nogsampt medh eder; men så äre 2 ting som faller j betänckiande: 1) Huru man skall kunna förhindra, att detta eller desslijka scripta icke må komma så plumpt igen framdeles vnder een annan kiortell, och giöra Gudz försambling och Fäderneslandet större skada. 2) Huadh Arosiensis sielff seger derom. Hans excusation är cal effter som han den tager ab ovo Evandri. Wij förnimme att Bispen

haffer begynt, när sahl. Konungen begynte driffua consistorium, arbeta på denne booken, till den ända att förhindra Kongl. Maij:ttz opsått. Hwaraff wij nogsampt kunne sluta, detta wara ett wärck, medh huilket han j månge åhr haffuer gådt haffuande, men intet tordz komma fram der medh vthan nu sökt occasion hac minorennitate regia, menandes Regeringens potest intet wara så stoor, som den j förra Konungars tijder haffuer waritt. Episcopum hade bordt persvadera contrarium, och conservera eenigheet iblandh oss alla. Non quidem errat in Religione. Men dedt är frågan, om han icke skadar Gudz Försambling och Regementet här medh. Derföre huadh wij giöre, giöre wij intet ex odio personæ vthan huadh wårt Embetes plicht aff oss fordrar. Wij holle edre rationes gode, att sämia och eenigheet iblandh oss är then bästa. Men wijser oss, att han haffuer giort orätt, och att han intet will så giöra mehr; Så weele wij veneratione ministerij, contestera emot eder, dedt wij wele förtaga hoos alle, all suspicion om eder; kunde allenast skadan affwärias, och Episcopus Arosiensis icke glorierer sigh der öffuer, att han så slett haffuer sluppit, dedt är dedt som wij wele begära edert consilium öffuer.

Episcopus Stregnensis Doct. Paulinus:

Att han skall ytterligare föra detta på bahnen, hoppas iagh att ingen aff wårt Ståndh skall haffua den tankan om honom. Han för sin person skall och wäll så myckit nu haffua lärt, att han aldrig mehra skriffuer sådant, effter som han aff egen skada är nu bleffuen wisare än han förr war, att han skall bedia Gudh bewara sigh intet må komma till sådanne tankar, huar han och kommer offtare igen, då må han stå sin egen fara.

R. Cantzleren:

Hwadh haffue J förnummit aff Bispen, på huadh sätt han menar att giöra oss contentement. Dedt troor iagh wäll nepligen, att någon annan skall göra sådant här effter. Skole Wij bliffua tillfridz medh honom, då moste wij höra på huadh sätt dedt bäst skee kan, och huru J förmene Bispen skall wela giöra oss contentement?

Episcopus Stregnensis:

Wij meene att han motte sielff komma inn, och giöra sin declaration, effter som ingen weet hans meeningh här öffuer, mehr än Gudh och han sielff, och han sedan then

skriffteligen författade och här inleffrerade, huar aff man sedan kunde förnimma, att denne intet woro hans intention; eller att Bispen motte komma till Academien, och der publice declarera sigh.

Doct. Lars Wallius:

Badh att Academien motte bliffua ther medh förskoont. Jagh tager till wittnes, att när iagh sågh detta scriptum, kunde jagh intet annat dömma, än att affectus emott statum icke skulle låta see sigh så godh som den borde wara. Icke annat kan iagh see, än Booken seer opå mutationem status tam politici quam Ecclesiastici j monga motto, effter som den är emott August. confessionem de abusibus et dissolutissimo disciplina.

Episcopus Stregnensis D. Paulinus:

Dedt frågas nu genom huadh medell man skall förekomma dedt dee Wälborne Herrer oss förehollit haffue.

M. Stephanus, pastor j Kiöping på Åland:

Wij haffue intet seett booken, vthan alt hördt aff androm att der intet ähr vthj som något duger. Och effter Episcopus Arosi-

ensis skall haffua så inconsiderate handlat och stoore fauter begådt, tycker migh godt att booken nedertryckes, och Prästerskapet ådtwarnas, att icke någon der aff moveras, eller insuper något ondt. Och aldenstund Episcopus sielff deprecerer, så försee wij och oss vnderdånigen, att medh honom herj öffuersees.

R. Cantzleren:

Dedt fråges om Bispen är j samme meening som J, och sigh på samme sätt declarerar som J. Går booken ibland folcket, då läre dee fatta een annan opinion der om än J, och således ingen warning gella, uthan skall vngdomen aff Adeln läsa den booken magna aviditate, såsom och monge unge prästmän lockes aff authore magnæ autoritatis viro. J declarera eder såsom neutral j saaken.

R. Marsken:

J declarationen Bispen haffuer giort här oppe, haffuer han intet låtet sigh förlyda, att han haffuer giordt orätt. Vthan att han finner dedt så godt effter sitt förståndh; men att scriptum skulle wara oduglígitt, och fundamenta stå opå elacke och wacklande fötter, agnoscerade han intet.

Richs-Cantzleren:

Hwar han wille fauterne agnoscera, då woro dedt een saak för sigh; men huar han kommer, och icke declarerer sigh som saaken fodrar, då lärer han höra, thet han intet gerna will.

Doctor Lars Wallius:

Förste gången, när wij förordnades att gå till H. Wyrdigheet Biscopen, att föra honom till sinnes infirmitatem huius sciipti, med förmaning, att han skulle affbedia dedt som försedt war, mente hans Wyrdigheet inga store fehll derj finnas. Kunne man öffuertala och informera hans Wyrdigheet der uthj, att booken haffuer sådane fehll vthj sigh, skulle fuller H. Wyrdigheet der emot icke så stort säija. Men nu weet H. W:heet intet att denne Bisper-nes censur är gången öffuer booken.

R. Cantzleren:

Wij begäre aff eder, att J wele giffua edert betänckiande, huru dedt skall kunna förekommas, att denne hans act icke giör oss framdeles någon skada, eller sätter wår stat j fahra.

Episcopus Stregnensis:

Wij wele nu j afften gå tillhopa in consistorium, och holla honom före, att han rundt säijer vth hwadh han meenar, och han haffua tijdh till morgons att betänkia sigh, då wij wele Regeringen hans endtlige meening weeta låta.

R. Cantzleren:

Dedt må wäll wara; men så moste J säija honom, att J haffua scriptum improberat. Jagh fruchtar han bliffuer j den meningen, som hade detta intet på sigh. Wij såge gerna, att han motte iudicera som J, och göra oss contentement att försäkra oss att sådant icke skeer här effter.

Togo, här medh samptlige Prästerskapet affträdh; allenast bleff quar Episcopus Wexionensis och M. Petrus Biugg, giffuandes tillkenna att Episcopi, Superintendentes et reliqvus clerus här in Consistorio haffue warit till råda och voterat om Archiepiscopo och Episcopo Lincopensi, öffuergaff der medh vota, bediandes dee gode Herrer wille framdeles sijgh der oppå förklara. Och nådigst wara betänkte att den stora oordning och barbarios som är j Rewels Superintendentie, motte böter opåfördt och een Superintendens dijdt förordnad bliffua.

Den 22 Julij voro i Råds-Cammaren:

R. Drotzen H. Gabriel Oxenstierna Gustaffsson, R. Marsken G. Jacob De la Gardie, R. Amiralen H. Carl Carlsson Gyldenhielm, R. Cantzleren H. Axell Oxenstierna, R. Skattemäst. H. Gab. Oxenstierna Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Clas Flemingh, H. Matthias Soop, G. Pär Brahe, Herr Johan De la Gardie, H. Carll Bonde, Herr Axel Baner, Herr Erich Ryningh, Herr Clas Christersson Horn.

Præsenterade Rigensium ablegatorum inlagde supplication emott Episcopum Stregnensem, som haffuer vthj sin Historia Arctoa fol 38 accuseret Rigenses perduellionis.

R. Marsken berättade att Episcopus Arosiensis haffuer warit hoos honom, och giffuit tillkenna, att han så wida will deprocera, som han icke beskylles wara een Papist, eller haffua giordt detta scriptum j den meening, att han skulle turbera Regementet. Ty skulle han dedt deprecera, som angår hans ähra, (refererade Bispens ordh) woro han aldrig wärdh att sittia öffuer bördh medh någon ährlig man, wille ock heller, dedt wore sant, mista liffuet. Haffuer bidit att Richs-Marsken wille för honom intercedera och hans intention till

detta scriptum ansee; och der så behagar, låta booken vndertryckia.

R. Cantzleren:

Bispen j Wästeråhs bliffuer alt framgeent j sine principiis actionum, och går der ifrån intet. Och ehuru wäll han låtes wara een godh politicus, så haffuer han lijckwäll låtet see medh detta scripto, att han icke haffuer derij så stoor förfarenheet.

Inkommer M. Biugg och M. Westius och helsade Regeringen på Prästerskapedz wägna, giffuandes tillkenna, att dee haffua förehollit Episcopo Arosiensi huadh i går här oppe war passerat; sä haffuer han j dagh giffuit detta till suar, att han haffuer warit hoos H. N:de R. Marsken, och begärat att han motte sielff opkomma till audience och förklara sigh.

R. Cantzleren:

Prästerskapet haffue icke rätt intagitt wår meeningh; huilken war denne, att clerus skulle giffua sitt betänckiande och consilium, huar dee förmene att denne handelen skulle bäst kunna affstellas, effter der igenom drages på Regeringen een contemptus, och giörs den hoos folcket odicus. Sedan och att dee skulle insinuera Episcopi Arosiensi

cleri meeningh om scripto, att Prästerskapet dedt improbera, och derhoos förnimma huru han sielff förmenar bäst kunna skee och wederfaras oss contentement.

M. Westius:

Bispen agnoscerar att han haffuer inconsideratè giordt. Äre dee gode Herrer medh en ödmiuk deprecation benögde, varder han den wäll görandes. Tillbiuder sigh och, att willia låta komma booken vhr wägen. på huadh sätt dee gode Herrer behagar, anten per incendium eller elliest.

M. Biugg:

Wij haffue persvaderat hans Ehrewyrdigheet, att han skulle deprecera, men så haffuer han giffuit till swar, att der han skulle revocera scriptum in totum, då komme hans Prästekappe j loppet. Badh att DD. NN:der icke wille stå på högsta rätt, vthan denne gången öffuersee medh honom.

R. Cantzleren:

Dedt är vnderligitt, att ingen fråga, huru dedt går till j Biscopsdömmen och säia: Papa cur facis. Dedt löpa och inrijta månge oordninger j Stifften; och kunne ful-

ler Bisperne deels meena wäll, men äre mästadeels så åldrige, att dee icke allt kunne så förrätta, men weet och intet huru tillgår in Consistorijs et Capitulis. Och lijckwäll förhindras dee medell, huar igenom man sådant kunde förnimma. Prästerskapet inlegge sådanne förslag på consistorium, att dedt intet kan oprättas.

M. Biugg:

Ingen aff oss är, som icke pröffuar consistorium Generale wara godt. Önskade och, att medan dee som sittia in Consistorio, haffue mongens suspicion opå sigh, som skulle dee orichtigt omgå medh sakerne, dee fördenskuld in Consistorio motte komma till att tee och remonstrera deres acta. Mentionerade och, att dedt extract som senast inleffrerades om Consistorio, war colligerat aff itt annat, som förr haffuer warit inleffrerat. Biscopen i Wästeråhs ähr och icke så der emot, vthan bequämer och accommoderer sigh wäll Regeringens goda förordning; ähr allenast stridig öffuer præside och assessoribus Consistorij.

Richs-Cantzleren:

Episcopus Arosiensis ähr alleena rooten till motståndet j sahl. Kongl. Maij:ttz tijdh.

skall och nepligen kunna här effter omby-ta sin natur och intention. Huar han fin-ner occasion till att tala om Consistorio, då låter han den intet gå förbij. Dock lå-te wij komma på Prästerskapet om den fah-ra dem medh tijden tillstår. Wij haffue giort wårt till.

Toge sedan begge Prästmän affträdh.

R. Cantzleren frågade, huadh härj woro att giöra. Om man icke skulle låta honom deprecera, som han tillbiuder sigh, och han bequemer sigh dedt man plägar säija: ignosce pater, och att han skaffar in alle exemplaren härj Cantzliet. Wele J gode Herrer resolvera här till, ståår hoos eder. Jagh föllier för min persohn benigniorem sententiam, att iagh låter migh contentera medh hans declaration; han behöffuer icke heller så effter som han icke malo proposito haffuer dedt giort. Wij wele förnimma honom, att han medh slijke actionibus här effter insteller. Säga och derhoos, att intet skall här effter tryckes, som icke här j Cantzliet censurerat (*är*). Kommer han offtare igen, skall dedt intet wara skempt.

Resolverades att han Bispen skall upkomma, och giöra sin declaration och enskyllan vthi clericietz närwarelse.

Infordrades åter dee begge prästmän, och bleffue tillfrågade huadh dee mene biscopen will andraga, när han opkommer. Regeringen och Rådet befahra, att han lärer föra dee ordh, att dee intett äre der medh nögde, och göre sedan saken wärre än förr.

M. Biugg:

Hans E. W:heet haffuer begäredt att Wij föruth skulle denne limitationen giöra, dedt annat är allegera något assertivè, annat historicè, willandes låta see der medh att Prästerskapet aff ålder haffe hafft gode privilegier. Tuiflande och intet Bispen ju warde j ordasättet sigh bequämandes.

R. Cantzleren:

Den scopus är intet dugze: Jagh seger intet att Bispen är någon Papist, vthan att han legger fundamenta papatus här i Rijket. Hans intention lyser bäst aff Bookens præfation och wijdh ändan införde aphorismis. Och bleffue begge prästmän befalte, att opkalla närwarande clerum, tagandes medh sigh Episcopum Arosiensem.

Infordrades först Episcopi, Superintendenterne sampt heele närwarande clerus, och

begärade Richs-Cantzleren aff dem att weta Bispens j Wästeråhs swar och meeningh.

Episcopus Stregnensis gaff till swar, att wij haffua giffuitt wår mundtlige censur öffuer booken. Han tillbödz fuller att wela conferera medh oss der öffuer, men wij bådo honom, att han directè wille säija huadh hans meening war öffuer wår censur: hade och hoppats, att han j dagh skulle wara opkommen. Men han haffer sigh in Consistorio intet instelt. Och derfore haffuer clerus sändt M. Westium till Episcopum, huilken gaff till swar, att haffuer warit hoos Richs-Marsken, och hans N:de allt förständigat. Wij kunne härj intet mehra göra än wij haffue giordt, förmanat honom, att han skulle betänka sigh, revocera sitt scriptum, och wederkennes dee fell derj finnes.

R. Cantzleren:

Wij tacke eder för dedt J haffue welat saaken eder wara angelägen. Hade önskat, att J der medh hade mott blijffua förskonte. See för wåre personer dedt intet gerna att wij eder skulle her om bemöda. Men j gåhr begärade wij weeta aff edher, aldenstundh fahrlige effecta här aff läre endstå, huru J derföre förmene sådanne wara att förekomma, att der igenom icke motte till-

fogas någon skada medh tijden Gudz försambling och Fäderneslandet. Ty huar wij ex iudiciis iudicera, finne wij booken causera een malum affectum, ty ther igenom drages ju tillijka een contemptus på Regeringen; huru Biscopen förmenar bäst kunna skee Regeringen och Rådet satisfaction: huar wij nu låte Bispen komma till förhöör, befare wij, att han lärer här in publico loco göra sedan saken wärre, än hon förr är, och wij wärre komme från huar andre. Kunde Episcopus temperera och beqwema sigh j talet, skole wij intet söka hans blasme.

R. Marsken:

Emot migh haffuer han bekendt, att han haffuer farit will, agnosceret errorem, och att han något obetänkt haffuer skriffuit, och boken fögha nyttig &c. Der han och haffuer Regeringen och Rådet medh hårde ordh angripit, beder han om förlåtelse. Men att han skulle deprecera som wore han een Papist, eller lade fundamenta der till, der wille han intet förstå till.

Episcopus Stregnensis:

Wij önske alla, att saaken måtte komma till godh ända. Wij haffue j afftons allenast taalat medh Episcopo och förehollit

honom, hwadh här j gåhr war aff oss sagt om booken, och wår censur der öffuer. Men intet haffue wij uthj wår censura beskyllt Episcopum; som sökte han något papisticum, icke eens nemnbt der om. Wij haffue rådt honom; att han skulle accommodera sigh, och icke föra sigh sielff j någon olycke.

R. Cantzleren;

Personale odium drage wij intet till Bispens persohn. Fruchta allenast han behåller qwar radicem aff sine principiis; och lärer bygga mehra här oppå.

Episcopus Stregnensis.

Oss tycker 1) att alla exemplar skulle infordras. 2) Att ingen aff Prästerskapet något skall å Predikestolen röra om slijke saaker; som j booken eller breffuet förmäles.

R. Cantzleren:

Kan skee Episcopus Arosiensis lärer göra een declaration som godh ähr. Derföre om eder så synes; så må han komma in.

Inkom Episcopus Arosiensis Doctor Johannes Rudbeckius, och bleff honom aff Richs-Cantzleren detta förehollit:

D:ne Episcope, E. Wyrdigheet drager

wäll till minnes, huadh Regeringen och Rådet haffue j detta möthet hafft för communication och discurser medh E. Wyrdigheet öffuer een book, J haffuen låtet vttgå, serdeles om präfationen på booken, och att skrifftеligitt företaal till præpositos j edert Stifft opå Bönedags mandatet och patentet; huad declaration och förklaring J ther oppå haffue giordt här för Regeringen, haffuer iagh låtet migh berätta, finner och dem komma öffuereens med den particular conference J medh migh der öffuer hollit haffue. Denna booken såsom den synes inge ringa inconvenientier bringa medh sigh j Församblingen och Regementet, och inge ringa incommoditeter causera på Regeringen och Richzens Rådh, så haffuer thee förorsakat oss att stella saken till conference medh Prästerskapet. Hwadh feell j booken och bemelte præfation och företall finnes, haffue wij intet dem förehollit, vthan allenast generalia, medh begäran, dee wille communicera medh oss sitt betänckiande, och meddela oss deres censur och consilium der vthinnan, och att dee sådant eder skulle optäckia, remonstrerades huadh inconvenientier här aff fölia moste. Och ändock denne saken icke angår så förnembligen Religionen, så är lycka wäll derj quæstiones mixtæ som tangera Rempublicam. Huadh discurser om booken äre holdne, will iagh

intet repetera: tuifflar intet, att Präster-skapet ju haffuer sådant E. W:heet före-hollit, så wäll som huadh considerationer wij haffue hafft att denne saak så passera, och vthan wijdare förhöör sopiera låta. Men effter wij altijdh haffue dragit respect till predikoämbetet, att Prästerne besynnerligen the som principaler äre aff Ståndet, motte alltidh hållas j tilbörligh wyrdning: In particulari haffue wij fram för alle andre medh ingen hafft större familiaritet, correspondentz och wänskap än medh Eder så publice och collegiatim som elliest privatim, så att dedt haffuer giort oss ondt, och wij derföre gerna sågo, att saaken kunde så bliffua affhulpin, att J icke skulle bliffua hindrat j edert Embete, men affgå vthan någon eder blasme och komma till godh förlijkning. Lijckwäll medan detta är res mali exempli, haffue wij welat låta komma saken på eder egen förklaring, att J sielff motte see ther opå, att detta scriptum icke må skada Regementet, eller odium och contemptus der aff causeres Regeringen och närwarande statui, vthan sökas medell, huru sådant motte förekommas, och bliffua hollit hand der öffuer, att Regementet icke kommer j föracht, vthan förbliffua j tillbörlig wyrdning, och Regeringen, som icke finner sigh lijtet læderat, ske satisfaction. Och effter J haffue låtet eder förlyda hoos

andra, att Episcopus will införa Påwiske privilegia, låter iagh bliffua widh sitt wärde, om detta så äffuen haffuer warit eder intention; dedt wij intet kunne tro, att E. W:heet skall ex iure canonico och dectretalibus pontificium wela söka sitt Ståndz privilegier, uthan att Dnus Episcopus lägger een trappa der till, och införer sådanne fundamenta der till, att slijke privilegie medh tijden kunne föllia, och Rijket sampt Församblingen råka i widlöfftigheeter, huilket allt dee förre Konungar haffue medh stoor möda sökt böter oppå, allt för denne orsaak, att slijke privilegier motte fö·tagas; och icke allenast Reges, vthan och dee förre Episcopi haffue medh alffuar beflijtat sigh sådanne att affskaffa. J införe i booken dee fundamenta, att wij wäll skole papismi reductionem haffua att befahra. Ty så är per totam Germaniam ijdell apostasia, der slijka fundamenta och privilegia haffue een vim. Huru nu E. W:heet will wijsa, att eder book och edert förtall intet skall causera denne effect, thet see wij gerna.

Episcopus Arosiensis Doct. Rudbeckius:

Jagh beder, att migh icke motte hollas till onda, att iagh dedt giör, hoppas att dee gode Herrer migh dedt vnna, aldenstundh mea causa agitur. Tager och Gudh

till witnes, att jagh aldrig ex pusillanimitate aut amore huius vitæ drager sky till att herj säija, huadh migh tycker wara rätt.

Först så äre desse privilegia således begynte att hemptas tillhopa, att den tijdh iagh war owärdig professor j Vpsala Academia, mente iagh, att dedt icke war alienum à mea professione, att colligera någre privilegier, då migh och bleffue communicerade dee Swenske privilegia clerus haffuer hafft aff ålder här j Swerige. Så att der aff är nogsampt att see, att iagh dedt giorde j den intention, som skulle jagh meena præsenti statui något mehn eller præiuditz. Sedan när iagh kom till sahl. Kongl. Maj:tz Hoff, och kröningen skee skulle, då behagade sahl. K. Maij:tt att effter sahl. Johannes Bothvidi war godh kend att taga gradum in Theologia, och tienligare war att han medh någre andre aff Dnis Episcopis, skulle promovera här hemma än vthe j Tysklandh, så bleff och iagh der brede widh godh kend att promovera in Doctorem Theologia, der effter iagh dock aldrig trachtade. När promotionen war öffuerstånden, då loffuades oss samme privilegier, som Theologiæ Doctores haffue j andre landh. Wij talte tå om, huru wij någre skulle bekomma, att wij icke haffue allenast titulum Doctoris, vthan och som man säije plägar

vitulum och itt privilegium der oppå, huar igenom iagh haffuer då colligerat några privilegier, och dem med Dno Archiepiscopo, Doctore Johanne Bothvidi och Doct. Paulino communicerade, huilke och Doct. Paulinus haffuer redigerat in ordinem. Strax der effter heemkom och ex Germania Doct. Wallius, som och wille niuta samma privilegier, som oss woro loffuade och tillsagde; och wij oss der om emillan taltes widh, och länte han migh till den ända, att iagh skulle colligera privilegia Rebussum, Codomannum och Lucæum. Igenom denne occasionen begynte iagh först colligera privilegia, huar till sedan är kommit detta, att man gerna önskade, dedt Academien skulle komma till sine privilegier och dee förbättras. Såsom och medan S:t Jacobz Kyrkia här j Staden stodh aldeles blott, att man kunde beweka dem som wederborde, medh byggningen att fortfara. Genom detta tillfälle, seijer iagh, är iagh först kommen till detta. Och haffuer iagh icke aff egitt bewågh, detta migh företagit, vthan medh Archiepiscopi, Doct. Paulini och Doct. Johannis Bothwidi rådh och styrcko, huilke och som iagh sade, medh Doct. Paulini egen handh äre reducerade in ordinem, altt i then acht och meening, att wij wille offerera them sahl. Kongl. Maij:tt, och sedan få några ther aff som tiena kunde. När

iagh nu begynte taga migh detta före, så hände migh som androm, när man lääs historias och noterer locos communos, att iagh colligerade allehanda privilegia, icke att iagh dem approberade, vthan scientiæ causa, och på thet man kunde taga der uth, huadh statui och ordini nostro tiena kunde. Sedan när iagh medh flere, vnder tijden gick här j Stockholm, och icke hade så myckit altijdh att göra medh Embetes sakerne, då frågade jagh Secretererne här j gamble Cantzliet, om der funnes några sådanne privilegia, huilke migh communicerade några privilegier vhr Richs-Cantzliet, them iagh deels collationerade medh dem wij tillförenne hade, deels några införde. Alltså haffuer iagh då för 17 åhr sedan desse colligerat, huar aff nogsampt är att dömma, att iagh icke haffuer söckt der igenom något despectera Regeringen, vthan att man kunde taga der aff dee privilegia, som tiena kunde för Academien j Vpsala och wår grad. Sedan mente iagh wara s. K. Maij:tt sådant förehaffuande behageligit, och derföre lätt iagh tryckia några arch och exemplar aff samma privilegier åhr 1627. Att iagh icke fick tryckia flere än några arck, war orsaken denne, att iagh strax fick befallning aff K. M:tt reesa till Estlandh. När iagh kom tillbaka igen, glömbde iag bort privilegierne, och lätt

tryckia Psalmbooken in quarto. Sedan kalllades Booktryckiaren hijdt till Stockholm och bleff här dödh; alt sedan haffuer iagh intet hafft någon tryckiare in till näst förledne Wårmesso. Sedan jagh haffuer låtet trycka någre predikningar, tänckte iagh att låta detta mitt arbete fullborda, och komma j liuset, 1) derföre, att iagh j 17 åhr widh detta mitt embete haffuer lidit stoore iniurier, icke allenast iagh för min person, vthan och proster och diekner, huilket war emott privilegia; jagh haffuer allt låtit falla, effter iagh war trött aff dee controversier iagh holla moste medh Doct. Messenio j Vpsala, ehuruwäll någre haffue skällt migh på torget och på landet, såsom skedde för en kort tijdh sedan i Brunnebeck, och Petter Kruse nogsampt weet, medh flere ordh som migh intet anstode. På mine egor haffua dee giort migh stort inpass. Jagh haffuer offta besuärat migh för Hans H:tt Her Axell Baner, då warande Stådthollare j Wästeråhs; huilken och loffuade och tillsade migh rätt, men drogh der öffuer sin koos. H. Herligheet gaff migh och dedt wittnesbördh, att iagh war sachtmodigare än migh borde wara emott slijke personer j Wästeråhs Stadh. Mine tienare haffua dee för ringa orsaak migh aldeles oådtsport satt j fängzle, på landzwägen öffuerfallit och slagit dem, kört dem vhr wägen mig till

föracht. På dieknerne haffue dee begådt iniurier, dem oskyldige tagit och satt in j Stadzboden; och der iagh haffuer sendt dem budh, att dee skulle sleppa dem vhr deres fängzle och förwara låta uthj Scholans proba, haffuer iagh dedt intet kunnat nåå. Sin skrifftefader haffue dee intet hafft någon försyn att slå 4 munslagh j Gästabudh. Myckit sådant haffuer iagh insupit: dee haffua stormat mitt huus och giort migh annan oförrätt. Huilket iagh altt haffuer medh tolamodh här till optagit, in till dess att min swåger, som ähr een ährlig man, huilket witnesbördh iagh medh godt samweet honom kan giffua, är kommen j krakeell medh een orolig quinna om itt qwintin perlor. Derföre haffuer migh bordt söka att j wänligheet bijlegga saaken, och lägga migh utt för een redeligh Prestman, till den ända, att motte rätt procederes uthj saaken. Detta allt haffuer förorsakat migh att låta vttgå thenne booken. Men icke haffuer iagh dedt giordt, att jagh något accusera skulle Regeringen eller denigrera någon redelig man der medh, myckit mindre min öffuerheet; vthan emot them som illa gå om medh Prästmän; huilket och skeer offta uthj fremmande landh, der som sådan öffuerlast begåås. Att iagh och icke haffuer welat j någor motto iniuriera Regeringen, är klart der aff, att iagh haffuer sökt

patrocinium hoos dem såsom min rätta öffuerheet; j den wisse tillförsicht och förhoppning, att iagh för allt slijkt öffuerwåldh och iniurie skulle handhaffuas och förswaras. Dedt är ju naturale att försuära migh och dem minom, mitt gods och egendom; så wäll som asserera iura mei ordinis. Om incautum verbum är inkommit; kan wäll henda; och iagh will dedt gerna anten lindra eller vtthaga och corrigera. Alle skole giffua migh dedt wittnesbördh, att iagh altijdh hoos allom högeligen haffuer berömt och glädt migh öffuer denne Regeringen; och der brede widh förmant dem migh borde, till lydno, ähre och wyrdningh.

Dedt andra belangande, att iagh skulle lägga fundamenta till papismum, så är dedt aldeles olijkt mine acter. Ty 1) hade iagh icke älskat min patriam och statum patriæ, hade iagh wäll bletfwet een professor j Nurenberg, der migh bleff offererat aff Senatu Norinbergensi, då iagh war i Alltorff widh pass på mitt tiugu första åhr, och migh Elias Hutterus Senatui recommenderade. 2) Hade iagh welat bliffua een Papist, då hade iag dedt länge sedan warit, när mig tillbödz professio in Collegio Herbipolensi, då iag med min broder wandrade der igenom. Aff barndom haffuer iagh abhorrerat ifrån denne willfarande lärdom. Kan och wijsa Eder, der så behagar, min

faders giffne obligation, den iagh göra moste, när iagh första reesan drogh ådt Tyskland, att jagh icke skulle blifua een Papist eller Calvinist. Detta giör migh högeligen ondt, och går migh så hårdt till hiertat, att dedt vttpresser mine tårar. Hade iagh hafft detta j sinnet, hade iagh dedt kunnat giort, när Messenius j Vpsala sådant sökte. Jagh achtade intet att legga migh för denne saak j widlöfftig disputatz och controversia. Jagh haffuer dragit honom vhr sine skrubbor och bewist honom, att han war een Papist, och libererat Academien och Studenterne ifrån hans falskheet, och dee sedan som intet haffuer welat lydt mitt rådh, vthan giort sigh anhengige aff Messenij onska, dee haffue alle mestedeels tagit ett ondt affskedh. Hade iagh icke så abhorrerat ifrån denne falske lärdom, hade iagh lätteligen och såsom tacendo et connivendo, eller och allenast commendando Messenium kunnat promovera papismum. Huru iagh sedan migh förhollit haffuer j mitt leffuerne och lärdom, sedan iagh kom ifrån Hoffuet till Wästeråhs, skall huar ährlig man wittna. Jagh haffuer 1) straffat Papisternes lärdom. 2) deres högheet; aldrigh approberat den præeminentiam dee söka, eller den j någon motto modificerat, vthan både j predikninger och disputationer reprehenderat Papisternes errores och

högheeter, effter som dedt och skall kunne bewijses aff några mine scriptis. Kommer här papismus j landet, wore iagh iu heltt och hollen ruinerat för sådant, och huar så hände Papisterne komme j landet, skulle dee aff bitterheet emott migh gräffua migh uhr jorden, och bränna migh opp aff eeldh. I mitt samweet är iagh frij, och andre skole göra migh för sådanne tankar aldeles frij; och derföre kan intet wara lijkt, att iagh will lägga några fundamenta till papismum. Hwadh duriter eller incommode dicta der j kunne finnes, så bekenner iagh, att iagh icke haffuer dedt ex proposito eller mala intentione giort. Dedt kan fuller henda, att iagh icke haffuer så allt kunnat göra, som sigh hade bort, effter som iagh är icke heller så verserat in iure, och weet icke heller så noga qvæstiones iuris, som andre der om desslijke materier pläga skriffua.

Hwadh sielffue privilegie widkommer, haffuer iagh der medh welat låta see, 1) att Prästerskapet j alle tijder haffwe warit itt privilegierat Ståndh; och intet mehra welat införa, än att wij billigt haffue privilegier. 2) Jagh är och altidh haffuer warit den man som låter migh benöija medh dedt min Öffuerheet migh giffuer, och medh dee privilegier man nu haffuer; och derföre

före mitt iudicium om desse privilegier mundtligen att uppläckia, bekenner iagh, att monge der iblandh finnes, som dee synes giffua orsack till stor licentiam för vngdomen, och intet haffua något fundamentum; och conseqventer ingen vim medh mindre dee confirmeres aff magistratu politico. Och myckit mindre autoritatem, der aff att iagh them skriffuer. Myckit finnes som der ibland duger, myckit duger intet, ock derföre kan man see, att iagh icke haffuer skriffuit allt som dedt så egentligen wara borde. 2) Wille iagh approbera Ethnicorum privilegia, wore iagh een heedning, eller een Papist, huar iagh Papisternes privilegier wille defendera, och giorde emot Gudz budh och Christi läro, som haffuer särskildt Ecclesiasticum och politicum munus. Vthan haffuer sådant infördt att comprobera genus, nembligen att Prästerskapet böör haffua privilegier. 3) Så gillar iagh icke heller dee privilegia, som studenter och Präster haffua hafft uthi Påwedömmet, att dee skole haffua så store prebender aff tionden eller annat, uthan thet hopp haffuer iagh, att huar fridh bleffue och staten dedt kunde draga, att då wårt Ståndh kunde mehra aff tijonden ådtniuta. 4) Prærogativas och exemptiones, som dee haffua hafft i förra tijder, ogillar iagh al-

deles: Vthan will allenast här medh probera genus att wij böre haffua privilegia. Men quantitas et qualitas privilegiorum, huru store och hurudanne privilegia wij nå kunde, står hoos Magistratum. Huar man här öffuer skall erholla någre privilegia, då moste dedt skee precibus aff Öffuerheeten, effter ingen kan träta sigh till sådanne privilegia, som een önskar. Dedt som är tagit vhr Sweriges Lagh och Kyrckieordningen, dedt holler iagh före att wara wåra rätta privilegier. När iagh skreff thenne book, och colligerade allehanda privilegia, kom iagh then considerationen intet ihug, att licentia skulle inrijta, och kan den wäll bootas, aldenstundh iagh icke öffuer 8 exemplar till Richs-Rådh och fyra till Episcopos Regni haffuer vthfådt; och tryckiaren, som haffuer allenast 2 eller 3 exemplar dissiperat, skall dem wäll kunna inhempta igen. Beder och att detta motte migh tillgiffuas aff Christelig kärleek. Haffuer iagh och talat något incommodè eller obscurè, ähr sådant skedt aff humana imbecillitatè, och är öffuerbödig sådant att kennes weder och j vnderdånigheet feelen att áffbedia; och will suära in för Gudz högstá domb, att iagh intet annat ther medh meent haffuer, än iagh nu haffuer taltt.

Jagh moste icke lengé oppeholla EE:s NN:der eller missbruka EE NN:ders gunst

och benägenheet, uthan will nu komma till dedt andra, och huadh inconsideratè eller duriter kan wara taaltt eller skriffwit, och dedt migh kan demonstreres, ödmiukeligen deprecera. Jagh bekenner, att iagh letteligen haffuer i dee 7 åhr vttstått, dedt är een godh deell Eders Nåder nogsampt kunnogt. Jagh haffuer offta tårckat mine kindbackar medh heeta tårar för dee besuär och farligheeter j hoffuet woro. I 2 åhr continuè moste iagh arbeta på Swenska Biblien; den förklarat medh summarijs rationibus chronologicis &c. Haffuer most corrigera om nätterne, huar igenom min syn och kraffter äre förswagade, och haffuer ingen hafft till hielp mehra än Doct. Johan Bothvidi öffuer Leviticum, och Lenæum öffuer Apostla gerningar och widh ändan aff Biblien. Vthj Wästeråhs Stifft haffuer iagh waritt j 17 samfälte åhr, haffuer migh der så föreholllit, att iagh tryggeligen will dedt för Gudh och hwar åhrlig man försuara; intet försummat min kallelse. Jagh haffuer effter Konungens befallning reest ådt Estlandh, men derföre intet fådt mehra än tärepenningerne, dedt andra haffuer iagh most sielff kosta opå migh och heela mitt följie, giffuit dem kleder och annat. I iämbne 7 wekur haffuer iagh hollit synodos och visitationes. Sedan haffuer iagh effter sahl. Konungens begäran på Hörningzholm

hafft inspectionen på Gustaff Gustaffsson, aldrig tänckt att få något derföre, uthan haffuer altidh låtet migh benöija medh mitt vnderholdh. Sitter derföre een fattig man, att min hustru och barn, der iagh döör, snart intet haffue, der dee kunne låta huffwudet vnder. Beder att Eders Nåder wele öffuerskyla denne offension, att den icke öffuerwinner mine giorde tienster, vhan att E. Nåder wille erholla migh j wanlige favoren, och icke fatta till migh något misshagh; derföre iagh altijdh skall finnas tacksam. Flere argumenta kunde iagh fuller finna att commovera EE. NN:der, men på dedt iagh icke skall synas tuifla om eder gunst, och mehra trösta oppå *verbositate* än oppå EE. NN:der, will iagh der *medh* haffua fördragh, och ödmiukeligen beder, att der något woro aff migh försedt, anten verbis duris, incommodis eller inconsiderate dictis, EE. NN:der wele dedt låta falla. Jagh kan nu här effter wäll mäta mine krafter, att aff mine skriffter, som iagh här effter låter vttgå, skall intet wara att befara; vthan will här effter cautius mercari, och taga migh till wara för sådant, låtandes denne materiam bliffua odisputerat och taga migh andre materias Theologicas före; kan och wäll försäkra EE. NN:der att iagh intet mehra skall EE.

NN:der offendera eller lædera. Jagh haffuer fuller altidh tagit migh för sådant till wara, men huadh kan här emott humana sagacitas? Jagh will och effter denne dagh, som förr, bedia Gudh bewara migh, och der widh migh stadfästa och oppeholla. Och effter EE. NN:der haffuer funnit godt, att committera denne saken Bispernes censur, och dem synes godt booken äffskaffas, så tycker migh och godt att den legges nider och opprimeres, effter iagh än haffuer alle exemplar inne medh migh. Förseer migh till EE. NN:der, att EE. NN:der deels aff rationibus allegatis, deels för min ödmiuke bön, låta sigh härvthinnan emot migh beweeka.

R. Cantzleren:

Dne Episcope, dee gode Herrer samptligen Regeringen och Rådet haffue anhört och temmeligen intaget, huadh E. W:heet excuserer sitt scriptum, præfationen och förtaalet, orsaken och occasionen der till, och huadh E. W:heetz intention haffuer warit ther medh. Och till sin defension införer allehanda motiver, och huadh duriter och inconvenienter kan wara sagt, Regeringen och Rådet wele dedt medh honom öffuersij, och icke till dedt högsta strängia, vthan ansee E. W:heetz giorde tienster och

arbete, och een Christelig kärlek gella låta, på dedt E. W:heet må så här effter som här till, kunna förrätta sin tienst. Dedt woro fuller att swara här oppå, j synnerhet om occasionen till att skriffua booken. E. W:heet seger wara tillfogade ådtskillige iniurier på sin egen person, på sitt huus, folck, Präster, på sitt godz och egendom. Dedt är sådanne controversier som tilldraga sigh allestädes, och aldrig höra opp. Konungen sielff moste lijda förtret aff sine undersåter, öffuer huilke han haffuer ius vitæ et necis: och derföre är iustitien j landet, och eo fine constituli magistratus et ministri, som iustitien administrera skole. Bispen klager fuller på några j Wästeråhs; men man moste och höra hwadh the seija; nam audiatur etiam pars altera. Borgmästare och Råådh kan skee klaga, att Episcopus griper j deres iurisdiction. Och huar så hade warit, att E. W:heet hade liditt sådanne iniurier, så hade lijkwäll E. W:heet intet bordt straxt låta uttgå thenne book. Att studium sciendi haffuer warit hoos Eder, weet man wäll. Men nu haffuer Dnus Episcopus denne publicerat, när han war kommen till sin höge ålder, tå han sine iuveniles vanitates skulle låta fara. Ty när man blädrer henne igenom, så finner man, att den ringa fundamenta haffuer in sacra scriptura. Dnus Episcopus fö-

rer iblandh annat scripturam orätt in, och drager den såsom widh håret, och allegerer den impertinenter till sin meenings confirmation. Dee rätta fundamenta äre intet wärde, vthan tagne allenast några vanonem ingeniorum figmenta. Och giffuer således Dnus Episcopus Papisterne orsak att improbera wår Evangeliske Församblings stadgar. Dedt wåre Theologi manibus pedibusqve haffue dragit tillbakar, och vndertryckt, der till haffuer nu Dnus Episcopus giffuit wederparten ett swerdh j handen. Att Dnus Episcopus skulle beskyllas för någon Papist, är wår meeningh intet, uthan att Episcopus ähr reen j religionen, så att wij förmene att denne excusatio är här j superflua, och huar wij hade den tanken om eder, tå wille wij intet på detta, uthan annat sätt emot eder procedera. Men om icke j haffue lagt trappan till een Påwisk högheet för den som komma skulle, och giffuet tillfälle att widga och disputera then iurisdictionem Ecclesiasticam the nu haffue, thet är thet wij icke obilligt tuiffle om. Rätta occasionen till detta scriptum är, att J haffue låtet transportera eder ifrån dee Ewangeliske Församblingers stadgar, och satt eder opp emot consistorium Ecclesiasticum, dedt sahl. Kongl. Maij:t hade welat stella j werket, men wij må intet begära, vthan låta der medh sampt medh Kyrkieordningen an-

stå. Om Episcopus skall taala på sin conscientie, så haffuer then occasionen medh Consistorio Ecclesiastico draget eder der till, och till att instillera folcket, hwadh stoor orätt man will göra eder. Detta är rätta fundamentet, occasionen och motiverne till scriptum. Dedt wore bättre man talte om thet som länder till wår Christelige Religions befordran, och huru dee *farligheeter*, som nu aff Papister och Calvinister opspennes, woro att föreböga. Men man glömmer således bort wår Religion genom wår högheetz disputerande. Dedt hade och warit bättre, att Dnus Episcopus hade colligerat huadh goda privilegier kunde giffues Academien, ähn taga vhr Rebuff, Codomanno och Lucæo, dem som wår *stat* heelt och hollit äre præiudicerlige. Men så låte wij så thet wara j sitt wärde. Elliest wete wij wäll att Episcopi reenheet j Religionen är sanfärdig; edra tienster widh Academien, j hoffuet, visitationer j Estlandh och j eder Biscopsdömme, saknat haffuer giort eder considerabel och venerabel, och causserat een respect hoos oss. I huadh stat E. W:heet haffuer funnit scholan och Församblingen för sigh j sitt Stifft; dedt wete wij alle wäll, och giör oss alle ondt, att Wij haffua råkat medh eder j thenne controversien. Wij hade och tänkt, Dnus Episcopus skulle warit Regeringens högra

handh, och itt instrumentum och förspråk hoos Prästerskapet. Kunne nu intet annat dömma, än Dnus Episcopus ähr transporterat till detta aff någon phantasie, dock ställe sådant der hän. Wij kunde fuller stå strengt der opå, att E. W:heet skulle giffua oss een resolution och declaration, som wore mehr cathegorisk. Hade och fuller orsaak, att E. W:heet sigh starkt förreversera skulle, att E. W:heet medh desslijke saker icke kommer offtare igen, effter som den är een fahrlig act, och orden taala sielffue huadh dee importera. Men effter wij den tillförsigt drage till E. W:heet, att J intet haffue sökt att göra oss odicus, myckit mindre att excitera någre turbas j Rijket. Vthan är något imprudenter giordt, då imputera wij dedt andre orsaker, som eder der till transporterat haffue. Och fördenskuld tribuera samptlige Regeringen och Rådet först Predikoämbetet och clero, den dee holla j respect. 2) Den intercession Episcopi et clerus haffue interponerat, att allt medh godho motte bliffua affhulpet. 3) Beweekte aff een Christelig kärleek, att wij låte oss medh eder declaration contentera, och intet söka någon widlöfftig difference, bäre och her emott den tillförsicht till E. W:heet att E. W:heet 1) bliffuer widh förre humeur och intet seminera semina dissidiorum och inconveniencer, vthan hindrar och aff-

werier allt thet som kan förorsaka missförståndh och förtreet emillan Ständerne, eller conciliera Regeringen odium och föracht, huar så skeer, är detta såret lätteligen att opriffua, och bliffuer så den sidste willan wärre än den förre, medan som ther igenom skole allehanda schismata opkomma.

Effter nu dee gode Herrer låta sigh medh eder declaration och excusation contentera, och bäre till eder den tillförsicht, att E. W:heet holler sigh så framgeent, som een Biscop ägnar och böör; och må E. W:heet wäll försäkra sigh, att dee gode Herrer bliffua emot honom medh wanligh gunst och wänskap bewågne. 2) Och aldenstundh intet godt föllier aff thenne booken, så är thet bäst then bliffuer supprimerat, på dedt icke några må låta transportera sigh aff eder respect, som den booken läsa. 3) Att tryckiaren kommer hijdt, och medh sworin eedh betygar, huru månge exemplar han haffuer trycht; och att dee exemplar, som ähre distraherade, inhemptes igen och inlegges j Cantzliet. 4) Att J och förtage, att sådanne bööker här effter hoos eder intet uttgå. Och skall göras een ordning, att huadh som tryckes, skall först behörligen censureras, att olägenheet der aff icke opwäxer.

CLXXXVII.

Episcopus Arosiensis:

Dee instantier och insagor E. Ex. haffuer inwändt emot min wällmente declaration; erkänner iagh wara så wichtige och bestendige, att migh besuärligitt skulle falla, huar iagh dem nu wille förlegga; jag är icke opkommen att legge migh j något disputatz medh E. Ex:s. vthan affbedia huadh som kan wara försedt. Huadh förmaningar till migh giorde äre, them will iagh taga j acht, och låta migh gå till hiertat, them minnes och rätta migh ther effter så länge iagh leffuer. Will och så myokit skee kan, dee exemplaria iagh haffuer vttgiffuit, skaffa tillbakar och inleffrera, alleenast Regeringen och Rådet wille them iagh præsenterat haffuer, låta komma till rätta. Tackar E. Nåder samptligen vnderdånigen, som haffue ansedt min ringe person, och hwadh som är försedt, migh gunsteligen förlåtet.

Togh endtligen här oppå Regeringen och samptlige Rådet j handh.

R. Cantzleren:

Förmante Prästerskapet till enigheet; sade att der man hade welat giort något myckit aff saken, hade man fuller kunnat låta scriptum refuteres. Men befare att schisma der aff letteligen kunne anstås j Församb-

lingarne, hwilke intet böra lijdas. Derföre förmanar och beder iagh eder, att J låte denne sak vnder eder sielffue heelt och hollit wara dödh och förgåten.

Togo sedan Bisperne medh Prästerskapet afftrådh.

Anno 1640 den 18 Febr. voro in Senatu förmiddagen.

Bleff efftersk refne af Clericijt infordrade U. Archiepisc. Lincopensis, Strengnensis, Calmariensis, Götheburgensis, Mag. Joachimus Jeringius.

R. Cantzlerens Excell. påminte dem huadh som tillförende war medh dem discurrerat om Bispens j Westerråås neubendighet och sälsamme förehafvande, i thet enkannerligen, att han altijdh vnderstår sig att bryta hennes Kongl. Maij:tz Ordinantzier, och sig emot läggia hwadh som på allmänne Rijkzdagar af Stenderne eenhälligt belefwat och beslutit åhr, refererandes der hoos, huruledes han heell drager sig vndan, att erläggia lille tollen och accisen hälst nu sedan Croonan låter den genom sine egne tienare opbära. Haffuer den tijdh, som lille tollen och accisen war förarenderat, accorderat medh arendatoren om een wiss

summa effter egen godtyckio, män sädan welat wara exlex. Nähr Landzhöfdingen haffwer på hennes M:tz wägnar, talat hånom till der om, haffuer han giffwit hånom de swar, att medh tollens och accisens bewilliande på Rijkzdagen, haffwer sålunda warit meent och förstått, att Episcopi och alla Capitulares öffuer heela Rijket, skulle wara derföre frij och förskonte. Nu haffuer han fuller på sådant tilltal och warning, stundom giffuit vth lilla tollen, män aldrig ännu welat erläggia accisen.

Archiepiscopus swarade, att han medh nährwarande de aandre gode Herrar af Clericijt haffwe hånom sådant föreholllit, och troligen förmant sig sielff deruthinnan att corrigera, och så han som alle andre af dedt andelige Ståndet beqwäma sig hörsamligast att giöra och effterkomma hwadh ordinantzierne och Rijkzdagzbesluten innaholla; förmälandes der hoos, huru såsom Arosiensis aldeles nekar sigh aldrig hafwa förwägrat huarken sielff erläggia tollen och accijsen, mycket mindre affrådt andre den att vthgiffua, wille medh tollnärernes quitenzier bewijsa sig hafwa vthlagt lille tollen. Allenast haffwer han någre gonger ammodat tollnären att han motte vthi een summa fåå giffua uth tollen, män nähr han thet intet haffuer obtinerat kunnadt, haff-

uer han giffuit vth tollen, och intet satt sig der emot.

Richs-Cantzleren: Wij skole intet haffwa graverat edher gode Herrar vthi een sådan saak, om icke wisse fundamenta wore der till. Wij haffwe i dag hafft både Ståthollarne före, huilke der om grundeligen berettat haffue, huru der medh ähr tillgongit, och huru Arosiensis haffue åffta nähr Tollnären haffuer fordrat portull åt hans införsell, skrempt dem medh hårde ordh och vndseijelser. Och ehuru wääl han nu fuller kan förblommera factum och eludera Retten, så kan han lickwäl icke negera factum, som i sig sielfft klart nog ähr. Thedh mäste som trycker den Kongl. Regeringen, ähr intet den lille penning, som hånom billigt i toll och accijs bör vthgiffua, utan exemplet och consequentzien. Medh hwadh confidens skall man kunna bruka hånom der omträngde i commissioner eller elliest andre wichtige saker, effter han misshagar och contraminerar allt hwadh Regeringen på Hennes Kongl. Maij:tz wägnar, giör och stadgar medh Eder gode Herrars och dee andre aff Stendernes belefwan och godtfinnande.

Archiepiscopus: Ändoch Arosiensis intet kenner sigh skuldig, lickwäl faller han till fôgo, och beder att Regeringen icke wille draga till hans person någon ogunst eller

missbag, eller och tänckia allt sant wara, hwadh som om hånom kan förebracht wara.

R. Cantzl. Excell.: Jagh må wäl bekenna för Eder gode Herrer, att där icke Rijkzdagen wore för handen, haffuer Regeringen hafft i sinnet att sökia på hennes K. M:ts wägnar een process medh hånom. Nu giffuer han fuller gode ordh, män menar der intet medh, han ähr een inbendig man, och oss mycket hinderlig, så att Regeringen intet kan eller töör tractera något medh dee andra Bisper om Kyrckiowäsendet. J gode Herrar skole lefwa dee tijder, att J skole beklaga hans processer. Man töör snart intet wällia een Biscop af fruchtan, att man skall fåå ett sådant opiniatriskt hufwudh. J weete sielffwe wääl hwadh för motus wij haffue nyligen hafft i några Landzender äfuen för tollsaker skuldh, derföre måste wij medh alfwar förebyggia att icke fleere sigh tilldraga.

Revaliensis berättade, att Arosiensis hade nyligen betalt tollnären 18 D:r, huilke han affräknadt och quittat haffuer i den skuldh, som tollnären war Bispen skyllig.

R. Cantzl. Excell.: Sådant ähr och heelt emot Ordenantzien, der medh giffuer han tollnären orsaak och tillfälle att stiäla och försnilla Chroonan sin rättigheet; begärade, att dee gode Herrar aff Clericijt wille med-

dela Regeringen deras Rådh, huru man skall bära sig åth. Arosiensis natur ähr sådan, att om han finge sittia frij, skulle han intet skiöta om, att alla andra i Rijket bleffue trälar och shlafwer. Justitien måste salvera Regementet, man moste antingen taga Bispen an, eller och Kyrckioherden för Bispens person. Wij ähre på Hennes Maij:tz wägnar, Officerer i thet werldzlig, och J gode Herrer af Bisperne i thet andelige Ståndet. Wij måste communicera wåre Consilia medh eder, begärade derföre de wille confidenter giffwa deres consilium i denne saak.

Archiepiscopus: När man considererar siälfue saken på den ena, och deres Embeten på den andra sijdan; så kunna de intet komma till att decernera der i, vthan moste thet hemstella Rijkzens Regering, och låta justitien sitt lopp, att Rijkzdagz-Besluten, och thet som lender Rijket till wärn, må blijfua handhafd och befrämiat.

R. Cantzl. Excell.: Wij haffwe aff edher gode Herrars communication och discurss någorlunda förstått eder meening och tanckar wara, att effter thet ähr een politisk saak, wele J icke gerna något der i decermera &c. Nu haffuer fuller Regeringen sitt der på, att effter Arosiensis ähr een af thet andelige Ståndet, haffuer han derföre

icke

icke welat i denna saak något företaga vthan deres communication, wääl wettandes, att de intet gerna sij, att någon process emot Arosiensem företagas skulle, mycket mindre weela, att Hennes K. M:tt och Chroonan skall skee något förnähr &c.

Nu effter ratis Status fordrar på Regeringens sijda, att Regementet föres medh sådant alfwar emot huart och ett Ståndh, att icke något må inrijta, som turberar Staten och Regementet, så warde Bisperne sådant förnufftigt pondererandes. Och alldenstundh man tuiflar, att kunna medh godo något uthretta hoos Arosiensem, så weet Regeringen icke wääl, huru man retteligen skall bära sigh åth medh hånom, och ähr thet wärst, att han vthi åthskillige saker hafuer sigh så opiniatrisk låtitt märckia, och följt sine phantasier, ty den som rett öfwerwäger den booken, som han för någon tijdh sädan läät uthgå, skall man fuller befinna der i monga semina siditionum. Man hade fuller förmeent, att sädan den saken blef hijlagt, han skulle sigh bättre betänckia, och till all billigheet beqwäma. Men så war thet intet longt der effter för än han begynte att disputera Biskopz-wahlet, och huru thed lychtades, ähr onödigt nu att röra om. Wij haffwe för den skuldh inge andre vthwägar, än att bruka emot hånom

anten wij eller Justitier. Och effter Justitiæ via ähr den bäste, wele wij låta citera Bispen i Wästeråås, ähr han oskyllig, wara oskyllig, ähr han skyllig, då affwänta Retten.

Lincopensis: Nähr wij wore hoos hånom, då lågh han och contesterade högt sin innocentie, och badh, att om han i någon motto hade försedt sigh, och icke kan niuta nådh, att han då må få lagligen förswara sigh &c.

R. Cantzl. Excell.: Oculi sunt signa animi, hånom skall skee hwadh han begärer.

Stregnensis: Saaken ähr politisk, kommer thet till Justitien, så fruchtar man att thet lärer löpa illa ut medh hånom, män effter han deprecerer, så såge wij för wåre personer gerna och ödmiukeligen bedie, att den Kongl. Regeringen wille låta sig till nåde emot hånom beweka.

Gothoburgensis giorde och hans undskyllan, seijandes, att han högt hade contesterat sin oskyldigheet, och hans trogne affection emot Hennes Kongl. Maij:t och Regeringen, åstundar att fåå komma för een eller tuå af Regeringen till att förklara sin saak, och icke dragas för någon rett.

R. Cantzl. Excell.: Der deres Wyrdigh:r kunne och wille cavera för hånom, så will

den Kongl. Regeringen på deres förbön och caution, låta saken falla.

Stregnensis: Medh Gudz hielp, han skall wäl taga sigh till wara.

R. Cantzl. Excell. De tempora, som nu haffwe warit i 28 åhr, fåå de aldrig mera, till att så liberè och sine odio, invidia et timore tala och communicera medh hwar andre deres anliggande. Hans sahl. K. M:t hade alltidh warit thet andelige Ståndet mycket bewågen, och bracht allt i godh ordre, att huar må sig der öffwer hugna och förundra. Effter hans Kongl. Maij:tz dödh wette deres Wyrdigh:r hwadh sädan är skett och huru amicè Regeringen och Clericijt haffua talat, och tala medh hwarandra. Män nu wette wij intet, hwadh wij skole giöra eller taga oss före. Detta ähr fuller een ringa saak, men af een ondh consequentie. Arosiensis weet han ähr Legibus vnderkastadt, och om intet annat öfuertygar hånom, då giör thet beslutet, och nähr man i denne saak intet kan komma fort, så kommer man mindre fort i annat. Derföre nu allenast tuenne medell för handen, anten borgen eller via juris.

Revaliensis: Man hoppas, att nähr hånom bliffuer förehollit huadh nu in Senatu ähr sagt, att han sädan aldrig skall giöra något, som skall wara misshageligit. In

Consistorio plägar han altijdh giffua salutaria, och tala wäl om Regementet.

R. Cantzl. Excell.: J gode Herrer, wij höre fuller att J sambtlig gerna sij att saaken motte bliffwa accommoderat, giffwe oss fuller förtröstning, att Arosiensis intet skall giöra något Rijket till skada. Wij för wåre personer sökie intet annat &c. Män ähre nu skiuggredde wordne, och derföre haffwa tänckt grijpa till viam juris, nam accusando et defendendo continetur Respublica; den som kan defendera sigh, wääl och gott. Män effter j gode Herrar alla falla på den meeningen; att man skall låta falla Högste Retten, ähr Regeringen der till intet obenägen, allenast effter den fruchtan, som han har iagat oss in, ähr stoor och wij wette intet nähr thet har een ända. Derföre om deres Wyrdigh:r wille wara borgen &c.; så är regeringen snart öffuertalt. J Religions saaker tuifle wij intet om hans person, allenast han wille wända igen medh sine phantasier. Wij skole intet vthj någon motto turbera hånom, vthan gerna befordra hans wärck. Will han nu sielff tillijka medh eder gode Herrar försäkra oss der på, så wele wij låta der wijdh bliffua, män elliest sökia Retten medh hånom.

Gothoburgensis: Om han själf kommer för Regeringen ähr till att förmoda, att han

så skall förklara sigh, att Deres Excell:r skole wara där medh till fredz.

Stregnensis: Thed will iagh wääl tryggeligen låfwa, att han skall troligen och fliteligen bliffwa förmant, och der som Eders Excell:r wille låta saaken falla, och han sädan kommer igen, och exorbiterar; will han för sin Person aldrig bedia eller fälla ett godt ordh för hånom.

Här medh ändrades den discurssen om Arosiensi.

R. Cantzlerens Excell. begynte sädan att påminna Bisperne om den difference, som ähr i någre Kyrkio-Ceremonier, och dee gode Herrar Bisper sielfwe åstunda att een lijkheet och conformitet vthi hollas motte serdeles medh doopet, begärade förnimma Bispernes betänckiande, huru den differencien kan bäst stå till förandre, anten, att Funten settes fram eller baak i Kyrkian.

Archiepiscopus: Somlige Kyrckior ähre longa, och somlige stackote, hölt skäligt och bäst, att han sattes in loco conspicuo, begärade att Regeringen wille giöra der på een ordning.

R. Cantzl. Excell.: Man disputerar intet huilket dera ähr bettre, vthan såge gerna att dee goda Herrar af Clericijt förlijka sigh sins emellan der om, och giöra der öf:r een wiss ordning, och wijsa den sädan Regeringen, hoppades att dee intet skole miss-

haga thedh att giöra eller på thet om der något betänckeligit i wore, de då der om kunde admoneras.

Archiepiscopus: Om wij aff Presterskapet skulle oss emellan talas wijdh derom, skole wij komma så nähr öffuer ens i dee saaker, som Simsons Räfwar, begiärade derföre att Regeringen tächtes fatta der öf:r een ordning. Klagade der öfuer att monge ceremonier ähre mächta oskickelige som medh brudewigning om quällarne och sängeledning, huilket ähr förargeligit, och billigt bör affskaffas.

R. Cantzl. Excell.: Ingen må giöra något ex arbitrio proprio, uthan thet motte skee communi consensu och hwadh een gång ähr solenniter och in publico *consilio* affskaffat, måste ingen igen införa, män dedh som då ähr blefuit och funnit gott, att thet och bliffuer observerat, till dess der på communi concensu skeer förandring.

Lincopensis: I somlige Församblingar ähre dee heelt tyste, nähr barnen Christnes, somlige städes siunges, figureras och spelas på Argor, som thet skeer i Lijnkiöping, holler för bäst att de allestädes så lenge woro stilla.

Detta alltt och hwadh mera som kunde haffua någon oordning och förargelse medh sigh, recommenderades Clericijt att allt sådant wijdare öfwerleggia. Regeringen will

dem gerna adsistera vthi allt thet som kan lända till conformetet, och ähr man till den antiquitet icke förobligerad, som drager medh sig något scandalum eller præiudicium, vthan sådant kan wäl communi concensu förandras.

Bref från G. af Wetterstedt till G. Adlersparre.

Stockholm den 26 Julii 1809.

Jag begagnar en Courir, som Baron Posse afsänder, för att skrifva.

På Hans Exc. Statsministerns vägnar får jag öfversända en afskrift af Romanzows bref. Derpå är svaradt med några ord, att Baron Stedingk reser om 3 à 4 dagar. Lagerbjelke har ingått med dig i utförliga politiska anmärkningar, angående nödvändigheten af Franska Ambassadens afresa; anmärkningar, hvaruti jag ej annat kan än instämma.

En afskrift af Danska Stats-Tidningen om Napoleons seger medföljer. Den blir till sina resultater ganska märklig.

Hemliga Utskottet har redan ingått i Konungens proposition rörande förra Kungahuset, den Lagerbjelke meddelar dig. Gref de la Gardie och Borgareståndets Deputerade ville öfverlämna Kongl. Majts

godtfinnande, huruvida ej ju förr dess hellre, Sällskapet kunde afsändas, utan att afvagta freden med våra grannar.

På Riddarehuset har i dag Baron Jacqves Cederström, genom Påhlman, väckt frågan om afvikandet af Banco-Fullmäktige från Riksens Ständers beslut rörande Realisationen. Fullmäktiges serskildta dictamina upplästes; det var stridande mot afkortningen af 16 procent, och var således mycket omtyckt. Föröfrigt hade Cederströmska Projectet innehållit obevisliga tillmälen mot Baron Rosenblads såkallade maktspråk och embetsmannamyndighet, hvarmed han säges hafva verkat på Fullmäktiges pluralitet.

Några oordningar hafva i dag egt rum vid Gardets och Westmanländningarnes embarqvering, af fylleri förorsakade. Somliga klagade på uteblifven Tobaksskilling; andra att dem varit lofvadt att skaffa fred, men ej att göra krig. Allt är dock bilagdt, och afseglingen sker i natt.

Norrmännen i Jemtland stå vid Hjerpesskans. I Herjedalen vet man ännu ej att de inryckt. Fregatten Eurydice höll på att taga en Rysk Fregatt, som sökte smyga sig ut, men kom åter tillbaka inom skärs, förföljd af vår.

Jag hinner ej skrifva mer, men önskar dig lycka och innesluter mig i din vänskap,

G. af Wetterstedt.

Stockholm den 28 Julii 1809.

Cabinetts-Courieren Liljedahl afgår nu till dig med de vigtigaste underrättelser, som kommit från Danmark. Det var en vacker proposition att smyga in Prinsen af Hessen till Norrige. Jag hoppas du blir nöjd med svaret, som Tawast skall lämna, och som ej förr än i morgon afgår. Angående Courirväxlingen mellan Dannemark och Norrige, skrifver Hans Exc. Engeström. Det är bäst om denna fråga helt och hållet hänskjutes till Kronprinsens afgörande. Som nu crisen tillstundar, torde du ej dröja, att meddela honom de underrättelser du nu erhåller, och så fort möjligt är skicka hit dess svar. Liljedahl är till din fullkomliga disposition. Intet nytt är att meddela härifrån. Puke reser i afton; expeditionen är seglad, och Trouppernes embarqvering i Norrtelje lärer redan vara börjad. Tyska posten i dag innehöll ej

vidlyftigare detailler, än dem du redan fått om bataljen den 5 och 6 Julii.

Vale & fave

G. af Wetterstedt.

Stockholm den 30 Julii 1809.

Enligt nu i ögonblicket ankommen Rapport från General Wrede, har General-Majoren Friherre von Döbeln den 25 dennes, å skogen vid Blekåsen, slutit en öfverenskommelse med Norske Generalen Kroogh, enligt hvilken Norrmännen inom den 3 Augusti skola hafva återgått öfver riksgränsen och ersätta Svenska Allmogen deras lidande.

Ett stillestånd är ock öfverenskommet, på obestämd tid, och hvars uppsägelse beräknas åtta dagar efter sedan den i Hernösand blifvit tillkännagifven för Norrige eller i Drontheim för Sverige. Norrmännens styrka utgjorde 2 à 3000 man, med mycket Artilleri, hvaribland två 6-pundiga canoner.

Hans Exc. Herr Friherre von Engeström har anmodat mig, att medelst extrapost lämna dig denna underrättetse. För öfrigt

intet nytt, men vi förvänta mycket från din kant.

Vale & fave

G. af Wetterstedt.

Stockholm den 31 Julii 1809.

I dag hafva detaljer hitkommit, om bataljen den 5 och 6 dennes. 25:te Franska Bulletinen inhåller dem. Segren är stor och afgörande, frugt af öfverlägsenhet i militairiskt snille, i lycka och i trouppers antal. Den 10 Julii hade Napoleon sitt högqvarter i Wulfersdorf på vägen till Brünn, och den 12:te blef ett stillestånd på 1 månad, och med 14 dagars uppsägning, afslutadt mellan bägge Arméerne; i kraft hvaraf Znaymer och Brünner-Districten i Mähren äro till Fransoserne afträdde. Man ansåg freden såsom nära förestående. Franska Bulletinen uppger Österrikarnes förlust till 30,000 döda, 10 fanor, 40 canoner och 20,000 fångar. Å Österrikes sida medgifves att Erkehertig Carl är lätt blesserad.

I Södra Europa synes således den blodiga fejden vara lycktad. Gud gifve det så äfven vore med det Norra! Vår vestra

gräns ådrager sig nu allas gissning och allas ögon, I morse sades i Konungens audiencerum att Grefve Axel Mörner var kommen; du ser deraf att om längre bort egenskapen af dess medförde depêcher *med full säkerhet* omförmältes, skulle det endast tjena till ett nytt bevis på den förstoringsart alla ogrundade rykten äga, då de gå från en man till en annan. Emedlertid vänta vi med innerlig längtan på de Augustenburgiske Tidningarne.

Ett bref från Baron Posse medföljer.

Vale & fave

G. af Wetterstedt,

Stockholm den 6 Aug. 1809.

Tusende tacksägelser för ditt bref af den 4. Liljedahl öfverlämnade mig det i morse kl. 9 efter en mycket skyndsam resa. Som Konungen är på Rosersberg, hvarifrån han ännu icke kl. ½ 9 om afton är återkommen, har jag ingen kännedom af din depêche till honom; men jag har sett ett bref från Hans Maj:t till Hans Exc. Engeström, hvaruti omnämnes din Conferance med Darre och de för ett godt resultat lofvan-

de utsigterne i Norrige. Jag skickar detta med en lägenhet som Baron Posse erbudit mig att begagna, och skall skrifva mera i morgon, emedan Konungen förmodligen då har någon befallning att dig meddela. Baron Lagerbjelkes bref är dessutom så fullständigt, att jag har föga eller intet att dertill lägga.

Våra Riksdagsärender gå som vanligt; hetta och förhastade begrepp teckna deras bana. Stats-Utskottet hade häromdagen, i full menlöshet, hemställt till Ständerne, om ej hos Konungen skulle begäras en befallning åt de af dess Embetsmän som befattat sig med Finance-Ärender, att uppge en Financeplan till Ständernes pröfning. Borgareståndet afslog genast, hänvisande detta Besvär till Stats-Utskottet; men hos Adeln glömdes hufvudfrågan, och skreds till votering, på Påhlmans motion, huruvida ej Ständerne directe kunde befalla Embetsmännen, utan att begära Konungens åtgärd i detta afseende. Detta Constitutionsvidriga påstående blef med 136 röster mot 54 förkastadt, men embetsmanna-myndigheten och inflytelsen blef emedlertid med alla Rhetorikens färger afmålad.

Danskarne skicka oss ej vidare några Tyska Avisor och Postgången öfver Stralsund är ej ännu rätt reglerad. Vi veta således

ännu ingenting vidare från Donau än stilleståndet.

Jag innesluter mig &c.

G. af Wetterstedt.

Stockholm den 10 Aug. 1809.

Jag skickar dig nu afskrift af brefvet till Bernsdorf. Det afgick i går med Courir till Tawast, och Franska Ministern Didelot undfick deraf en copie, till communication åt Kejsar Napoleon. Det lofvade ytterligare svaret skickas ej förr än underrättelserna från dig hinna ankomma. Du kan ej nog föreställa dig. huru de efterlängtas. Jag meddelar dig äfven mitt concept till tillägget vid Franska Beskickningens Instruction i frågan om hamnstängningen. Jag tror väl ej det är möjligt, att göra detta begifvande mera förknippadt med vilkor och förbindelser, att ej handlöst dermed gå till väga.

Lagerbjelke reser om måndag. I Stralsund efterfrågas Ambassaden alla dagar af General Condras, och Engelbrechten svettas mycket för dröjsmålet med dess ankomst. Stora beredelser göras af Franska

Auctoriteterne att väl emottaga Hans Exc. Essen. Vi hafva ej sednare tidningar från Wien än till den 14. Då voro ej freds-præliminairerne tecknade; men de ansågos aldeles ofelbara. Ej heller veta vi något om stora Engelska Expeditionen. Den kan nu mera ej i något afseende verka på fasta landets öden, ehuru den för England enskildt, blott såsom Sjömakt betraktad, kan medföra stor nytta genom fiendtliga flottors förstörande; men i Norden hade den likväl kunnat vinna vida större föremål, förenade med mera varaktiga följder.

Intet nytt härifrån, ty jag hoppas ej att du numera sätter under denna Artickel försäkringen om &c. &c.

Vale & fave

G. af Wetterstedt.

Hans Exc. Engeström ber mycket helsa.

Stockholm den 14 Aug. 1809.

Jag har fått 4 dina bref af den 4, 7, 8 och 9 i denna månad, hvarför jag oändligen tackar.

Du ser af bilagde Hans Exc. Engeströms bref huru mycket vi längta efter Cronlands

återkomst. Jag spår att Prinsen svarar i samma stil som Grefve Bernsdorf, men derföre bör man ej misströsta att ju ej en dag den så af statskonst och ömsesidigt intresse påkallade föreningen kan tillvägabringas; men jag tror att den kräfver, för att vinna behörig stadga, fred, begifvanden, utbyten. En Revolution kan ge oss landet; men en dag skall fred göras, och då beror allt på den som har öfvermakten, på den som har de största resourserne, och dem kunna vi ej hoppas att ega.

Tillgångar äro, som du vet bättre än jag, i det mästa medtagna. Jag vet således ej hvar medel skola fås till det högst vigtiga, och för en framtid dyrbara ändamål hvarom du talar i ditt bref till Konungen. På hvad håll man nu vänder sig höres blott genskall om penningebristen.

Hans Exc. Stedingk är kommen till Åbo, och skulle genast begifva sig till Fredrikshamn, der Grefve Romanzoff redan i flere dagar hade väntat honom. Ambassadeuren hade med mycken glädje blifvit emottagen.

Rygten från England säga, att Vliessingen och ön Walkeren äro tagne; men de tillägga äfven, att Napoleon är åter i Paris, och marscherar i egen person på Holland.

Från vår Expedition vete vi, att den

ännu i Fredags den 11 låg vid Gefle. Bönder sägas hafva sett dem mellan Hernösand och sistnämnde stad.

Lagerbjelke reste i morse. Han bad mig underrätta dig, att han från Svartå eller Finspång (dit jag med afund såg honom resa) ämnade tillskrifva dig.

Här grälas nu väldeliga hos Ridderskapet och Adeln deröfver, att Konungens proposition om underhållssumman för förra Kungen ej varit contrasignerad, och att Klinteberg först var Häradshöfdinge, så Justitiæ-Råd, och sedan åter Häradshöfdinge.

Sinnena äro upprörde, och vår afresande vän var mycket allarmerad. Jag ser ej Revolutioner så nära; och anser ej vägen till Skants tull redan utstakad; påminnandes mig alltid det Leopold skrifver, och rättandes derefter mitt motvärn, och min öfvertygelse.

Det är för stora fall som blixten måste sparas.

Vale & fave

G. af Wetterstedt.

Till hvad Hans Exc. Engström skrifver om Manderfelt, får jag blott tillägga, att jag endast en gång i min lefnad sett denna så beryktade man.

Ut in litteris.

Stockholm den 17 Aug. 1809.

Cronland lemnade mig i går natt ditt bref af den 11 dennes, för hvilket jag får betyga dig min mäst vänskapsfulla förbindelse.

Visserligen bör aldrig förloras ur sigte den dyrbara föreningen mellan Sverige och Norrige, och den manliga sjelfkänslan aldrig förspillas, hvarigenom en fristad för verldens sjelfständighet möjligen kunde inom den Nordiska halfön beredas; men härvid förekomma vigtiga betraktelser, hvars grund du säkert med mig lärer dela. För ögonblicket äro vi aldeles ense; Rikets behof af en snar fred är af dig erkändt, ingen eröfring, åtföljd af nya vådor, skulle i närvarande ställning kunna ersätta uppskofvet med fredsverket; flyttom oss derföre nu genast till en mera aflägsen framtid, då Norrmännens tänkesätt för Sverige vunnit sin slutliga utveckling, då ej mera fjellarne skilja stridiga folkslag, och Sverige efter någon tids anderum, kunnat åtminstone till så stor grad återhämta sina krafter, att det kan ge vigt, skydd och försvar åt den vundna territorial-tillökningen. Kunna vi väl, säger jag, i denna allmänna ärendernes ställning, med förutsättning att föreningen med Norge skedde emot Frankrikes önskan, och således ådroge oss ett

krig med denna makt,, möjligen hoppas, att i längden, äfven med Englands biträde, uppresa oss till hämnare och försvarare af fasta landets frihet, och i synnerhet lyckas i detta djerfva förehafvande? Antingen faller Frankrikes jättelika Beherrskare i loppet af sina ännu ofulländade planer, och den regementsbyggnad han upprest splittras öfver Europa, och återskänker den fordna sjelfständigheten åt dess throner, i hvilket fall ingen åtalar Sveriges sammansmältning med Norge; och Ryssland, äfvensom England af alla möjliga politiska och commerciella skäl, till ett nära och fortfarande samband bestämde, gärna se vår uppmärksamhet ledd från våra östra till de vestra gränsorne; eller ock är och förblifver Napoleon Continentens beherrskare, och sträcker sin makt likaväl till oss, som till mera aflägse landskap, om vi tätt sluta oss till dess oförsonliga fiende, England. Jag medger att vår locala belägenhet är förträfflig; men prospecten af ett evigt krig, för att bibehålla ett förbund med Stora Britannien, lämnar likväl intet tröstande resultat; ty tillgångar på folk, om icke på penningar, skola alltid saknas; kriget, just derföre att det blir defensift, kommer att blifva vintertiden, då ingen Engelsk sjöstyrka kan skydda oss, både folködande och besvärligt, då en lång och till-

gänglig kust är att försvara; ty jag förutsätter alltid, att så länge Napoleons makt är densamma som nu, Ryssland och Danmark alltid på dess vink gripa till vapnen,. om något sker å vår sida, som af honom kunde anses stridande mot dess allmänna planer. För att således resumera mig, tror jag, men kan bedraga mig, att Norge, förenadt med Sverge, och garanterade af Frankrike, blir säkrare och mindre vådeligt, än samma förening, förbunden med ett krig mot fasta landet, hvarvid Engelska Sjömakten blefve vårt understöd och värn. Du svarar mig, att fri handel är enda motivet för Norge att förklara sig för oss; men månne, i händelse af ett allmänt krig, utom med England, denna makt kan förse Norge med spanmål, till så stort qvantum, som från Jutland och Archangel? Dessutom, om uti en framtid, och jag hoppas den ej måtte vara långt borta, Frankrike anfaller Ryssland och uppmanar oss att verka på vår sida, hvilket säkerligen är det största slag som kunde riktas mot Engelska handeln på Östersjön, i händelse de Ryska Barbarerna återförvisas till Asien; hvad böre vi väl då göra? Skole vi öfverge Finland, och ej, med uppoffrande af våra sista krafter, söka återvinna en tusenårig besittning, der hvarje inbyggares namn

förtjenar ristas på medborgerlighetens altar? Jag är öfvertygad, att härom kan blott en tanka vara; och skulle val nödvändigt ega rum mellan Finland och Norge, så, ehuru jag erkänner det sednares företräde i geografiskt och militairiskt afseende, skulle jag ej kunna sofva lugnt i min graf, om jag ej hade röstat för våra fordna medbröder. England kan aldrig med bästa vilja återskaffa oss Finland; det kan ej heller i längden försvara oss i ett krig, hvartill en ej af Europas continentalmakter medgifven förening med Norge skulle gifva anledning; deremot kunna båda dessa fall lämpas på Frankrike. Från Seinens stränder kan den åskvigge återslungas till Newas, som nu träffat den ädlaste förmuren för Sveriges framtida sjelfständighet; och då först kunne vi som frie och tillfredsställde män nedstiga i våra graffvar, då Norra stränderne af Östersjön från Ladogan till Nordsjön famna blott ett enda folkslag.

England har sjelf medgifvit oss hamnstängningen, och med värma erkänt den varsamhet, hvarmed vi gått till väga, i frågan om detta begifvande; men ganska säkert är, att det interet vi nu väcke hos Engelska Ministern, förfaller aldeles, om Ryssland svänger om och går öfver till Engelska partiet; ty då öppnas för Eng-

land en så vidsträckt utsigt i handelsvägen, att Sverige ej vidare ens bemärkes. Det är då den gamla motvigtsplanen inträder, som fäster Sveriges intresse vid Frankrikes. Men jag har varit både lång och tråkig, i hopp att du af vanlig godhet förlåter.

Öfverste Gahn har fått i afskrift bilagde bref från Konungen. Du skrifver så mystiskt, att jag ej annorlunda kunnat uppsätta detsamma, och hoppas det måtte vara tillräckligt. Emedlertid bör jag omnämna, att Landshöfdingen Nordin, som fått ordres skrifva till Embetet om handräckningen af Kronobetjeningen, ej till tystlåtenhet kunnat förbindas; ej en gång densamma af honom äskas, för att ej väcka uppseende. Som Commissionen i alla fall kommer att i betydlig grad reta nyfikenheten, och derföre kan vara betänklig, så tar jag nu det parti, att till dig öfversända så väl brefvet till Gahn, som till Landshöfdinge-Embetet i St. Kopparbergs Län, på det du, om så påfordras, kan begagna och afsända brefven, eller ock återsända mig dem, om de icke behöfvas. Grefve Mörner torde väl nu ej längre dröja. Oron och efterfrågningarne om svaret från Norge tilltaga dagligen, och det påstås till och med, att någon velat göra försök att i Plena

göra

göra anmärkningar emot ett dröjsmål, som tillskrifves mindre aktsamhet för Rikets värdighet.

I frågan om Constituerande af Stats-Råden, lärer, att dömma af den rådande sinnesstämningen, Ständerne ej ingå.

Bönderne från Bohuslän hafva fått underrättelse om de lösgifne båtarne. Baron Rosenblad och Statsrådets öfriga Ledamöter skola om dina öfriga Commissioner behörigen underrättas.

Min Bror är ännu ej anländ kl. 9 på afton.

Vale &c.

G. af Wetterstedt.

Stockholm den 22 Aug. 1809.

Jag får aflägga min vänskapsfullaste förbindelse för ditt bref af den 17.

Konungen har i dag meddelat Hemliga Utskottet i öfversättning, så väl Prinsens bref till Hans Maj:t, som hans på Norrska till dig. Det sista är i synnerhet väl och värdigt författadt. Af det Tal Konungen

höll i Utskottet, får jag bifoga en afskrift jag hoppas, att det måtte vara öfverens stämmande med ditt sätt att bedömma denna angelägenhet.

Jag har läst de enskildta brefven, som Konungen sjelf lärer återsända. Gr. W. bär hela stämpeln af en manlig och kraftfull caractère; men icke dess mindre tror jag alltid, att för att få Prinsen, måste vi först göra fred; att så länge ej fred är gjord, och således han qvar i Norge, intet utbrott sker, och att det är och blir bäst, minst vådligt för det närvarande, och mest ledande till en garantie af en ostörd besittning i framtiden, om vi på fredligt sätt kunna tillvägabringa föreningen mellan Sverige och Norge.

De Danska sakerna får du af Hans Exc. Engström. Grefve Romantzoff har sagt att Danska Ministern i Petersburg hade plein pouvoir, att äfven underhandla om fred. De sluta aldrig när de börja. — Jag skickar Tyska och Engelska blad. Freden var ännu ej afslutad den 31 och Engelbrechten skrifver under den 13 från Stralsund, att rykte geck det Österrikarne hade uppsagt stilleståndet. Jag tror det ej. Kl. är nu 1 på morgon den 23. Platen är ännu qvar på Cabinettet och ber hälsa. Enskildta bref berätta att Am. Puke med he-

la Expeditionen skulle den 16 hafva lyckligen ankommit till Ratan norr om Umeå.

Vale &c.

G. af Wetterstedt.

Stockholm den 24 Aug. 1809.

Jag har fått ditt sista bref, jämte det till Konungen med Prinsens, genom Darre gifne ytterligare förklaring. I anledning deraf blir Plenum Plenorum om Måndag den 28 hvaruti Kongl, Maj:t ej meddelar Prinsens bref in extenso, men endast intager innehållet deraf i sitt bref.

I morgon blir Hemligt Utskott i anledning af svaret som skall gifvas på Rysslands fordringar. Couriren blir väl ej förr expedierad än nästa Tisdag eller Onsdag, och innan dess torde dina tankar kunna vara meddelade, till följe af hvad jag skref med sista Couriren. Jag påminner mig alltid hvad du skref till mig om obetydligheten af värde äfven af det nu omtvistade Åland, emot snar fred och snar succession. Jag kan för min del ej inse, att en Ö, som om vintren alltid kan tagas af öfvermakten, som således endast blir en poste d'avis, kan vara af sådan vigt, att

vi derföre böre våga ett längre fortsatt krig, i synnerhet när hamnstängningen är modifierad, och då uppskofvet med freden ger öppet rum åt agitateurerne, och hindrar stadgan i Successions-Ordningen.

Är det sant att Wedel rest till Köpenhamn för att utverka tillstånd för Prinsen att komma straxt? denna tidning har jag af Kungen.

Jag bör prevenera dig att H:s Exc. E. tillskrifvit Gen. Armfelt, för att föreslå honom att lämna befälet öfver Vestra Armeen. — Af Avisan ser du Pukiska Expeditionens lyckliga början. Så snart resultat kommer skall du genast derom blifva underrättad af din uppriktigt &c.

Vän &c.

G. af Wetterstedt.

Stockholm den 28 Aug. 1809.

Förledne natt kom Couriren från Amiral Puke. Af Bulletinen finner du innehållet af de medförde tidningarne. Ändamålet att få Kamensky från Umeå är uppfylldt; men hans tillfångatagande har icke egt rum, och förlusten å vår sida har varit stor. 7 Officerare äro dödsskjutne, 18 bles-

serade, 5 fångne, och förlusten i manskap, dödskjutne och blesserade går till ungefär 850 man. Wrede stod med 4500 man i Umeå den 24 eller 25 och Amiral Puke, som ännu hade qvar 5300 man stridbart folk, ämnade conjungera sig med honom för att se om något vidare var att göra. Ett detachement hade afgått till Piteå ö, för att afskära Kamensky retraiten, eller åtminstone vidare secours, men årstiden ligger emot ett längre qvarblifvande med krigsfartygen i dessa farvatten, och allmänhetens önskan är rigtad på fred. — Af ditt bref af den 24 Aug., för hvilke jag på det förbindligaste tackar, finner jag att du är af aldeles samma tanka som jag i detta afseende. Hemliga Utskottet har i dag rådt till fred på hvad vilkor som kunna erhållas; af de uppgifna vilkoren hafva de mest fäst sig vid Continental-Systemet, sedan vid Halix, och sist vid Åland. Om Onsdag lärer Couriren återgå till Stedingk, och han får väl sluta, sedan alla försök naturligtvis blifvit fruktlöst använda. Jag skall vidare tillskrifva dig härom.

Våra troupper hafva slagits med mycken tapperhet och Ryssarne hafva erkänt, att de förlorat mellan 2 à 3000 man. General Tutschkoff är ihjälskjuten och Alexioff svårt blesserad. Ungefär 50 Officerare lära vara döde och blesserade.

långt Votum i Stats-Rådet, som jag med första skall skicka dig, och som tydligen utvecklar vår oundvikliga nödvändighet att göra snar fred, för att frälsa hvad ännu återstår af Riket, stadga en ännu vacklande och af söndrade partier omgifven Thron, förskaffa oss en Kronprins, den vi af mera än ett skäl behöfva, och ge långa näsor åt Stenkolsarbetare & consorter, som ge luft åt blodiga aristocratiska tänkesätt till förmån för ett så kalladt lidande barn. Märkvärdigt är, att Grefve Romantzoff (enligt hvad en i förrgår ankommen Courirs depecher förmäla) sagt åt Baron Stedingk: ”*Chaque pays a ses époques; si la Suède trouverait occassion dans l'avenir de faire ses acquisitions d'un autre côté, comme nous en avons fait du côté de la Finlande, nous ne pouvons certainement pas nous y opposer.*” Hans Exc. Stedingk har fått befallning att ej låta falla detta yttrande, utan med försigtighet känna sig före, om detta vill något mera säga, än en bannal höflighetsphrase för att trösta oss öfver våra förluster. Lika märkvärdigt är det äfven, att en Hr Krehmer, stor handlande i Petersburg, skrifver till den härvarande Hr Lang: ”Die Sachen könte hier eine grosse und wunderbare Veränderung nehmen.” Då dertill lägges Engelsmännens återupprepade uppmaningar till oss, att

göra fred, deras fortsatta vägran att erkänna Konungen, deras lamhet och synbara considerationer mot Ryssland, som nu gått så långt, att de återsändt de 4000 Matroser som togos förledet år i Lissabon på Amiral Sinjavins flotta; så kunde det hända att Ryssland och England äro hemligen öfverens, att efter slutad fred med oss, närma sig till hvarannan. Men då kunde det lätt hända, att vi genom dessa förenade omständigheter, och utan svårighet, finge Norge oss öfverlåtet; sak samma gäller äfven, om vi i förening med Frankrike *skulle* angripa Ryssland. Detta anfall blir emedlertid ganska svårt, emedan Engelska flottorne naturligtvis skulle afskära alla communicationer. Du får i dag Armfelts conversation med Kaas. Hans Exc. Stedingk har blifvit underrättad om den osanning som blifvit satt på dess räkning.

Jag hoppas Prinsen och du blifva nöjda med det sätt, hvarmed jag författat Konungens tal på Rikssalen. Inga vidare tidningar äro komne från Amiral Puke, sedan dem med Ankarsvärd. Bulletinerne stå i medföljande Avisor.

Efter ditt samtal med Prinsen, torde vi få säkrare uppgifter om den släta Role Prinsen af Hessen lärer spelt i Norge.

Vale &c.

G. af Wetterstedt.

Stockholm den 13 Nov. 1809.

Konungens bref till Ständerne om Riksdagens förlängande, och hvaruti en tjenlig påminnelse gjordes om ärendernes hittills hafda lusiga gång, har i synnerhet hos Stats-Utskottet och der i synnerhet hos Grefve Ruuth, uppväckt ett maktlöst raseri, och i morgon lärer frågor väckas i Stånden, i afsigt att rättfärdiga Stats-Utskottets flit och skrapans obehörighet. Jag tror dock icke att detta eger någon betydlig framgång.

Bannebrefvet till Bondeståndet om dess glömska af Constitutionens former, vid behandlandet af National-bevärings-frågan, har ingenting uträttat. Man har tvingat sjelfva propositionen på bordet, ehuru de flesta af Ståndets ledamöter anse frågan definitivt förkastad, och frukta en remiss, äfven blott till ett Utskott, som en tacit förbindelse att gilla den förhatliga Conscriptionen. Allt hopp att vid detta upplysta Riksmöte få den igenom, är således försvunnet. Den kommer nog en dag, antingen föreskrifven af en inkräktare, eller af en främmande Makts ombud, som ännu ville använda våra sista krafter.

Constitutions-Utskottet har utkläckt en Draconisk Lag öfver Stats-Rådens ansvarighet. Utom vatten och bröd, spö, trä-

märr och Spanska Violen, brillera alla andra straff i denna författning. Presteståndet har redan funnit den magstark, och i de öfriga Stånden lära allt hat mot embetsmannamyndigheten oaktadt, likväl starka oppositioner deremot göras.

Man har utspridt rykten dels att Vestra Armeen vore under marsch hit, dels att Napoleon ogillat Prinsens af Augustenburg val; dels att denne aldrig kommer. Sägom med Kellgren

Jag blott kan ömka och beklaga. &c.

Efter all anledning är Rosenkrans nu i Jönköping. Den 8 dennes skulle han komma till Helsing.

Af närlagde bihang inhämtar du vilkoren af den dyrköpta fred Österrike erhållit.

Platen har sagt mig i dag, att flere bönder talat om nödvändigheten af din hitkomst. Jag skall med nästa post härom skrifva vidare.

Från tvillings Ambassadeurerne hafva vi ej senare bref än af den 23. De hade talt med Fouché, om Famillens resa, och han hade sagt att f. d. Konungen kunde allt för väl komma till Frankrike, *"y manger son argent, et il ne fera pas de mal."*

Efter påminnelse till Ständerne gå Riksdagsärenderne raskare framåt. Många långa näsor produceras säkerligen af under-

rättelsen om freden med Danmark, i anseende till dess följder. Här har varit utspridt, att Danmark pretenderade Skåne, Halland och Blekinge samt 3 Millioner R:dr i krigsomkostnader. I allmänhet synes som motpartiet börjar uppge striden, efter det misströstar om segern. Straffbrefvet till Bondeståndet härledde sig från den nödvändigheten, att utan afseende på stånd, men endast af ren känsla för grundlagens helgd, söka återföra vilseförda sinnen, inom de former, hvilka med Statsförfattningens bestånd, ej få öfverträdas. Här är ej fråga om någon strid med Sveriges Allmoge, endast om en varning till dess representanter, som ej kunna hafva sig uppdraget, att med förakt behandla styrande maktens propositioner, eller fatta oordentliga beslut. Här är ej fråga om hufvudsaken; ty den går, vid detta Riksmöte, säkert icke igenom; men blott om remiss till ett Utskott, som ej lägger minsta band på ståndets fria beslutande rätt, men som Grundlagen ovillkorligen föreskrifver. Är ej Styrande makten mera aktad, än att på dess varningar och rättmätiga varningar intet afseende göres, så är det bäst, att denna makt sjelfmant upplämnar den svaga lämningen af dess lagliga rättigheter. Jag tror alltid, att vid hvad tidepunkt som helst, utom den närvarande, som frågan

om Nationalbeväringen hade blifvit väckt, skulle vi derföre blifvit blottstälde för starka främmande demonstrationer, kanske för ett krig. Nu är alltid så mycket vunnet, att saken är framstäld, och att den således i en framtid ej vidare synes ny. Nu arbetas på (för att häfva Bondeståndets yttrade farhåga, att det blir öfverröstadt i Utskottet, om det remitterar National-beväringsfrågan) att låta Talemannen och Secreteraren föreslå, såsom af sig sjelfva, att hos Konungen utverka en försäkran att 4 Stånds sammanstämmande beslut fordras till propositionens antagande, i händelse Bonde-Ståndet uppfyller Grundlagens stadganden och remitterar. Häruppå skulle ett prealabelt beslut tagas af Ståndet, innan Konungens omförmäldte försäkran möjligen kunde komma i fråga.

Härhos följa Ordres om Danska fartygs emottagande i våra hamnar.

Vale &c.

G. af Wetterstedt.

Valacten har i dag börjat underskrifvas af Adeln. Den är daterad den 28 Augusti, eller den dagen då Valet officielt kungjordes Kongl. Maj:t på Rikssalen.

Hans Exc. Engeström ber mycket helsa och med en extrapost som nu går ned till Jönköping skrifves till Envoyéen Adlerberg att underhålla direct brefväxling med dig på Christinehamn och Carlstad.

Stockholm den 30 Nov. 1809.

I anledning af de depêcher från Jönköping du före din afresa läste, och hvaraf du nu erhåller afskrifter, afgeck i går aftons en Cabinetts-Courir till Adlerberg med, som jag hoppas, de sista föreskrifterne.

Påståendet angående de af Engelsmännen gjorda Danska prisers *återställande*, blef medelst en ostensible depêche, äfven i afskrift bifogad, på tjenligt sätt besvarad; och den omtvistade artickeln rörande Engelska armerade fartygs och kapares aflägsnande på ett canonskotts håll från våra kuster, inskränktes till hvad bifogade 2:ne projecterade Articklar innehålla, hvilka äro att anse som allt hvad vi kunne medgifva. N:o 1 framställes först, såsom innefattande en ömsesidig förbindelse; och N:o 2 tages endast i nödfall, för att ej uppehålla fredens afslutande, och får ej heller blifva kunnig, utan medgifves blott å vår sida såsom *hemlig Artickel*. Rosenkrants har,

som du sjelf sett, endast yrkat på ifrågavarande förbindelse, *autant que les moyens de la Suède pourront le lui permettre, sans la compromettre avec l'Angleterre.* Vi hafva trott, att orden, så vidt möjligt är, nu mera äfven hos Riksens Högl. Ständer på modet, vid detta tillfälle vore de enda lämpeliga, och att compromissen mot England ej borde i ordalydelsen inflyta, emedan den endast å Danska sidan kunnat vara framställd, för att, då den af oss antogs, å vederbörlig ort uppvisas, såsom en thermometer för våra hemliga böjelser och afsigter.

Stilleståndet med Norge blir ej nämndt. 6:te och 8:de Articklarne blifva som Rosenkrans föreslagit, således lofvas äfven att framdeles öfverenskomma om timmerflottningen på Clara elf. Vi fordra blott att en bannal phrase tillägges som generaliserar Artickeln, så att stipulationen om timmerflottningen kommer att utgöra ett af de ämnen, dem den tillkommande Handelstractaten skall innehålla.

Upphäfvandet af jus detractus blir sådan, som Rosenkrans föreslagit; likaledes tages för brottsliges extradition 1799 års tillämnade Convention till grund med en obetydlig anmärkning. Jag vill således tro att ej vidare något hinder uppstår för Tractatens underteknande denna vecka.

Terminen för Ratificationernes utvexling är recommenderadt ej må sättas längre än 14 dagar.

Ej ett ord är ännu kommet från Paris.

Konungen synes nu stundeligen återhämta krafter och hälsa. I går hade han dock för en stund tyngd i hufvudet, och kramp i fötterna, som dock snart förgeck, och ej i dag förmärkes. Hans Maj:t sitter nu uppe hela eftermiddagen och på krafternes tillväxt synes tydliga spår uti underskrifterne, som nu med färdighet göras.

Brefvet till Kronprinsen skall du oförtöfvadt få.

Vale &c.

G. af Wetterstedt.

De 2 projecterade Articklarne medfölja ej, som jag nu fått höra. De innehålla förbindelser om aflägsnande på canonhåll från våra kuster, *autant que faire se pourra.*

Stockholm den 26 Dec. 1809.

I förrgår kom Hr Robert som Courir från vår Franska beskickning, med depêcher af den 4 Dec. Då ännu var freden ej undertecknad.

tecknad. Uppskofvet härledde sig från det berömliga försvar beskickningen gör, att bibehålla stipulationerne i 3:dje Artikeln af Fredricshamns Tractaten, då deremot Franska Ministeren yrkar på en acceptation pure & simple af Continental-systemet. Jag skickar dig en afskrift af Hertigens af Cadore contraproject, hvaraf du torde se, att 3:dje Artikeln är ofantligt sträng. Den har blifvit annonccerad såsom Kejsarens ultimata begifvande; men ehuru Hertigen af Cadore förnyat mundtligen detta förklarande, och endast velat utfästa sig till ett mundtligt löfte å Kejsaren dess Herres wägnar, att se genom fingren med de mått och steg, ej stridande mot det stora systemet, som Sverige kunde vidtaga, för dess handel, har dock denne Minister lofvat emottaga en Note af beskickningen, hvaruti denne begär skriftelig försäkran å Franska sidan i detta afseende. Denna Note skulle afgifvas efter Roberts afresa, och allt beror på det svar som derå gifves.

Emedlertid äro alla stötande uttryck mot England borttagne, och ej en gång fråga om missionerne. De försvinna likväl ganska säkert.

Ordres äro gifna till Paris att ge efter och teckna. Det sednare är förmodligen redan gjordt innan dessa ordres framkomma.

England är avertaradt, och kan ej klaga, åtminstone på brist af uppriktighet å vår sida. Man får nu se hvad Markis Wellesly tänker.

Ryska Ambassadören i Paris råder vår beskickning att ej ge vika, men söka enständigt bibehålla vilkoren i Fredrichhamnska Tractatens 3:dje Art.; men vill dock aldrig göra något steg, utan förebär till ursägt bristande instructioner.

Champagny har sagt: *la Russie peut être mécontente, mais elle n'osera. Elle nous a manqué de paroles pour vous arracher l'île d'Åland.*

General Suchtelen är anländ i morse.

Jag skickar dig en interessant afskrift ur en enskild depèche från Lagerbjelke.

Fransoserne hafva vunnit en stor och afgörande seger i Spanien den 19 Nov. vid Ocana nära Aranjuez. Hela fiendtliga Arméen, 55,000 man, säges vara sprängd, flere Generaler, 700 Officerare och ett stort antal Soldater tillfångatagne, 50 kanoner, 17 fanor, 40,000 gevär, fundna på valplatsen, eröfrade.

Jag skickar en afskrift af instructionen för H:s Exc:s Fersen. Båda Deras Exc:r hafva varit nära att råka i rangstrid. Du skall i öfvermorgon få flere afskrifter och detailler i dessa etiquett-frågor.

Kongl. Maj:t anmärkte, att du såsom

Statsråd, är af för hög grad att presentera för Prinsen, hvarföre Kammarherren fått sig det uppdraget. Du får särskildt bref och Prinsen äfven ett från Konungen, om det medföljande hit till Stockholm.

Kullberg kommer med, och nämnes i förväg till Expeditions-Secreterare. Dess placering sedermera, som Hand-Secreterare hos Prinsen, beror på Hans Kongl. Höghets eget godtfinnande.

Konungen har befallt mig anmoda dig genast vid Svinesund tala med Prinsen om Hans Maj:ts önskan att adoptera Honom till son, samt vid detta tillfälle kalla H. K. H. Carl August. Hans Maj:t önskade, att du directe hitsände underrättelsen om Prinsens svar, så att H. Maj:t derefter kunde rätta Dess démarcher.

Ännu är ingen underrättelse ankommen om förra Kongl. Familjens afsegling från Carlskrona.

Vale &c.

G. af Wetterstedt.

Stockholm den 28 Dec. 1809.

Capiten Bagge kom i går aftons med dina bref till Konungen och H:s Exce:s Enge-

ström af den 25 dennes. Du torde lätt kunna föreställa dig hvad intryck de gjort på alla dina härvarande vänner, i synnerhet på dem, hvaribland jag efter mitt samvetes vittnesbörd alltid skall räkna mig, som ej kunde tro sig af dig misstrodde. Mina föregående bref lära redan hafva upplyst dig om flere omständigheter, dem du den 25 December ej ännu kunde känna, och som torde hafva gifvit dig en säkrare kännedom om renheten af mina afsigter, och om uppriktigheten af min vänskap för dig. Jag kan och skall aldrig glömma de flere prof du gifvit mig af ditt förtroende; men jag vädjar äfven till ditt eget hjerta och rättvisa omdöme, om å min sida, du förmärkt någon brist i den öppenhjertighet jag är dig skyldig; om jag ej sökt att utförligen lemna dig alla de notioner, som jag kände, och om de uppdrag du lemnat mig, ej blifvit framförde.

Jag har ej förrän i går aftons känt de ordres från General-Adjutants-Expeditionen, härhos i afskrift bilagde, af den 13 dennes, hvarigenom Wästra Arméen blifvit upplöst. Du torde derföre ej tillräkna mig deras utfärdande. Mesuren var af freden påkallad, af den ännu då rådande ovissheten, när Kronprinsen skulle komma och af våra inskränkte penningetillgångar, som ej medgifva några utöfver krigets verkliga fortfa-

rande sträckta penningeutgifter. Jag finner ej underligt, att då desse Ordres träffade dig i det ögonblick du med H. K. H. öfverenskommit om dagen till dess ankomst inom Rikets gränsor, du kunde tro dig vara manquerad, åtminstone vid första påseendet; men jag vågar äfven hoppas, att de äfven i afskrift härhos bilagde General-Ordres af den 23 och 24 Decemb. må redan hafva upplyst dig, att ej ett spår, ej den ringaste afsigt härstädes rådt, syftande på att antingen stöta dig, eller fråntaga dig ett förtroende du af så många skäl äger rätt att fordra. Jag har derföre i alla mina föregående bref aldrig satt i fråga, att du ej skulle följa Prinsen; och alla härhos bilagde afskrifter af de, rörande denna resa, uppsatte expeditioner bära deraf en tydlig stämpel. Jag bifogar nu äfven ytterligare Kongl. Maj:ts bref till dig i detta ämne, redan uppsatt d. 26 dennes, samt både originalet af det bref till Kronprinsen, som du vid Svinesund skulle öfverlemna, jemte copia deraf.

Måtte allt detta tillfredsställa dig, hvarigenom min enda önskan uppfylles. Jag gör mig sjelf nog rättvisa, att känna all min bristande förmåga uti utöfningen af det Embete jag innehar, och skulle derföre med glädje öfverlemna det i skickligare händer; nöjd med den inre öfvertygelsen, ingen skall

kunna fråntaga mig, att hafva redeligen handlat, med ögat ej fästadt på annat mål, än fäderneslandets framtida sällhet. Jag har aldrig egt och kommer aldrig att äga någon annan ärelystnad; hittills har jag med innerlig glädje sett att du gjorde rättvisa åt dessa mina enda ledande tänkesätt, och ditt uppmuntrande bifall har ofta låtit mig glömma min sysslas besvärligheter och känslan af de olyckliga omständigheter, hvaruti vi lefva.

Jag smickrar mig ännu med det glada hopp, att du vid pröfningen af de skäl jag nu anfört, skall återkomma emot mig till samma förtroende, som jag lärt mig att högt värdera.

I den säkra förmodan, att du nu icke undandrager dig att mottaga Kronprinsen, och derigenom undviker den obehagliga verkan, detta på hela landet skulle hafva, återsänder jag nu till dig Stor-Amirals-Diplomet, för att genom dig H. K. H. öfverlemnas, och skyndar att ingå i några för resan nödiga detailler.

Du skref i ditt bref till mig af den 8 Dec., att Prinsens första nattläger blir på Tanum, där Prosten drar försorg om maten; men att oeconomien från Hofvet skulle möta i Uddevalla, der andra nattlägret mellan gränsen och Götheborg skulle blifva. Sedermera har man här trott, att du skulle

draga försorg för all mathållning ända till Götheborg; men som osäkert är, huruvida du i Uddevalla kan få tjenlig utväg dertill, har jag denna morgon talat vid H. E. Fersen, som anhåller, att du ville, genast efter detta brefs erhållande, sända en Courir emot honom på vägen, med underrättelse huruvida du vill hafva Hof-Oeconomien till Uddevalla eller ej; i hvilket förra fall den genast ifrån Lidköping skall afsändas till sistnämnde stad, om så påfordras genom natt och dag.

Äfven har Kapiten Bagge sagt, att Prinsen ej har eget Ekipage längre än till Svinesund, och att han der väntade få vagn emot sig. Enligt Grefve Fersens instructioner, som jag med förra extraposten af d. 26 dennes communicerade dig, ser du att ej för än i Götheborg Prinsens härifrån afsände rese-ekipage skulle möta. Du torde derföre, i händelse du ej kan anskaffa något tjenligt åkdon att nyttja mellan gränsen och Götheborg, med den samma courier du angående Hof-oeconomiens inställande i Uddevalla afsänder emot H. E. Fersen, äfven yttra dig angående behofvet af vagn, då en sådan, jemte Oeconomien, skall från Lidköping, till det af dig utsatte ställe afsändas.

Kongl. Secreteraren Kullberg, nämnd till Expeditions-Secreterare, kan, om du finner

dess närvarò vid Svinesund nödig, vid detta tillfälle directe medfölja. Han reser med den öfriga sviten om Lördag.

I dag har Kronprinsen uti ett extra Ordens-Capitel blifvit nämnd till Riddare af Seraphimer-Orden, med rättighet att jemte denna Ordens insignier, äfven bära Svärds- och Nordstjerne-Ordens tecknen, samt dem genast vid emottagandet anlägga och nyttja.

Du har i ditt bref till H. E:s begärt svar å några punkter i Prinsens sista bref till dig af den 22 dennes, som härhos åtföljer.

1:o) Vet du redan att freden är ratificerad, och jag skickar dig 2 tryckta exemplar deraf.

2:o Är vid denna Tractat ingen annan hemlig artickel vidfogad, än den härhos i afskrift bilagde, hvarom jag redan prevenerat dig.

3:o Är Prinsens yttrande om festiviteters inställande, ett nytt prof på dess ädla tänkesätt. Härom torde du vidtaga den författning, hvad Götheborg angår, som dig tjenligast synes.

Här i Stockholm är öfverenskommet att ej göra någon illumination, men deremot sammanskjuta en summa till ved åt de fattiga.

4:o Är Holst redan utnämnd till Öfverste Lieutenant och Öfver-Adjutant, men får nu

naturligtvis i Dansk uniform på resan medfölja enligt Prinsens yttrade önskan.

Prinsen får sig i Götheborg öfverlemnad en summa af 1000 R:dr B:co i svenskt mynt, mest silfver för att kunna utdela åt fattiga under vägen.

Kongl. Maj:t har befallt mig säga, att han hoppas, att du ej undandrager dig det dig gifna uppdrag. Hans Maj:t var mycket nöjd med Prinsens bref. Jag skref dig till i förrgårs om adoptionen, hvarvid Hans Maj:t fäster mycket värde, och tror sig uti orden *respect filial*, uti brefvet från Prinsen, hemta en anledning att han ej personligen är deremot.

En proposition skall afgå till Ständerne om utväljande af en Deputation, för att på Drottningholm öfverlemna Valakten. Den, jemte successions-ordningen, äro nu tryckte, och skola så fort som möjligt är, i landet publiceras.

H. E. Fersen ligger d. 5 Jan. på Gräfsnäs, och är dagen derpå i Götheborg. Hela förändringen i den redan dig communicerade marche-route är således Gräfsnäs i stället för Wenersborg.

Vale &c.

G. af Wetterstedt.

Apostille af den 28 December 1809.

Jag fick i morse ditt bref af den 23 Dec. och i anledning af den derutinnan yttrade önskan, återsänder jag härhos alla de enskildta till dig, hvilka jag tid efter annan, såsom allegater vid dina bref, emottagit, i det säkra hopp, att det ej är af bristande förtroende till mig, som du nu återfordrar dem.

Jag känner ej Adlercreutz's yttrande om Bonde-Ståndet; men jag vet blott, att flere unge Herrar hafva tänkt och talat och skrifvit om Representations-förändring m. m.; om Bonde-Ståndets hopsmältande med andra Representanter uti ett så kalladt Underhus; men att jag, och alla som tänka i likhet med mig, tillbakahållit dessa luftiga planer, som ej blifva verkställda. Jag är afsvuren fiende till allt Konungamagtens otillbörliga användande mot något af Riks-Ståndens frihet; jag kan harmas inom mig, och äfven åt mina vänner meddela denna harm, då jag ser anarki beredas, vare sig under hvad skepnad som helst. Jag känner hela vigten och sanningen af hvad du anför om nödvändigheten, att en Svensk Konung ej kan stöta Sveriges Rikes allmoge. Men är ännu något våldsamt steg mot Bonde-Ståndet vidtaget? Har ej Kongl. Maj:t gifvit efter för Nationals-Beväringsfrågan?

Har någonsin försök gjorts med den till sina resultater omöjliga öfverröstningen? Hvad är nekadt? Blott en prorogation af Riksdagen, hvilken begäran är Constitutionsvidrig, och dermed allt. Döm sjelf om ej vi hafve tålamod, jag säger ej med Bonde-Ståndets, men med Rikssens Ständers interminabla gräl?

Hvad säger du t. ex. om den utgifna skriften rörande Hall, undertecknad af flere Bonde-Ståndets ledamöter, som kalla sig Bonde-Stånd? Det är en rigtig budkafle, och sådane kan man enskildt åtminstone få fördöma.

Vale &c.

G. af Wetterstedt.

Stockholm d. 13 Jan. 1810.

Kl. half 1 om aftonen.

Jag skrifver detta efter en conference med flere pålitlige personer hos B:n Mannerheim,

der ett vigtigt ämne blifvit discuteradt. Länge har varit utspridt, *att Kronprinsen aldrig skulle komma öfver Svenska gränsen.* Detta föregifvande har, sedan säker tidning om dess hitkomst inlupit, blifvit förbytt i det rykte, att han från Götheborg skulle återvända till Norge. I eftermiddag är sagdt och försäkradt, att — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
att Prinsen aldrig skulle komma från Drottningholm. Jag vill väl tro att det är i rapporterne härom öfverdrifvet, eller ock blott ett skrämskott, för att förmå Regeringen till komposition med ligans hufvudmän; men i alla fall blef hos Baron Mannerheim allmänt beslutet, att jag — —
— — — — — — — — — — — —
borde underrätta dig, och dig allena; så att du må obemärkt och hemligen kunna taga dina försigtighetsmått, — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
Jag har ingenting sagt härom åt - - -, emedan jag till dig ensam öfverlemnar att göre hvad bruk af detta förtroende du anser det förtjena; och det dessutom, som du lätt lärer finnna, är af yttersta vigt, att

noga förtiga saken för Prinsen, som gjort i alla fall ett olyckligt byte af en stormig, svag och grälig Stat, emot en lugn och af allas kärlek omgifven och beskyddad ställning. Blotta misstanken om möjligheten af ett så beskaffadt rykte, som det ifrågavarande, skulle kunna snarare böra verka ett högst obehagligt intryck på dess sinne, och således undvikas. Efter Drottningholm likväl är särskildt utsatt, torde en fördubblad vaksamhet der blifva nödvändig.

Grefve ----, som, jemte sitt parti, en lång tid synts ligga i dvala, har i dag, i synnerhet understödd af R---, A---, K--, St--, M--, och dylika, framträdt med ett flosculeust Dictamen, hvaruti han föreslår alla Ridderskapets och Adelns privilegiers upphäfvande, med vilkor 1:o att de öfriga Stånden skulle i samma förklaring instämma, och göra samma uppoffring. 2:o Att en ny representation, (utan uppgifven plan) dervid skulle tagas till vilkor; samt 3:o att dessförinnan en allmän refning och skattläggning skulle öfvergå hela landet. Detta Dictamen, som synes haft till ändamål att vinna en på upphällning varande popularitet, var likväl i anseende till 3:dje punkten, ej väl beräknadt att väcka någon slags enthousiasm hos Bonde-Ståndet. Likväl har Herr

S--, med en stor Deputation, redan i eftermiddag varit hos -- för att tacka för framställningen.

Vale &c.

G. af Wetterstedt.

Den 14 Januari, kl. 8 om morgonen.

Uti förenämnde Dictamen begärdes remiss till Constitutions-Utskottet, samt tillstånd att genast med de öfrige Stånden communicera dess innehåll.

Rector Silfverstolpe begärde saken på bordet; det kunde icke nekas; men då uppstod fråga om communication till medstånden, hvilken af ---ska partiet det oagtadt (neml. läggandet på bordet) genast yrkades och af motpartiet ansågs med full skäl, hvilande, jemte det öfriga innehållet af Memorialet. Denna skiljagtighet i tankarne väckte ett förfärligt larm, och sedan flere gånger Landtmarskalken hade sökt stilla detsamma och vägrat göra proposition i communicationsfrågan, förklarade Grefve Ankarsvärd sammankomsten vara upplöst. Häremot skreks ganska häftigt; men Landtmar-

skälken gick. Då ropades och yrkades häftigt af de qvarvarande lungstarka K - - - - sterne, att äldsta närvarande Grefven (unga Stallmästaren Levenhaupt) skulle taga klubben; men han nekade visligen, och sällskapet åtskiljdes visligen.

I denna ställning stå nu partierne emot hvarandra, väpnade och färdige att afgöra åt hvilketdera öfvermagten skall tillhöra. Det är nu fråga att om Måndag (i morgon) upptaga frågan, gå längre än han, men med iagttagande af grundlagens former och föreskrifter i frågor om ändringar i Constitutionen, samt derigenom depopularisera de för afträdandet af Adelns privilegier föreskrifne vilkor. Det säges ock att desse vilkor redan skola vara ämnade att efterskänkas, enligt ytterligare plan å R - - - thiska sidan.

Baron Carl Henric Posse hade en enskildt explication med - - - -, som slutade med en nästan formelig utmaning, men den H:r Grefven icke på förfädrens vis upptog, utan retirerade tappert.

Som Kronprinsen ej förr än den 20 kommer till Drottningholm, lärer Ständernes deputation komma att ske påföljande dagen den 21 och det högtidliga intåget Måndagen den 22.

I det nu mera tryckta Ceremonielet, som ej längre kunde uppskjutas, står du införd,

intet sätt minskar dina bemödanden i anseende till Norrige. Den saken måste gå i år, oaktadt alla de svårigheter, som natur och statskonst deremot lägga. Danmark söker genom hemliga försök att afvända stormen; men jag hoppas, att det ej skall lyckas härutinnan. För att upplysa detta skall jag lemna dig en liten resumé af hvad senast i detta afseende sig tilldragit.

Danska Ministern i Petersburg, Baron Blome, som af Riks-Cantzleren Grefve Romantzoff blifvit underrättad om alla våra med Ryssland ingångne afhandlingar rörande Norrige, gjorde för en månad sedan en muntlig framställning åt Grefve Löwenhjelm om Danmarks villighet att förena sig med de magter, som sökte bevara sin handel och sin sjelfständighet. Man insåg lätt, att detta Blomes yttrande (för vigtigt att kunna tillskrifvas honom personligen) endast hade till föremål att aflägsna Englands och Rysslands offensiva deltagande med oss emot Danmark, samt att derigenom isolera Sverge med sina ouppfyllda förhoppningar, väcka split mellan Danmarks fiender och emedlertid vinna tid, erfarenhet, sommar och ny möjlighet för Kejsar Napoleon att skydda sig sielf och dess Danska lydstat. Då emedlertid både Ryssland och England alltid hade framställt, såsom en för den allmänna saken förmånlig om

ständighet, att godvilligt indraga Danmark i de Nordiska magternes förbund, beslöt Kronprinsen att begagna den Danska listen, ådagalagd i Blomes framställning, för att tala rent språk med Nordens Fredric. Baron Oxenstjerna gaf derföre in en skriftlig Note, som upptog Blomes yttrande och begärde Danska Regeringens yttrande deröfver.

I den händelse det vore öfverensstämmande med Ministerns, fordrade Sverige Norrge, mot löfte att skydda Danmark med en armée i Tyskland, och att ej förr nedlägga vapnen, än en fullkomlig ersättning blifvit vunnen för Norge. Denna Note har satt Rosenkrantz och Kung och Adjutanten i en förfärlig sinnesstämning. Med svar dröjdes, under ofta upprepade klagomål öfver det bryderi, som en så oväntad diplomatisk framställning borde förorsaka. Slutligen svarades försigtigt, kallt, men med en fullkomlig desaveu till allt hvad B:n Blome påstods hafva sagt åt Grefve Löwenhjelm, samt med en krystad tapperhet mot slutet, att aldrig Konungen i Danmark godvilligt skulle afstå åt en annan magt en del af sitt rike och de trogna inbyggare som der finnas. Således är klart att Danmark blir Fransyskt, men äfven att genom vår demarche, vi kan af dess länge beräknade menéer blifvit förfelad.

Kejsar Alexander ansåg i början, såsom ett brutet tysthetslöfte å vår sida, att Noten till Danmark, utan föregången communication i S:t Petersburg, blef afgifven; och likväl hafva vi 3 Ryska Tractater, som lofva oss Norge. Med England hafva vi ingen afhandling i detta afseende, och där har icke dessmindre det emot Köpenhamnska Hofvet vidtagne steg, blifvit mycket gilladt; en omständighet, som dock synes lofva mig, att England vill se Sverige och Norrige förenade.

Blome har ock gjort Lord Catheart en framställning om enskild fred mellan Danmark och England; men vi hafva blottat konstgrepen för väl, att icke England inser värdet af ifrågavarande proposition.

Så stå nu sakerne. En Engelsk Negociateur kommer hit att allt uppgöra för detta år, som måste bli vigtigt, ty blifva vi af alla öfvergifna, så måste vi med egna medel begagna tiden och angripa Norge. Det har väl varit tal om min resa till England, och ännu varar väl detta tal. Dels är jag sjelf illamående, dels, som värre är, fortfar min hustru i nerveusa plågor, som äro långsamma, mattande och verka oändligen på hennes humeur. Hon har på 4 veckor endast varit 2 gånger ur sitt rum.

Du ser således huru föga skicklig jag är till en mission; men om den eger rum,

skall jag visst begagna mig af din godhetsfulla invitation.

Wirsén har gjort en rapport till Konungen, som innehåller uppgift å all den spanmål, som i år blifvit införskrifven. Den skall blifva dig meddelad. Att uppge hvad som väntas, lärer vara svårt, men ingen kostnad och intet arbete sparas i detta afseende. Danskarne vilja proviantera Norrge, och fästa som vilkor, vid Spanmåls utförsel för oss, att halfva qvantum skall skickas till Norsk hamn.

Jag återsänder det Allegat du i ditt sista bref skickade mig. Tror du att 20 Tunnor hafra lemnade åt den Norske Agent, hvarom der talas, kan göra nytta, så tillåter Kronprinsen dig att derom gå i författning, då detta qvantum, om så påfordras, skall dig härifrån ersättas. Annars hoppas Prinsen att stor vaksamhet iakttages på gränsen att hindra all oloflig Spanmålstransport till Norrige.

Emottag min varma och uppriktiga önskan för ditt och din familjs väl och sällhet under det nu ingångna året. Må det kröna vårt gemensamma hopp, och af dig beredt, af ståndaktigheten befästadt, af en stor man i verklighet förbytt!!!

Hr Cabro är bortskickad, som ej heller bör skada våra angelägenheter i England.

Din uppriglige vän
G. af Wetterstedt.

(Forts. e. a. g.)

G. Lagerbjelkes Bref till G. Adlersparre.

Stockholm den 26 Juli 1809.

Något förundrad och nästan flat blef jag åt din hastiga och hemliga resa; många men ock mindre angelägna saker, blefvo derigenom ovidrörda å min sida; men flere och vigtigare äro de, som du for bort att besörja. Jag önskar nu att du ej må vara länge frånvarande; det skall ej länge bära sig eljest; jag visste det förut, jag vet det bättre nu.

Härjemte följer afskrift af Konungens tal i dag till De la Gardie & Comp. Det synes ha gjort god verkan. Öfvertygad att detta ämne skulle bli ett af de i partikretsarne mäst mönstrade, har jag, så mycket jag kunnat, varit grannlaga vid författandet. Jag har inväft frågorne om *underhållet* och om *vistelseorten* med hvarandra, på det att det förra skulle tjena till controll för den senare. Jag har med omsorg satt freden med de tvenne mägtigaste af Rikets fiender, icke nödvändigt med dem alla tre, till tjenlig epok för deportation.

H. E. Engeström sade sig skola skrifva dig till, för att meddela Romanzoffs svar med Schubert. Det ligger i tydelig analogie med Franska sinnet. Ryssarne hoppas, att phrasen i Champegnys bref gjort sin verkan: de medgifva derföre en preliminair conference, fastän baserne icke blifvit på vår sida formligen antagna.

H. E. Stedingk reser i dessa dagar; Sköldebrand följer honom.

En stor nyhet, en af mig länge väntad eller befarad (som du behagar,) är kommen, det är Napoleons öfvergång öfver Donau, samt Österrikiska Arméens nederlag. Än känna vi icke detaillerne: då sista Couriren gick (5-6 Julii), var segren viss, men icke fullbordad.

Wetterstedt har lofvat meddela, hvad som i detta afseende är kommet. Det märkliga är, att vi fått nyheter af en Dansk Parlementair, afsänd dermed från Konungen af Danmark till Prinsen af Augustenburg. Officeraren medförde ett extra blad af Statstidningen, der händelsen var införd. H. E. Stedingk ber mycket hälsa dig. Han reser med mycket bekymmer; han yrkar högt på Franska beskickningens aftåg, varandes efter hans mening blotta tidningen derom af inflytelse på hans eget hvärf; kan du tycka, att han har så orätt deruti?

Törhända finner du, att sedan din afresa,

så nylig den är, anledningarne att afsända *fredsunderhandlare* till Frankrike, ökats med 3 stora skäl:

1:o H. E. *Stedingks effectiva afresa till definitiva fredens undertecknande*, hvarigenom större delen af den uti Champegnyska phrasen förmodade *sous-entendu* försvinner. Dess mening har tydeligen varit, att, på Rysk begäran, påskynda vårt fredsverk med denna magt. Ambassadörens resa kan föreställas såsom en följd deraf. Vi böra tro eller säga att vi tro, det hans medhafde instructioner, och de begifvande vi redan gjort, *skola medföra freden*; sådant är dessutom med några modificationer högst möjligt. Men communicationer mellan Petersburg och Stockholm flyga icke, än mindre flyger en beskickning från Stockholm till Paris. Innan denne sednare, om än *genast affärdad*, hinner få svar på sin första depesche från sistnämnde ställe, har Norden vinter; jag ber, märk det. Och dock är ej fråga om affärdande *så genast*, åtminstone visst icke för mig.

2:o *Det af Hemliga Utskottet helt vist inom få dar lemnade tillstyrkande till Kgl. M:ts proposition.* Hur mycken tid ha vi för att negociera om G. A:s dyra person och vistande? Hur mycken tid skulle N. få att besinna sig och preparera saken i Schweitz? Hur snart skulle vi icke behöfva svar, för

att ännu i en praticabel årstid kunna för anstalta om en sjöresa? Och på andra si dan, hvad olägenhet, att blott af brist p nog tidig arrangement, få behålla sällskape öfver vår 7 månaders vinter???

3:o *De stora krigshändelserna i Österri ke.* De höra hufvudsakligen till din egen förliden afton gjorda förutsättning af *tjenlig* epok till Franska underhandlingens öppnande. De göra säkerligen intryck på vår nya Kronprins sjelf, och jag vågar tro, att han ej ogerna ser, en åtminstone ytlig empressement med franska angelägenheten. De tjena äfven till full rättfärdiggörelse af vår demarche inför Engelska Ministeren, i fall denna justifikation der behöfves, som jag på heder och tro, och efter ett nytt grundeligt samtal med Foster i går, kan försäkra icke är fallet.

Skulle än den stora Engelska Expeditionen komma att hufvudsakligen verka i Östersjön (hvarom mina tvifvelsmål dagligen ökas), hvad gör det i vår blotta *fredsunderhandling* med Frankrike? Ges något enda skäl för Sverge att ej *bjuda fred,* att ej derom negociera? Annat är att göra den.

Taga Engelsmännen Seland, skräma de Ryssland till billighet, hvad följer? Att vi uti vår underhandling med Frankrike blifva allt mer oberoende, allt mindre begif-

vande; men ej att vi skola invänta sena hösten till en blott negociation, öfverenskommen med England, antagen af Frankrike, lofvad åt Svenska Nationen!

Emedlertid, då du i måndags ej kom opp i Stats-Rådet, utverkade jag att fråga om Franska beskickningen derstädes skulle uppskjutas.

Den har äfven alltsedan icke förevarit. Nu gör H. Ex. Stedingks expedierande ytterligare uppehåll deri; sedan lärer väl H. E. Essens instructioner med vanlig långsamhet uppsättas, så att han ej förr än i Augusti kan aftåga. Då sker det med den af dig med så mycken förtjusning citerade Grefvinnan, och tåget går långsamt. Deraf kan jag taga anledning till än mera uppskof för mig; och innan jag, som på 3 dagar går till Ystad, behöfver resa, hoppas jag du är här, och jag får då ytterligare höra hvad du tycker. Sker ej din återkomst till dess, (det Gud förbjude!) se här min plan: kunde jag ej *då* (medio eller tre veckor af Aug.) resa vestra vägen, och se dig först, för att säga allt hvad jag kan ha samladt att säga, och höra allt, som jag visst behöfver höra?

Var god, jag ber mycket derom, och svara mig på allt detta, så att jag kommer från min verkliga oro, att ej vara i fullt likstämmig opinion med dig. Jag behöfver

något tillfredsställande i detta afseende; jag ber dig tro, att jag djupt känner detta behof; och anse detsamma såsom en säker borgen af mina tänkesätt. De äro oföränderliga, som min högaktning och som min tillgifvenhet.

Gustaf Lagerbjelke.

Stockholm den 6 Aug. 1809.

Cabinetts-Couriren Liljedahl är i dag hitkommen, och Wetterstedt har meddelat mig det som rörde mig uti ditt bref till honom af den 4 dennes. Du säger dig tro mig vara aftågad; jag hoppades att du af mitt förra bref skulle finna, att jag ej borde vara det.

Ej förr än i medlet af månaden, eller sednare, hade jag förmält frågan derom kunde uppstå; men du har haft så mycket annat bekymmer, att jag visserligen icke skulle ha räknat på svar, om ej i afseende på den önskan jag tillkännagifvit, att vid min bortresa fara dig till mötes, om det än vore ända till Norrska gränsen. Jag hade trott detta vara nyttigt, nästan nödigt; och om du kunde en timmes tid vara idealt här, för att se det Chaos af begrepp, af förslag, af enskildta afsigters stötning emot allmän-

na interesset, som nu härstädes uppstått, och der de välsinnades motstånd är för svagt, sedan de blifvit beröfvade ditt biträde; så skulle du kanhända ej utan något intêret emottagit tillfället att, af god hand, få reda på oredan.

Men du har ej velat detta möte; du har derföre förblandat den snart resande vännen, med den redan reste embetsmannen. Detta har gjort mig ondt och jag tillstår det uppriġtigt. Af ditt yttrande om hvad jag sade dig om franska sakerne, ser jag med ej mindre enskild oro, att jag ännu ej hunnit din öfvertygelse så nära jag önskat: jag säger *ännu* med flit; ty jag kan ej vika från hoppet, att deruti lyckas. Grunden af det system jag tillstyrkt, det för svagheten så rigtigt passande *lagom* på alla sidor, synes mig ej allenast med ordentelig slutkonst kunna försvaras; det bestyrkes äfven af händelserne. Sedan mitt senaste har resultatet af sista krigshändelserna varit omisskänneligt. Det mest despotiskt föreskrifna stillestånd, och fredsunderhandlingar, som i detta ögonblick redan torde vara förvandlade till definitiv fred, måste på allmänna ärenderna hafva den mäst afgörande verkan. Freden skall stadga fasta landets öde; Napoleons öfvervälde lärer åtminstone fordra en gärd af häftighet och empressement, äf-

ven om denna början betaltes med ljumhet och liknöjdhet.

Ännu mer: hvart flög hoppet om extraordinairt biträde? eller diversion från Engelska sidan? Vi känne nu den stora Expeditionens bestämmelse. Grefve Ruuth, som i går kom från England med Depècher till och med den 28 Juli, medbringar denna tidning. Expeditionen går till Ön Vliessingen; de skola der hafva 15 skepp; vidare Schelden uppför att göra samma operation vid Antverpen; och sist, om Fransoserne ej ännu hunnit samla tillräckligt motvärn, till Boulogne att förgöra flottiljen, och så till Dünerne. Allt detta är visserligen af stor vigt på Englands enskildta interessen, samt tjenar att än mer constatera ett redan tillräckligt erkändt öfverväldet på sjön; men hvad verkan har det på Continental-systemet, hvad direct eller ens indirect förmån, ligger deruti för oss? Jag klandrar ej Englands sätt att handla; det är *rätt för dem*, och jag väntade det. Än mindre drager jag fördel deraf, att min väntan förvandlats till verklighet; jag kommer ihåg hvad du sade om den som alltid spådde regn. Jag nyttjar blott det inträffade ovädret att försvara min satts; och litet envishet torde vara förlåtlig uti ett ämne, hvarpå man användt allt sitt bemödande och hela sin tjenstebana.

Vidare: Under den 25 Juli skrifver Canning: "att H. M. Konungen af England än-"nu ej kan erkänna Kon. Carl XIII; att "händelserne ännu äro för nära, Georgs "hjerta för upprördt; och för öfrigt mindre "lämpeligt, att G. A:s enda allierade skulle "först erkänna den nya sakernes ordning i "Sverige. Man önskade derföre, att detta "erkännande först skedde af andra magter; "man ansåge de nu *helt säkert öppnade* un-"derhandlingarne med *Frankrike* och *Ryss-"land*, leda till detta syftemål". Slutligen mycken höflighet; yttrad interet för Sverige; tillstånd för Brinkman att *confidentielt* fortfara med sin Diplomatiska role; löfte att ej återkalla Foster. Jag ber dig nu dömma: är ej detta tydligt? bevisar det ej, att en fredsunderhandling med Frankrike *icke* comprometterar oss med England?

Vidare: Det har trotts att Franska Regeringen ej gerna skulle se dessa underhandlingar öppnade; ej gerna förnimma, att man genast gjorde bruk af de öfversända passen. Gr. Candras har fått ordres, att för Beskickningen inrymma General-Gouverneurs-Hotelet i Stralsund. Detta bevisar väntan; och i dag är jemt en månad förfluten, sedan Arfvedsson, efter en långsam resa, hitkom med passen. Detta synes mig ej förhastadt å vår sida. Jag har med hela återstoden af min utslocknande credit, sökt

göra Instructionerne bestämda och författade till förmån af vår neutralitet, så vidt möjligt är. Här är korta öfversigten af uppdragen:

1:o Erkännande af vår nya sakernes ordning och fred med Frankrike.

2:o Politiskt försvar af vår valda Succession.

3:o Confidentielle tjenliga argumenter om Norrige.

4:o Fransk bemedling i Ryska fredsverket.

5:o Politiskt, economiskt försvar af handelsförbindelserne med England, utförligt afhandladt.

6:o Fångars utvexling m. m.

7:o Underhandling om G. A:s flyttning och vistande.

8:o Försvar af våra alltsedan Revolutionen i Frankrike derstädes hopade betydliga uppbringningsmål.

9:o Pommerns återfående, eller eqvivalent.

10:o Prinsessans Quedlingburgska angelägenheter;

Och många andre Holländska, Spanska, Italienska Handels- och Finans-ärender.

Då tiden nu så långt förlidit, och Excellense familjen så tågligt framskrider, har jag varit nödsakad att tillstyrka en Exten-

sion

sion i fullmagterne eller Instructionerne relatift till hvad i yttersta nödfall, och om rådrum att begära föreskrifter icke medgåfves, vore att göra: jag hoppas nästan med tillförsigt, att detta nödfall kan afvändas. Mina skäl och sjelfva ämnet finnes i Bilagan till A. Jag har dermed afvändt föreskrifter af vida mer decisif art, af vida lättare tillämpning, som den resande Exc. ifrigt önskade, och den qvarstadnande Excellensen icke var obenägen till.

Lyckas allt detta, tror jag mig hafva uppfyllt hvad du kunnat fordra af en redlig man, af en god Svensk och af din vän. Hör nu de personliga angenämheter, som vänta mig på detta företag, och som åtminstone måste medföra den nyttan, att du finner, om det är för *mig* eller för det *allmänna*, som jag tömmer denna kalk.

H. E. E. hade satt för sig i frågavarande högre Creditif, andra Instructioner än för mig. Jag förklarade minsta olikhet uti allt hvad med ärenderne gemenskap eger, af mig aldrig erkännes: det passade sig hvarken med affairernes bästa, eller med den personliga consideration, som förmodligen skulle sköta dem, eller med den värdighet hvarmed jag är hedrad hemma. Det blef dervid; fullmagt, representation och instruction äro gemensamma; men jag af min

förnäma Collegue ansedd med misshag. Deremot förklarade jag, att i hvad icke rörde ärenderna, och som ej syntes, underkastade jag mig gerna en olikhet, som våra drätselomständigheter väl behöfde, och önskade endast hälften af hvad H. Ex. i resepenningar och Tractamente kan tilläggas.

Detta har äfven ägt rum.

G. T - - har fått H. Exc:s förtroende, och detta förtroende har blifvit nära combineradt med hans projecterade resa till Paris i enskildta angelägenheter. Jag har föreställt olämpligheten deraf, skadligheten för ärenderne, att en General midt i brinnande krig kommer dit i en attitude de mecontent. Att han, utan att vilja göra ondt, dock gör det genom fjäsk, rapporter och tal bredvid munnen, att en ordentlig beskickning alltid ganska mycket lider genom sådane bilöpare, att dennes afsigter ej voro att misskänna; hans osäkra öden, hans eviga böjelse för äfventyreri skulle nödvändigt sätta honom i beroende af dem, för hvilka han ärnade försöka en ny lyckobane. Hvart skulle detta taga vägen, om jag undandroge mig resan? T - - blefve genast andre Plenipotentiair, och Rikets interessen skulle bortplaisanteras på första Conferancen. Jag vet än ej hur det går,

Ystad den 24 Aug. 1809.

Högvälborne Hr. Baron, Stats-Råd och Commendeur af Kongl. Svärds-Orden!

Befälhafvande Generalen öfver Södra Arméen m. m. Herr Friherre Tavast har meddelat Kongl. Maj:ts till Frankrike afgående Freds-Beskickning bilagde skrifvelse ifrån Commendanten på Kronoborgs Fästning. H. Ex. Hr Grefve von Essen har, äfvensom jag, ansett den del af nämnde skrifvelses innehåll, som rörer Prins Fredrics af Hessen ankomst till Norge, vara af nog vigt, för att genom extra post blifva Hr Baron och Stats-Rådet communicerad, oaktadt Hr Baron troligen redan derom erhållit direct kunskap, så framt underrättelsen eljest icke är att anse såsom uppdiktad af några oss obekanta eller politiska skäl.

H. E. Hr Grefve von Essen iakttager med nöje detta tillfälle, att återkalla sig i Hr Barons minne; hvartill jag, med ej mindre tillfredsställelse, får lägga försäkringarne om den utmärkta högaktning, hvarmed jag har äran vara

Högvälborne Herr Barons, Stats-Rådets och Commendeurens

ödmjuka tjenare
Gustaf Lagerbjelke.

Ystad den 24 Aug. 1809.

Enskildt Apostille.

Du ser af mitt bref, som för Excellent Colleguens skull fått embetsform, hvaror frågan är; jag tror väl att du äfven så for som jag blifvit underrättad om Prins Fredrics af Hessen ankomst till Norge; men allt fall har jag bordt meddela det. Ledsamheter kunna deraf uppstå, och vår Kronprins få en ny svårighet i sin redan svåra role. Emedlertid är fruktan i Danmark stor, och det bevisar realité i Norska sinnesstämningen. Hvad som åter bevisar Danskarnes räddhåga, det är Bernsdorffs i helt annan ton författade bref af den 3 Aug. jemte Ex. Engeströms svar af den 9, båda säkert genast dig meddelade. Fredsanbudet med *status qvo ante bellum* är talande i nuvarande omständigheter. Svaret syntes mig lämpligt.

Millioner tack för ditt bref af den 9; det återgaf mig munterhet och behag till det här verldsliga. Var du redan skäligen nöjd med mitt första Dictamen af den 7 Aug., rörande sista nöden i Franska underhandlingen, torde du bli det vida mer med det senare af den 9, som jag härhos bifogar, fastän du säkert genom Platen eller Possen känner hufvuddragen. Platen, Rosenblad

och Adlerbeth vore mycket belåtne med denna idé. Foster ansåg den å sitt Hofs sida förtjena största afseende och lätteligen bli antagen. Jag är långt ifrån samma hopp från Franska sidan; men goda skäl saknas icke, man måste försöka.

Jag skall skrifva flitigt utifrån. Är något hemligt skall jag nyttja en Chiffre, som jag har ensamt med Wetterstedt. Om du skrifver så slå ett yttre Couvert till *Cantzli-Rådet Netzell, Hamburg,* och än ett yttre *Post-Contoiret, Ystad.*

Bibehåll mig i ditt minne; var så skyddad af försynen, som mitt hjerta önskar.

Gustaf Lagerbjelke.

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES FÖRHÅLLANDE TILL UTLÄNDSKA MAGTER VID STATSHVÄLFNINGEN 1809.

(Fortsättning.)

Tillägg till En af Rikets Herrar m. m. Herr Grefve von Essens och Stats-Rådet m. m. Friherre Lagerbjelkes Instruction.

Gifvet Stockholms Slott den 7. Aug. 1809.

Med afseende på de för Rikets framtida bestånd och sjelfständighet vådeliga följder, hvarmed ett fullkomligt afbrytande af fredsunderhandlingarne mellan Sverige och Frankrike skulle vara förknippadt, och med rättvist förtroende till den osparda möda Kgl. Maj:ts Beskickning till sistnämnde land, sjelfmant lärer använda, för att från fredsslutet aflägsna alla mot Sveriges handels interessen stridande påståenden å Franska Re-

geringens sida, har Kongl. Maj:t i Nåder för godt funnit att förklara:

Det, i händelse Franska Kejserl. Ministeren, såsom ett vilkor för fredens afslutande, skulle yrka Svenska hamnarnes tillstängande för Engelska Fartyg, sedan alla möjliga försök vid ansvar blifvit fruktlöst användt, att bibehålla handelsgemenskapen med Stora Britannien, En af Rikets Herrar m. m. Herr Grefve von Essen och Stats-Rådet Friherre Lagerbjelke, såsom följd af yttersta nöden och Rikets omisskänneliga behof af en allmän fred, utom hvilken ingen hamnstängning är tänkbar, eller kan medgifvas, hvarföre säkerhet om denna allmänna fred förut af Konungens Befullmägtigade bör vara vunnen, må ingå uti Franska Regeringens påstående om hamnstängningen, med de jemkningar och modificationer, som möjligen kunna erhållas. Bland dessa modificationer räknar Kongl. Maj:t, att innan hamnstängningen *i allmänhet* medgifves, försök göres att endast få den inskränkt till Sveriges Östersjöhamnar. Och för öfrigt bör detta begifvande, i hvad fall som hälst, på intet sätt innefatta något verksamt deltagande i sådane företag, som bestämdt kunna vara rigtade mot England, och derigenom störta Riket i uppenbara fiendtligheter med denna magt.

Då Kongl. Maj:t härigenom till Dess Be-

skickning öfverlåter en rättighet, som i anseende till dess vigt och omfattning står med Rikets framtida sjelfbestånd i det närmaste samband, och hvars verkan kommer att äga det vigtigaste inflytande på Sveriges handel, har Kongl. Maj:t ej ansett sig nog kunna anbefalla Dess Befullmägtigade vid Kejserliga Franska Hofvet, att ej utan yttersta noggranhet och med full känsla af begifvandets oundviklighet, härutinnan någon förbindelse, i Konungens namn afgifva. Utom det vilkor, emot ett skyndesamt antagande af Franska Cabinettets påstående i denna del, som Kongl. Maj:t med tillförsigt förväntar Sig af Dess Beskicknings enskilta öfvertygelse, har Hans Maj:t äfven dertill velat foga ett annat: nemligen att om hamnstängningen ej stipuleras, förrän visshet är vunnen, dels att nya föreskrifter ej utan tydelig fara för underhandlingarnes afbrytande kunna inväntas, eller denna fråga, som å Svenska sidan ej kan provoceras, så sent komme till afgörande, att nya förhållnings-ordres, icke utan uppenbar våda för krigets fortsättande nästa vinter, kunna afvagtas.

I förening dermed torde förmodligen Franska Regeringen fordra anställande af Franska Handels-Agenter i Svenska hamnar, och då Continental-systemet af Sverige biträdes, kan väl förenämnde begäran ej hel-

ler nekas; det enda Beskickningen bör vid denna sakernas yttersta crise på det ihärdigaste sätt anmärka, är Sveriges oundvikliga behof af Salt, som endast genom orubbade handelsförbindelser kan fyllas; men om detta anförande, i stället föratt undanrödja hamnstängnings-påståendet, endast skulle fästa Franska Regeringens uppmärksamhet på dess förmodade mindre noggranna uppfyllande å Sveriges sida, så äger Kongl. Maj:ts Befullmägtigade att dermed efter omständigheterne och bästa öfvertygelse förfara.

Skulle, såsom en följd af Kongl. Maj:ts Beskicknings ifriga bemödanden, Franska Regeringen kunna bringas derhän, att ej med förutsättning af ett strängt handhafvande, men endast såsom en, af dess allmänna System hemtad anledning, och af den helgd dess orubbade bibehållande kräfver, påyrka Svenska hamnarnes tillstängning för Englands handel; så är Kongl. Maj:ts nådiga vilja, att Dess befullmägtigade, (i händelse ett sådant försök utan olägenhet kan göras) söka utverka en särskildt eller hemlig Artikel å Franska Regeringens sida, hvarigenom dess Handelsagenters åtgärd i Svenska hamnar kunde inskränkas, och handelsgemenskapen med England, åtminstone hvad nödvändighetsvaror angår, obemärkt och till någon del bibehållas.

Herr Stats-Rådet, Friherre Lagerbjelkes underdåniga Anförande i afseende på Instructionen för den till Frankrike afgående Freds-Beskickning.

Sveriges allmänna politiska System är, enligt hvad Kongl. Maj:t gifvit Ständernas Utskott högtidligen tillkänna, "försvarandet "af Rikets heder och sjelfständighet, fredens "återställande med dess nuvarande fiender, "*vänskapens bibehållande med den magt, "som förut varit dess nära bundsför-"vandt.*"

Fred är Rikets första behof. Detta föremål för allas önskningar har af Kongl. Maj:t, vid Riks-Styrelsens antagande, blifvit Svenska folket lofvadt: alla underhandlingar med främmande Magter, så väl *vän* som *fiende*, hafva syftat dit åt; all åtgärd som närmar Riket till fred, är öfverensstämmande med dess vigtigaste interesse, all åtgärd, som leder derifrån, är mer eller mindre vådelig för den allmänna välfärden.

Annat är likväl, att om fredsverket *underhandla;* annat, att sjelfva freden *afsluta* och *underteckna.* Det gifves *intet* skäl att i förra fallet försumma någon anstalt, eller förlora någon tid; i det senare åter är det en *möjlighet,* att efter fruktlösheten af alla försök, samt vid valet emellan nya striden eller träldom, nödgas falla med vapen i händerne.

Men om än detta öde såsom *möjligt* antages, är det likväl *ensamt* en *sådan* slags möjlighet, som för samtid och efterkommande kan rättfärdiga fortsättningen af vårt olyckliga och förstörande krigs-tillstånd. Det är ej troligt att vi blifva inledde uti denna ytterlighets-grad af frestelse. Sannolikare synes, att vid ett tvunget fredsverk med vida mägtigare fiender, Sverige sättes i ett annat slag af val, än det nyssnämde ytterliga; i valet *emellan mer och mindre svåra olägenheter.* I sådan händelse bjuder ej all slutkonst att välja det minsta?

Det är ingen af oss obekant, att ett olyckligt krig med gjorda betydliga förluster, med uttömda Stats- och stridskrafter, icke kan slutas utan stora uppoffringar. Frågan synes således helt enkelt vara denna: "Efter att hafva användt alla upptänkliga medel för att undvika dessa uppoffringar, "hvilka deribland äro af egenskap, att häldre göras, än att i ett nytt krig gå en.

"högst sannolik förstörelse till mötes? hvil-
"ka åter äro så tryckande, så förödmjukan-
"de, att de äfven med synbaraste äfventyr
"för Rikets politiska varelse, måste vä-
"gras?"

Dessa betraktelser finna deras *naturliga* tillämpning vid frågan om *Continental*-Systemets biträdande å Svenska sidan, en omständighet, som redan af Ryssland blifvit fordrad, och som tvifvelsutan äfven af Franska Regeringen på allt sätt göres gällande.

Kongl. Maj:ts tänkesätt i detta afseende är nogsamt ådagalagdt, så väl uti Dess till hemliga Utskottet i Nåder afgifne *upplysningar* om Rikets förhållande till främmande Magter, som uti Dess för Freds-Beskickningarne till Petersburg och Paris utfärdade Nådiga instructioner.

Första alternativet är naturligtvis undvikande, så vidt möjligt är, af alla band på Sveriges politiska och Handels-System.

Det andra, och helt säkert genast i fråga kommande, är undvikande af en viss gemenskap med Stora Britanniens *enskiltare* interessen, och bibehållande med denna Magt af en från alla biafsigter skiljd vänskap, som endast skulle hafva vårdandet af folkslagens allmänna samt undersåtarnes enskilta fördelar till syftemål. Instructionerne innehålla de grundeliga skäl, som till

försvaret af detta enkla och naturliga System, både emot Ryske och Franske Ministererne böra anföras. Dessa skäl äro så mångfaldiga, så bindande, att man svårligen kan förmoda dem blifva utan all slags verkan. Men om så inträffar, bjuder Instructionen för Beskickningen till Ryssland, att *ytterligare förhållningsordres skola begäras och afvaktas.*

Jag vågar nu underd. hemställa, huruvida *aldeles enahanda* inskränkning är lämplig i afseende på instructionen för Kongl. Maj:ts Beskickning till Frankrike?

Det är en ostridig sanning, att de grunder på hvilka ett Rikes politiska System sig stöder, böra vara afmätta, säkra och enformiga. Det är ock ingen *olikhet* emellan Instructionerne för Beskickningarne till Frankrike och till Ryssland, som här åsyftas; det är endast den *jemkning*, den *grad af utsträckning*, hvartill senast inträffade händelser, och förnämligast den allt mer betänkeliga tidsutdrägten gemensamt föranleda. Följande korta anmärkningar torde bevisa grunden af detta anförande.

Såsom ostridig sanning lärer antagas, att Rikets förmåga, i synnerhet hvad Drätsel-Verket beträffar, aldeles icke medgifver krigets fortsättande instundande vinter: lika obestridd uti militairiskt hänseende torde den satsen blifva, att under denna årstid

och med den ställning fienden innehafver, krigets vådor blifva mångdubblade och oberäknelige. Medgifvas dessa grunder, följer deraf den slutsatsen, att freden måste vara afslutad till den tid, då oväder och isar utestänga Englands biträde. Då frågan om Instruction för Beskickningen till *Ryssland*, på Kongl. Maj:ts Nådiga befallning i *Stats-Rådet* förevar, troddes denna Beskickning kunna tidigare afgå än sedermera verkligen inträffat, hvarjemte sommartidens lätta, och ofta inom loppet af 10 a 12 dagar fram och åter verkställda communicationer emellan Stockholm och Petersburg kommo i beräkning. Då således *tiden* och *afstånden* syntes medgifva inhemtandet af nya Instructioner (hvilket, oaktadt Beskickningens, senare än förmodadt var, inträffade afresa, ännu är förhållandet) var denna försigtighet uti ett så högst magtpåliggande ärende ganska naturlig och väl grundad.

Huruvida samma omständigheter äro användbare till Franska fredsbeskickningen, torde förtjena Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning. Enligt de upplysningar jag kunnat inhemta, lärer denna Beskickning knappast inom loppet af första veckan i September till bestämd ort framkomma. Troligen lära inga underhandlingar af vigt kunna förehafvas, förr än man i Paris blifvit underrättad

rättad om den vändning, som Svenska Freds-verket med Ryssland synes taga. Om nu Franska Ministèren, sent omsider underrät-rättad om de svårigheter i afseende på Engelska angelägenheterne, som möta underhandlingarne med H. E. Herr Friherre von Stedingk, kraftigt understödjer Ryska Hofvets påståenden i denna del, så äger Kongl. Maj:ts Beskickning i Paris, att, enligt föreskrift, *använda yttersta bemödande till försvaret af våra offentliga handelsförbindelser med England.* Dessa motskäl blifva å Franska sidan besvarade; på svaren följa gensvar, och under allt detta framskrider årstiden. Om då t. ex. i slutet af September eller början af October ett Franskt Ultimatum i denna del skulle aflemnas; om detta ultimatum af en Furste, hvars företag hittills utsträckt möjlighetens gränsor, icke ens skulle medgifva afbidandet af nya Instructioner; om i händelse af full vägran, Svenska Beskickningen, likasom tillförene Engelska Ambassaden i Lille, hemförlofvades för att sjelf afhemta nya föreskrifter; jag vågar underdånigst fråga, hvad vore då att göra? I valet emellan uppoffringar eller vådor, hvad beslut skulle då tagas?

Här torde tydligheten fordra en återkastad blick på det förflutna. Från första början af den nya Regeringens underhandlingar med England, voro dessa rigtade,

1:o på önskan och hopp att ostörde bibehålla båda Staternes handelsförbindelser, *men äfven* 2:o på utfinnandet af medel till dessas dolda fortsättande, till vänskapens hemliga bibehållande, i den yttersta händelse, att en offentlig inställelse af communicationer, och ett nödtvunget tillslutande af Sveriges hamnar oundvikligen måste ega rum. Derom vittna Envoyéen von Brinkmans Note af den 29 Mars, Stats-Ministern Cannings officiella svar af den 3 April, samt Envoyén von Brinkmans Depèche af den 18 Maj. Men en ännu bestämdare upplysning i denna del finnes uti samma Ministers Depèche af den 2 Juli, (hvilken, som är värdt att märkas, ännu icke var ankommen då Instructionen för Beskickningen till Ryssland utarbetades) och som innefattar Engelska Ministèrens tydeliga förklaring, "att icke anse en nödtvungen hamn-"stängning såsom fiendtlighet, samt att icke "desto mindre på allt sätt bidraga till så-"dane anstalters vidtagande, som i betydlig "mån kunde minska ömsesidiga olägenheter-"ne af detta steg." När nu härtill lägges, att ett dylikt tillslutande, (så framt det samma beklagligen blefve nödigt) likväl ej skulle inträffa förr, än den långt framskridna årstiden i all händelse skulle lägga ett oöfvervinnerligt hinder för sjöfarten; att genom Kongl. Maj:ts vishet och ståndaktighet,

Sveriges handel med England emot all förmodan hela denna sommar med mycken verksamhet och ömsesidig fördel kunnat drifvas; samt slutligen att man ägde sex vintermånader, som dels till underhandling med Frankrike och Ryssland om det tagna beslutets upphäfvande, dels till *underhandlingar med England om det sammas eluderande* kunna användas, så vågar jag, på alla dessa sammanlagde skäl och grunder, *icke anse olägenheterne af ett nödtvunget hamnarnes tillslutande vara jemförliga med vådan af brutna Fredsunderhandlingar med Frankrike och Ryssland vid annalkandet af en vinter, som kunde blifva det sjelfständiga Sveriges sista årstid, äfvensom det är naturens.*

Dessa anmärkningar, jag hyser detta underdåniga hopp, lära icke kunna förblandas med minsta grad af tillstyrkan, att lättsinnigt skrida till ett så betänkeligt steg, som hamnarnes tillslutande. Jag har talt om *yttersta nöden;* detta *enda* skäl kan ej nog upprepas. Alla föreställningar böra förut vid ansvar hafva varit osparde, alla medel fruktlöst använde. Endast med förutsättning deraf, hemställes underdånigst, hvad utsträckning uti Instructionen för Beskickningen till Frankrike må anses lämpelig uti det ofvanberörde yttersta nödfall, eller dels i händelse nya föreskrifter ej kun-

de inväntas utan tydelig fara för underhandlingarnes afbrytande, dels i fall frågan (som på Svenska sidan ej lärer kunna provoceras) så sent komme till afgörande, att nya förhållnings-ordres icke kunde afvagtas utan uppenbar våda för krigets fortsättande nästa vinter?

Slutligen bör jag härvid underdånigst anmärka, att ehvad utsträckning Kongl. Maj:t i denna del behagade gifva åt Dess Nådiga föreskrifter, desse åter kunde vara betydande modificationer underkastade, i fall efter Beskickningens afresa, den vigtiga händelsen af *Norriges förening med Sverige* inträffade, då förstnämde lands interessen naturligtvis äfven skulle komma i den mäst granlaga beräkning.

BIDRAG TILL SVERIGES TRYCK-FRIHETS-, TRYCKTVÅNGS- OCH HOF-KANSLERS-HISTORIA I SEDNARE TIDER.

HANDLINGAR

RÖRANDE

ETT BIHANG TILL LÄSNING I BLANDADE ÄMNEN, SOM I JUNI MÅNAD 1802 BLIFVIT UTGIFVET OCH SEQVESTERADT.

Hof-Kantzleren Zibets Resolution om indragning af Bihang till Läsning i Blandade Ämnen.

Boktryckaren And. J. Nordström har till mig inlemnat en af honom tryckt Skrift med Titel: *N:o 1, Bihang till Läsning i Blandade Ämnen, utgifvet af Georg Adlersparre*, hvilken Skrift utgifvaren på första sidan kungör sig vara sinnad att fortsätta uti strödda häften, hvilka, sammanlagda, torde till Arktalet komma att svara emot en förut vanlig årgång, och utstakar ingen annan gräns för de ämnen deruti skola innefattas, än den Tryckfrihets-Lagarne i allmänhet föreskrifva.

Som nu dessa häften, ehvad benämning de ock på Titelbladet få, komma att utgöra en periodisk Skrift och således väsendteligen höra till den Class af Skrifter uti Strödda Ämnen, hvilkas tryckning utan vederbörligt privilegium Kongl. Påbudet af den 26 Mars 1798 tydeligen förbjuder; och då utgifvarens förut gjorda ansökningar om Privilegium å lika beskaffade Skrifter, som denna, blifvit afslagne, derföre, att de ämnen han skulle afhandla, icke varit nog bestämdt uppgifne; så finner jag mig föranlåten, i stöd af ofvannämnde höga påbud, samt i likhet med hvad Kongl. Maj:t i dylikt fall den 10 Januari 1799 i Nåder förordnat och genom Bref från Dess *Justitiæ*-Cantzlers-Embete låtit Landshöfdingen i Götheborg förständiga, i anledning af de samlade Skrifter Kongl. Secreteraren Haldin då börjat utgifva, att härmedelst förbjuda all vidare tryckning af berörde *Bihang till Läsning i Blandade Ämnen*, och anbefaller Boktryckeri- och Bokhandels-Ombudsmannen, att hos Boktryckaren Nordström försegla och med qvarstad belägga hela upplagan af det redan tryckta Häftet N:o 1. Stockholm den 22 Juni 1802.

C. B. ZIBET.

A. D. Hummel.

Med Originalet lika lydande, intygar
Stockholm den 22 Juni 1802.

På Hr Hof-Cantzlerens Befallning.

A. D. Hummel.

G. Adlersparres Inlaga till Hof-Cantzlers-Embetet den 25 Juni 1802.

Af Boktryckaren A. J. Nordström erhöll jag den 23 innevarande månad underrättelse, att den af mig utgifna och af honom tryckta Skriften: *N:o 1 Bihang till Läsning i Blandade Ämnen* blifvit på Herr Hof-Cantzlerens och Com:s befallning med qvarstad belagd.

Då likväl hela upplagan af denna Skrift är min egendom; då ingen Svensk Embetsman annorlunda än i kraft af Svensk Lag rättmätigt kan beröfva mig densamma; då alla formaliteter, som Boktryckeri-Reglementet och andra Författningar föreskrifva vid utgifvandet af en tryckt skrift, sorgfälligt äro iakttagna; då detta häfte, likasom föregående häften af samma arbete och deribland äfven de, hvilka förlidna året under Herr Hof-Cantzlerns Embetsmanna-uppsyn utkommit, icke blifvit utlofvadt eller

utgifvet på någon bestämd tid, samt således lika litet kan anses äga naturen eller utgöra en del af någon Periodisk Skrift, som alla de Litterära arbeten, af hvilka vissa delar i detta och förra åren i allmänhet blifvit utlofvade och utkommit; då Kongl. Instructionen för Hof-Cantzleren icke öfverlåter denne Embetsman någon Domsrätt och ännu mindre någon arbiträr rätt öfver tryckte Skrifters innehåll; och då högstberörde Instruction icke lemnar samma höga Embetsman rättighet att *confiskera* tryckta Skrifter, utan blott att *låta taga dem i förvar, eller med seqvester belägga*, hvarpå, efter Svensk lag, bör följa undersökning och dom, innan ägaren beröfvas sin egendom; så får jag ödmjukast anhålla, att den seqvestrerade och mig tillhöriga upplagan af *N:o 1, Bihang till Läsning i Blandade Ämnen* antingen frigifves eller, till följe af 7:de §. i Hof-Cantzlers-Instructionen, remitteras till Högl. Justitiæ-Cantzlers-Embetet, hvarigenom denna Skrift ofelbart blifver lagligen antingen dömd brottslig eller frikänd.

Jag får slutligen ödmjukast anhålla, att till tryckning få lösa afskrift af de rättegångshandlingar, som höra till denna sak och af den Dom som af Herr Hof-Cantzlern härutinnan fälles.

Med vördnad &c. G. ADLERSPARRE.

Bref från Herr Hof-Cantzleren Zibet till G. Adlersparre.

Välborne Herr Ryttmästare och Riddare af Kongl. Svärds-Orden!

Boktryckaren Nordström låter underrätta Herr Ryttmästaren, att jag låtit förbjuda utgifvandet genom trycket af Skriften: *Bihang till Läsning i Blandade Ämnen*, hvaraf häftet N:o 1 blifvit med qvarstad belagdt. Huru motbjudande jag funnit detta steg, bör Herr Ryttmästaren döma af den tid som förbigått sedan skriften för mig uppvistes.

Jag har hvarken behöft eller velat hämta skälen till min åtgärd uti Skriftens beskaffenhet, men kan icke neka mig att meddela Herr Ryttmästaren några anmärkningar äfven dervid.

Just derföre att namnet af en periodisk Skrift är fullkomligen likgiltigt, skulle det kunna tydas som en retsamhet, att denna fått sitt af en som haft det missöde att blifva förbuden.

Renlärigheten af afhandlingen om Souveraineteten bestrider jag alldeles icke; men den torde vara fattelig för få läsare och följakteligen kunna missleda många.

Politiska metaphysiken, som säkert ver-

kat mera ondt än godt, har lyckligtvis kommit ur mode. Att ånyo göra den till ett trätoämne blefve likaså litet gagneligt som det företag, att genom frågor och erindringar om Adelns bestämmelse uppväcka en nästan glömd syskontvist emellan Stånd, dem sämjan bör förena.

Vore afhandlingen om Föruuftsmoralen icke en satire, så vore den afskyvärd. Men är väl stämpeln af skämt nog synlig? Blifver den det mera i fortsättningen, så hade kanske detta stycke icke bordt delas. Den rättvisa jag med nöje gör åt Herr Ryttmästarens snille, kunskaper och talent, och min uppriktiga önskan att dessa egenskaper igenom deras användande blifva likaså nyttiga som aktningsvärda, äro enda orsaken till den frihet jag tager, att om Dess skrifter förtro Herr Ryttmästaren mina tankar, dem likväl mina Embetssyslor icke tillåta mig att vidlyftigare utföra eller, i fall de skulle bestridas, att försvara.

Med mycken högaktning &c.

C. B. ZIBET.

Stockholm den
23 Juni 1802.

G. Adlersparres svar på Hof-Cantzleren Zibets Bref af den 23 Juni 1802.

För Tit. graciensa skrifvelse af den 23 dennes får jag den äran aflägga min ödmjukaste tacksägelse. Detta bref, den underrättelse, som mig deruti meddelas, och de reflexioner det innehåller, synas både berättiga och förbinda mig, att med några rader våga falla Tit. besvärlig. Jag skall likväl icke utsträcka denna frihet längre, än hvartill Tit. bref ger tydlig anledning.

I den öfvertygelse jag är, att den skrift jag utgifvit, ej allenast till form och innehåll är fullkomligt obrottslig, utan äfven af verkelig nytta både i politiskt, moraliskt och ekonomiskt afseende, ämnar jag yrka upprättelse så länge en laglig utväg dertill gifves, och jag skall derunder sorgfälligt undvika den skymfen, att någon oväldig skulle få skäl att tycka, det jag vore i strid med lagarne. Längre sträcker sig också icke mitt syftemål i denna sak. Denna uppriktiga yttran kan omöjligen misshaga Herr Hof-Cantzleren.

Jag förstår ingenting af hvad Herr Hof-Cantzleren täckes yttra sig om den retsamhet, som skulle kunna härledas derifrån, att man åt ett arbete gifvit en förbuden

periodisk Skrifts namn. *Läsning i Blandade Ämnen* har under en tid af fem år aldrig varit en periodisk skrift, och hvarken under Herr Hof-Cantzlerens befattning med Boktryckerierne eller förut blifvit såsom sådan ansedd och behandlad; detta arbete har aldrig helt och hållet eller till någon dess minsta del blifvit förbudet; det nu seqvestrerade Bihanget måste väl icke mera vara periodisk skrift, än de föregående häftena, än de Witterhets-arbeten, Resebeskrifningar och andra verk, hvilka till bestämdt antal af delar och ark och äfven till bestämd tid, i Dagbladen lofvas prenumeranterne; ej en gång så mycket som dessa sistnämda arbeten äger detta Bihang naturen af en periodisk skrift. Skulle åter Tit. härmed åsyfta den Journal, hvilken jag för några år sedan ville, men icke fick utgifva, och å hvilken jag sökte privilegium just derföre, att den skulle blifva en periodisk skrift, så är väl närvarande Bihang både till namn och innehåll så olikt densamma, som ett arbete nästan kan vara: förstnämde verkeligen periodiska arbete skulle kallas *Journal för Näringarne och Statistiken,* och dess innehåll skulle sträcka sig till *Jordbruket, Bergshandteringen, Handtverkerierne, Handeln och den ekonomiska statistiken.* Det seqvestrerade Bihanget synes således med densamma icke äga någon an-

nan likhet, än den, att innehålla tvenne afhandlingar om Jordbruket. Äfven får jag den äran i förbigående nämna, att i den Kongl. Resolution, hvarigenom ofta nämde Journals utgifvande afslogs, voro inga skäl anförda och således icke heller det, att jag skulle hafva försummat att bestämdt uppgifva de ämnen den kommer att innehålla.

Efter hvad jag ser af Tit. bref, skall nu mera allt i Litteraturen, äfven af det renläriga, som af någon anses *vara fatteligt för få och följakteligen kan missleda många*, behandlas såsom olagligt; likaledes allt hvad som kan blifva ett trätoämne, och äfven hvar och en vettenskap, som anses hafva kommit *ur mode*. Jag ser vidare af samma bref, att när man afhandlar ett ämne, gör man det, utan afseende på huru det afhandlas, till ett trätämne. Jag torde icke vara berättigad att häröfver yttra hvad jag tänker.

Jag har i samma bref fått mottaga den skäligen directa förebråelsen, att hafva väckt osämja emellan de Svenska Riks-Stånden; och denna förebråelse förekommer mig nog stark. Om det är sant, hvad som i alla landsändar påstås, att Svenska Adeln aldrig i mannaminne varit med mera vänskap och högaktning ansedd af den talrika allmänheten, än under de tre sistförflutna åren, så vet jag visst; att i de kretsar der jag för

min ringa del kunnat äga en skymt af accidentelt inflytande, har jag åtminstone icke motverkat denna nya böjelse, och jag tror mig aldrig med mina grundsatser, mina egenskaper, mitt sätt att handla och att vara, hafva ådragit mig och det stånd, hvaraf jag är en medlem, hat, vedervilja eller förakt af tänkande och dygdiga menniskor. Att jag i en Ströskrift, af hvilken jag varit utgifvare, intagit en afhandling, som grundligt och oväldigt visat Svenska Adelns tredubbla sanna bestämmelse, samt i synnerhet dess constitutionella pligter; att jag sjelf genom några strödda erindringar öfver samma afhandling sökt gifva all den skugga och förhatelighet jag kunnat åt fala tänkesätt, fala handlingar, arbitrage och våldsamhet i Embetsmäns grundsatser och verksamhet; att jag vidare genom dessa erindringar uppkallat en vederläggning, som gifvit ny styrka åt de begrepp om Constitution och Lag, förutan hvilkas allmänna godkännande och efterlefnad samhället skall i mer eller mindre mon likna ett Africanskt röfvarenäste; detta är den åtgärd, genom hvilken Tit. funnit för godt att tro, att *man uppväcker en nästan glömd Syskontwist emellan Stånd, dem sämjan bör förena.*

Tit. sätter i fråga, huruvida *Stämpeln af skämt är nog synlig* i den, i det nu

seqvesterade Bihanget, intagna *Afhandlingen om Förnuftsmoralen.* Med den uppgigtighet, hvaraf Tit. täckts gifva mig exempel, vågar jag i anledning deraf yttra den enskilda öfvertygelsen, att under de sist förflutna 200 åren skola Sveriges Domstolar, Embetsmän och läsande allmänhet aldrig hafva kunnat misstaga sig derpå; och att under de nu instundande 100 åren skola de näppeligen kunna, med hvad bemödande som helst, bringas till denna grad af enfald.

Det har varit min pligt att yttra mig öfver de ämnen, som Tit. i sitt bref täckts vidröra; jag har vågat fullgöra denna pligt med all möjelig uppgigtighet: och jag är i stor förbindelse hos Tit. för ett således mig gifvet tillfälle, att för en hög Embetsman öppenhjertigt yppa mina tankar i ett både vigtigt och mig nära rörande ämne.

Med vördnad &c.

GEORG ADLERSPARRE.

(Fortsättn. i nästa Del.)

Protocoll i Stockholms Stads Kämners-Rätt öfver Actionen mot 5:te Delen af Skriften: HANDLINGAR RÖRANDE SVERIGES ÄLDRE, NYARE OCH NYASTE HISTORIA, SAMT HISTORISKA PERSONER.

Utdrag af Protocollet, hållet vid Stockholms Stads Kämners-Rätt, följande dagar år 1831.

Den 2 Juni.

S. D. I egenskap af tillförordnad Actor hade Hof-Rätts-Notarien Gustaf Hökerberg till denna dag erhållit Stämning å Notarien i Kongl. Maj:ts och Rikets Bergs-Collegium, Lars Johan Hjerta, enligt derom gjord anhållan uti en den 27 sistl. Maj till Domstolen ingifven skriftelig ansökning af följande lydelse:

"Till Stockholms Stads Kämners-Rätt".

Sedan Herr Hof-Cantzleren, för vinnande

de af laga åtal, till Herr Justitiæ-Cantzle-
rens åtgärd öfverlemnat 5:te delen af den
skrift, som från L. J. Hjertas inom Staden
belägna Boktryckeri utkommit, under titel:
"Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare
och nyaste historia, samt historiska perso-
ner. Utgifna af ett sällskap;" uti hvilken
skrift Herr Hof-Cantzleren funnit förbrytel-
se vara begången emot 2 §. 4 mom. Tryck-
frihets-Förordningen, har Herr Justitiæ-
Cantzleren, medelst bilagde skrifvelse den
19 innevarande månad, behagat förordna
mig att det äskade åtalet i laga ordning an-
ställa och utföra.

Af sådan anledning får jag ödmjukast an-
hålla; det ägaren af nämnde Boktryckeri,
Herr Notarien L. J. Hjerta varder till Käm-
ners-Rätten kallad, och ansedd skyldig, att
såsom berörde skrifts utgifvare eller författ-
are ansvara, derest han icke gitter, att,
på sätt Tryckfrihets-Förordningen medgif-
ver, sådant ansvar från sig leda. Stock-
holm den 27 Maj 1831.

G. Hökerberg."

Efter upprop i målet, infunno sig begge
parterne, af hvilke Hof-Rätts-Notarien Hö-
kerberg, sedan Stämnings-ansökningen blif-
vit uppläst, hos Domstolen företedde, ej
allenast Herr Justitie-Cantzlerens uti berör-

de ansökning åberopade skrifvelse, hvilken lydde, som följer:

"Till Hof-Rätts vice Notarien G. Hökerberg. På sätt i afskrift bilagde skrifvelse utvisar, har Herr Hof-Cantzleren, för vinnande af laga åtal, till Justitiæ-Cantzlers-Embetets åtgärd öfverlemnat 5:te Delen af den från L. J. Hjertas Boktryckeri här i Staden utkomne skrift: "Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia, samt historiske personer, utgifne af ett sällskap;" deruti Herr Hof-Cantzleren funnit förbrytelse vara begången emot 2 §. 4 mom. af Tryckfrihets-Förordningen; och varder, i anledning häraf Hof-Rätts-Notarien förordnad att det äskade åtalet i laga ordning anställa och utföra, i hvilket afseende 5:te Delen af ofvannämnde skrift jemväl bifogas. Stockholm den 19 Maj 1831."

E. J. BERGENSCHÖLD.

L. A. Ekmarck.

Utan ock den i sist intagne handling omförmälde afskrift af Herr Hof-Cantzlerens skrifvelse till Kongl. Maj:ts Justitiæ-Cantzlers-Embetet, hvilken likaledes lästes och befans ega efterföljande innehåll: "Till Kgl. Justitiæ-Canzlers-Embetet. Från L. J. Hjertas Boktryckeri här i Staden har utkommit *Femte Delen* af skriften: *Handlingar rö-*

rande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia samt historiske personer, utgifne af ett sällskap, hvaruti följande Ministeriella Handlingar finnas vara införde, nemligen:

1:o Copie d'une lettre de S. E. M:r le Baron d'Engeström à S. E. M:r le Comte de Bernstorff, pag. 120—123.

2:o Copie d'une lettre de S. E. M:r le Comte de Bernstorff à S. E. M:r le Baron d'Engeström en date du 16 Aout. 1809, pag. 124—127.

3:o Copie d'une lettre de S. E. M:r. le Baron d'Engeström à S. E. M:r le Comte de Bernstorff en date du 21 d'Aout. 1809, pag. 127—129.

4:o Copie d'une lettre de S. E. M:r le Baron d'Engeström à S. E. M:r le Comte Bernstorff en date du 22 d'Aout. 1809, pag. 129—130.

5:o Copie d'une lettre de S. E. M:r le Baron d'Engeström à M:r Didelot, Ministre de France à la Cour de Dannemarc en date du 22 d'Aout. 1809, pag. 131—132.

6:o Copie d'une lettre à S. E. M:r le Baron d'Engeström de S. E. M:r le Comte de Bernstorff en date du 30 Aout. 1809, pag. 132—134.

Och som 2 §. 4 mom. uti Tryckfrihets-Förordningen stadgar: att ej några ministe-

rielle Handlingar, hvilka höra till ett sednare tidehvarf, än för minst femtio år tillbaka, utan Regeringens tillstånd, kunna utgifvas eller utbekommas, får jag alltså, till vinnande af laga åtal, med stöd af 4 §. 3 mom. i samma Förordning, härhos äran till Herr Justitie-Canzlerens och Commendeurens Embetsåtgärd öfverlemna förberörde skrift. Stockholm den 5 Maj 1831.

D. von SCHULZENHEIM.

Carl Walheim.

Vidimeras.
Ex officio.
L. A. *Ekmark.*

Jemväl företeddes af Actor nu åtalade femte Delen af skriften: *Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia, samt historiska personer, utgifne af ett sällskap;* hvilken femte del befanns vara försedd med præsentatum den 30 April 1831.

Notarien Hjerta, hvilken medgaf, att ifrågavarande femte del af ofvanberörde skrift utkommit från hans vid Johannis gränd i Stadens inre del belägne Tryckeri, anförde att, som han uti den hos Domstolen ännu anhängige rättegång angående tredje och fjerde delarne af samma skrift företett af Rätten godkändt bevis, att Hans Excellens

m. m. Herr Grefve Georg Adlersparre vore ansvarig utgifvare af nämnde skrift, och berörde bevis vore i sådant ordalag affattadt, att derunder otvunget innebegrepos skriftens alla delar, hälst icke någon af dem blifvit i beviset särskildt nämnd; så hade af sådan orsak Notarien Hjerta ansett öfverflödigt att ifrån Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre anskaffa en med antalet af skriftens delar öfverensstämmande mängd namnsedlar, hvadan ock Hjerta nu åberopade förenämnde redan aflemnade bevis, desto heldre som en betydelig del af nu åtalade femte tomen utgöres af enskildte bref till Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre, hvilke icke rimligen af någon annan, än hans Excellens sjelf bort kunna innehafvas, och hvarigenom ytterligare bekräftades och styrktes, att Hans Excellens Herr Grefven verkligen vore utgifvare af femte delen likasom af de föregående; dock anhöll Notarien Hjerta, att, derest, sådant oaktadt, Kämners-Rätten icke skulle anse omförmäldte redan företedde bevis vara tillfyllest görande för hans befrielse från skyldigheten att såsom Författare eller utgifvare af femte delen ansvara, honom måtte beviljas något lämpeligt anstånd att från Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre införskaffa en sådan namnsedel, som erfordras.

Sedan, i anledning häraf, det af Notarien Hjerta åberopade bevis blifvit bland handlingarne rörande åtalet å tredje och fjerde delarne af ifrågavarande skrift framtaget och uppläst, samt befunnet äga följande lydelse: "Härmedelst erkänner jag mig vara ansvarig utgifvare af skriften: *Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia* &c., och åtager mig således allt författareansvaret för nämnde arbete. Gustafsvik den 17 Mars 1831. Georg Adlersparre. Sigill;" så yttrade Actor, att, som ofvanstående bevis vore uthändigadt och af Notarien Hjerta, i och för åtalet å skriftens tredje och fjerde delar, hos Domstolen företedt innan och förr än femte delen ännu bevisligen blifvit tryckt och utgifven, i följd hvaraf ovisst vore, huruvida Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre ville ikläda sig författare- eller utgifvareansvar äfven för sistnämnde del, så ansåg Actor vederpartens skyldighet hafva varit att i Tryckfrihetslagsenlig ordning särskildt förse sig med namnsedel för femte delen; hvadan, och då Notarien Hjerta sådant underlåtit, Actor påstod, att bemälde dess vederpart sjelf borde vidkännas laga ansvar för hvad i samma del finnes vara lagstridigt.

Notarien Hjerta åberopade hvad han redan anfördt; och som Rättens utlåtande begärdes, så fingo vederbörande afträda till

förmaket, hvarefter, enär olika meningar förspordes, omröstning företogs, dervid undertecknad Protocollsförande först sig utlät: att, som det af Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre uthändigade och af Notarien Hjerta uti den hos Domstolen ännu anhängige rättegång rörande tredje och fierde delarne af ifrågavarande skrift företedde samt nu ånyo åberopade bevis innehölle, att Hans Excellens är ansvarig utgifvare af *Handlingarne rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia, samt historiska personer &c.*, och nu åtalade femte tomen onekeligen måste anses utgöra en del af nämnde arbete intill dess ådagalagdt blifvit, hvad ännu icke ens kunnat antydas eller uppgifvas, nemligen att, med begagnande af bedrägeligt titelblad å sagde femte del, densamma är vorden af annan person obehörigen utgifven i följd med de föregående, af Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre till trycket befordrade delar af arbetet, i hvilken händelse sig företedde särskild anledning att åtala förbrytelse emot Tryckfrihets-Förordningens 1 §. och 9 mom.; så, enär samma Förordning icke någorstädes föranledde dertill, att Boktryckare, vid tryckningen af arbete, som består af flere delar, vore skyldig att med ett emot delarnes mängd svarande antal namnsedlar sig förse, utan deremot med Tryckfrihets-För-

ordningen äfvensom med sakens beskaffenhet öfverensstämde, att icke mer än *en* namnsedel erfordras för *hvarje skrift*, under hvilken benämning, enligt hvad i Tryckfrihets-Förordningens 4 §. och 9 mom. uttryckeligen omförmäles, *flere* tomer *eller delar* kunna inbegripas, hvadan ock Domstolen, vid förehafvande den 31 *sistledne* Mars af åtalet emot tredje och fjerde delarne, antagit och godkändt ett enda bevis såsom gällande i afseende å begge desse delar; fann af sådane orsaker, hvartill jemväl komme ovisshet, huruvida icke måhända skriftens femte del redan kunnat vara tryckt vid denna tid, då rättegången *i och för* tredje och fjerde delarne anställas, Protocollsföranden för sin del skäligt förklara Notarien Hjerta hafva genom det förut företedde och nu ånyo åberopade bevisets aflemnande fullgjort hvad honom, såsom Boktryckare, ålegat för att undgå författare- eller utgifvareansvar, äfven för ifrågakomne femte del af merberörde skrift, till följd hvaraf Protocollsföranden ansåg åtalet å samma del likaledes böra vändas emot Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre, och att Hans Excellens alltså borde kallas att såsom rätt svarande part i målet höras och sig förklara.

Primarie Kämneren Herr Häradshöfdingen Tempelman yttrade deremot följande

af Rättens Ordförande Herr Lagmannen Lindbergh biträdda mening: Boktryckaren, Notarien Hjerta har väl invändt att han, såsom Boktryckare, borde fritagas för svaromål i denna sak, och att författare- eller utgifvare-ansvaret ensamt borde stanna på Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre, i anseende dertill, att Hjerta förut här vid Domstolen företedt och åberopat ett af Hans Excellens den 17 Mars innevarande år utgifvit betyg, att han vore ansvarig utgifvare af skriften: *Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia &c.*, men att, derest Domstolen icke kunde anse ett slikt betyg såsom lagligen gällande äfven i afseende på närvarande rättegångsföremål, det kunde blifva Hjerta öppet lemnadt, att, till sitt fredande från ansvar och detsammas hvälfvande på Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre, i händelse sådant möjligen kunde ega rum, få rådrum från Hans Excellens införskaffa och hit ingifva ett nytt betyg derom, att den sednare äfven är ansvarig utgifvare till den nu ifrågavarande femte delen af Historiska Handlingarne; dock alldenstund det, vid rättegångarnes början den 31 Mars och den 21 April innevarande år, rörande de härstädes, i afseende på vissa bestämdt uppgifne omständigheter, åtalade, från Hjertas Tryckeri utkomne tredje och fjerde delarne af Historiska Handlingarne,

utaf Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre utgifne och af Hjerta då företedde samt åberopade betyg alldeles icke omrörer huruvida Hans Excellens äfven kunde och ville ikläda sig ansvaret för den sedermera från Hjertas Tryckeri utkomne och nu först under tilltal ställde femte delen af oftanämnde Handlingar, hvilken, enligt *Högloft.* Kongl. Hof-Canzlers-Embetets derå tecknade præsentation, finnes hafva först den 30 nästlidne April blifvit till Högbemäldte Embete aflemnad; Fördenskull kan eller bör förrberörde betyg destomindre få lämpas äfven på ifrågavarande, i anseende till vissa deruti utmärkte ställen, nu *åtalade* femte delen, som densamma, vid *tredje och* fjerde delarnes ställande under åtal, icke varit från trycket utgifven eller bevisligen ens till tryckning aflemnad; hvadan, då Hjerta icke eller, på sätt 1 §. 8 mom. Tryckfrihetsförordningen bestämdt ålägger Boktryckaren, nu i dag vid rättegångens början gittat behörig namnsedel till Domstolen ingifva, Notarien Hjerta, från hvars Tryckeri ifrågavarande femte delen utkommit, bör sjelf stå författareansvar uti förevarande Tryckfrihetsmål; i följd hvaraf hans gjorde invändning om Hans Excellens Herr Grefve Adlersparres inblandning i denna sak ogillas.

Som denna sednare, af pluraliteten så-

lunda bifallne mening skulle grundlägga Rättens Beslut, så blef, i fullkomlig öfverensstämmelse med samma mening, beslutet för vederbörande, åter inkallade, afkunnadt, derefter Notarien Hjerta anmälde missnöje med utslaget, samt begärde anvisning huruledes serskilde besvär öfver berörde utslag kunde få anföras; i anledning hvaraf resolverades och för parterne

Afsades:

Att en så beskaffad anvisning icke kan, emot lag, af Kämners-Rätten meddelas, utan att missnöjet skulle i protocollet antecknas, för att sedermera, i händelse af befogenhet, fullföljas i sammanhang med klagan i hufvudsaken.

Sedan Actor förmält sig vara beredd, att inom åtta dagar härefter till Domstolen inkomma med skrifteligt anmärkningsmemorial, så blef, då något vidare för tillfället icke anfördes, ytterligare handläggningen vid målet uppskjuten till Torsdagen den 9 i denne månad, kl. 12 middagstiden, då vederbörande egde att hos Kämners-Rätten ånyo tillstädeskomma; hvilket afsades, hvarefter de afträdde.

Den 9 Juni.

S. D. Vid företagande af det ifrån den 2 innevarande månad till denne dag upp-

skjutne Tryckfrihetsmål emellan Hof-Rätts-Notarien Gustaf Hökerberg, i egenskap af tillförordnad Actor, Kärande, samt Notarien Lars Johan Hjerta, Svarande, infunno sig begge parterne, i hvilkas närvaro det hos Dömstolen förstnämnde dag i målet förde Protocoll justerades samt lemnades utan anmärkning.

Notarien Hjerta tillkännagaf, att han, efter det Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre erhållit underrättelse angående det nu senast å femte delen af Handlingarne, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia anställde åtal, fått sedan förra förhöret från Hans Excellens Herr Grefven sig tillsändt ej allenast Hans Excellens Hr Grefve Adlersparres skrifteliga och frivilliga tillkännagifvande, det han vore ansvarig utgifvare af nämnde femte del, likasom af de föregående, och att Hans Excellens följaktligen iklädde sig författare- och utgifvare-ansvar för samma del, utan ock en af Hans Excellens Herr Grefven undertecknad och i behörig ordning utfärdad fullmagt för Notarien Hjerta, att ofvanberörde tillkännagifvande, å Hans Excellens Herr Grefve Adlersparres vägnar, till Kämners-Rätten ingifva; i sammanhang hvarmed Notarien Hjerta, under åberopande af den rätt, som uti Tryckfrihets-Förordningens 1 §. och 8 Mom. tillägges författare att, i sådant fall,

som det nu ifrågavarande, hos domstolen sig sjelfmant tillkännagifva, anhöll att få ofvanberörde Handlingar vid detta tillfälle förete, på det att Hjerta måtte varda frikallad från skyldigheten att i saken svara.

Actor å sin sida bestridde, att omförmälde Handlingar måtte emottagas eller att någon annan än Notarien Hjerta varder i frågan angående nu åtalade femte delen, författare- eller utgifvare-ansvar underkastad, helst Kämners-Rätten genom sitt förra rättegångsdagen meddeldte Beslut ansett Notarien Hjerta böra sjelf stå författare-ansvar uti förevarande Tryckfrihetsmål, samt ogillat hans invändning rörande Hans Excellens Herr Grefve Adlersparres inblandande i samma mål.

Som Rättens utlåtande häröfver begärdes, så fingo vederbörande afträda till förmaket, hvarefter undertecknad, protocollsförande, yttrade sig för sin del icke hafva funnit laglig anledning till afslag å Notarien Hjertas begäran att få förete de handlingar han sagt sig innehafva, i följd hvaraf Protocollsföranden medgaf Notarien Hjerta rättighet att samma handlingar aflemna, samt förbehöll sig att sedermera få pröfva den verkan de kunna i saken medföra; hvaremot Primarie Kämneren Herr Häradshöfdingen Tempelman samt Rättens Ordföran-

de Herr Lagmannen Lindbergh förenade sig om följande

Beslut:

Emedan Domstolen, genom sitt förra rättegångsdagen meddelde Utslag och på deruti anförde skäl ansett Notarien Hjerta, från hvars Tryckeri ifrågavarande nu åtalade femte del af skriften: *Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia &c.* utkommit, böra sjelf stå författareansvar uti förevarande Tryckfrihetsmål, i sammanhang hvarmed Notarien Hjertas gjorde invändning angående Hans Excellens Herr Grefve Adlersparres inblandande i saken är vorden ogillad; kan Kämners-Rätten numera icke tillåta Hjerta aflemnandet, å Hans Excellens Herr Grefve Adlersparres vägnar, af de handlingar Hjerta sagt sig innehafva, nemligen Hans Excellens Herr Grefvens tillkännagifvande, att han af ofvanberörde femte del är ansvarig utgifvare, tillika med en af Hans Excellens utfärdad fullmagt för Notarien Hjerta, att förenämnde tillkännagifvande å Hans Excellens Herr Grefvens vägnar hos Domstolen förete; hvilket beslut för vederbörande, åter inkallade, afsades, hvarefter Notarien Hjerta tillkännagaf missnöje med Utslaget, samt anhöll att få anvisning till anförande af

serskilde besvär öfver samma utslag; i anledning hvaraf resolverades och

Afsades:

Att den af Notarien Hjerta begärde anvisning icke kan, emot Lagens föreskrift, honom meddelas, utan att det missnöje, som blifvit anmäldt, må framdeles, i sammanhang med klagan i hufvudsaken, fullföljas.

Actor uppläste följande skrifteligen författade anmärkningsmemorial:

Till Stockholms Stads Kämners-Rätt.

"Sedan Kämners-Rätten, jemte förklarande, det Herr Notarien Hjerta bör ensam ansvara såsom utgifvare af 5:te delen af "Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia &c.," förelagt mig att anmärkningar i målet afgifva, får jag nu i all ödmjukhet sådant fullgöra.

Herr Hof-Cantzleren har uti sin den 5 sistl. Maj aflåtne skrifvelse, hvarigenom ifrågavarande åtal blifvit äskadt, hänvisat på de handlingar, genom hvilkas utgifvande tryckfrihetsbrott ansetts vara begånget. Desse handlingar, som finnas införde pag. 120 och vidare till bokens slut, bestå af sex bref, deraf fem äro vexlade emellan Svenske och Danske Stats-Ministrarne Deras Excellencer Baron Engeström och Grefve

Bernstorff, samt ett ifrån Hans Excellens Baron Engeström till Franske Ministern Didelot, alla angående 1809 års freds-underhandling mellan Sverige och Danmark.

Då denna skriftvexling således är förd emellan Diplomatiske personer uti *Ministerielle* ärenden, som höra till tidehvarfvet af de sednast förflutne femtio åren, *lärer* icke kunna bestridas, att berörde bref äro sådane ministeriele handlingar, hvilka, emot 2 §. 4 mom. Tryckfrihets-Förordningen, icke kunna utan Regeringens tillstånd utgifvas; och enär dylikt tillstånd icke lärer kunna af Svaranden företes, framstår den åtalade lag-öfverträdelsen så tydelig, *att den* i sig sjelf innebär beviset om *dess brottslighet.*

Sedan vederparten fått förklara sig häröfver, utbeder jag mig att få ansvars-påståenden i målet afgifva. Stockholm den 9 Juni 1831.

G. Hökerberg."

Då Notarien Hjerta, på fråga huruvida han vore beredd att emottaga ofvanstående Memorial för att detsamma en annan dag återställa och skrifteligen besvara, yttrade sig dertill mindre benägen, samt i stället anhöll att få göra något mundtligt anförande

de, så tillsades parterne att afträda till förmaket, hvarefter

Beslöts:

Att anmärkningsmemorialet communiceras Notarien Hjerta, att till Domstolen återställas samt med *skrifteligt* svar bemötas, Thorsdagen den 16 i denna månad, kl. 11 förmiddagen, då parterne böra härstädes ånyo sig infinna, i och hvarmed de nu för tillfället få afträda.

Undertecknad, Protocollsförande, var i så mätto af skiljaktig mening, att han ansåg sig icke böra förvägra Notarien Hjerta att göra det mundtliga anförande, hvartill denne kunde finna sig befogad, hvarjemte Protocollsföranden ansåg ett bestämdt åläggande för Notarien Hjerta att *skrifteligen* besvara Actors anmärkningsmemorial desto mindre böra ega rum, som Hjerta svårligen kunde förvägras, att, i händelse han sådant åstundade, sin försvarstalan *mundteligen* framställa.

För vederbörande, åter förekallade, afkunnades Rättens ofvanstående af pluraliteten fastställde beslut, i enlighet hvarmed Actors i dag ingifne anmärkningsmemorial blef till Notarien Hjerta öfverlemnadt, hvarefter, sedan Hjerta förfrågat sig huruvida honom vore tillåtet att göra något mundteligt andragande, men han blifvit erinrad,

att i följd af beslutet, samt då tiden dessutom framskridit längre på dagen och åtskillige andre rättegångsärender ännu fordrade handläggning, sådant för tillfället icke kunde honom medgifvas, så väl Actor som Notarien Hjerta afträdde.

Den 16 Juni.

S. D. Efter upprop af det den 9 i denne månad senast förehafde Tryckfrihetsmål emellan Hof-Rätts-Notarien Gustaf Hökerberg, i egenskap af tillförordnad Actor, Kärande, samt Notarien Lars Johan Hjerta, svarande, tillstädeskom endast Actor, hvaremot svaranden uteblef.

Sådant oaktadt blef det hos Domstolen vid förra rättegångstillfället i målet förde protocoll justeradt i Actors närvaro, samt af honom lemnadt utan anmärkning, hvarefter Actor yrkade, att Notarien Hjerta måtte ej allenast för hans uteblifvande i dag fällas till böter, enligt lag, utan ock varda till någon af Domstolen utsättande lämpelig korrt tid inkallad vid vite, så betydeligt, att detsamma bör kunna förmodas medföra det dermed åsyftade ändamål.

Actor fick afträda under det att Rätten öfverlade till följande, för honom åter inkallad, afsagde

Beslut:

Jemte det Notarien Hjerta för hans

dag inträffade uteblifvande fälles att böta 32 skillingar Bancomynt, skall bemälde Hjerta kallas, vid vite af Sexton Riksdaler 32 sk. samma mynt, att hos Domstolen sig infinna nästkommande morgondag, Fredagen den 17 i denne månad, kl. 1 middagstiden, för att då fullgöra hvad honom, enligt Rättens vid förra förhöret fattade Beslut, ålegat att i dag verkställa, men han nu försummat, samt å hvilken tid Actor jemväl eger att ånyo vara tillstädes. Actor afträdde.

Den 17 Juni.

S. D. Sedan, på sätt ett hos Domstolen serskildt fördt protocoll närmare gifver vid handen, Notarien Beurling hos Kämners-Rätten denne dag gifvit tillkänna, det han, som blifvit af Stockholms Stads Högädle Magistrat befordrad att vara Notarie vid Rådhus-Rättens Tredje Division, ansåg sig i sådan egenskap icke vara behörig att i Kämners-Rättens göromål vidare deltaga, och Notarien Beurling i följd deraf hemställt huruvida ett sådant hans deltagande i göromålen nu mera kunde ega rum, men Kämners-Rättens öfrige Herrar Ledamöter lemnat berörde hemställan utan afseende, samt funnit Notarien Beurling böra Kämners-Rätten såsom Domare och Protocollist för dagen biträda, i följd hvaraf han inta-

git plats vid Dombordet; så uppropades nu det ifrån sistl. gårdag uppskjutne Tryckfrihetsmål, emellan Hof-Rätts-Notarien Gustaf Hökerberg, i egenskap af tillförordnad Actor, Kärande, samt Notarien Lars Johan Hjerta, svarande, hvarvid begge parterne sig infunno.

Notarien Hjerta, som förmälde sig hafva emot lösen utbekommit det hos Kämners-Rätten vid förhöret den 9 i denne månad förde och sistl. gårdag i hans frånvaro justerade Protocoll, yttrade, att han till alla delar godkände samma Protocoll, med tillägg, att, då han, på sätt protocollet innehåller, vid förhörets slut förfrågat sig huruvida honom vore tillåtet att sig mundteligen yttra, hans afsigt med ett sådant mundtligt yttrande skulle hafva varit, att anmäla missnöje med Rättens nyssförut afkunnade beslut.

Jemte det Notarien Hjerta härefter återställde Actors i målet afgifne anmärkningsmemorial, uppläste han följande till Domstolen sedermera ingifne skrifteliga anförande:

Till Stockholms Stads Wälloflige Kämners-Rätt.

"Jemte återställande af Herr Hof-Rätts-Notarien Hökerbergs den 9 dennes mig tillställde anmärkningsmemorial, rörande *femte delen af Handlingar, rörande Sveriges äl-*

dre, nyare och nyaste Historia &c., får jag äran anföra följande:

Då Kämners-Rätten, förra gången denna sak förevar, genom sin vägran att låta mig få till Protocollet ingifva Handlingar, på hvilka jag trodde mig kunna grunda mitt frikännande, samt genom förbudet att låta mig få i nämnde ändamål något till Protocollet anföra, satte sig sjelf ur tillfälle att pröfva, hvad verkan desse handlingar eller mitt anförande kunde hafva på sakens utgång; så lärer ett sådant beslut af Rätten likväl hvarken kunna upphäfva Tryckfrihets-Lagens stadgande, eller de rättigheter allmänna lagen tillägger hvar och en anklagad, att varda hörd, innan han dömes skyldig. Då således Rätten förklarat mig pligtig att ingå i svaromål på Actors anmärkningsmemorial, på grund af Tryckfrihets-Lagens 1 §. 8 moment, derföre att jag icke företedt namnsedel; men samma §. och moment, i samma punkt, vid den föreskrift som grundlagt Rättens beslut, innehåller det tillägg: *så framt icke utgifvaren sig sjelfmant hos Domstolen tillkännagifver*, hvilket tillägg icke innefattar någon præscriptionstid, och så mycket mindre kunde göra det, som det enklaste förnuftsslut gör begripligt, att utgifvaren icke kan tillkännagifva sig inför domstolen, förr än han af Boktryckaren, som i första hand

tilltalas, hinner få underrättelse om att åtal är i fråga; så kan jag omöjligen föreställa mig, att i fall den verklige utgifvaren af den åtalade skriften anmälde sig, och den händelse således inträdde, som Tryckfrihetslagen förutsatt såsom undantag från Boktryckares ansvarighet, oaktadt han ej företett namnsedel, Domstolen ändock skulle, tvertemot Tryckfrihetslagens tydliga ordalydelse vägra honom att få ansvara i målet, endast för en förut fattad föresatts, att Boktryckaren och ingen annan borde blifva den svarande parten. Men nu är denna händelse för handen. Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre *har, så snart* han fick kunskap om att åtal var företaget emot skriften, till mig insändt ett till Kämners-Rätten ställdt, skriftligt tillkännagifvande, att han är utgifvaren, samt en fullmakt att samma tillkännagifvande inlemna. Dessa handlingar, af hvilka en bevittnad afskrift bifogas, och hvilka jag härhos i hufvudskrift får förete, lyda, som följer:

Att jag är ansvarig utgifvare af alla utkomne delar af skriften: Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia, får jag härmedelst inför Stockholms Stads Wällofl. Kämners-Rätt erkänna och förklara. Gustafsvik den 5 Juni 1831.

Georg Adlersparre.
(Sigill.)

Herr Sekreteraren Lars Joh. Hjerta befullmägtigas och uppdrages, att å mina vägnar till Stockholms Stads Välloft. Kämners-Rätt inlemna mitt erkännande, att vara ansvarig utgifvare af skriften: Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia samt Historiska personer. Gustafsvik den 5 Juni 1831.

Georg Adlersparre.

(Sigill.)

Utan att rubba Kämners-Rättens förra beslut från åsigten af någon rättsgrund, har således här den i tryckfrihets-lagen förutsatta händelse, som måste verka till dess förändring, inträffat.

I stöd af hvad jag sålunda haft äran anföra och förete, får jag för egen del yrka och invända, att Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre, hvilken genom de af mig åberopade Handlingarna lagligen ådagalagt sig vara utgifvare af den åtalade skriften, må varda i målet inkallad, hvilket, i händelse meningen verkligen är att få målet utredt och behörigen pröfvadt, torde befinnas så mycket mera nödvändigt, som utgifvaren ensam, äfven om jag skulle anses såsom svarande part, kan vara i tillfälle att yttra och förklara sig i anledning af Aktors anmärkning öfver de åtalade Hand-

lingarnes diplomatiska beskaffenhet, eller förete det tillstånd, som Aktor ifrågasätter för deras tryckning. Jag tviflar icke, att Rätten, med godkännande af billigheten, rättvisan och grundlagens tydliga öfverensstämmelse med min begäran, skall finna densamma på goda skäl grundad, och anhåller deröfver om Rättens Utslag.

L. J. Hjerta."

Vid detta anförande fanns fogad en handling, innehållande tvenne afskrifter, hvilka lades till Acten.

På fråga till Notarien Hjerta, huruvida han, såsom förklaring öfver Aktors anmärkningsmemorial, hade att andraga något annat, än hvad som innefattas i ofvanintagne skrifteliga anförande, lemnade Hjerta ett nekande svar; hvarefter, sedan Actor begärt att af samma anförande erhålla del för att en annan dag till Domstolen inkomma med hvad han kunde finna nödigt att i saken vidare andraga, Domstolen, i anledning af Notarien Hjertas förnyade invändning, rörande Hans Excellens Herr Grefve Adlersparres inkallande såsom svarande part i målet, lät vederbörande afträda till Förmaket, dervid Notarien Beurling utlät sig desto heldre förnya sin förut yttrade mening att, med Notarien Hjertas skiljande från målet, Hans Excellens Herr Grefve

Adlersparre borde såsom rätt svarande part deruti inkallas, som nu det nya skäl tillkommit, att hos Rätten blifvit af Notarien Hjerta i bestyrkte afskrifter inlemnade ej allenast Hans Excellens Herr Grefvens skrifteliga och frivilliga erkännande, att han är ansvarig utgifvare af den åtalade skriftens alla utkomne delar, utan ock Hans Excellens Herr Grefve Adlersparres fullmagt för Notarien Hjerta att samma tillkännagifvande till Kämners-Rätten inlemna.

Primarie Kämneren, Herr Häradshöfdingen Tempelman samt Ordföranden Herr Lagmannen Lindbergh voro deremot ense om följande för vederbörande, åter inkallade, afsagde

Utslag:

Då Domstolen redan förklarat, att Notarien Hjerta bör stå författare-ansvar uti förevarande Tryckfrihetsmål, samt ogillat hans gjorde invändning, rörande Hans Excellens Herr Grefve Adlersparres inblandande i samma mål, så kan å Hjertas nu gjorde framställning, att Hans Excellens Herr Grefven måtte varda i målet inkallad, icke hafvas afseende.

Med detta beslut gaf Notarien Hjerta missnöje tillkänna, hvarefter han anhöll att få anvisning till anförande af serskilde besvär öfver utslaget, i anledning hvaraf han un-

derrättades att missnöjet skulle antecknas i protocollet för att sedermera fullföljas i sammanhang med hufvudsaken.

Då något vidare icke för tillfället var att anföra, blef Notaren Hjertas skrifteliga anförande communiceradt Actor, som hade att detsamma till Rätten återställa Onsdagen den 22 i denne månad klockan 12 middagstiden, då vederbörande egde att vid Domstolen åter vara tillstädes, Actor för att inkomma med hvad han kan finna nödigt att i saken vidare andraga, hvilket afsades, hvarefter Notarierne Hökerberg och Hjerta afträdde.

In fidem *Protocolli.*
Pehr Johan Beurling.

Den 22 Juni.

S. D. Enligt Kämners-Rättens Protocoll för den 17 i denne månad uti Tryckfrihetsmålet emellan Hof-Rätts-Notarien Gustaf Hökerberg, såsom tillförordnad Actor, Kärande, och Notarien Lars Johan Hjerta, Svarande, blef nu samma mål till handläggning påropadt; men som, efter det Actor kommit tillstädes, af Rättens Betjente tillkännagafs, att Notarien Hjerta, som förut i dag uti Rättens Förmak varit tillstädes, nu mera bortgått, fann Rätten skäligt uppskjuta målet till i morgon kl. 12 på da-

gen, dertill Notarien Hjerta skulle kallas; och då Actor borde åter tillstädeskomma, afträdde.

Den 23 Juni.

S. D. Vid upprop uti det, af den anledning Kämners-Rättens Protocoll för förliden gårdag utvisar, till i dag uppskjutne Tryckfrihetsmål, emellan Hof-Rätts-Notarien Gustaf Hökerberg, såsom tillförordnad Actor, Kärande, och Notarien Lars Johan Hjerta, Svarande, tillstädeskom Aktor personligen, hvaremot Notarien Hjerta, ehuru enligt Stadstjenarne Petersons och Dalins härvid meddelade intyg, behörigen kallad, likväl icke lät sig afhöra; hvarföre, då nu rättegångstimman hunnit till slut, och sedan klockan redan slagit tu, Notarien Hjerta, för sitt uteblifvande, uppå Actors derom gjorde påstående, fälldes att, jemlikt 12 Capitlet 2 §. Rättegångs-Balken böta 2 Daler S:mt med 32 sk. Banco; och blef målet ytterligare uppskjutet till Thorsdagen den 30 i denne månad, kl. 1 på dagen, då Actor borde tillstädeskomma, och dertill Notarien Hjerta skulle kallas att, vid vite af Sexton Riksdaler 32 sk. B:co, sig hos Rätten infinna, hvilket afsades; afträdde.

Den 30 Juni.

S. D. Då nu, jemlikt Kämners-Rättens

ver skriftligen författad, så lydande förklaring:

Till Stockholms Stads Wälloflige
Kämners-Rätt.

Då oaktadt Hans Excellens Herr Grefve Georg Adlersparres, enligt Tryckfrihets-Lagens anvisning, så väl skriftligen som mundteligen inför Kämners-Rätten sjelfmant gjorda tillkännagifvande, att han är ansvarig utgifvare af Handlingar rörande Sveriges Historia, femte delen, Kämners-Rätten, tvert emot samma grundlags föreskrift ålagt mig stånda författare-ansvar, och således gifvit ett exempel på den i brottmål annars icke häfdvunna lagskipning, *att göra den saker, som saklös är och den saklös, som saker är*, så ser jag mig, intilldess detta Kämners-Rättens beslut kommer att af Hof-Rätten upphäfvas, nödsakad att ingå i ett besvarande af Aktors slutpåstående, hvilket besvarande mig eljest ingalunda tillkommer.

Det synes mig att Aktor, i fall han i detta mål, på hvilket allmänhetens uppmärksamhet så lifligt är fästad, hade velat göra sig känd för skarpsinnighet och lagkunskap, hade bordt föredraga en närmare skärskådan af Tryckfrihets-Lagen, framför det skyldiga tjenstenitets åstundan att kunna komma sin vederpart på så hög plikt,

som möjligt; om man neml. nogare genomläser 2 §. 4 mom., hvarest först talas om förbud mot diplomatiska Handlingars kungörande, och derefter förekommer: den häremot bryter, böte femtio Riksdaler; samt sedermera granskar alla ställen i Missgernings-Balken, i hvilka en dylik ordställning vid straffbestämmelser blifvit begagnad; så är det, i följd af den allmänna häfd, som äger rum vid lagtillämpningen hos alla Domstolar, ostridigt att pliktens åläggande endast kan ske för hvarje gång författaren lagföres, och att böternes belopp således icke eller i detta fall kunna komma att öfverstiga Femtio Riksdaler. Exempel härpå kunna hämtas från nästan alla Capitel af Missgernings-Balken, hvaribland jag blott vill åberopa 1 Cap. 2 §. *Om gäckeri med Guds ord.* 2 Cap. 2 §. om den som söker råd hos signare och spåmän. 3 Cap. 3 §. om förakt för den allmänna Gudstjensten; 4 §. om den som kommer drucken i Kyrka. 19 Cap. om fängelsebrott. 23 Cap. om edsöre; föreskrifterne om skatt och tunga på Konungens undersåtare; likaså om snatteri, som ej förändrar sin egenskap till stöld, tredje gången man snattar, utan tredje gången den brottslige lagföres. På enahanda sätt i tillämpningen af 1813 års K. F. emot fylleri och dryckenskap, o. s. v. Deremot finnes alltid utsatt, när *serskildt* straff

skall åläggas för hvarje förbrytelse med afseende å de serskilde föremålen derför, såsom i fråga om lytes- och sårabot, blodviten m. m., äfvensom om stöld. Då nu ingen sådan bestämning finnes i Tryckfrihets-Lagen utsatt till straff å hvarje serskild handling, så lärer det anförda vara tillräckligt att bevisa, det Femtio Rdrs *böter* är det högsta som jag i detta mål, ehuru det äfven oskyldigt och endast tills vidare, kan få vidkännas."

L. J. Hjerta.

I afseende å de stadganden i allmänna Lagen, hvilka i nyss uppläste *förklaring* blifvit åberopade såsom skäl derföre, att endast 50 Riksdalers böter borde ega rum för alla de nu under åtal komne handlingar, yttrade Actor, att, ehuru han ansåg samma stadganden icke vara till förevarande fall lämplige, och således icke eller förtjena något afseende, han likväl kunde hänvisa till flere särskilde lagens rum, såsom grund för sitt yrkande, om serskilda *böter* för hvar och en af de åtalade handlingarne; såsom exempel hvarå Aktor anförde stadganderne om ansvar för oquädins ord samt slag å föräldrar, hvilke förbrytelser han trodde böra beläggas med böter efter antalet af de oqväden eller slag, som tilldelas,

las, och icke, såsom Notarien Hjerta i sin förklaring velat göra gällande, blott för hvarje gång förbrytaren derföre varder lagförd.

Notarien Hjerta utlät sig härefter i afseende å Actors hänvisande till stadgandet om ansvar för oqvädinsord, att samma stadgande, efter Notariens tanka, bevisade motsatsen af hvad Actor dermed velat styrka; hvilket förhållande Notarien Hjerta ansåg i det närmaste jemväl äga rum med Lagens stadgande rörande slag å föräldrar.

Då något vidare i saken ej var att andraga, fingo parterne afträda, under det Rätten öfverlade till följande för dem, åter inkallade, afsagde

Utslag:

Aldenstund Boktryckaren, Notarien Hjerta icke visat sig hafva erhållit Regeringens tillstånd, att utgifva de ifrågavarande uti femte delen af Handlingarne, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia, samt Historiska personer, tryckte och nu under åtal ställde sex serskilda Ministerielle Handlingar, angående fredsslutet emellan Sverige och Danmark, hvilka alla röra ett sednare tidehvarf, än för minst femtio år tillbaka; fördenskull, och då brott emot 2 §. 4 momentet i Tryckfrihets-Förordningen så-

åonda blifvit begånget, pröfvar Rätten, enär alla desse uti femte delen af berörde skrift införde Ministerielle Handlingar nu på en gång blifvit åtalade, att Notarien Hjerta, jemlikt nyss omförmälde §. och moment, jemfördt med Kongl. Förklaringen den 23 Mars 1807, skall i ena bot umgälla ifrågavarande åklagade förbrytelser, som alla äro af lika art, med femtio Riksdaler Banco, hvilka skola gå till tväskiftes emellan åklagaren och Stora Barnhuset här i Staden; kommande desse böter, vid bristande tillgång, att förvandlas till Tre månaders fängelse å Fästning, hvarje månad *räknad* till tjuguåtta dagar; i hvilket *sednare fall* all fråga om förvandling af de Notarien *Hjerta* för uteblifvande under denna Rättegång ådömde ensaksböter kommer att förfalla; Dock varder denna sak Kongl. Maj:ts och Rikets Högloft. Svea Hof-Rätts vidare skärskådande och pröfning underställd.

Efter afkunnandet häraf meddelades underrättelse, att den som med detta Utslag icke åtnöjes, äger att deri söka ändring genom Besvär, hvilka, innan kl. Tolf å femtonde dagen härefter, som, denne dag oräknad, blifver Fredagen den 22 uti innevarande månad, uti Kongl. Maj:ts och Rikets Högloft. Svea Hof-Rätt böra ingifvas, dock åligger det Notarien Hjerta, såsom sakfälld, att, i händelse han till ändrings sökande

sig befogad finner, vid sine Besvär foga antingen vederbörande bevis, att de honom ådömde böter blifvit här hos Rätten nedsatte, eller ock en af tvenne löftesmän, hvilke till deras vederhäftighet af Rätten blifvit godkände, utgifven förbindelse, deri de, en för begge och begge för en, för samma böter ingått borgen. Men kan Notarien Hjerta berörde böter icke nedsätta, eller en så beskaffad borgen derföre ställa, bör, jemte Besvären, företes bevis derom af Domstolen, eller om det ej kan ske, af Kyrkoherden i den Församling der Hjerta bor och har sitt hemvist. Och bör den sakfällde, hvilken sålunda fullföljer sine Besvär, antingen sjelf eller genom lagligen befullmägtigadt Ombud, hos Kongl. Hof-Rätten sig inställa, för att, i händelse besvären utställas till förklaring, de samme uttaga, dem vederparten tillställa och bevis derom till Kongl. Hof-Rätten ingifva inom fyratiofemte dagen från den, då beslutet om förklarings infordrande utföll. Försummas något af hvad sålunda blifvit föreskrifvet, skall klaganden hafva förlorat sin talan, och besvären komma ej under pröfning. År och dagar, som förr skrifne stå.

På Kämners-Rättens vägnar.

J. Lagermark.

TRYCKFRIHETS-MÅL.

L. J. Hjertas Besvär hos Kongl. Svea Hof-Rätt öfver förestående Utslag.

Till Kongl. Maj:ts och Rikets Högloft. Svea Hof-Rätt.

Uti det tryckfrihetsmål, hvilket uppkommit genom Hof-Canzlers-Embetets åtal emot *femte delen af skriften: Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia* m. m. och varit anhängigt vid Stockholms Stads Kämners-Rätt, får hos Högloft. Kongl. Hof-Rätten jag anföra besvär emot samma Rätts flere beslut, serdeles i de delar, hvarigenom jag blifvit förklarad skyldig, att ensam, i egenskap af Boktryckare, stånda författare-ansvar, oaktadt skriftens verkliga utgifvare sjelfmant hos Rätten tillkännagifvit sig.

Af de från Kämners-Rätten insända Protocollerne i målet värdes Kongl. Hof-Rätten inhemta, att ett annat åtal förut blifvit anhängigt hos Stadens Kämners-Rätt emot samma skrift *De Historiska Handlingarne*, 3 och 4 delarne. Då sistnämnda sak första gången förekom, uppvisade jag ett öppet skriftligt tillkännagifvande af En af Rikets Herrar m. m. Herr Grefve Georg

Adlersparre, att han vore ansvarig utgifvare af skriften, och detta bevis eller denna öppna namnsedel, hvarigenom Utgifvaren hade följt Tryckfrihets-lagens häuvisning i 4 §. 8 momentet, och sjelfmant tillkännagifvit sig, godkändes af Rätten såsom giltigt för 3 och 4 delen, hvarföre också Herr Grefve Adlersparre inkallades till Rätten. Medan detta ännu förevar, utkom från trycket *femte* delen af samma skrift. Med erfarenhet om Rättens beslut i afseende på de föregående delarne, och med anledning af det ställe i tryckfrihets-lagen (4 §. 9 mom.) som tydeligen angifver att *flere delar* kunna förstås under ordet *skrift*, hvarföre också serskild namnsedel för hvarje häfte icke är af nöden, ansåg jag, när äfven denna femte del åtalades, icke för mig behöfligt att förevisa någon ny namnsedel, utan åberopade Utgifvarens förut af Rätten kända skriftliga åtagande af författare-ansvaret, med tillägg af den begäran att, i händelse detsamma icke skulle anses tillfyllest, Rätten då endast måtte lemna mig så stort anstånd med målet, som tiden för posternas fram- och återgång till och ifrån H:s Exc. Herr Grefve Adlersparres hemvist, då jag ville från Hans Excellens införskaffa ett specielt för den ifrågavarande femte delen utsatt erkännande, eller i annat fall sjelf stå författare-ansvar. Då tryckfrihetsmål betraktas såsom

brottmål, uti hvilka det efter mitt begrepp måste vara Domstolens pligt att tillse, det den verkligen brottslige, men icke en oskyldig varder straffad, hvilket dessutom innefattas i den förbindelse hvarje Domare uti sin ed, vid Gud och hans heliga Evangelium åtager sig, *"att icke den saker göra, som saklös är, ej heller den saklös, som saker är,"* kunde jag icke föreställa mig, att en så billig och för sakens fullständiga upplysning nödvändig begäran skulle möta något hinder. Båda delarna afslogos dock, så väl giltigheten af det äldre, förut antagna, utgifvarens erkännande, som det begärda anståndet, och jag *förklarades* skyldig, att ensam stå författare-ansvar, på den grund att jag icke hade *namnsedel.* I sammanhang härmed utsattes skriftvexlingen i målet att företagas 8 dagar derefter.

Oaktadt Rätten sålunda hade ansett mig icke hafva fullgjort, i egenskap af Boktryckare, hvad Tryckfrihets-lagen föreskrifver om namnsedels uppvisande, föreställde jag mig att beslutets ändamål vore att uppfylla Tryckfrihets-Lagens föreskrift, och att Rättens mening sålunda icke eller kunde vara, att med flit vilja gifva samma beslut en större utsträckning, än med samma Tryckfrihets-Lag öfverensstämde, än mindre att genom dess tolkning kunna upphäfva

och förhindra tillämpningen af Tryckfrihets-Lagens klara ordalydelse. Jag tänkte derföre: "I Tryckfrihets-Lagen står: *Underlåter Boktryckare att uppvisa namnsedel, — — stånde han författare-ansvar, så framt ej Författaren sig sjelfmant hos Domstolen tillkännagifver.* Om nu således H. E. Herr Grefve Adlersparre tillkännagifver sig inför Kämners-Rätten, serdeles om detta sker innan ännu någon skriftvexling är börjad, så blir jag befriad från svaromålet, enligt Rättens redan förut i afseende på 3:dje och 4:de delarne antagna tillämpning af 1 §. 8 mom. Jag skref derföre samma dag, och erhöll med omgående post ett skriftligt erkännande, att H. Exc. Grefve Adlersparre vore Utgifvare äfven af *femte delen*, tillika med fullmakt, att denna H. E:s skrift till Rätten inlemna.

Härvid mötte mig likväl den oväntade händelsen, som utgör den andra punkten af min klagan, att Kämners-Rätten alldeles förböd mig att få anföra något till protocollet, oaktadt jag tillkännagaf att jag ville göra det på eget äfventyr att underkasta mig böter, i händelse mitt anförande skulle finnas icke höra till saken. Jag bör till rättvisans och lagskipningens heder i mitt fosterland tillstå, att jag aldrig förut hört omtalas ett dylikt exempel. Att i brottmål vägra den anklagade att framföra hvad han

äger andraga till ådagaläggande af sin *oskuld*, kan icke öfverensstämma med den tankan att man lefver i ett fritt samhälle, saken måtte vara huru ringa som helst; och ehuru jag visserligen vill antaga, att Kämners-Rättens handlingssätt icke härleder sig af argt uppsåt, tror jag likväl, att det i så hög grad strider emot den anda som uppenbarar sig i hela den Svenska lagen, och emot de första grunderne af rättegång i brottmål, att en Domare, som med slikt fel beträdes, icke vidare bör, för samhällets och medborgares säkerhet få med domare-ärender sig befatta.

Jag förutser att Kämners-Rätten torde, såsom förklaring öfver sitt förfarande i denna omständighet, uppgifva, det ändamålet med mitt anförande icke kunde vinnas, enär Rätten hade redan förklarat mig böra stå författare-ansvar; men detta kan icke ursäkta Rättens vägran att låta mig få andraga till Protokoll allt hvad jag sjelf ägde att förebära till min oskuld. Jag är i alla fall öfvertygad att om jag *då* icke blifvit genom maktspråket hindrad att ingifva Hr Grefve Adlersparres skrift, så hade Rätten icke kunnat undgå att derå göra afseende. Då tryckfrihetslagen omnämner undantaget: *"så framt utgifvaren sig icke sjelfmant tillkännagifver"*, så måste deri äfven ligga någon mening, men en mening kan icke

finnas, utan en antagen *möjlighet* för Utgifvare, att få tillgodonjuta denna rättighet enligt tryckfrihetslagen; och en sådan *möjlighet* att tillkännagifva sig såsom Utgifvare hos domstolen, kan ju *omöjligen* existera, innan Utgifvaren varit i stånd att få kunskap *att åtal är anhängigt* emot den utgifna skriften, hvilket åter icke kan ske förr än inom den kortaste möjliga tid han derom kan blifva underrättad af Boktryckaren, till hvilken åklagaremakten i första hand håller sig. Om man med denna, icke blott sannolika, utan äfven, som jag vågar tro, tydeliga och obestridliga slutledning af tryckfrihetslagen, hvilken icke innefattar någon *tolkning*, utan den mest stränga logiska nödvändighet, till hvilken man, utan alltför mycket användande af det från tryckfrihetslag och grundlagar i allmänhet olyckligtvis bannlysta *sunda förnuftet*, måste komma endast med ledning af sjelfva ordalydelsen; om man, säger jag, härmed jemför den motsatta conseqvensen af Kämners-Rättens handlingssätt, så vågar jag tro, att desse Kämners-Rättens beslut skola förekomma hvar och en, äfven den mest lugna, granskare, såsom en både obillig och orättvis förtydning af tryckfrihetslagens ord, och en kränkning af Domarens pligt att skydda den oskyldiga: en pligt, lika helig

och lika nödvändig som den att icke lemna brottet ostraffadt.

En annan omständighet, uti hvilken jag förmodar att Kämners-Rättens åtgärd äfven varder ogillad, är att mig vägrades anföra serskildta besvär emot det beslut, hvarigenom jag ålades stå författare-ansvar, ehuru det påtagligen utgjorde ett hufvudsakligt beslut, och ehuru tryckfribetslagen tillerkänner parter i tryckfrihetsmål alla de i allmänna lagen medgifne rättegångsförmåner, med undantag af rättigheten att inställa sig genom fullmäktig; hvarföre ock 16 Cap. 3 §. Rättegångs-Balken bordt tagas till grund i fråga om min rättighet att *söka ändring* i Domstolens Utslag på min *begäran* om H. E. Herr Grefve Adlersparres inkallande.

Sluteligen får jag äfven till den Högloffl. Kgl. Hof-Rättens högtupplysta pröfning hemställa, huruvida saken icke bordt handläggas af en Jury. Tryckfriheten säger: "Lagligheten af åtalade tryckta skrifters innehåll skall hädanefter alltid pröfvas af en Jury — —", och på ett annat säger den att till denna Jury skall framställas, såsom föremålet för dess bedömande, följande fråga: "Är skriften brottslig efter det lagens rum åklagaren åberopat?" Samma fråga har *Domstolen* likväl här företagit att sjelf besvara, då den utan Jury förklarat *femte delen* brottslig emot den §. som förbjuder

tryckningen af vissa handlingar. Så vidt frågan rörer den omständighet, huruvida brott är begånget emot någon §. i Tryckfrihetslagen (med undantag af de serskildt uppräknade *ordningsmålen*, hvilka alla angå *underlåtne* föreskrifter, icke positiva förbrytelser) så inträffar ju alltid den händelsen, att ett yttrande skall gifvas i anledning af skriftens *innehåll*, detta innehåll må bestå, antingen i *Handlingar*, hvilka åklagaremagten anser undantagna från offentligheten, eller i *uttryck*, som strida emot uppgifna lagbestämmelser.

Jemte det jag, på grund af hvad här ofvan blifvit anfördt, anhåller om ändring och upphäfvande af Kämners-Rättens beslut, anser jag mig böra vördsamt yrka, det handlingarna i målet må till Advokat-Fiskals-Embetet öfverlemnas, för att emot de Kämners-Rättens Ledamöter, som i beslutet deltagit, Hr Lagmannen Lindbergh och Herr Häradshöfdingen Tempelman, å embetes vägnar föra den talan, som deras handlingssätt synes mig i så hög grad påkalla. Stockholm den 22 Julii 1831.

L. J. Hjerta.

Stockholms Stads Kämners-Rätts förklaring öfver ofvanstående Besvär.

Utdrag af Protocollet hållet hos Stockholms Stads Kämners-Rätt den 17 Aug. 1831.

S. D. Sedan Hof-Rätts vice Notarien G. Hökerberg, såsom tillförordnad Actor uti Tryckfrihetsmålet, emellan honom, i nyssnämnde egenskap, Kärande, och Notarien i Kongl. Maj:ts och Rikets Bergs-Collegium L. J. Hjerta, Svarande, inkommit med den förklaring, som från honom blifvit infordrad, till följd af Kongl. Maj:ts och Rikets Högloftl. Svea Hof-Rätts Communications resolution den 25 nästlidne Juli, tecknad å de besvär Notarien Hjerta anfört öfver Kämners-Rättens i samma mål fällde Utslag, så beslöt Rätten att ett så lydande utlåtande till Kongl. Hof-Rätten skulle ingå:

Till Kongl. Maj:ts och Rikets Högloftl. Svea Hof-Rätt.

"I anledning af Högloftl. Kongl. Hof-Rättens communications Resolution af den 25

nästlidne Juli uppå de af Boktryckaren, Notarien L. J. Hjerta anförde besvär öfver Rättens behandling af och utslag uti Tryckfrihetsmålet, rörande anstäldt åtal emot den från Notarien Hjertas tryckeri utkomna femte delen af skriften under titel: *Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia; samt historiska personer*, har Rätten infordrat Actors, Notarien Hökerbergs närlagde förklaring, och får, jemte återställande af de communicerade handlingarne, för egen del i ödmjukhet afgifva följande utlåtande:

Kämners-Rättens i detta Tryckfrihetsmål förde protocoller upptaga fullständigt alla de åtgärder, som med målet här vidtagits; och uti samma laglikmätige åtgärder igenfinnes äfven försvaret emot Notarien Hjertas i Besvärs-skriften framkastade meningar och anmärkningar, hvadan ett blott åberopande af protocollerna skulle å Rättens sida anses såsom tillfyllestgörande, om icke Notarien Hjerta i sin bevärsskrift sökt och äfven lyckats borttrassla den ledtråd, som Rätten, med oaflåtligen fästad sträng uppmärksamhet på ämnets natur och tryckfrihetslagens bokstaf, mening och anda, följt vid behandlingen af målet.

Det ligger klart och öppet för äfven den inskränktare tankeförmågan, att det bevis som antagits för nöjaktigt i afseende å ut-

gifningen af 3:dje och 4:de delarne af ifrågavarande skrift, då de samma på en gång voro föremål för Domstolens handläggning, icke rimmeligen, och utan afvikelse från Tryckfrihetslagen, kunde få lämpas till den nu ifrågakomne femte delen, hvilken, vid den tid åtal ägt rum mot 3:dje och 4:de delarne, icke varit från trycket utgifven, eller ens till tryckning då bevisligen aflemnad. Om Notarien Hjerta velat begagna blott en enda namnsedel för alla de delar som framgent möjligen kunnat från trycket utgifvas af den ifrågavarande skriften, så hade han ju till sin säkerhet *bordt* förskaffa sig och förete ett så *omfattande* betyg, som innebegripit alla utkommande *delar* eller tomer af skriften; men då han med eller utan afsigt sådant åsidosatt, så får ju Notarien Hjerta skylla sig sjelf för de uti Tryckfrihetslagen bestämda och af Domstolen tillämpade följderne af en slik uraktlåtenhet. Tryckfrihetslagen uttrycker klart och ovilkorligen, att Boktryckare skall *vid Rättegångens början*, (sålunda icke sednare eller under Rättegångens fortsättning) *till Domstolen ingifva författarens namnsedel. I annat fall stånde han författare ansvar, så framt icke författaren sig hos Domaren sjelfmant tillkännagifver.* Denna maktpåliggande föreskrift, att allt sådant måste ske vid Rättegångens början, och icke sednare,

tål ingen jemkning efter tid och omständigheter; den måste stricte af Domaren följas och tillämpas, eller ock skulle Lagens afsigt och ändamål förfelas och tillintetgöras. Tryckfrihetslagen känner intet enda undantag ifrån denna allmänna regel; följaktligen kan Domaren i Tryckfrihetsmål icke eller lemna en tilltalad anstånd med att under Rättegångens fortsättning få förete en namnsedel, som vid Rättegångens början ovägerligen måste innehafvas och företes. Härvid är ock nödigt, att man gör sig ett rätt begrepp om *tid*, på det man ej må förblanda början af Rättegången med fortsättningen och slutet. Första inställelsedag vid Domstol, är ju Rättegångens början, och alla andra Rättegångsdagar emellan densamma och dess slut, äro ju intet annat än förtsättning af den började Rättegången. Det som Lagen så utan allt vilkor stadgar böra ske vid början, kan Domaren fördenskull icke tillåta för sig gå under fortsättningen; och följaktligen har Rätten lika laglikmätigt som förnuftsenligt förfarit, då Rätten, på de skäl Protocollet och Utslaget för den 2:dra nästlidne Juni vid handen gifver, förklarat Hjerta sjelf böra stå författareansvar, och att Hans Excellens, En af Rikets Herrar m. m. Herr Grefve Adlersparre ej finge uti saken inblandas. Uti detta Utslag ligger ock grunden till och för-

svaret för Rättens sedermera fattade beslut, att, i sammanhang med denna sak, icke tillåta Hjerta, under Rättegångens fortsättning den 9 sistlidne Juni, aflemnandet å Hans Excellens m. m. HerrGrefve Adlersparres vägnar af de handlingar Hjerta då förmält sig innehafva, nemligen Hans Ex:s Herr Grefvens tillkännagifvande, att *han* af den ifrågavarande femte delen vore ansvarig utgifvare, tillika med en af Hans Excellens utfärdad fullmakt för Hjerta att berörde tillkännagifvande hos Domstolen förete; och hvilka handlingar Hjerta, enligt hvad Protocollet vitsordar, velat vid detta tillfälle förete, på det att han *skulle blif*va frikallad från den honom redan förut *ålag*de skyldigheten att i saken sjelf svara; men hvilken frikallelse det legat utöfver Rättens makt att bevilja, derest ej Rätten, alldeles lagstridigt, velat tillvälla sig myndigheten att sjelf upphäfva sitt redan gifne utslag. Det utslag som Domstolen under Rättegången, den 17 Juni, vidare gifvit i afseende å Hjertas då skriftligen gjorde invändning, att H. E. Herr Grefve Adlersparre måtte varda i målet inkallad och få sig förklara m. m., torde Höglofl. Kongl. Hof-Rätten benäget anse hafva dess grund och stöd, så väl uti de förutgående utslagen, som i sjelfva ämnets natur och Lagens föreskrifter;

äfven

äfven som Högloft. Kongl. Hof-Rätten täcktes finna, att Rätten, emot 1807 års Kongl. Förklaring, icke kunnat meddela Notarien Hjerta anvisning till serskilde besvärs anförande emot någotdera af nyssberörde utslag.

Notarien Hjertas klagan deröfver, som skulle han blifvit vägrad rättigheten att sig förklara och sin oskuld ådagalägga, är alldeles sanningslös, och vederlägges öfverflödigt af de utaf honom till rigtigheten erkände Protocollerne i saken.

Enligt 14 Capitlet Rättegångs-Balken äger Domstolen rätt att förordna, om en sak bör skriftligen eller muntligen föreställas; nu ansåg Domstolen detta Tryckfrihetsmål vara af den vigt och vidlyftighet, att skriftvexling deruti borde äga rum, och derföre blef äfven denna utväg vidtagen. Notarien Hjerta har alltså ägt obehindrad rätt, att skrifteligen och så vidlyftigt som hälst försvara sig och utbreda sig öfver alla käromålets delar, och öfver hvad som dermed ägt gemenskap, samt under Rättegången förekommit. Orsaken hvarföre Rätten vid Rättegångstillfället den 9 Juni icke biföll Notarien Hjertas anhållan, att då framkomma med muntligt anförande, är uti samma dags Protokoll sluteligen antydd vara den, att tiden framskridit längre fram på eftermiddagen, och att åtskillige andre Rät-

tegångsärenden ännu fordrade handläggning, men alldeles icke har det blifvit honom förvägradt, att då anmäla eller tillkännagifva missnöje med det afsagde Beslutet, om sådant varit hans mening.

Sedan Rätten sålunda redovisat för sine åtgärder, och ådagalagt deras laglikmätighet, har Rätten i och med detsamma undanröjt verkan af alla de sofismer, klagorop och hårda, anledningslösa tillvitelser, som utgöra innehållet af Notariens Hjertas besvärsskrift, och tror Rätten sluteligen sig destomindre behöfva framställa något försvar för sin åtgärd; att omedelbarligen och utan Jury hafva afdömt detta Tryckfrihetsmål, som fråga aldeles icke varit om pröfning af lagligheten utaf de åtalade tryckte handlingarnes innehåll, utan allenast derom huruvida så beskaffade handlingar, som de åtalade, kunnat utan Tryckfrihets laglikmätigt tillstånd få, i allmänt tryck utgifvas. År och dag som förr skrifvet står.

På Kämners-Rättens vägnar.

J. Lagermark.

Transumt af Kongl. Svea Hof-Rätts Utslag i förestående mål.

Kongl. Hof-Rätten har de af Kämners-Rätten insände Handlingar, samt de af Notarien Hjerta, med bifogande af bevis öfver gjord nedsättning hos Rätten af honom i målet ådömde böter, emot Kämners-Rättens beslut anförda besvär tillika med Aktörs förklaring och Kämners-Rättens infordrade utlåtande sig föreläsas låtit; och emedan, beträffande frågan, huruvida Notarien Hjerta, på sätt Kämners-Rätten stadgat, må vara pligtig, att stå författare ansvar för femte delen af ofvanberörde, från hans tryckeri utkomne skrift, Hjerta icke allenast vid rättegångens början åberopat ett af Herr Grefve Adlersparre den 17 Mars detta år underteckuadt skriftligt erkännande, det Hr Grefven vore ansvarig Utgifvare af ifrågavarande skrift, och hvilket erkännande, i anledning af förut anställdt åtal emot skriftens 3 och 4 delar, till Kämners-Rätten inlifvet, är vordet såsom laglig namnsedel i afseende å båda dessa delar godkändt, utan ock sedermera före målets afgörande företett ett af Herr Grefven den 5 Juni utfärdadt dylikt erkännande i afseende på alla

tegångsärenden ännu fordrade handläggning, men alldeles icke har det blifvit honom förvägradt, att då anmäla eller tillkännagifva missnöje med det afsagde Beslutet, om sådant varit hans mening.

Sedan Rätten således redovisat för sine åtgärder, och ådagalagt deras laglikmätighet, har Rätten i och med detsamma undanröjt verkan af alla de sofismer, klagorop och hårda, anledningslösa tillvitelser, som utgöra innehållet af Notarien Hjertas besvärsskrift, och tror Rätten sluteligen sig destomindre behöfva framställa något försvar för sin åtgärd; att omedelbarligen och utan Jury hafva afdömt detta Tryckfrihetsmål, som fråga aldeles icke varit om pröfning af lagligheten utaf de åtalade tryckta handlingarnes innehåll, utan allenast derom hurevida så beskaffade handlingar, som de åtalade, kunnat utan Tryckfrihets laglikmätigt tillstånd få, i allmänt tryck utgifvas. År och dag som förr skrifvet står.

På Kämners-Rättens vägnar.

J. Lagermark.

TRANSUMT AF KONGL. SVEA HOF-RÄTTS UTSLAG I FÖRESTÅENDE MÅL.

— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

Kongl. Hof-Rätten har de af Kämners-Rätten insände Händlingar, samt de af Notarien Hjerta, med bifogande af bevis öfver gjord nedsättning hos Rätten af honom i målet ådömde böter, emot Kämners-Rättens beslut anförda besvär tillika med Aktörs förklaring och Kämners-Rättens infordrade utlåtande sig föreläsas låtit; och emedan, beträffande frågan, huruvida Notarien Hjerta, på sätt Kämners-Rätten stadgat, må vara pligtig, att stå författare ansvar för femte delen af ofvanberörde, från hans tryckeri utkomne skrift, Hjerta icke allenast vid rättegångens början åberopat ett af Herr Grefve Adlersparre den 17 Mars detta år undertecknadt skriftligt erkännande, det Hr Grefven vore ansvarig Utgifvare af ifrågavarande skrift, och hvilket erkännande, i anledning af förut anställdt åtal emot skriftens 3 och 4 delar, till Kämners-Rätten ingifvet, är vordet såsom laglig namnsedel i afseende å båda dessa delar godkändt, utan ock sedermera före målets afgörande företett ett af Herr Grefven den 5 Juni utfärdadt dylikt erkännande i afseende på alla

PROTOKOLL INFÖR STOCKHOLMS STADS KÄMNERS-RÄTT, RÖRANDE ÅTAL Å SKRIFTEN: HANDLINGAR RÖRANDE SVERIGES ÄLDRE, NYARE OCH NYASTE HISTORIA SAMT HISTORISKA PERSONER; INNEFATTANDE SAMMA PROTOKOLL SKRIFVELSER FRÅN H. EX. STATS-MINISTERN, GREFVE AF WETTERSTEDT TILL HERR HOF-KANSLERERN, FRIHERRE VON SCHULZENHEIM, HÖGBEMÄLDTE HERR HOF-KANSLERS TILL HERR JUSTITIÆ-KANSLEREN BERGENSKJÖLD, OCH HERR JUSTITIÆ-KANSLERENS TILL HERR HOF-RÄTTS-NOTARIEN HÖKERBERG.

Utdrag af Stockholms Stads Kämners-Rätts Protokoll, hållet den åttta April 1831.

, D. Hof-Rätts-Notarien Gustaf Hökererg, i egenskap af tillförordnad Aktor, ade den 12:te i innevarande månad beirt och till denna dag erhållit stämning

tjenstförrättande Sekreteraren i Kong Bergs-Kollegium, Notarien Lars Johan Hjerta, enligt följande till Rätten ingifne skriftliga ansökning: "Till Stockholms Stads Kämners-Rätt! Uppå anmälan af H. E Stats-Ministern för Utrikes ärenderna, Riddaren och Kommendören af Kongl. Maj:ts Orden m. m. Herr Grefve G. af Wetterstedt, att de i 4:de delen af den från L J. Hjertas Boktryckeri här i staden utkomne skrift, under titel: *Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia* &c. pagg. 33—36, 105—107 och 132—134 införde tre bref, ifrån Hans Excellens till H. E. f. d. *Stats-Rådet*, General-Majoren, Riddaren och Kommendören af Kongl. Maj:ts Orden m. m. Herr Grefve G. Adlersparre, icke genom H. Herr Grefve af Wetterstedts föranstaltande, eller med hans tillstånd blifvit till trycket befordrade, har Herr Hof-Kansleren, som ansett tryckningen af samma bref stå i strid med stadgandet af 2 § 4 mom. Tryckfrihets-Förordningen, öfverlemnat rörde skrift till Herr Justitie-Kansleren att lagligen åtalas, af hvilken anledning Herr Justitie-Kansleren behagat under den 8 innevarande månad förordna mig att sålunda äskade åtal i laga ordning serskildt utföra."

"Jag får alltså ödmjukast anhålla,

ägaren till nämnde Boktryckeri, Herr Notarien L. J. Hjerta, varder till Kämners-Rätten kallad och ansedd skyldig, att för utgifvandet af berörde bref ansvara, derest han icke gitter, att, på sätt Tryckfrihets-Förordningen medgifver, sådant ansvar från sig leda. Stockholm den 12 April 1831. G. Hökerberg."

Vid upprop inställde sig så väl Hof-Rätts-Notarien Hökerberg som Herr Sekreteraren Hjerta, af hvilke den förstnämnde, sedan stämnings-memorialet blifvit läst, hos Rätten företedde ej mindre efterföljande förordnande: "Till Hof-Rätts vice Notarien Herr G. Hökerberg. Det af Hof-Kansleren, på sätt dess i afskrift bilagde skrifvelse af den 19 sistlidne Mars utvisar, äskade åtal å tryckningen af tre från Hans Excellens Herr Stats-Ministern för Utrikes Ärenderne, m. m. Grefve af Wetterstedt till en af Rikets Herrar m. m. Herr Grefve Adlersparre aflåtne bref, införda uti 4:de delen af de från L. J. Hjertas Tryckeri här i Staden utkomne *Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia*, förordnas Herr Hof-Rätts-Notarien att i laga ordning serskildt utföra. Stockholm den 8 April 1831. E. J. Bergenschöld. L. A. Ekmark;" än ock ofvanberörde afskrift af Herr Hof-Kanslerens skrifvelse till Kongl. Maj:ts Justitie-Kans-

lers-Embete, hvilken handling lydde som följer: "Till Kongl. Justitie-Kanslers-Embetet. Sedan Hans Excellens Stats-*Ministern* för Utrikes Ärenderne m. m., Herr Grefve af Wetterstedt hos Hof-Kanslers-Embetet skrifteligen anmält att de i den nyligen från Notarien L. J. Hjertas Tryckeri härstädes utgifne 4:de delen af Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia m. m., pagg. 33—36, 105—107, 132—134, införde trenne Bref från Hans Excellens till Hans Excellens, En af Rikets Herrar m. m. Grefve Adlersparre, ej genom Hans Excellens Herr Grefve af Wetterstedts *föranstaltande*, eller till följe af något af honom *äskadt och* medgifvet tillstånd blifvit till trycket *befordrade*; och då jag, under ett sådant förhållande, ansett förbemälte trenne Brefs tryckning stå i strid med stadgandet i 2 § 4 mom. Tryckfrihets-Förordningen: att enskildte Bref, så vida de ej till något Rättegångsmål nödvändigt höra, — — —, utan deras tillstånd, som samma Bref — — — angå eller tillhöra, ej kunna af trycket utgifvas; får jag härmedelst, och i stöd af 1 och 3 momenterne 4:de § Tryckfrihets-Förordningen, till vinnande af laga åtal i afseende på tryckningen af de ifrågavarande Brefven, Skriften till Herr Justitie-Kanslerens och Kommendörens vidare embets-

åtgärd öfverlemna. Stockholm den 19 Mars 1831.

D. v. SCHULTZENHEIM.

Carl Walheim."

"Likheten med den till Justitie-Kanslers-Expeditionen inkomne skrift, betygar

Ex Officio

L. A. Ekmarck."

Herr Sekreteraren Hjerta yttrade, att han med desto större förundran funnit sig denna gång af Hof-Rätts-Notarien Hökerberg med stämning besvärad, som, under behandlingen af det hos Kämners-Rätten den 31:ste nästlidne Mars förehafde tryckfrihets-mål, angående åtal å tredje och fjerde delarne af skriften: *Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia* &c., Herr Sekreteraren Hjerta ådagalagt att nämnde skrift vore utgifven af Hans Excellens f. d. Stats-Rådet m. m. Herr Grefve Georg Adlersparre, hvilken åtagit sig författare- och utgifvareansvaret för arbetet; i följd hvaraf Herr Sekreteraren nu trodde sig ega grundad anledning till den förhoppning att varda från vidare gemenskap med åtalet, å omförmäldte skrift skild.

Aktör deremot androg att, som, på sätt han redan vid förhöret sistberörde dag yttrat, den handling, hvilken svaranden, i ändamål att från sig leda ansvaret för ifrågavarande skrift, hos Kämners-Rätten då företett, icke egt lagligen inrättad namnsedels beskaffenhet, och dertill jemväl komme, att samma handling icke kunde anses såsom ett från Hans Excellens Herr Grefve Adlersparres sida produceradt sjelfmant tillkännagifvande att skriften blifvit af Hans Excellens utgifven, enär Herr Sekreteraren Hjerta icke visat sig vara försedd med Hans Excellens Herr Grefve Adlersparres fullmagt att merberörde handling ingifva; så funne Aktör sig af sådane skäl föranlåten yrka att Herr Sekreteraren Hjerta borde, i afseende å den nu sednast åtalade omständighet, såsom Författare eller Utgifvare sjelf ansvara.

Enligt tillsägelse afträdde vederbörande till förmaket, hvarefter

Resolverades:

Som, under handläggningen vid det hos Kämners-Rätten den 31:ste sistlidne Mars förehafde tryckfrihets-mål angående ifrågavarande, nu åtalade skrift, Domstolen förklarat Herr Sekreteraren Hjerta hafva fullgjort, hvad enligt Tryckfrihets-Förordningen honom ålegat, för att undgå författ-

tare- eller utgifvare-ansvaret för berörde skrift, i sammanhang hvarmed Rätten ansett en af Rikets Herrar f. d. Stats-Rådet m. m. Herr Georg Adlersparre böra kallas att såsom rätt svarande part i saken höras och sig förklara; alltså finner ock Rätten att detta af Aktor nu sednast instämda, samma skrift förande åtal bör emot Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre vändas, i följd hvaraf Domstolen vill, genom afgående skrifvelse till Kongl. Öfver-Ståthållare-Embetet anhålla om vidtagande af den gunstbenägne åtgärd, att Hans Excellens Herr Grefven varder, vid dess hemvist på Gustafsvik, i behörig ordning kallad och stämd, att, för att äfven i anledning af sistberörde åtal höras och sitt svaromål afgifva, hos Kämners-Rätten personligen tillstädeskomma å den för Hans Excellens Herr Grefve Adlersparres närvaro härstädes redan förut bestämde tid, Onsdagen den sjette instundande Juli, klockan Tolf middagstiden, då Aktor borde vid Domstolen å nyo sig infinna; hvilket för vederbörande, åter inkallade, afsades, hvarefter de afträdde, sedan Aktor anmält missnöje med beslutet, under öfverläggningen hvartill Rättens Ordförande, Herr Lagmannen Lindbergh, var i så måtto af skiljaktig mening, att Herr Lagmannen ansåg tiden för Hans Excellens Herr Grefve Adler-

sparres inställelse i anledning af detta nu sednast anställde åtal icke böra utsättas eller inträffa, förr än åtminstone en vecka efter inställelsedagen i det af Aktor först instämde mål, emedan, derest inställelsedagarne i begge målen infölle på en och samma tid, uppenbart vore att uppskofvet varit antingen för långt i det ena målet, eller för kort i det andra.

År och dag som ofvan.

In fidem Protocolli

N. Otter.

Utdrag af Stockholms Stads Kämners-Rätts Protokoll, hållet den 6:te Juli 1831.

S. D. Sedan Kämners-Rätten den 5:te sistl. Maj från Kongl. Öfver-Ståthållare-Embetet fått sig tillsändt ett Gustafsvik den 25:te sistvekne April dateradt, af H. E. f. d. Stats-Rådet, General-Majoren, Riddaren och Kommendören af Kongl. Maj:ts Orden m. m. Herr Grefve Georg Adlersparre meddeladt bevis, att H. E. Herr Grefven nyssnämnde dag erhållit del af den, jemlikt Kämners-Rättens den 31:ste sistlidne Mars fattade beslut, å H. E. Herr

Grefven utfärdade kallelse, hvarmedelst
honom blifvit ålagdt, att i dag klockan
Tolf middagstiden personligen hos Domsto-
len sig inställa, för att såsom ansedd rätt
varande part, höras och sig förklara uti
det af tillförordnade Aktör, Hof-Rätts-No-
tarien Gustaf Hökerberg till Rätten instäm-
de och ofvannämnde dag, den 31:ste näst-
ivekne Mars, hos Domstolen förehafde tryck-
frihetsmål, angående det åtal, som emot
3:dje och 4:de delarne af skriften: "Händ-
lingar, rörande Sveriges äldre, nyare och
nyaste historia samt historiska personer"
m. m. blifvit anställdt för det uti samma
delar förbrytelser skola blifvit begångne
emot följande af Tryckfrihets-Förordnin-
gens stadganden, nemligen, att Protokoll,
hållne hos Konungen i Ministeriella ären-
der, eller Stats-Råds-Protokoll och handlin-
gar icke kunna af trycket utgifvas utan
vederbörandes tillstånd; att utan vederbö-
randes samtycke ej får af trycket utgifvas
Hemliga Utskottets Protokoll och handlin-
gar; samt att Ministeriella handlingar, hvil-
ka höra till ett sednare tidehvarf, än för
minst Femtio år tillbaka, utan Regeringens
tillstånd ej kunna utbekommas eller utgif-
vas; så infunno sig nu, vid målets företa-
gande, ej mindre Aktor, än ock H. E. Herr
Grefve Adlersparre; hvarjemte Herr Sekre-
teraren Hjerta var tillstädes.

Efter det de förut i målet förde Protokoller blifvit upplästa, samt H. E. Herr Grefve Adlersparre erkänt sig hafva *utgifvit* och undertecknat den af Herr Sekreteraren Hjerta företedde namnsedeln, i följd hvaraf H. E. Herr Grefven ock vidgick sig vara skyldig att för 3:dje och 4:de delarne af nu ifrågavarande skrift, "Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste historia" &c., såsom utgifvare ansvara, så framt genom desammas tryckande någon förbrytelse blifvit begången; så uppläste derefter och ingaf Aktor sitt skrifteligen författade anmärknings-memorial, så lydande: "Till Stockholms Stads *Kämners-Rätt!* Till följe af Justitie-Kanslers-*Embetets* Förordnande och i enlighet med Herr *Hof-*Kanslerens skrifvelse den 12 sistl. Mars, får jag, såsom förbrytelser emot Tryckfrihets-Förordningen, begångne uti 3:dje och 4:de delarne af skriften: "Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste historia samt historiska personer," ödmjukast anmärka utgifvandet af följande handlingar:

1:o Stats-Rådets Protokoll:

a) IV delen, pag. 81—102: Underdånig anförande till Protokollet i Stats-Råd den 30 Aug. 1809.

b) IV del., pag. 115—124: Stats-Råd

Friherre Lagerbjelkes underdåniga anförande till Protokollet i Stats-Rådet den 9 Aug. 1809.

c) IV del., pag. 124—126: Ett underdånigt anförande till Protokollet i Stats-Rådet den 7 Aug. 1809.

2:o Hemliga Utskottets Handlingar.

a) H. M. Konung Carl XIII:s Proposition i Hemliga Utskottet år 1809; IV del., pag. 20—27.

b) Kongl. Maj:ts Tal i Hemliga Utskottet den 22 Aug. 1809; IV del., pag. 43—48.

c) Utdrag af den underdåniga berättelse om Sveriges Statsförhållande till Utrikes Makter under H. K. M:s styrelse, i egenskap af Riksföreståndare, hvilken den 7 Juli 1809 blifvit till Rikets Ständers Hemliga Utskott öfverlemnad; IV del., pag. 49—61.

d) Kongl. Maj:ts Tal den 7 Juli 1809 i Hemliga Utskottet; IV del., pag. 61—68.

e) Hemliga Utskottets svar till Kongl. Maj:t; IV del, pag. 68—80.

f) Kongl. Maj:ts Tal i Hemliga Utskottet den 25 Aug. 1809; IV del., pag. 126—128.

3:o Ministeriella Handlingar.

a) Depeche från Engelska Stats-Ministern, G. Canning, till Svenske Ministern i

London, angående Engelska Regeringens betänklighet vid att erkänna 1809 års Regements-förändring i Sverige; III *del.*, pag. 136—138.

b) Bref ifrån Danska Stats-Ministern Grefve Bernstorff till Svenska Stats-Ministern Baron Engeström, angående Prinsens af Augustenburg väljande till Sveriges *Thron*-följare; IV del., pag 37—40.

c) Bref ifrån Ryska Stats-Ministern, H. E. Grefve Romanzoff till Svenska Stats-Ministern, H. E. Baron Engeström den 7 Juli 1809, angående 1809 års freds-underhandling mellan Sverige och Ryssland; IV del., pag. 102—105.

d) H. E. Baron Stedingks *underdåniga* Depeche, rörande samma, åt honom *uppdragna*, underhandling; IV del., pag. 107—110.

e) H. M. Kejsarens af Ryssland bref till H. M. Konungen af Sverige den 4 Okt. 1809, angående berörde fred; IV del., pagg. 110 och 111.

f) Stats-Ministern H. E. Baron Engeströms bref till Stats-Rådet Baron Adlersparre, angående 1809 års freds-underhandling mellan Sverige och Danmark; IV del., pag. 134—137.

g) Bref ifrån Envoijén Adlerberg till G. Adlersparre, angående sistnämnde fred; IV del., pagg. 138 och 139.

k) Utdrag ur bemälte Envoijés Depeche till H. E. Stats-Ministern Baron Engeström den 14 Nov. 1809, rörande samma ämne.; IV del., pag. 140—146.

Med förutsättande att de rubriker, under hvilka nu uppräknade handlingar utgifvits, äro med verkliga förhållandet enliga, och då det lärer ligga utom all tvist, att anföranden till Stats-Rådets Protokoll äro delar af samma Protokoll; att Berättelser, Propositioner och Tal till Hemliga Utskottet samt dess derå gifna svar, äro samma Utskotts Handlingar, äfvensom att bref och skrifvelser ifrån Regenter, Ministrar och andra Diplomatiska personer uti Ministeriella ärender, äro Ministeriella handlingar, borde, vid det förhållande derjemte, att dessa sistnämnde tillhöra tidehvarfvet af de sednast förflutne 50 åren, det ock vara ostridigt, att samteliga ofvannämnde handlingar äro sådana, som emot 2 § 4 mom. Tryckfrihets-Förordningen, icke få, utan vederbörandes eller Regeringens tillstånd, utgifvas; och när sådant tillstånd icke är gifvet, synes de anmärkta förbrytelserna vara af Lagen så tydligt angifne, att någon tvekan om deras tillvaro icke bör kunna uppstå; hvarföre ock all vidare utveckling i ämnet vore för det närvarande å min sida öfverflödig.

Öfver hvad jag sålunda haft äran anmärka, förmodar jag Kämners-Rätten *lemnar* vederparten tillfälle att afgifva *förklaring*, efter delfående hvaraf det torde tillåtas mig att framställa de påståenden omständigheterna kunna fordra. Stockholm den 6 Juli 1831.

G. Hökerberg."

Efter uppläsningen af ofvan intagna memorial, tillkännagaf H. E. Herr Grefve Adlersparre, det H. E. vore den som låtit till trycket befordra och således vore skyldig att såsom Utgifvare ansvara jemväl för 5:te delen af skriften: "*Handlingar*, rörande Sveriges äldre, nyare och *nyaste historia* m. m., rörande tryckningen af hvilken del, enligt hvad H. E. förnummit, Herr Sekreteraren Hjerta blifvit tillkallad; i sammanhang med hvilket tillkännagifvande, de H. E. önskade måtte få i Protokollet inflyta; H. E. ansåg sig böra hos Domstolen göra den förfrågan, huruvida H. E. *borde* vara hos Domstolen tillstädes då målet emot Herr Sekreteraren Hjerta angående utgifvandet af omförmälde skrifts sistnämnde del hos Kämners-Rätten förekommer?

I anledning häraf meddelades H. E, Herr Grefven den underrättelse, att Kämners-Rätten redan, genom afkunnadt Utslag förklarat Herr Sekreteraren Hjerta *böra* fö

utgifvandet af 5:te delen af skriften: "Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste historia samt historiska personer" sjelf stå författare- eller utgifvare-ansvar, samt ogillat Sekreteraren Hjertas invändning om H. E. Herr Grefvens inblandande uti samma mål, som i morgon hos Domstolen förekommer.

H. E. Herr Grefve Adlersparre yttrade sig, vid sådant förhållande, icke anse sin närvaro vid handläggningen af målet emot Herr Sekreteraren Hjerta vara af nöden.

Aktors i dag afgifna, här ofvan intagna anmärknings-memorial blef härefter, på H. E. Herr Grefve Adlersparres begäran, med H. E. kommuniceradt för att Onsdagen den 13:de dennes, klockan Tolf på dagen, dertill saken uppsköts och då parterne borde återkomma, återställas och med skrifteligt svar bemötas.

Afträdde. År och dag som ofvan.

På Rättens vägnar

N. Otter.

Utdrag af Stockholms Stads Kämners-Rätts Protokoll, hållet den 6:te Juli 1831.

S. D. I närvaro af Hof-Rätts-Notarien

Gustaf Hökerberg i egenskap af tillförordnad Aktor, kärande, samt H. E. f. d. Stats-Rådet, General-Majoren, Riddaren och Kommendören af Kongl. Maj:ts Orden m. m. Herr Grefve Georg Adlersparre såsom ansvarig Utgifvare af 3:dje och 4:de delarne af skriften: "Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste historia samt historiska personer" m. m. svarande, företogs nu det till den 21:ste sistlidne April instämde, då förehafde, men till denna dag uppskjutna tryckfrihets-mål, rörande åtal å den förbrytelse, som uti ofvanberörde skrifts 4:de del i så måtto *begåtts*, som uti densamma blifvit *införde trenne* från H. E. Stats-Ministern *för Utrikes* Ärenderna, Riddaren och Kommendören af Kongl. Maj:ts Orden *m. m.* Herr Grefve Gustaf af Wetterstedt till H. E. Herr Grefve Adlersparre aflåtne Bref, hvilka icke äro vordna genom H. E. Herr Grefve af Wetterstedts föranstaltande eller med hans tillstånd till trycket befordrade; och var, vid företagande af detta mål, tillförordnade Sekreteraren uti Kongl. Bergs-Kollegium, Notarien Lars Johan Hjerta jemväl tillstädes.

Sedan det tillförne uti målet förde Protokoll blifvit uppläst, samt H. E. Herr Grefve Adlersparre, — hvilken under ett förut i dag hos Kämners-Rätten förehafdt

tryck-

tryckfrihetsmål angående uti andra omständigheter verkställdt åtal emot 3:dje och 4:de delarne af Skriften: "Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia samt historiska personer" m. m., erkänt rigtigheten af den med H. E. Herr Grefvens underskrift försedde namnsedel, som Sekreteraren Hjerta aflemnat, i ändamål att från sig leda författare- eller utgifvare-ansvaret för arbetet, — till följd häraf nu ytterligare förklarat, det H. E. Herr Grefven vore den, som samma ansvar ensamt åläge; så uppläste och inlemnade Aktor sitt skrifteligen författade anmärknings-memorial, så lydande: "Till Stockholms Stads Kämners-Rätt! Då det nu tillkommer mig, att, till följe af förr åberopadt förordnande, åtala tryckningen af trenne bref ifrån H. E. En af Rikets Herrar Herr Grefve af Wetterstedt, till H. E. En af Rikets Herrar Herr Grefve Adlersparre, hvilka finnas införda uti 4:de delen af "*Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste historia*" m. m., får jag först äran utbedja mig Kämners-Rättens uppmärksamhet å tryckfrihets-förordningens innehåll uti 2 §. 4 mom., att enskilde bref, så vida de ej till något rättegångsmål nödvändigt höra, icke få utgif-

vas, utan deras tillstånd, som samma bref angå.

Att sedermera de nu ifrågavarande bref äro enskilde, visar deras form; att de höra till något rättegångsmål är icke i ringaste måtto antydt; och att de utgifvits utan tillstånd af H. E. Grefve af Wetterstedt, hvilken, såsom författare, brefven naturligtvis i första rummet angå, har H. E. redan tillkännagifvit. Således kan jag ej finna annat, än att det i tryckfrihets-förordningens ofvanåberopade moment stadgade förbud blifvit genom berörde brefs utgifvande öfverträdt.

Under förmodan, att Kämners-*Rätten* lemnar tillfälle till förklaring å *denna min* anmärkning, förbehåller jag mig ödmjukast att derefter få ansvarspåståenden i målet afgifva. Stockholm den 6 Julii 1831.

G. Hökerberg."

Detta memorial blef, på H. E. Herr Gr. Adlersparres begäran, med H. E. kommuniceradt, för att Onsdagen den 13:de dennes, klockan tolf på dagen, dertill målet uppsköts, och då parterne borde återkomma, återställas och med skrifteligt svar bemötas.

Afträdde. År och dag, som ofvan.

På Rättens vägnar.

N. Otter.

Utdrag af Stockholms Stads Kämners-Rätts Protokoll, hållet den 13 Julii 1831.

S. D. Vid återföretagande af det hos Domstolen anhängige, den 6:te af innevarande månad sednast förehafde tryckfrihetsmål emellan Hof-Rätts-Notarien Gustaf Hökerberg, i egenskap af tillförordnad Aktor, kärande, samt Hans Excellens m. m., Herr Grefve Georg Adlersparre, såsom ansvarig utgifvare af 3:dje och 4:de delarne af skriften: "Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia, samt historiska personer," &c. svarande, uti hvilka delar förbrytelser skola emot Tryckfrihets-Lagen blifvit i så måtto begångne, att, utan vederbörligt tillstånd, uti desamma blifvit införde Stats-Råds-Protokoll, Hemliga Utskottets Handlingar, samt Ministeriella Handlingar, som röra ett sednare tidehvarf än för minst femtio år tillbaka, infann sig Aktor, men för svaranden tillstädeskom tillförordnade Sekreteraren uti Kgl. Bergs-Kollegium, Notarien Lars Johan Hjerta, och, under tillkännagifvande, att H. E. Herr Grefve Adlersparre, vore af opasslighet hindrad från personlig inställelse, inlemnade en så lydande handling: "Fullmakt för innehafvaren, att å mina vägnar till Stockholms Stads välloft. Kämners-Rätt

inlemna min förklaring i afseende på åklagarens anmärkningar i det instämde *målet* rörande *Handlingar om Sveriges äldre, nyare och nyaste historia samt historiska personer*, samt att, likaledes å mina vägnar, vidtaga hvilken åtgärd, som vidare i detta mål kan erfordras, förklarande *jag* mig nöjd med hvad denna fullmakts innehafvare i denna rättegångssak gör och *låter*, som vore det gjordt af mig sjelf. Stockholm den 13 Julii 1831.'

Georg Adlersparre."

Sedan Aktor förmält sig icke hafva något att påminna, hvarken emot H. E. Herr Grefve Adlersparres uteblifvande, *eller* emot Herr Sekreteraren Hjertas behörighet att till domstolen inlemna H. E. Herr Grefvens förklaring i målet; så återställde nu Herr Sekreteraren Hjerta de med H. E. Herr Grefve Adlersparre sistlidne rättegångsdag kommunicerade; då af Aktor afgifne tvenne serskilde anmärknings-memorialer, det ena angående nu förevarande mål, och det andra rörande det åtal, som serskildt emot H. E. Herr Grefve Adlersparre anställts för tryckningen af de uti 4:de delen af skriften: "Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste historia" &c., införde, från H. E. Stats-Ministern för Utrikes Ärenderna m. m., Herr

Grefve af Wetterstedt till H. E. Herr Gr. Adlersparre aflåtne bref; hvarefter Herr Sekreteraren uppläste och sedermera aflemnade H. E. Herr Grefvens förklaring, så lydande:

Till Stockholms Stads Välloft. Kämners-Rätt!

I afseende på den åklagan, som blifvit mig meddelad, rörande påstådt tryckfrihetsbrott i de under min erkända ansvarighet utgifna *Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia, samt historiska personer*, får jag nu inför den Välloft. Kämners-Rätten min förklaring afgifva.

En nyss åkommen, fast mindre betydlig opasslighet, föranlåter mig anhålla, att genom Fullmäktig, och således icke personligen, få aflemna denna förklaring. Skulle likväl några *omständigheter*, hvilka den Välloft. Rätten, men icke jag, känner, härigenom föranleda något uppehåll, någon tidsutdrägt i sakens fortgång, så vill jag helre, fast illamående, mig personligen infinna, än motverka den *skyndsamhet*, som Grundlagen för tryckfrihets-mål så kraftfullt och uttryckligen föreskrifver.

Hvad först beträffar de påstådda förbrytelserna emot Tryckfrihets-förordningens 2 §:s 4 moment, med undantag af hvad som

serskildt är åklagadt, rörande *enskildta bref*, hvarom jag serskildt skall mig yttra, så får jag, enligt min orubbliga öfvertygelse, att en anklagad part, lika litet som en domstol, bör, enligt samvete och heder, taga någon annan ledning, några andra skäl, några andra intryck för sina yttranden, än lagens bokstafliga föreskrift, *härmedelst* förklara, att jag erkänner mig vara genom de ifrågavarande handlingarnes åklagade kungörande i tryck, *ostridigt* förfallen till de böter i ena fallet af 100, i *det* andra af 50 R:dr, som den åberopade lagpar:en föreskrifver, under uttryck*ligt bestridande* af all ansvarighet derutöfver, *då intet* lagbud dertill föranleder, och *ej* en skymt af något sådant finnes.

Men då jag sålunda, utan ringaste invändning, inför närvarande Domstol erkänt de juridiska förseelserna emot lagens tydliga föreskrift, får jag tillika förklara, att jag anser det vara min ostridiga rättighet, och en lika angenäm som gifven pligt, att inför nyssnämnde Domstol och äfven inför en annan, bestående af ett ännu vida större antal ledamöter, och inom hvars område man ej torde sakna en, i afseende på den förstnämnda, ej underlägsen grad af oberoende tänkesätt, af upplysning, af rättskänsla, af medborgerlig anda, nemligen *Svenska allmänheten;* att, säger jag, så

väl inför den ena, som den andra af dessa Domstolar, framlägga de moraliska skälen, hvilka föranledt de nu ifrågavarande förbrytelserna mot Tryckfrihets-lagens solklåra bokstaf.

Jag har i alla tider tyckt mig förmärka, att en stigande allmän upplysning, att en upphöjd och förädlad tidsanda, att isynnerhet det sanna, konstitutionella nitet för mensklig frihet, för medborgerliga rättigheter, ofta eller alltid, stundom långsamt, ej sällan ganska snart, gjort orimliga, våldsamma, vansinniga, grymma, menskliga förnuftet, menskliga värdigheten, menskliga sällheten kränkande och förnedrande lagar, aldeles overksamma. Så kunde, för att anföra ett Svenskt exempel, Trollpackors bålbränning ej äga rum mot slutet af den tid, då vår lag föreskref att den borde ske: ännu mindre skulle ett sådant lagbud kunna gå i verkställighet *nu, i vår tid*, pris vare en allmän lifvad rättskänsla. Under denna synpunkt har jag ansett och anser oafbrutet det hemlighets-töcken, den skymning eller kanske rättare det djupa sjö-mörker, hvarmed någon gång Regerings-makten och äfven kanhända den lagstiftande, sökt omgifva och från nationens seende, oförvillade ögon undangömma dess vigtigaste angelägenheter. Under denna synpunkt har för mina ögon *den Diplo-*

matiska hemlighets-andan alltid visat sig. Den har, enligt all gammal och ny *historias* vittnesbörd, gjort de flesta folkslag, och sjelfva menskligheten i allmänhet mera ondt, än till och med den fordna andeliga, och den ännu i vissa delar af vårt jordklot herrskande, hyllade, och *både* kraftfullt, lättsinnigt, tanklöst och *oförskämdt* använda politiska intoleransen och förföljelse-andan. Att denna Diplomatiska hemlighets-anda äfven i mitt innerligt älskade Fosterland och i de äfven nya lagbud, som omgjordade densamma med en konstlad trygghet och varaktighet, tidigt gifvit vika för en likasom *nyfödd ljusare* tids-anda, för en förädlad, *från all slafviskhet* rengjord allmän opinion, tyckte jag mig finna af de till 100-tal så kallade hemliga handlingar, hvilka af den i så många afseenden förtjente utgifvaren af den *historiska Taflan* öfver *f. d. Konung Gustaf Adolph IV:s sista regeringsår*, redan 1810 och således ganska tidigt, bifogades nämnde historiska arbete, utan att vid sjelfva handlingarne eller i företalen nämnes något tillstånd att dem kungöra. Jag trodde mig här se den ljusnande konstitutionella tids-andans verkningar, och kunde ej föreställa mig annat, än att denna anda, ytterligare under tvenne tio-tal af år, skulle af en liberal, kraftfull, till all tänk-

har grad upplyst, tidehvarfvet värdig, samt Svensk, konstitutionell Regering; af mästerligt och med djup menniskokännedom valda, eller ståndaktigt bibehållna höga embetsmän, framskjutas till en ytterlig och snart sagdt gränslös fullkomlighet. Jag föreställer mig ännu och med liflig medborgerlig glädje, oaktadt denna närvarande något oförmodade rättegång, att förhållandet är detta samma. För att ännu ytterligare blifva försäkrad, att jag i dessa mina begrepp ej misstagit mig, införde jag i en af det historiska arbetets delar, på prof, en så kallad depèche från Engelska Stats-Ministern Canning; och då utgifvandet af denna handling, som ostridigt var diplomatisk, af Sveriges väl valda, vaksamma, nitiska, framför allt snillrika och skarpsinta åklagare i tryckfrihets-mål, under flera månaders tid ej åtalades, befästades jag i min öfvertygelse, och hvilken ännu ej hos mig är rubbad, att Regerings-andan och tids-andan gemensamt, med kraftfulla steg gått framom lagbudet.

Jag hoppas och anhåller, att den Välloft. Kämners-Rätten, af vanlig och ädel benägenhet, tillåter dessa mina, ej juridiskt, men som jag hoppas, moraliskt, och i någon mån urskuldande skäl, intagas i dess protokoll, hvarigenom de äfven kunna komma till vår upplysta *allmänhets* kännedom.

Det är denna Domstols gillande eller klander, hvilka jag värderar i lika hög grad, som jag djupt i känsla och tankar föraktar klander och ilska från köpta eller säljbara, af löften lifvade, af utvändigt höga och lysande, eller låga och skumma, af litterära eller politiska, efter in- eller utländska medel hungrande, eller redan af dem mättade, litterära, politiska, juridiska, med allt skäl så kallade *hyr-lakejer*.

Hvad åter angår anklagelsen för enskildta brefs kungörande, så bestrider jag till alla delar och uttryckligen densammas behörighet och gällande kraft. Här anser jag mig ostridigt och solklart hafva *lagens stadgande* på min sida.

Först får jag anmärka, att denna anklagelse, efter mitt begrepp, ostridigt är af den art, att den endast angår *en enskild man* och *dess* bref, och att af hvad öfverträffande vigt och värde *han* och *de* må vara, så är det en gifven oformlighet, att, för beifrandet af ett förment förolämpande i afseende på dem, anlita och erhålla biträde af högsta åklagaremakten inom samhället, då den förmenta enskildt förolämpade bordt och kunnat försvara sig personligen eller genom vanlig fullmäktig.

Hvad sjelfva den åklagade åtgärden beträffar, så synes mig lagens föreskrift i afseende på den, vara af en obestridlig och

bestämd tydlighet. Tryckfrihetslagens 3:o §:s 4 moment förbjuder tryckning af enskildta bref, hvilka ej höra till något rättegångsmål, för alla andra, än den *de angå* och den som *rår om dem*, och utan dessas tillstånd. Utan djupt begrundande, och utan något tungt bemödande att uppsöka skäl, torde, som jag förmodar, den mest hopklämda fattningsförmåga benäget finna, att de nu ifrågavarande brefven verkeligen i ej obetydlig mån *angå mig*, och att, *då jag fått dem*, så måtte de väl också *tillhöra mig*, likasom allt annat *man får* af den som har rättighet att gifva. Något annat *juridiskt* försvar för den åtalade åtgärden, än det redan anförda, borde väl näppeligen för seende och opartiska ögon, och hvilkas synförmåga ej är generad af någon yttre och tvingande ledning, vara af nöden: hvarest deremot någon föreskrift *huru man bör se* är verkande, hvilket icke här äger rum, eller ens kan förmodas, så äro alla, och äfven de obestridligaste skäl aldeles ändamålslösa.

I afseende åter på den moraliska grannlagenhetens fordringar när fråga är om enskildta brefs kungörande, så skulle jag vilja föreställa mig, att det så ofta i historisk märkvärdighet, och i litterär liberalitet segerrikt, med andra nationer täflande urgamla och ärorika Sverige ej *nu* i sitt nya

konstitutionella statsskick skulle vilja sänka sig under dem., När jag ser hela tomer af enskild brefvexling emellan Konungar, statsmän, snillen och andra utmärkta personer i Frankrike, England, Tyskland &c. utgifna från trycket och i hvars mans hand; när jag *nu* i Bouriennes förträffliga *Memoirer* ser bref af ännu lefvande statsmän, *med* hvilka i vigt och värde den minst hejdade modesti af någon det nyaste Svenska Tidehvarfvets statsmän torde finna betänkligt att jemföra sig; när jag finner tecknade under dessa sistnämnda bref namnen *Bernadotte, Talleyrand, Marmont* m. fl., så försvinner hos mig farhågan *för följderna* af någon förment åverkan å vissa Svenska brefs hemlighetsfulla och skyddande helighet.

Då jag nu till åtlydnad af den mig meddelade stämningens bokstafliga föreskrift *personligen* inställt mig inför den Välloft. Kämners-Rätten; då jag härmedelst förklarat mig öfver åklagarens anmärkningar, och då jag hvarken har eller troligen får något att vidare anföra till mitt försvar; så får jag hemställa till den Välloft. Rätten, om icke något mitt längre vistande i hufvudstaden är öfverflödigt; om jag icke genom fullmäktig kan fullgöra hvad i denna sak mig vidare kan åligga; och om jag icke i följd deraf kan återvända till mitt hem,

dels för att genom brunnsdrickning förbättra min hälsa; dels för vissa angelägna ekonomiska angelägenheter; och dels för att gemensamt med mina medarbetare, verksamt fortsätta utgifvandet af de *historiska handlingarne* efter den redan uppgjordå och kända planen. Häröfver utber jag mig den Vålloff. Rättens benägna utlåtande, så fort förekommande *omständigheter* det medgifva.

Georg Adlersparre."

Herr Sekreteraren Hjerta yttrade, efter uppläsningen af öfvanintagna handling, att H. E. Herr Grefve Adlersparres nu afgifne förklaring skulle gälla äfven uti det tryckfrihetsmål, som angår det serskildt anställda åtalet emot tryckningen af de uti 4:de delen af skriften "Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste historia" m. m. införde tvenne bref från H. E. Herr Grefve af Wetterstedt till H. E. Grefve Adlersparre; uti hvilket mål H. E. Herr Grefve Adlersparre för närvarande icke hade annat att anföra, än hvad uti H. E. Herr Grefvens nu upplästa förklaring förmäles; i sammanhang hvarmed Sekreteraren Hjerta anhöll, att Domstolen ville meddela utlåtande öfver H. E. Herr Grefvens hemställan, huruvida H. E. kunde tillåtas, att uti de emot honom hos Domstolen nu

anhängige tryckfrihets-mål hädanefter svara genom ombud.

Aktor förklarade det han, för sin del, icke ville lägga hinder i vägen för beviljandet af H. E. Herr Grefvens önskan, att af en slik förmån få sig begagna; hvadan Aktor icke vidare äskade H. E. Herr Grefvens personliga närvaro uti ifrågavarande mål.

Kämners-Rätten, — som ansåg de emot H. E. Herr Grefve Adlersparre instämde ifrågavarande tvenne mål, det ena angående åtal å den utan tillstånd verkställde tryckningen af de uti 3:dje och 4:de delarne af skriften: "Handlingar, rörande *Sveriges* äldre, nyare och nyaste Historia" *m. m. införde* Stats-Råds-Protokoll, Hemliga Utskottets handlingar samt Ministerielle handlingar, och det andra rörande åtal å de likaledes utan behörigt tillstånd uti ofvannämnde skrifts 4:de del tryckte bref från H. E. Herr Grefve af Wetterstedt till H. E. Herr Grefve Adlersparre, ehuru efter serskilde stämningar hos Domstolen gjorde anhängige, likväl böra, såsom icke innefattande tillvitelser för annat, än tryckfrihetsbrott, i ett sammanhang behandlas, —

Resolverade:

Att då H. E. m. m. Herr Grefve Adlersparre nu mera blifvit i de emot honom

åstämde tryckfrihets-målen angående åtal å 3:dje och 4:de delarne af skriften: "Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste historia" m. m. personligen hörd samt öfver Aktors anmärknings-memorialer sig förklarat, anser Kämners-Rätten H. E. Herr Grefvens personliga närvaro vid handläggningen af omförmälde mål icke vidare vara af nöden; hvadan ock Rätten lemnar H. E. Herr Grefven öppet, på sätt Aktor medgifvit, att, i händelse H. E. sådant önskar, sin ytterligare svarande-talan i meranämnde mål genom laga ombud utföra och bevaka.

Då vidare icke var att i dag anföra, blef, på Aktors derom gjorde begäran, H. E. Herr Grefve Adlersparres afgifne förklaring tillställd Aktor, som hade att densamma till Kämners-Rätten återställa Onsdagen den 20:de dennes, klockan Tolf på dagen, då Aktor jemväl ålåge, att med skrifteligen författadt slutpåstående inkomma och då vederbörande för sådant ändamål åter borde vara hos Domstolen tillstädes.

Afträdde. År och dag, som ofvan.

På Rättens vägnar

N. Otter.

Utdrag af Stockholms Stads Kämners-Rätts Protokoll, hållet den 20 Juli 1831.

S. D. Då nu åter företogos de den 13:de dennes sednast förehafde, af Aktor, Hof-Rätts-Notarién Gustaf Hökerberg, emot Hans Excellens m. m. Herr Grefve Georg Adlersparre instämde tryckfrihets-mål, rörande åtal å 3:dje och 4:de delarne af skriften: "Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste historia" m. m.; infann sig Aktor, hvarjemte för H. E. Herr Grefve Adlersparre sig inställde Herr Sekreteraren Lars Johan Hjerta.

Sedan de uti målen den 6:te och 13:de af innevarande månad förde Protokoll blifvit uppläste och till riktigheten erkände, yttrade Aktor, att motivet till hans vid förra rättegångs-tillfället gjorde medgifvande att H. E. Herr Grefve Adlersparre hädanefter finge i nu förevarande mål begagna ombud, varit det af H. E. Herr Grefven uti förklaringen gjorde tillkännagifvande, att H. E. Herr Grefven icke hade och troligen icke kunde komma att få något vidare, än hvad samma förklaring innehölle, att anföra till sitt försvar.

Härefter inlemnade Aktor den honom förra rättegångsdagen tillställde, af H. E. Herr

Herr Grefve Adlersparre afgifna förklaring, och uppläste samt inlemnade tvenne serskilde, skrifteligen författade slutpåståenden, lydande det ena sålunda: "Till Stockholms Stads Kämners-Rätts Protokoll den 20 Juli 1831. Utgifvaren af åtalade 3:dje och 4:de delarne af skriften: *Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia* &c. har uti en enda skrift, hvilken mig till besvarande blifvit öfverlemnad och jag nu får äran återställa, afgifvit förklaring öfver tvenne emot honom, i följe af olika stämningar, riktade serskilde anmärknings-memorial; men då det icke lärer få bero på en svarandepart att godtyckligt sammanblanda tvenne rättegångar, som enligt 5 § 15 mom. Tryckfrihets-Förordningen böra serskildt handläggas, får jag med Kämners-Rättens tillåtelse och i öfverensstämmelse med Justitie-Kanslers-Embetets för mig, såsom Aktor, utfärdade tvenne af hvarannan oberoende förordnanden, fortfara att talan i de olika målen serskildt utföra."

"Införandet uti ofvanberörde skrifts 3:dje och 4:de delar af åtskillige *Stats-Rådets* och *Hemliga Utskottets* samt *Ministerielle* Handlingar, utan iakttagande af de derföre i lag stadgade vilkor, skall blifva föremålet för mitt närvarande slutpåstående."

"Då Utgifvaren med egna ord "erkänt sig vara, genom de ifrågavarande handlingarnes åklagade kungörande i tryck, ostridigt förfallen till de böter den åberopade lagpar:en föreskrifver," ville det synas, som vore å min sida all annan åtgärd öfverflödig, än den som hade till föremål att närmare utreda frågan om sjelfva *ansvars-påföljden;* men i bredd med sitt erkännande om juridisk felaktighet, har Utgifvaren, sökande en moralisk ursäkt, jemväl velat vädja till Svenska allmänheten. — Att utföra en rättegång af denna sednare art, vore väl så mycket mera främmande för mitt åklagare-kall, som *lagen* tillämpad *af behörig Domstol,* och icke *opinionen,* yttrad af allmänheten, äger att afgöra denna rättegång; men då jag erinrar mig att så väl den i första handen pröfvande, som den sedermera efter underställning egentligen afgörande Domstolens Ledamöter, äfven tillhöra allmänheten, och då jag vet huru obestämd gränsen någon gång kan förefalla emellan den *juridiska* och *moraliska* öfvertygelsen, torde jag icke böra uraktlåta, att i de delar, som saken angå, till besvarande upptaga hvad vederparten sålunda andragit, dervid jag vill inför Domstolen söka vederlägga hvad han, begagnande det öppnade tillfället, till allmänheten framställt."

"Svaranden jemför, som det vill tyckas, icke på skämt, stadgandet om undantag för Stats-Rådets och hemliga Utskottets öfverläggningar samt Ministerielle förhandlingar från den i allmänhet erkända offentlighets-princip, med den af försvunna tidehvarfs hårdhet och vantro uti 2 Kap. 1 § Rättegångs-Balken stiftade, men till följd af den stigande upplysningens kraf nu mera upphäfda Lag; och han vill synas hysa den öfvertygelse att samma upplysning borde hindra tillämpningen af det *förra* stadgandet, likasom den fordom skall hafva gjort det *sednare* overksamt. Att en icke upphäfven lag varit overksam annorlunda än genom Konungens mellankommande nåd, vill jag icke tro; och jemförelsen torde här vara destomindre lämplig, som hvarje medborgare lätteligen lärer inse vådan för ett samhälles bestånd, om allt hvad i Stats-Rådet eller Hemliga Utskottet yttras och beslutas, om allt hvad med främmande Makter underhandlas och afgöres, skulle utan inskränkning komma till allmänhetens kännedom. Ostridigt blir det i alla fall att ett sådant förhållande, om än tänkbart i theorien, är rakt stridande mot både ordet och andan af våra gällande Grundlagar, hvilka likväl, i fråga om rättigheten att få del af allmänna handlingar, göra vi-

da mindre inskränkning än någon annan hittills känd lagstiftning."

"Vidare har svaranden såsom en anledning till sitt åtalade förfarande åberopat exemplet af offentliggörandet utaf de handlingar, af enahanda egenskap med de af honom utgifne, hvilka åtföljde den *Historiska Taflan öfver f. d. Konung Gustaf IV Adolfs sednaste regerings-år.* Till undanrödjande af denna anmärkning, får jag nämna, att, enligt de uplysningar jag derom vunnit, desse handlingar varit utgifne *med* och icke *utan* vederbörandes tillstånd, hvadan naturligtvis icke någon *fråga* om åtal emot deras utgifvare kunnat *uppstå.*"

"Svaranden har äfvenledes fästat sig vid det förhållande, att införandet, som han säger, "på prof," och i 3:dje delen, af en Depeche från då varande Engelska Stats-Ministern Canning till Svenske Ministern i London, icke förr än på samma gång som 4:de delen blifvit åtaladt; hvaraf han funnit sig befästad i sin öfvertygelse att Reregerings-andan och Tids-andan gemensamt gått framom lagbudet." — Det tillkommer icke mig att undersöka de skäl som bestämt valet af tiden för åtalets äskande; men det torde vara tillfyllest att i denna del anmärka, att 4 § 6 mom. Tryckfrihets-Förordningen medgifver, för åtals anställande af allmän åklagare, en tid af sex månader,

efter det en skrift till Hof-Kansleren inkommit, samt att denna preskriptions-tid, vid åtalets anställande, icke tilländalupit. Det förefaller för öfrigt mindre sannolikt, att Utgifvaren skulle hafva låtit återhålla sig genom tidigare åklagande å utgifvandet af Herr Cannings omförmälde Depeche, då det åtal, som genast riktades emot det ytterligare "prof," hvilket i större skala uti 4:de delen blifvit gjordt, icke hindrat likartade förbrytelser i de sedermera utgifne 5:te och 6:te delarne, hvilket ock Utgifvaren synes öppet tillkännagifva, då han bland motiverne för sin begäran om befrielse från personlig inställelse uppgifvit sin afsigt, "att verksamt fortsätta utgifvandet af de Historiska Handlingarne, *efter den redan uppgjorda och kända planen.*" — För öfrigt skulle jag förmoda, att i ett lagbundet samhälle den sanna konstitutionella andan både hos Regering och Folk bäst uppenbarades derigenom att den går i bredd med lagen och åtlyder densamma, intill dess den i behörig ordning varder ändrad. Att gå framom lagbuden, eller qvarstå bakefter dem, vore deremot att sätta *godtycket* i stället för *lag*, hvilket åter skulle tilintetgöra de konstitutionella formernas ändamål, och bereda oberäknelig våda för samhällets bestånd."

"På grund af hvad jag i målet haft äran

andraga, så väl som af svarandens eget medgifvande, samt då 2 § 4 mom. Tryckfrihets-förordningen innehåller, att den, som utan vederbörandes tillstånd från trycket utgifver Stats-Rådets Protokoll och Handlingar, skall böta Ett hundrade Riksdaler eller mera efter omständigheterna; *att den* som utan vederbörandes tillstånd *utgifver* Hemliga Utskottets Protokoll och Handlingar, skall vara förfallen till enahanda bot; samt att den som utan Regeringens tillstånd utgifver Ministerielle Handlingar, hvilka tillhöra ett sednare tidehvarf, än för minst 50 år tillbaka, skall böta 50 R:dr; får jag ödmjukast yrka, att *desse samtelige* lagstadganden måtte emot *svaranden*, som desamma öfverträdt, varda tillämpade, och han sålunda fällas till de deruti stadgade böter. — Svaranden synes väl hafva förmodat sig i ena bot kunna få umgälla offentliggörandet af Stats-Rådets och Hemliga Utskottets Handlingar; men då dessa Handlingar äro af skiljaktig natur och deras utgifvande således måste betraktas såsom af hvarannan oberoende förbrytelser, kan jag ingalunda medgifva den å vederdelosidan nyttjade tolkning, utan yrkar å hvarje nu uppgifne förseelse serskildt ansvar, eller sammanräknadt 250 R:dr böter.

G. Hökerberg."

Och det andra på följande sätt:

"Till Stockholms Stads Kämners-Rätts Protokoll den 20:de Juli 1831."

"Uti den förklaring Utgifvaren af 4:de delen utaf *Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia* &c. afgifvit i afseende å emot honom anställde åtal för allmängörande i tryck af trenne till honom från H. E. En af Rikets Herrar m. m. Herr Grefve af Wetterstedt ställde enskilde Bref, är först invändt, att detta ämne icke rätteligen utgjorde ett föremål för den allmänna åklagare-makten, utan endast tillhörde enskildt beifrande. Mitt åliggande torde således böra blifva att söka undanrödja denna invändning mot formen af åtalet, innan jag öfvergår till ytterligare utveckling af hufvudsaken."

"Vid jemförelse af Tryckfrihets-Förordningens stadganden uti 4 § 3, 5 och 6 mom. samt 5 § 11 mom. inses lätteligen, att föreskriften om måls-egandes rättighet att sjelf eller genom ombud föra talan, endast afser personliga förolämpningar, eller då, såsom orden i sistnämnde moment lyda, "enskilde personer, en eller flere, *angripas* uti af trycket utkomne skrifter, och det ej sker i och för deras embete." Och som tryckningen af berörde bref svårligen

kunna komma under benämning af ett egentligt personligt förolämpande, eller *någon* enskild person derutinnan blifvit *angripen*, synes deraf följa, att det icke enligt Tryckfrihets-lagen tillkommit brefvens författare, att deras allmängörande åtala. Han har ej eller, såsom svaranden *synes* vilja tro, anlitat åklagare-maktens *biträde* i denna del, utan deremot inskränkt *sig* till ett enkelt tillkännagifvande för HofKanslersEmbetet, att de utgifne brefven "ej genom hans föranstaltande eller till följe af något hos honom äskadt och medgifvet tillstånd,' blifvit till trycket befordrade," under öfverlåtande för öfrigt *till Herr Hof*-Kansleren, att i målet göra och *låta efter* egen pröfning. Enär nu för hvarje i lagen uppgifven förbrytelse *någon* åklagare alltid måste finnas, och Hof-Kanslers-Embetet, som genom 4 § 1 mom. Tryckfrihets-Förordningen har sig ålagdt att i allmänhet vaka öfver samma Grundlags behöriga iakttagande, efter erhållen underrättelse om förhållandet, funnit stadgandet uti 2 § 4 mom.: "att *enskilde* bref, så vida de ej till något rättegångs-mål nödvändigt höra, utan deras tillstånd, som samma bref angå eller tillhöra, ej kunna af trycket utgifvas," här vara öfverträdt, har högbemälde Embete, enär, efter hvad ofvan blifvit antydt, enskild person icke ägt

rätt att kära, med stöd af 4 § 3 mom. i nämnde förordning öfverlemnat målet till Justitiæ-Kanslers-Embetets åtgärd."

"Hvad sjelfva saken angår, har svaranden förment sig hafva ägt rättighet till brefvens tryckning på den grund att de både "tillhöra och angå" honom. Denna så bestämdt framställda slutföljd borde vid närmare granskning finnas mindre grundad."

"Vill man vid ordet *bref* icke fästa annan betydelse, än ett skrifvet papper, afsändt från en person till en annan, utan afseende å dess innehåll, skulle visserligen i denna *materiela* mening, det sålunda erhållna papperet ensamt tillhöra dess emottagare. Då fråga åter uppstår om hvem bref *angå*, är denna materiela mening icke tillräcklig; man finner då nödvändigheten att antaga en mindre "hopklämd," i hvilken ingår begreppet om de *tankar*, som på papperet meddelas, de *ämnen*, som på papperet afhandlas, och det är naturligtvis i denna *intellektuela* mening, som ordet bref i Tryckfrihets-Förordningen förekommer; ty det är innehållet, icke papperet, som kan blifva föremål för offentliggörande. De yttrade *tankarna* åter, de afhandlade *ämnena*, kunna långt ifrån icke betraktas såsom brefemottagarens uteslutande egendom, eller uteslutande angå honom; ty de tillhöra och angå honom endast *gemensamt*

med primitiva ägaren, författaren, och böra icke kunna af emottagaren, utan den andras vetskap och medgifvande, beröfvas deras egentliga egenskap af ett anförtrodt gods, och göras till en allmänhets tillhörighet. Genom brefvexling uppkommer ett slags moraliskt bolag, grundadt på förtroende, der ingendera Bolagsmannen äger rätt att egenmäktigt förskingra den gemensamma egendomen. Sker sådant, är förtroendet man emellan man brutet; och det var detta, i all hyfsad sammanlefnad så vigtiga förtroende som lagstiftaren ville skydda, då han, under en dubbel åsyftning, hvarvid synnerligt afseende *bör fästas*, stadgade att enskilde bref, utan *"deras"* — icke *dens* — tillstånd, som samma bref *"angå"* eller *"tillhöra,"* icke få af trycket utgifvas, utom i den händelse, att den offentliga rättvisan *"nödvändigt"* kräfde dem till sin ledning. I närvarande fall har författaren uppifvit att brefven utan hans tillstånd blifvit till trycket befordrade, hvilket förhållande svaranden icke bestridt; och *en* person finnes sålunda, den brefvens *innehåll* — d. v. s. *brefven* — både *tillhöra* och *angå*, men hvilkens tillstånd till utgifvandet saknas. Lagens förbud är följakteligen öfverträdt; och då all ovisshet om Utgifvarens person är undanröjd, torde

i detta ämne den direkta juridiska bevisningen vara slutad."

"Man skulle dock kunna tillägga, om några ytterligare skäl vore af nöden, att, då Tryckfrihets-förordningen uti 1 §. 9 mom. stadgar, att hvarje skrift vare författarens eller dess rätts lagliga innehafvares egendom; hvilken som skrift trycker, eller eftertrycker, utan författarens eller förläggarens skrifteliga tillstånd, miste upplagan eller böte dess fulla värde, ägarens ensak, och samma Lag i nämnde §:s 1 mom. innehåller: "Under ordet skrift, som i denna lag nyttjas, skall förstås allt hvad genom tryck under allmänhetens ögon lägges;" äfven dessa jemförde lagbud lemna ett ytterligare stöd till det af mig förut åberopade 2 §:s 4:de mom. angående enskilde brefs allmängörande; när det icke torde kunna nekas, att, sedan desse blifvit under allmänhetens ögon lagde, de ingå uti den i lagen, utan undantag, uppställde definitionen af skrift, och således derigenom blifva *författarens uteslutande tillhörighet*, äfven om de, såsom ännu icke offentliggjorde bref, förut kunnat anses *gemensamt* både *angående* och *tillhörande* så väl *författaren*, som *emottagaren*."

"Svaranden har visserligen äfven sökt öfverflytta tvisten från Lagens inpå Opinionens område, och i ett ämne, som så myc-

ket inverkar på det enskilda förtroendet, skulle jag icke anse svårt, att äfven der uppträda, för att bevaka aflidnes och frånvarandes talan mot den å vederdelosidan följde grundsats, hvars allmänna tillämpning skulle döda all inbördes tillit, och upplösa ett af de vigtigaste moraliska samfundsband; men jag har bordt ålägga mig, att icke låta förleda mig, att öfverskrida gränsorna för min Åklagare-befattning."

"Slutligen får jag ödmjukast yrka, att svaranden måtte för den, som jag förmodar, mer än tillräckligt bevisade, öfverträdelsen af Tryckfrihets-Lagens *i 2 §:s 4:de* mom. stadgade förbud emot *enskilde brefs* utgifvande, fällas till de i samma lagrum bestämde böter, 50 R:dr b:co.

G. Hökerberg."

Herr Sekreteraren Hjerta anhöll, att honom måtte lemnas del af Aktors nu afgifne slutpåståenden, på det Herr Sekreteraren kunde komma i tillfälle, att dem en annan dag skrifteligen besvara.

I anledning häraf blefvo, med Aktors begifvande, ofvanberörde slutpåståenden tillställde Herr Sekreteraren Hjerta, som hade att dem återställa, och slutförklaring afgifva Onsdagen den 27:de dennes, kloc-

kan tolf på dagen, dertill målet uppsköts, och då vederbörande borde återkomma.

Afträdde. År och dag som ofvan.

På Rättens vägnar.

N. Otter.

Utdrag af Stockholms Stads Kämners-Rätts Protokoll, hållet den 28 Juli 1831.

S. D. Vid upprop af de från sistlidne gårdag till denna dag uppskjutne, af tillförordnad Aktor, Hof-Rätts-Notarien Gustaf Hökerberg emot ansvarige utgifvaren af 3:dje och 4:de delarna af skriften under titel: "Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste Historia" m. m. Hans Excellens m. m., Herr Grefve Georg Adlersparre, instämda tryckfrihetsmål angående åtal å berörde skrifts omförmälda delar, tillstädeskom Aktor, hvarjemte för Hans Excellens Herr Grefve Adlersparre sig inställde Sekreteraren Lars Johan Hjerta.

Sedan Herr Sekreteraren Hjerta blifvit underrättad om Domstolens förliden gårdag fattade beslut, hvarigenom Herr Sekreteraren, i egenskap af H. E. Herr Grefve Adlersparres ombud, blifvit fälld till böter

för det han i går från domstolen uteblifvit, så återställde Sekreteraren de med honom kommunicerade, den 20:de dennes af Aktor afgifne slutpåståenderna uti dessa mål; hvarefter Sekreteraren uppläste och inlemnade tvenne serskilda slutförklaringar, hvilka befunnos lyda den ena sålunda: "Till Stockholms-Stads Välloft. Kämners-Rätt. Med återställande af Aktors, Herr Hof-Rätts-Notarien Hökerbergs den 20 dennes afgifna påminnelse i det emot utgifvaren af 3 och 4 delarne af *Handlingar, rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste historia samt historiska personer* anhängiga tryckfrihetsmål, får jag i samma ordning, Aktor följt, yttra mig öfver dess påståenden i hvardera målet serskildt."

"I frågan om det juridiska ansvaret för de i 3 och 4 delarne åtalade handlingars tryckning, har jag föga eller intet att tillägga till hvad min hufvudman förut yttrat, helst hans erkännande att derigenom hafva felat mot tryckfrihets-lagen, förenadt med dess bestridande att i detta afseende vara förfallen till mer än 100 R:dr böter i ena och 50 R:dr i det andra hänseendet, tydeligen utgår från den åsigt, att den straffbestämmelse, som finnes utsatt i samma § för deruti uppräknade handlingar, icke kan föranleda till serskildta böter, då förbrytelsen på en gång åtalas. Jag åberopar således

des i detta afseende H. E. Herr Grefve Adlersparres förklaring, och utber mig endast att få yttra några ord öfver det öfriga af Aktors framställning."

"Aktor har, med ogillande deraf att H. E. Herr Grefve Adlersparre framlagt de moraliska skälen till sitt handlingssätt, velat gifva deråt en tydning, som skulle H. E. derigenom velat hänskjuta *rättegångens afgörande* till allmänheten. Något sådant förekommer dock icke i H. E:s skrift, och hela verkan af den i sig sjelf så vackra satsen, *att det är lagen, tillämpad af behörig domstol, icke opinionen,* som äger afgöra målet, går således här förlorad. Att deremot Aktor sjelf, likaväl som H. E. funnit moraliska skäl kunna äga *någon* vigt, och icke ansett det med likgiltighet huru saken bedömes af allmänheten, visar hans eget försök att vederlägga dessa skäl, hvilket måste hafva skett för allmänhetens räkning, eftersom det icke kan hafva något inflytande på "lagen tillämpad af behörig domstol." Långt ifrån likväl att klandra detta sednare, finner jag deruti en hyllning åt tidsandan och ett erkännande att samhällets rättsförhållanden måste gå i bredd med densamma, som i min tanka är hedrande för åklagaremakten och dess organer. Lyckönskande Aktor till sådana tänkesätt, nödgas jag likväl helt och hållet bestrida

det resultat, i afseende på förevarande ämne, hvartill han leder sig i motsats emot riktningen och andan af sin egen deduktion."

"Att en icke upphäfven lag kunnat vara overksam annorlunda än genom Konungens mellankommande nåd, synes Aktor icke vilja tro. Jag tager mig derföre friheten upplysa, att icke *ett* utan *många* sådana lagbud finnas. Man måste likväl rätt förstå H. E. Herr Grefve Adlersparres härvid begagnade uttryck, som uppenbarligen icke hänsyftade på något annat, än att det kan gifvas lagbud, stiftade antingen under tidehvarf af vidskepelse och *barbari*, *eller* af en skuggrädd politik hos *de maktägande*, hvilka vid ett friare och mera framskridet samhällsskick finnas till den grad stridande mot opinionen och tidens öfrige förhållanden, att åklagaremakten sjelf lemnar dem kraftlösa genom underlåtenheten att bevaka deras efterlefnad, intill dess de slutligen upphäfvas. Sådant har i allmänhet motivet varit till lagförändringar, och sådant bör det vara. Denna grundsats, att tiden kan gå framom lagbuden, har gillats af en auktoritet, som jag förmodar att Aktor icke lärer jäfva, nemligen Konungen sjelf, hvilken i sitt tal på Rikssalen, vid Riksdagens afslutande 1830, sedan han

vidrört frågan om den allmänna lagens förbättring, yttrade: att folken under bemödandet att förbättra, *böra stödja sina åtgärder på tidens långsamma gång, och hämta sin upplysning af det förflutnas erfarenhet.*"

"I öfrigt kunde jag i detta afseende åberopa flera lagbud, hvilkas upphäfvande, såsom föråldrade, varit föremål för motioner vid Riksdagarna, såsom: *straff af halsjern för sopors utkastande; gatulopp för vissa förbrytelser mot Stockholms Stads Auktions-reglemente; lifsstraff för smädliga uttryck emot Rikets Råd*, som ännu finnas i allmänna lagen m. fl."

"Det åberopade exemplet af kungjorda diplomatiska handlingar uti skriften: *historisk tafla öfver Gustaf IV Adolphs sednaste regeringsår*, har Aktor velat jäfva, på grund af sin uppgifna enskildta kunskap, att dessa handlingar blifvit tryckta med vederbörligt tillstånd. För att gifva full trovärdighet åt denna försäkran, borde någon resolution angående besagde tillstånd hafva blifvit företedd; men sådant har ej skett. Då i alla fall någon sådan officiel stämpel icke finnes å sjelfva arbetet, så är det lätt förklarligt, att denna omständighet kunnat hos H. E. Herr Grefve Adlersparre grundlägga den af honom yttrade tanken,

att regerings-andan och tids-andan i förening gått framom lagbudet."

"Detta är allt hvad jag anser af nöden att yttra, i ett redan förut af H. E. Herr Grefve Adlersparre sjelf så tydligt utveckladt ämne. Jag har derigenom äfven besvarat framställningen om *godtyckets sättande i stället för lag*, hvilken endast kan hafva afseende på det juridiska af handlingen, derutinnan min hufvudman redan sjelf gått Aktor till mötes, men icke på det moraliska, hvaröfver, om icke allmänheten, åtminstone en eftertid måste anses berättigad att blifva den sannskyldige domaren. Stockholm den 27 Juli *1831*. Å H. E. Herr Grefve Adlersparres vägnar

L. J. Hjerta,
enligt fullmakt."

Och den andra på följande sätt:

"*Till Stockholms Stads Välloft. Kämners-Rätt.*"

"Uti härhos återställda påminnelser emot H. E. Herr Grefve Adlersparres förklaring uti tryckfrihetsmålet angående kungörandet af 3:ne bref från H. E. Herr Grefve af Wetterstedt i skriften: Handlingar hörande till Sveriges äldre, nyare och nyaste historia, har Aktor sökt undanrödja H. E. Herr Grefve Adlersparres invändning, att

detta åtal tillhörde H. E. Herr Grefve af Wetterstedt enskildt, men icke den offentliga åklagaremakten att utföra. Aktor har i detta ändamål åberopat de §§. i Tryckfrihets-lagen, hvilka tala om personliga förolämpningar. Dessa paragrafer leda dock vid närmare granskning till ett motsatt resultat. Då nemligen enskilda brefs kungörande *med behörigt tillstånd* icke är i Tryckfrihets-lagen förbudet, så kan deras utgifvande *utan* ett sådant tillstånd också icke förnärma någon annan än den enskilda, som egde gifva tillståndet, och saken följaktligen hörer under den formen, som gäller för åtal af enskilda förolämpningar."

"Det stöd Aktor för sin åsigt velat hämta ifrån jemförelsen med 5 §:s 11 mom., der frågan är att enskilde personer *angripas* uti af trycket utkomna skrifter &c., hvilket lagrum han ansett vara det enda, emot hvars öfverträdande åtalet tillhör enskild part, bortfaller helt och hållet, när man eftertänker, att Tryckfrihets-lagen har förutsett många andra fall, uti hvilka enskilda förolämpningar kunna äga rum, såsom i fråga om *eftertryck, om falskt begagnande af någon persons namn, såsom författare* på titelbladet till en skrift, med flere dylika händelser. Hade H. E. Grefve af Wetterstedt icke ansett sig förolämpad deraf, att hans bref blifvit tryckta,

så hade han ju icke begärt åtal; men *då* han ansett sig förolämpad, så måste denna förolämpning i min tanka hafva naturen af enskild, helst H. E. sjelf icke på något sätt antydt, att det skett i och för hans embete. Det är i öfrigt klart, att om Hof-Kanslers-Embetet anser sig befogadt, *att* åtala tryckningen af H. E. Herr Grefve af Wetterstedts bref blott derföre, att *ett fel i formen* dervid blifvit begånget, och att det icke innefattade någon enskild förolämpning, (i hvilket fall Aktor medgifver, att allmän åklagare icke egt föra talan); så är samma Embete lika förpligtadt, *att* stå till tjenst för hvar och en, som *begär handräckning* att beifra tryckningen *af ett kärleksbref*, eller hvilken annan obetydlighet som helst, och jag är öfvertygad, att när detta beqväma sätt för parter att föra rättegång hunne väl blifva kändt, så skulle snart hvarken Kongl. Svea Hof-Rätts eller Kongl. Nedre Justitie-Revisions alla extraordinarie tjenstemän förslå att prestera ett för behofvet tillräckligt antal Aktorer."

"Öfver svarandens redan förut i denna del af målet gjorda invändning får jag, sedan Aktor nu haft tillfälle deröfver yttra sig, utbedja mig Kämners-Rättens serskilda Utslag."

"För den händelse, att Rätten[1] ändock skulle anse offentlig åklagare ega *talan* i

målet, vill jag följa Aktor i hans deduktion äfven i sjelfva saken. Aktor har här, vid åberopandet af Tryckfrihets-lagens förbud, att trycka bref och deposita utan deras tillstånd, som samma bref och deposita angå eller tillhöra, först fästat sig serdeles vid uttrycket *angå*, hvaraf han drager den slutsatsen, att det vore *tankarne* uti brefven, som isynnerhet varit föremål för Tryckfrihets-lagens omvårdnad. Utan att å min sida fästa mig dervid, att många bref kunna finnas, uti hvilka hvarken *tankar* eller mening förekomma, vill jag blott invända, att då Tryckfrihets-lagen skall tillämpas efter ordalydelsen, är det ock nödvändigt anmärka, att i kontexten förekommer ordet *eller*, såsom ett *alternativ* för tillståndet. Om den, som ett bref angår, finner sig förorättad af dess innehåll, såsom angripelse mot hans person, så eger *han* ju Tryckfrihets-lagens öppna föreskrift, angående sättet att åtala personliga förolämpanden till sitt värn. Att åter i ett bref vidröra förhållanden om en tredje person, hvilka *icke* äro förolämpande, kan enligt sunda förnuftet icke blifva föremål för åtal å dennes sida. Det kan lika litet hindras tvenne personer, att i *brefstil* afhandla ett ämne, i hvilket en tredje person vidröres, som sådant är förbjudet i en tidnings - artikel eller annan

tryckt skrift af hvad form och beskaffenhet som helst."

"Återstår således ordet *tillhöra*, hvaråt Aktor velat gifva den tydning och utsträckning, som skulle enskilda bref icke ensamt tillhöra den som fått dem. Utan att i allmänhet bestrida Aktors härvid yttrade vackra tanka att genom brefvexling *uppkommer ett moraliskt bolag*, kan jag dock icke utsträcka slutföljden deraf så långt som han. I detta fall har jag lagen på min sida, som tillåter att bref kunna begagnas för offentligheten, då deras kungörande tarfvas för upplysning vid något rättegångs-mål. Hvarföre skall det då icke vara tillåtet tänka sådana händelser, äfven i staten, då kungörandet af enskilda bref, de der röra offentliga ämnen, kunna vara af vigt och nytta? I allmänna lifvet inträffa ju dagligen förhållanden, i hvilka man icke drar i betänkande att offentligt berätta hvad man hört af en person emellan fyra ögon, då detta angår allmänna ärenden och icke varit yttradt under serskildt villkor af förtroende. Det tillkommer i öfrigt icke mig att inga i någon utveckling af en annans motiver, dem jag lika litet som Aktor är befogad att känna eller bedöma. Det är för sakens utförande nog att utreda dess juridiska beskaffenhet, enligt Tryckfrihets-lagens ordalydelse, den jag sjelf hört

H. E. Herr Grefve af Wetterstedt, i egenskap af Representant åberopa såsom enda rättesnöret för de deruti förekommande lagbuds tillämpning, för hvilken alla moraliska afseenden, likasom i allmänhet alla konsiderationer, böra gifva vika."

"I anledning häraf vågar jag ock påstå, att ett bref icke kan *tillhöra* någon annan än den, till hvilken det är *adresseradt*; och jag kan icke begripa huru någon vill sätta i fråga att en annan möjligen kan vara egare till ett bref, än den, hvars namn står på utanskriften. Brefskrifvaren kan, när den förre erhållit det, icke enligt lag återfordra detsamma."

"Aktor har äfven sökt ett stöd uti 5 § 9 mom. Tryckfrihets-lagen, som handlar om Författarens eganderätt till skrift; men härvid begått en oriktig citation. I Tryckfrihets-lagen står nemligen, enligt hvad jag får äran förevisa, icke: hvarje skrift vare Författares eller dess *rätts* lagliga innehafvares egendom, utan: hvarje skrift vare Författares eller dess, nemligen skriftens, *rätta* lagliga innehafvares egendom. Att emottagaren af ett bref är dess rätta lagliga innehafvare, men icke Brefskrifvaren, lär ingen betvifla."

"Sedan jag sålunda sökt vederlägga Aktors anförande, får jag, med anledning af den erfarenhet jag haft af formen för ett annat

tryckfrihets-måls behandling, ödmjukeligen yrka, att denna sak må afgöras genom jury. Så vida frågan här ovilkorligen är densamma som enligt tryckfrihets-lagen alltid utgör föremålet för Juryns bedömande: *"Är skriften brottslig efter det lagens rum åklagaren åberopat?* så måste detta med andra ord vilja säga, huruvida lagen *blifvit* förnärmad *genom meddelande i tryck af skriftens innehåll.* Det är således detta innehålls öfverensstämmelse med, eller stridighet emot lagen, dess laglighet eller olaglighet, som är i fråga; och lagligheten af åtalade tryckta skrifters innehåll skall, enligt 5 § 1 mom. ovilkorligen *pröfvas af en Jury.* Stockholm den 27 *Juni 1831.*

Å H. E. Herr Grefve Adlersparres vägnar

L. J. Hjerta,
enligt fullmakt;"

Och tillade, efter uppläsningen häraf, Sekreteraren Hjerta, att emedan H. E. Herr Grefve Adlersparre redan sjelf erkänt sig hafva i afseende å tryckningen af Stats-Rådets ifrågavarande Protokoll, Hemliga Utskottets Handlingar samt de Ministerielle Handlingarne, brutit emot Tryckfrihets-lagens föreskrift, ansåg Sekreteraren samma erkända förbrytelsers pröfvande af en Jury icke böra komma i fråga eller äga rum; hvadan

Sekreterarens yrkande att saken borde afgöras genom Jury, hade afseende endast och allenast å frågan om de från H. E. m. m. Herr Grefve af Wetterstedt till H. E. Herr Grefve Adlersparre aflåtne, uti den åtalade skriftens 4:de del införda bref.

Notarien Hökerberg yttrade sig så mycket mindre kunna dela Sekreteraren Hjertas åsigt, att Jury borde bedöma frågan rörande omförmälde Bref, som, enligt Tryckfrihets-Förordningens tydeliga föreskrift, det vore lagligheten af åtalad tryckt skrifts *innehåll* som af Jury borde pröfvas. Här vore deremot icke fråga om lagligheten eller olagligheten af de från H. E. Herr Grefve af Wetterstedt till H. E. Herr Grefve Adlersparre aflåtne Brefvens *innehåll*, utan om den lagstridiga *actus*, hvarigenom samma Bref blifvit från trycket utgifna. — Notarien Hökerberg bestred således svarande Ombudets påstående, att ämnet borde hänskjutas till en Jurys bedömande.

Sekreteraren Hjerta trodde att då *innehållet* af en skrift icke kunde vara något annat, *än hvad samma skrift innehåller*; samt fråga nu vore huruvida de ifrågavarande Brefven voro brottsliga eller icke; så inträffade här just den kasus, då, enligt Sekreterarens tanka, saken borde afgöras genom Jury.

Vidare var icke att anföra; hvadan och

den lagstridiga åtgärd, att H. E. Herr *Grefve* Adlersparre låtit i tryck utgifva samma bref, fastän han dertill icke haft Författarens tillstånd; fördenskull och då, vid sådant förhållande, fyra serskilda förbrytelser emot Tryckfrihets-Förordningen blifvit af H. E. Herr Grefve Adlersparre begångna genom det olofliga allmängörandet af de nu ifrågavarande Protokoll, Handlingar *och* Bref, samt enär här icke är fråga om ansvar för de tryckta skrifternas innehåll, utan allenast derom att sådana handlingar blifvit tryckta, som, emot Tryckfrihets-Förordningens föreskrifter, icke få utgifvas utan vederbörandes tillstånd, *och någon* Jury följaktligen icke eller *till ifrågavarande* ämnens bedömande är lämpelig eller kan äga rum; pröfvar Rätten, med tillämpning af bestämda föreskrifterne uti undantagen till 2 § 4 mom. af Tryckfrihets-Förordningen, H. E. m. m. Herr Grefve Adlersparre böra böta 100 R:dr för de införda Stats-Råds-Protokollen, likaledes 100 R:dr för Hemliga Utskottets införda Handlingar, hörande till ett sednare tidehvarf än för minst femtio år tillbaka, samt dessutom 50 R:dr, allt Banko, för de trenne uti fjerde delen införda Brefven, eller tillsamman 300 R:dr Banko, hvilka, vid bristande tillgång, enligt Tryckfrihets-Förordningen, skola förvandlas till Aderton må-

naders fängelse å fästning, hvarje månad till 28 dagar räknad; dock varder detta mål Kongl. Maj:ts och Rikets Höglofl. Svea Hof-Rätts vidare skärskådande i ödmjukhet underställdt.

För vederbörande, åter förekallade, afkunnades förestående Utslag; hvarefter lemnades underrättelse, att den, som med detsamma icke åtnöjes, äger deruti söka ändring, genom besvär hos Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hof-Rätt innan klockan 12 å femtonde dagen härefter, denna dock oräknad, som blifver Fredagen den Tolfte nästinstundande Augusti; dock åligger det H. E. m. m., Herr Grefve Adlersparre, så framt H. E. Herr Grefven vill öfver Utslaget klaga, att vid sina besvär foga antingen en af tvenne vederhäftige Män utgifven Löftesskrift, deruti de, en för begge och begge för en, borga för så väl de böter, 300 R:dr Banko, hvilka i Hufvudstaden blifvit H. E. ådömde, som äfven för de vitesböter, 32 sk. Banko, hvartill Sekreteraren Hjerta, i egenskap af H. E. Herr Grefve Adlersparres Ombud, den 27:de dennes för uteblifvande är vorden fälld, eller ock bevis, att böterne blifvit hos Domstolen nedsatta. Kan borgen ställas, bör den förut upptes hos Kämners-Rätten, som

vill pröfva densammas vederhäftighet och meddela vittnesbörd deröfver." — — — — — — — — — — — — — — — —

Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hof-Rätts Utslag uti ett af Stockholms Stads Kämners-Rätt förehafdt, samt, jemlikt 7:de och 9:de momenten i 5:te §. af Tryckfrihets-förordningen den 16:de Juli 1812, till Kongl. Hof-Rättens pröfning öfverlemnadt mål, *angående* **de åtal, hvilka,** *efter remisser af* **Hof-Kanslers-Embetet, till följd af Justitie-Kanslers-Embetets särskildta förordnanden, vice Notarien här vid Kongl. Hof-Rätten, Gustaf Hökerberg anställt, af de anledningar, att uti tredje och fjerde delarne af en under titel: "*Handlingar rörande Sveriges äldre, nyare och nyaste historia, samt historiska personer, utgifne af ett Sällskap,*" ifrån L. J. Hjertas Boktryckeri här i staden utkommen skrift, förbrytelser skola blifvit begångna emot stadgånden i 2 §. 4 momentet af ofvanberörde förordning i så måtto, att i omförmälde delar af**

skriften äro vordne, utan dertill lemnadt vederbörligt tillstånd, tryckte, dels åtskillige anföranden till Stats-Rådets Protokoll år 1809, samt flera af samma års Hemliga Utskotts Handlingar, äfvensom ministerielle Handlingar, hörande till ett senare tidehvarf än för minst femtio år tillbaka, dels ock trenne från Hans Excellens, Herr Stats-Ministern för Utrikes Ärenderna, Riddaren och Kommendören af Kongl. Maj:ts Orden, Ordens-Kansleren, Riddaren af Kejserliga Ryska S:t Andreæ, S:t Alexander Newskys och S:t Annæ Ordens 1:sta Klass, samt af Kongl. Preussiska Röda Örns Ordens 1:sta Klass, Kommendören med Stora Korset af Kejserliga Österrikiska Leopolds Orden, En af de Aderton i Svenska Akademien, Högvälborne Grefve Gustaf af Wetterstedt till En af Rikets Herrar, Herr f. d. Stats-Rådet, General-Majoren, Riddaren och Kommendören af Kongl. Maj:ts Orden, Högvälborne Grefve Georg Adlersparre aflåtne skrifvelser; uti hvilket mål, der Herr Grefve Adlersparre befunnits vara ansvarig utgifvare af den åtalade skriften, och af sådan anledning hörd, öfver de af Aktor gjorda påståenden sig förklarat, Kämners-

Rätten, medelst Utslag den 28:de Ju-
li innevarande år sig utlåtit, p
här nedan förmäles; Gifvet
holm den 24:de Oktober 1831.

Kongl. Hof-Rätten har de af K
Rätten insände Handlingar tillika me
Grefve Adlersparres emot Kämners-R
Utslag och behandling af målet an
Besvär, samt Aktors förklaring och Kämners-Rättens infordrade Utlåtande sig föreläsas låtit, och inhämtat, att sedan vice Notarien Hökerberg, i anledning af erhållet förordnande, att åtala tredje och fjerde delarne af ifrågavarande skrift, för deruti olofligen verkställd tryckning af ofvanberörde Protokoll och Handlingar, till Kämners-Rätten instämt egaren af förromförmäldte Boktryckeri, Notarien i Kongl. Maj:ts och Rikets Bergs-Kollegium, Välborne Lars Johan Hjerta med påstående, att Hjerta måtte förpligtas ingifva sådan författarens eller utgifvarens namnsedel, som i §. 6:te momentet i Tryckfrihets-förordningen föreskrefve, eller, i annat fall, sjelf ansvara såsom skriftens författare, eller utgifvare; Och Kämners-Rätten, hvarest Hjerta, öfver stämningen hörd, företedt en af Herr Grefve Adlersparre den 17:de sistlidne Martii utfärdad öppen namnsedel, deruti

Herr

Herr Grefven erkänt sig vara ansvarig då svare af den åtalade skriften, men Akman ovändt, att nämnde bevis icke hade förolämn[illegible]affenhet, som namnsedel efter komm[illegible]förordningen förmentes böra bord[illegible] vore dateradt senare än ler[illegible] lade skriftens utgifvande og[illegible] förthy yrkat, att Hjerta [illegible]va brustit i skyldigheten, [illegible]en inrättad namnsedel aflemna, och i följd deraf sjelf underkastas författare- eller utgifvare-ansvar, medelst Beslut af den 31:sta af sistberörde månad, funnit Hjerta hafva genom den företedde, till rigtigheten icke bestridde namnsedelns aflemnande, fullgjort hvad efter Tryckfrihets-förordningen ålåge Boktryckare, som ville undgå författare-ansvar för, af genom trycket, åtalad skrift, och förordnat det Herr Grefve Adlersparre skulle, såsom rätt svarande part i målet instämmas; Så, och efter det Hjerta, till följd af vice Notarien Hökerbergs, efter Justitiæ-Kanslers-Embetets senare förordnande, serskilt instämde yrkande, det Hjerta måtte för utgifvande af ofvanberörde, från Hans Excellens, Herr Grefve af Wetterstedt aflåtne, och, såsom Hans Excellens hos Herr Hof-Kansleren anmält, utan Hans Excellens:s medgifvande, i skriftens fjerde del införde

bref, lagligen ansvara, derest Hjerta icke gitte, att på sätt Tryckfrihets-förordningen medgåfve, sådant ansvar fr... Stockleda, vid förhör inför Kämners-Rätt... ropat nyssomförmälde, af Herr Grefv... lersparre utgifne namnsedel, samt ...ers-ners-Rätten, oaktadt Aktors förnyade ...err märkning deremot, genom Utslag den 21:s..s nästpåföljde April, förklarat Aktor böra med sin talan jemväl i denna del vända sig emot Herr Grefve Adlersparre, som skulle kallas, att äfven derutinnan förklaring afgifva, å den för hans inställelse vid Kämners-Rätten, i följd af den först ågångne stämningen, utsatta dag, den 6:te Julii, har Herr Grefve Adlersparre, *sistberörde* dag inför Kämners-Rätten personligen *tillstädes*, erkänt den i målet ingifne namnsedelns rigtighet, och, efter att hafva till besvarande emottagit tvenne serskilda, af Aktor afgifne Anmärknings-Memorial, uti sedermera meddeld förklaring deröfver, med erkännande det Herr Grefven för ifrågakomne Stats-Råds Protokolls, Hemliga Utskottets och Ministerielle Handlingars utgifvande af trycket, enligt 2 §. 4 momentet i Tryckfrihets-förordningen, vore förfallen att böta, i ena fallet Etthundrade Riksdaler, och i det andra femtio Riksdaler, bestridt all ansvarighet derutöfver, och i afseende på åtalet för de enskilde brefvens

kungörande anmärkt, icke allenast, att, då samma anklagelse endast rörde enskild man och hans bref, beifrandet af förment förolämpande i sådant hänseende ej tillkomme offentliga åklagare-magten, utan borde af den enskilde förorättade sjelf, eller genom vanlig fullmäktig utföras, utan ock att, som brefven i ej obetydlig mån anginge Herr Grefven, och de samma, enär Herr Grefven fått dem, äfven tillhörde honom, Herr Grefven icke kunde anses hafva genom den åtalade åtgärden med samma bref lagstridigt förfarit; deruppå, och sedan Kämners-Rätten, genom Beslut den 13:de Juli förklarat, att båda ofvanomförmälde åtal, fastän efter serskilde stämningar anhängige gjorde, borde, såsom icke innefattande tillvitelser för annat än Tryckfrihetsbrott, i ett sammanhang behandlas, Aktor till Kämners-Rätten ingifvit tvenne serskilde slutpåståenden, deruti han, med förklarande, det han ansåge åtalen böra, jemlikt 5 §, 15:de momentet Tryckfrihets-förordningen, hvart för sig handläggas och utföras, yrkat det Herr Grefve Adlersparre måtte dömas att böta, för det han af trycket utgifvit Stats-Råds Protokoll, Hemliga Utskottets Handlingar samt Ministeriella Handlingar, hörande till idehvarfvet af de sist förflutne femtio åren, tillhopa tvåhundradefemtio Riksdaler, och

för otillåten tryckning af enskilde bref, femtio Riksdaler; Öfver hvilka påståenden Herr Grefve Adlersparre sig förklarat, och dervid ibland annat fordrat, att målet, så vidt det rörde sistomförmälde öfverklagade åtgärd, borde, i händelse allmänna åklagaren ansåges hafva varit berättigad att talan derå föra, af Jury pröfvas; Och har Kämners-Rätten, genom dess ofvan förstberörde dag gifne slutliga Utslag sig yttrat, att då Herr Grefve Adlersparre, hvilken låtit till trycket befordra tredje och fjerde delarne af ofvannämnde skrift, icke förskaffat sig vederbörandes tillstånd, att i allmänt tryck utgifva de af åklagaren anmärkte, och uti samma *delar* införde Stats-Råds Protokoll, Hemliga Utskottets Handlingar och Ministeriella Handlingar, hörande till tidehvarfvet af sistförflutne femtio år, samt trenne af Hans Excellens Herr Grefve af Wetterstedt till Herr Grefve Adlersparre aflåtne bref, hvilka sistnämndes tryckning, enär Tryckfrihets-förordningens tydliga föreskrift derigenom blifvit öfverträdd, Herr Hof-Kansleren ansåges, likmätigt 4 §. 3 momentet af samma förordning, berättigad att göra till föremål för allmänt åtal, blefve Herr Grefve Adlersparre, som genom allmängörande af oftanämnde Protokoll, Handlingar och bref begått fyra serskilde förbrytelser emot

Tryckfrihets-förordningen, för bedömande hvaraf, enär fråga icke vore om tryckta skrifters innehåll, utan allenast huruvida Handlingar, som icke finge utgifvas utan vederbörligt tillstånd, det förutan blifvit tryckte, Jury icke vore lämplig, eller kunde äga rum, jemlikt 2 §. 4 momentet i Tryckfrihets-förordningen, fälld att böta för utgifvande af Stats-Rådets Protokoll Etthundrade Riksdaler, för kungörande af Hemliga Utskottets Handlingar, etthundrade Riksdaler, samt för allmängörande af Ministeriella Handlingar, hörande till ett senare tidehvarf än för minst femtio år tillbaka, femtio Riksdaler, och för tryckning af enskilde bref likaledes femtio Riksdaler, tillhopa trehundrade Riksdaler Banco, hvilka böter, vid bristande tillgång, skulle, enligt Tryckfrihets-förordningen, förvandlas till aderton månaders fängelse å Fästning, hvarje månad till tjuguåtta dagar räknad.

Detta, med hvad mera Handlingarne innehålla, har Kongl. Hof-Rätten i öfvervägande tagit; Och hvad först angår de under rättegången förekomna frågor, dels i afseende på den företedde namnsedelns beskaffenhet, dels angående offentliga åklagaremagtens behörighet, att åtala tryck-

ningen af de enskilda brefven, samt *om* målet i denna del tillhörde Jurys bedömande, dels ock huruvida båda åtalen bordt i ett sammanhang handläggas; så pröfvar Kongl. Hof-Rätten rättvist, hvad Kämners-Rätten i dessa delar yttrat, att gilla.

Beträffande åter sjelfva saken; så emedan upplyst och medgifvet är, att uti tredje och fjerde delarne af ofvanomförmälde utaf Herr Grefve Adlersparre utgifne skrift blifvit, utan vederbörligt tillstånd, *tryckte*, Stats-Rådets Protokoll, Hemliga Utskottets Handlingar samt ministeriella *Handlingar*, hörande till ett senare *tidehvarf*, än förfemtio år tillbaka, äfvensom trenne enskilde bref, utan den persons begifvande, som brefven skrifvit; ty och då Herr Grefvens ofvanupptagne påstående, att brefven, såsom till Herr Grefven skrifna, och honom rörande, skulle uteslutande vara Herr Grefvens egendom, icke kan godkännas, enär bref ovedersägligen i första rummet angå och tillhöra dess författare, af hvilken det således ock bör bero, huruvida han vill låta sina i brefvet hafde yttranden komma utom det enskilda förtroendet, finner Kongl. Hof-Rätten, jemlikt 2 §. 4 mom. i Tryckfrihets-förordningen, det Herr Grefve *Ad-*

lersparre, hvilken för sine på en gång åtalade, och i nämnde lag af enahanda beskaffenhet ansedde förbrytelser, att olofligen trycka Stats-Rådets Protokoll och Hemliga Utskottets Handlingar ej bör, på sätt Kämners-Rätten stadgat, till serskilde böter för hvardera fällas, skall för samma förbrytelser böta Etthundrådefemtio Riksdaler, för tryckningen af de Ministerielle Handlingarne femtio Riksdaler, och för de enskilda brefvens offentliggörande likaledes femtio Riksdaler, eller tillsammans tvåhundradefemtio Riksdaler Banco.

Den, som med detta Utslag icke åtnöjes, äger att deruti hos Kongl. Maj:t i underdånighet söka ändring genom Besvär, som af klaganden sjelf, eller lagligen befullmäktigadt ombud, skola författas och underskrifvas, samt sist innan klockan tolf å trettionde dagen efter af Utslaget bevisligen erhållen del, den dagen likväl oräknad, uti Kongl. Maj:ts Justitiæ Revisions Expedition ingifvas; Och vid hvilka besvär Herr Grefve Adlersparre, om han till ändrings sökande sig befogad finner, bör bilägga bevis, att de Herr Grefven ådömde böter blifvit hos Konungens Befallningshafvande eller Kronofogden i orten nedsatte; men försummas hvad sålunda blifvit föreskrif-

vit, skall klaganden hafva förlorat sin talan, och besvären komma ej under pröfning.

År och dag, som förr skrifvit står.

På den Kongl. Hof-Rättens vägnar

J. Sylvander.

C. A. Levin.

Gustaf Schöne.